

การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการองค์กร

การพัฒนา คุณภาพ ผลงาน

ปีงบประมาณ 2567

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง
(องค์การมหาชน)

HRDI

การพัฒนา คุณภาพผลงาน ปีงบประมาณ 2567

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

คำนำ

การพัฒนาคุณภาพผลงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ตามแผนการดำเนินการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการองค์กร ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับและพัฒนาสู่ระบบราชการ 4.0 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

“สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) หรือ สวพส. กำหนดให้มีการยกระดับการบริหารจัดการ องค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง และเริ่มนำแนวทางพัฒนาองค์กรสู่การเป็นระบบราชการ 4.0 มาใช้ในการยกระดับการบริหารจัดการ สวพส. ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จนถึงปัจจุบัน โดยได้นำกลไกการเสนอ ขอรับรางวัลเลิศรัฐทั้ง 3 สาขา ได้แก่ สาขาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA 4.0) สาขาบริการภาครัฐ และสาขา การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมให้บุคลากร ทุกส่วนงานพยายามในการปรับปรุงงานบริการประชาชน ด้วยการคิดหาหนทางหรือวิธีการใหม่ๆ สร้างนวัตกรรมเพื่อให้ เกิดบริการที่มีผลกระทบสูง (Big Impact) ต่อผู้รับบริการ สามารถปรับปรุงและออกแบบการให้บริการสาธารณะ/นโยบาย สาธารณะที่ตอบโจทย์ความท้าทายของประเทศ หรือตอบสนองปัญหาความต้องการของคนและชุมชนบนพื้นที่สูงได้อย่างมี คุณภาพ ซึ่งแนวทางดังกล่าว ได้รับการตอบรับจากบุคลากร สวพส. เสนอผลงานเด่นเพื่อขอรับรางวัลเลิศรัฐเพิ่มขึ้นทุกปี

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สวพส. ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานและสร้างสรรค์ผลงานการปฏิบัติราชการจน เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืนของ สวพส. ได้รับ “รางวัลเกียรติยศเลิศรัฐ” ประจำปี 2567 และรางวัลเลิศรัฐสาขาอื่นๆ รวม 7 รางวัล รวมถึงได้รับรางวัลนวัตกรรมแห่งชาติซึ่งถือเป็นรางวัลทรงเกียรติสูงสุดในด้านนวัตกรรมของประเทศไทย โดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เพื่อประกาศเกียรติคุณและเชิดชูเกียรติแก่คนไทยที่ริเริ่มสร้างสรรค์ผล งานที่มีความเป็นนวัตกรรมที่มีความโดดเด่น ด้านองค์กรนวัตกรรม และรางวัลองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน

ส่วนหนึ่งของผลสำเร็จจากการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงของ สวพส. ได้รวบรวมไว้ในเล่มนี้ เป็นผล สัมฤทธิ์จากการปฏิบัติงานที่เกิดจากการนำแนวทางการพัฒนาทางเลือกบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนของโครงการหลวง ROYAL PROJECT MODEL มาใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและเป็นต้นแบบที่ดี ที่บุคลากร สวพส. และหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจให้บริการประชาชนบนพื้นที่สูง จะนำไปประยุกต์ใช้ขยายผลหรือต่อยอดการดำเนิน งานในพื้นที่สูงอื่นๆ ด้วยการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถการพัฒนา ชุมชนเป้าหมายบนพื้นที่สูง ให้มีความอยู่ดีมีสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถพึ่งพาตนเองและทันต่อการ เปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกต่อไป

ผู้รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนงานยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการองค์กร

30 กันยายน 2567

สารบัญ

รางวัลเลิศรัฐ	01
ผลงานที่ได้รับรางวัล	15
รางวัลเกียรติยศเลิศรัฐ	16
รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ระดับก้าวหน้า (Advance)	26
ผลงาน ภูมิปัญญา (หัตถกรรม) แก้วคน คนบนดอย ประเภทร่วมใจแก้วคน ระดับดีเด่น	35
ผลงาน ไม้ผลกินได้ สร้างป่า สร้างเงิน แก้วคนคนสะเนี่ยน ประเภทร่วมใจแก้วคน ระดับดีเด่น	48
ผลงาน Smart Farm คนจน ต้นเขื่อนสิริกิติ์ ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม ระดับดี	60
ผลงาน ชุมชนคาร์บอนต่ำ ภูเขาแจ่มสำคัญ ลดโลกร้อน ประเภทขับเคลื่อนเห็นผล ระดับดี	66
ผลงาน ผู้นำสตรีสิทธิเท่าเทียมชาย ประเภทขับเคลื่อนเห็นผล ระดับดี	70

สารบัญ

ผลงานที่ได้รับรางวัล (ต่อ)

รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ด้านองค์กรนวัตกรรม 74

องค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน 87
คนจนชายขอบสู่ตลาดที่ยั่งยืน

ผลงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินฯ 104

หมวด 2 ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์และการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ 105

การพัฒนาผลงานของ สวพส. ปี 2567 114

ภาคผนวก 159

รวมผลงานที่ได้รับรางวัลเลิศรัฐ 161

สรุปรางวัล/มาตรฐานการดำเนินงานของ สวพส. 155

เอกสารอ้างอิง 166

รางวัลเลิศรัฐ

Highland Research and Development Institute (HRDI)

รางวัลเลิศรัฐ

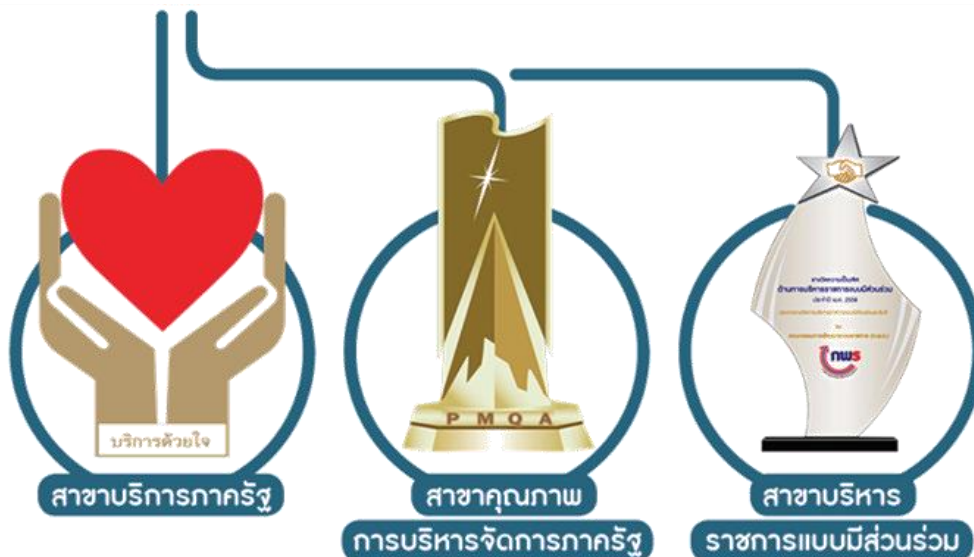
(Public Sector Excellence Award : PSEA)

เป็นรางวัลแห่งเกียรติยศที่มอบให้แก่หน่วยงานที่ได้มุ่งมั่นปฏิบัติราชการจนประสบความสำเร็จมีความเป็นเลิศ
แห่งหน่วยงานรัฐทั้งปวง

รางวัลเลิศรัฐ มี 3 สาขา

- ✓ สาขาบริการภาครัฐ
- ✓ สาขาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ
- ✓ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนองคการสู่ความเป็นเลิศ

รายละเอียด/เนื้อหาองค์ความรู้ที่ต้องการถ่ายทอด

“รางวัลเลิศรัฐ” เป็นรางวัลแห่งเกียรติยศที่คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงาน ก.พ.ร. มอบให้แก่หน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูหน่วยงานที่ได้มุ่งมั่นปฏิบัติราชการจนประสบความสำเร็จ มีความเป็นเลิศแห่งหน่วยงานรัฐทั้งปวง

ตราสัญลักษณ์ เพชรล้อมรอบด้วยช่อชัยพฤกษ์ ตั้งอยู่บนแท่นหมายเลขหนึ่ง

ความหมาย หน่วยงานที่ได้รับรางวัลนี้ เปรียบเสมือนเพชรน้ำเอกแห่งระบบราชการ (ช่อชัยพฤกษ์) ที่ผ่านการเจียรไนอย่างงดงามด้วยความมุ่งมั่นสร้างสรรค์ผลงานจนเป็นที่ประจักษ์เป็นเพชรน้ำหนึ่ง เป็นความภาคภูมิใจสูงสุดของราชการไทย

ที่มาของรางวัลเลิศรัฐ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 สำนักงาน ก.พ.ร. ได้พัฒนกรอบแนวทางการยกระดับสู่ระบบราชการ 4.0 รวมทั้งเครื่องมือประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 หรือ PMQA4.0 เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐมีการพัฒนาองค์การไปสู่ “ระบบราชการ 4.0” ที่มีการทำงานอย่างเปิดกว้าง และเชื่อมโยงถึงกัน (Open & Connected Government) ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centric Government) และเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (Smart & High Performance Government) เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาล ที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ซึ่งเครื่องมือฯ ดังกล่าวเปรียบเสมือนกลไกที่ทำให้หน่วยงานได้มีการวิเคราะห์ถึงช่องว่าง และโอกาสในการพัฒนาโดยเป็นการประเมินระบบบริหารของหน่วยงานภาครัฐในเชิงบูรณาการที่มีการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ของหน่วยงานกับเป้าหมายและทิศทางของการพัฒนาประเทศ

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อยกระดับการบริหารจัดการภาครัฐ การบริการ และการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กลไกการมอบรางวัล ดังนั้น สำนักงาน ก.พ.ร. จึงจัดให้มีการมอบรางวัลเลิศรัฐเป็นประจำทุกปี ให้แก่หน่วยงานภาครัฐที่มีความโดดเด่นในการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการ การบริหารจัดการภาครัฐ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งรางวัลเลิศรัฐเป็นรางวัลที่แสดงถึงความเป็นเลิศในแต่ละสาขา จำนวน 3 สาขา ประกอบด้วย

1. รางวัลเกียรติยศเลิศรัฐ (Super เลิศรัฐ) เป็นรางวัลที่มอบให้แก่หน่วยงานภาครัฐที่มีความโดดเด่น ได้รับรางวัลเลิศรัฐอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นแบบที่สร้างคุณค่า ในการสร้างสรรค์ผลงานการปฏิบัติราชการจนมีความสำเร็จอย่างยั่งยืน

2. รางวัลเลิศรัฐยอดเยี่ยม เป็นรางวัลที่มอบให้กับหน่วยงานภาครัฐที่ได้รับรางวัลระดับดีเด่นครบทั้ง 3 สาขา ในปีเดียวกัน ประกอบด้วย สาขาบริการภาครัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และสาขาคูณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

มอบให้กับหน่วยงานของรัฐที่มีผลการ
พัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน
ด้วยบริการที่ สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส
เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับ

ขับเคลื่อนเห็นผล

มีการดำเนินการที่แสดงให้เห็นถึง
ประสิทธิภาพในการดำเนินงานในการ
ขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล มีผลลัพธ์เป็นที่
ประจักษ์ รวมถึงการทำงานในเชิงบริหาร
จัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์หรือมี
ผลกระทบสูงต่อประชาชนในวงกว้าง หรือ
สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของ
กลุ่มเป้าหมายจากการได้รับ
บริการของรัฐได้

นวัตกรรมบริการ

นวัตกรรมใหม่ ที่แสดงความ
แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากผลงานหรือ
กระบวนการก่อนหน้านี้ทำให้การบริการ
ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้เกิด
ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคมสาธารณสุข
สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และชีวิต
ความเป็นอยู่ของประชาชน
อย่างชัดเจน

ขยายผล

มาตรฐานการบริการ

ขยายผลในหน่วยบริการสาขา/พื้นที่
ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงาน
ผู้สมัครไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 เพื่อเพิ่ม
ประสิทธิภาพการบริการ และควบคุม
รูปแบบ คุณภาพ และมาตรฐานของงาน
บริการให้คงอยู่ในระดับเดียวกัน
หรือดีกว่าไปขยายผล

บูรณาการ

ข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล

เป็นผลมาจากการบูรณาการวิธีการ
ทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไป
(รวมหน่วยงานที่ส่งสมัคร) เพื่อให้เกิดการ
ให้บริการแทนกันได้ระหว่างหน่วยงาน
ของรัฐเพื่ออำนวยความสะดวก
ให้แก่ประชาชน

บริการตอบโต้โดยตรงใจ

การส่งมอบบริการ การทำงาน
ในเชิงบริหารจัดการ แก้ปัญหาที่เป็น
อุปสรรคในการประกอบธุรกิจ
เพื่อยกระดับการให้บริการและ
อำนวยความสะดวกแก่ภาคธุรกิจ
ภาคประชาชน

ยกระดับการอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการให้บริการ
การพัฒนาการบริการเพื่อยกระดับการ
ให้บริการและอำนวยความสะดวก
ให้แก่ประชาชน มีการพัฒนานวัตกรรม
การบริการทางอิเล็กทรอนิกส์
(e-Services) ซึ่งส่งผลให้การบริการ
ประชาชนมีความสะดวก รวดเร็ว
และลดค่าใช้จ่าย

3. **รางวัลเลิศรัฐสาขา** เป็นรางวัลที่มอบให้กับหน่วยงานภาครัฐที่มีผลงานโดดเด่นใน 3 สาขา รางวัล ได้แก่ สาขาบริการภาครัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และสาขาคูณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ แสดงเป็นภาพดังนี้

ทั้งนี้ ในรางวัลเลิศรัฐสาขา มีรายละเอียดแต่ละสาขารางวัล ดังนี้

1. **รางวัลบริการภาครัฐ** เป็นรางวัลอันทรงเกียรติที่มอบให้แก่หน่วยงานของรัฐที่มีผลการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ เพื่อประชาชนได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม และเป็นที่พึงพอใจ ดังนั้นหน่วยงานที่ได้รับรางวัลบริการภาครัฐ จึงถือได้ว่าเป็นหน่วยงานที่มีผลการทำงานในการยกระดับคุณภาพ การให้บริการที่ประสบผลสำเร็จ และสามารถสร้างขวัญกำลังใจ รวมทั้งกระตุ้นให้หน่วยงานมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการทำหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

ตราสัญลักษณ์ สองมือบริการ สืบทอดร่วม ประคองใจสีแดง อักษรข้างล่าง “บริการด้วยใจ”

ความหมาย สองมือทอง สื่อให้เห็นถึงความเป็นเลิศในการให้บริการ ใจสีแดง เป็นใจที่เปี่ยมด้วยความตั้งใจและมุ่งมั่น ในการให้บริการประชาชน

ซึ่งรางวัลบริการภาครัฐ ประกอบด้วย 6 ประเภทรางวัล ได้แก่ 1) ประเภทนวัตกรรมบริการ

2) ประเภทขยายผลมาตรฐานการบริการ 3) ประเภทบูรณาการข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล

4) ประเภทบริการตอบใจทันท่วงที 5) ประเภทยกระดับการอำนวยความสะดวกในการให้บริการ และ 6) ประเภทขับเคลื่อนเห็นผล โดยมีรายละเอียดของแต่ละประเภทรางวัล ดังนี้

1.1 **ประเภทนวัตกรรมบริการ** เป็นการแสดงถึงการพัฒนารูปแบบการให้บริการด้วยการนำนวัตกรรมที่เกิดจากการนำแนวคิด องค์ความรู้ ทักษะประสบการณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัล มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลงาน/การให้บริการ กระบวนการ/ระบบบริการรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งผลงานเป็นนวัตกรรมใหม่ (Innovation) ที่แสดง ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากผลงานหรือกระบวนการก่อนหน้านี้ทำให้การบริการดีขึ้นกว่าเดิมอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน อย่างชัดเจน

1.2 ประเภทขยายผลมาตรฐานการบริการ เป็นการแสดงถึงการนำระบบ/แนวทางการปฏิบัติงานมาตรฐานการปฏิบัติงานในผลงานที่ได้รับรางวัลบริการภาครัฐ ระดับดีหรือระดับดีเด่น (ผลงานต้นแบบ) ซึ่งเป็นผลงานของหน่วยงานผู้สมัคร หรือผลงานของหน่วยงานอื่น ที่เคยได้รับรางวัลดังกล่าว ไปขยายผลในหน่วยบริการสาขา/พื้นที่ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานผู้สมัครไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการและควบคุมรูปแบบคุณภาพ และมาตรฐานของงานบริการให้คงอยู่ในระดับเดียวกันหรือดีกว่าในหน่วยบริการสาขา/พื้นที่ที่ไปขยายผล หรือกรณีการนำผลงานระดับดี หรือระดับดีเด่น ไปต่อยอดขยายผลการดำเนินการในเชิงคุณภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการที่ดีขึ้นจากเดิมอย่างเห็นเป็นที่ประจักษ์

1.3 ประเภทบูรณาการข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล การเพิ่มประสิทธิภาพหรือการเปลี่ยนแปลงการให้บริการที่เป็นผลมาจากความสามารถในการทำงานร่วมกัน (Interoperability) ตั้งแต่ 3 หน่วยงานขึ้นไป (รวมหน่วยงานที่ส่งสมัคร) ในการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูล ระหว่างหน่วยงานผ่านระบบดิจิทัล และทำให้เกิดการให้บริการในรูปแบบดิจิทัลที่ผู้รับบริการไม่ต้องไปขอข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ภายใต้สิทธิการใช้งานที่เหมาะสมและมีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ทั้งนี้ ถ้าเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคล การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวต้องได้รับความยินยอม (consent) หรือการร้องขอ (request) จากเจ้าของข้อมูลนั้นก่อน) หรือ เป็นผลมาจากการบูรณาการวิธีการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไป (รวมหน่วยงานที่ส่งสมัคร) เพื่อให้เกิดการให้บริการแทนกันได้ระหว่างหน่วยงานของรัฐเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

1.4 ประเภทบริการตอบโต้โดยตรงใจ การส่งมอบบริการ การทำงานในเชิงบริหารจัดการแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ เพื่อยกระดับการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ภาคธุรกิจภาคประชาชน โดยการปรับมุมมองหรือแนวคิด (Mindset) ในการทำงานร่วมกันกับกลุ่มต่างๆ ในฐานะพันธมิตร ที่ร่วมกันรับความเสี่ยง รับผิดชอบแทน และรับความสูญเสียเนื่องจากการรอคอย (Cost of delay) ส่งผลให้การบริการมีความสะดวก รวดเร็ว ลดค่าใช้จ่ายและดีขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ หรือเห็นผลลัพธ์เป็นที่ประจักษ์ นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

1.5 ประเภทยกระดับการอำนวยความสะดวกในการให้บริการ การพัฒนาการบริการเพื่อยกระดับการให้บริการและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ได้แก่ การยกเลิก/แก้ไข ข้อกำหนดในกฎหมาย กฎที่ไม่จำเป็นหรือเป็นอุปสรรคต่อการให้บริการ ลดขั้นตอนการให้บริการลดระยะเวลาการให้บริการ มีการพัฒนานวัตกรรมบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Services) ซึ่งส่งผลให้การบริการประชาชนมีความสะดวก รวดเร็ว และลดค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ กฎหมาย กฎ ในที่นี้ หมายถึง กฎหมาย กฎ ที่หน่วยงานได้ดำเนินการยกเลิก/แก้ไข เพื่ออำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ให้แก่ประชาชน

1.6 ประเภทขับเคลื่อนเห็นผล การขับเคลื่อนการดำเนินงาน หรือการให้บริการที่สอดคล้องกับบริบทของโลก ตอบโจทย์นโยบายของรัฐบาล หรือ Agenda สำคัญของประเทศ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านเศรษฐกิจ** เช่น การส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน Business Ready (B-READY) การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง อุตสาหกรรมสีเขียว และอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศการพัฒนา “สมาร์ทฟาร์มเมอร์”
- 2) สังคม** เช่น ความปลอดภัยทางถนน มาตรการรองรับสังคมสูงวัย (Aged Society) การสนับสนุน Soft Power การยกระดับคุณภาพการศึกษา การยกระดับระบบสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ-ครอบคลุมและทั่วถึง
- 3) สิ่งแวดล้อม** เช่น การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) การส่งเสริมพลังงานสะอาดและพลังงานหมุนเวียน การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม อาทิ ฝุ่น PM 2.5 ปัญหาขยะ
- 4) ความมั่นคง** เช่น การแก้ปัญหายาเสพติด ภัยคุกคามและภัยพิบัติ การปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยหน่วยงานส่งผลงาน/โครงการ ที่มีวัตถุประสงค์ตรงกับหัวข้อที่กำหนด เพื่อสมัครขอรับรางวัล ซึ่งต้องมีการดำเนินการที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลหรือ agenda สำคัญของประเทศ มีผลลัพธ์เป็นที่ประจักษ์ รวมถึงการทำงานในเชิงบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์หรือมีผลกระทบสูงต่อประชาชนในวงกว้าง หรือสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน/กลุ่มเป้าหมาย จากการได้รับบริการของรัฐได้

04 *ร่วมใจแก้จน (Collaboration towards Poverty Eradication)

* ประเภทร่วมใจแก้จน ดำเนินการโดยสำนักงาน ป.ย.ป.

มอบให้กับหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีผลงานหรือ โครงการเป็นที่ประจักษ์
ซึ่งได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถเป็นต้นแบบเพื่อให้ หน่วยงานต่าง ๆ สามารถ
นำไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วม ของชุมชนและสังคมในการแก้ไขปัญหา
ความยากจนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาและ การพัฒนาในระดับต่อไป

2. รางวัลดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เป็นรางวัลที่มอบให้หน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างแรงจูงใจ และสร้างขวัญกำลังใจในการเชิดชูผล การปฏิบัติราชการจากการเปิดระบบราชการโดยให้ประชาชนและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารราชการและทำงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุน ให้เกิดกระบวนการ มีส่วนร่วม ตั้งแต่การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) การรับฟังความคิดเห็น (Consult) การเข้ามา เกี่ยวข้อง (Involve) ไปจนถึงการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมอำนาจและศักยภาพ ของประชาชนให้เข้มแข็ง รวมทั้งสร้างความภาคภูมิใจของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหรือผลักดัน การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ อันนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการที่สามารถตอบสนอง ความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ตราสัญลักษณ์ เพชรเหลี่ยมเกสร สองประกายสีทอง ประกอบไปด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐด้วยหัวใจ

ความหมาย

เพชรเหลี่ยมเกสร สื่อให้เห็นถึง หน่วยงานที่ได้รับรางวัลนี้ คือ ต้นแบบแห่งการทำงานแบบมีส่วนร่วม เชื่อมโยงบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ดังเครือข่ายเดียวกัน

มือ สื่อให้เห็นถึง ความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วม

หัวใจ สื่อให้เห็นถึง การเปิดใจ เปิดระบบราชการ ที่ให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งรางวัลดการบริหาร ราชการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ประเภทรางวัล ดังนี้

2.1 ประเภทเปิดใจใกล้ชิดประชาชน (Open Governance) เป็นรางวัลที่มอบให้หน่วยงาน ภาครัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจ ในการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาระบบราชการ ระบบเปิด (Open Governance) ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ใน 2 ระดับการมีส่วนร่วม คือระดับการ ให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) และระดับปรึกษาหารือ (Consult) เป็นการแสดงถึง การบริหารราชการในระบบเปิด ตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน การพัฒนาระบบราชการระบบเปิดก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และเพิ่มขีดความ สามารถในการรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้น จุดสำคัญของการบริหารราชการในระบบเปิด คือการที่ประชาชน สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ทันสมัยของหน่วยงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีกระบวนการหรือระบบ การสื่อสารสองทางมี บุคลากรที่รับผิดชอบการจัดการข้อมูลและระบบ ที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนามาตรฐานการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ความพร้อมรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ (Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) และหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชนผู้รับบริการ (People Participation) นำไปสู่ผลสำเร็จใน การเปลี่ยนแปลง การเพิ่ม ประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการประชาชนตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน

2.2 ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change) เป็นรางวัลที่มอบให้กับหน่วยงานของรัฐ เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ที่การส่งเสริมและสนับสนุนให้นำพลังประชาชนและเครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเหมาะสม เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการตั้งแต่ระดับการให้ข้อมูล (Inform) การให้คำปรึกษาหารือ (Consult) การเข้ามามีบทบาท (Involve) และในระดับความร่วมมือ (Collaborate) ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือ การพัฒนาที่มีนัยสำคัญหรือผลกระทบสูง (High Impact) กับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ที่นำไปสู่ความสำเร็จ สัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาประสิทธิภาพ คุณภาพการบริหารงานภาครัฐ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน

2.3 ประเภทเลื่องลือขยายผล (Participation Expanded) เป็นรางวัลระดับสูงสุดของรางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่มอบให้กับหน่วยงานของรัฐ ที่นำต้นแบบ (Best Practice) โครงการหรือผลงานที่เคยได้รับรางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไปขยายผลหรือต่อยอดการดำเนินงานในพื้นที่อื่นๆ หรือต่อยอด/ต่อเนื่องจากผลงานเดิมในระดับดี หรือ ระดับดีเด่น ย้อนหลังไม่เกิน 3 ปี หลังจากได้รับรางวัล แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาที่มีนัยสำคัญ มีผลกระทบสูง (High Impact) เกิดประโยชน์และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน กลุ่มเป้าหมายหรือประชาชนในพื้นที่ที่ขยายผลหรือต่อยอดจนเกิดความสำเร็จเทียบเคียงต้นแบบหรือมากกว่า โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) **การขยายผลเชิงพื้นที่** ด้านคุณภาพหรือปริมาณที่เหมาะสม จากผลงานที่เคยได้รับรางวัลประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม หรือเปิดใจใกล้ชิดประชาชน ในระดับดี หรือ ระดับดีเด่น ย้อนหลังไม่เกิน 3 ปี หลังจากได้รับรางวัล และนำไปขยายผลไม่น้อยกว่า 2 พื้นที่

2) **การพัฒนาต่อยอดอย่างยั่งยืน** จากผลงานที่เคยได้รับรางวัลประเภทเปิดใจใกล้ชิดประชาชน หรือประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม หรือประสิทธิผลเครือข่าย ในระดับดี หรือ ระดับดีเด่น ย้อนหลังไม่เกิน 3 ปี หลังจากได้รับรางวัล และนำไปพัฒนาต่อยอดเชิงคุณภาพจากผลงานเดิมอย่างต่อเนื่องอย่างยั่งยืน เช่นการเพิ่มเติมด้านเทคนิค การเพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการ และเทคโนโลยี เป็นต้น

2.4 ประเภทร่วมใจแก้จน* (Collaboration towards Poverty Eradication) เป็นรางวัลที่มอบให้กับหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีผลงานหรือโครงการเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถเป็นต้นแบบเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วม ของชุมชนและสังคมในการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาและ การพัฒนาในระดับต่อไป

*ทั้งนี้ สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (สำนักงาน ป.ย.ป.) เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

3. **รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ** เป็นรางวัลที่มอบให้กับหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการพัฒนาองค์การอย่างต่อเนื่อง และมีผลดำเนินการปรับปรุงองค์การตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐอย่างโดดเด่น

ตราสัญลักษณ์ รูปยอดเขาสูง มีดวงดาวเจ็ดจรัสอยู่ด้านบนฉากหลังเป็นพื้นธงโบกสะบัด

ความหมาย เป็นรางวัลสูงสุดที่มอบให้กับหน่วยงานภาครัฐที่มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ ได้ทัดเทียมมาตรฐานสากล ซึ่งได้มาด้วยความเพียรพยายาม ความอดทน หลอมรวมกับความตั้งใจจริง ของทุกคนในองค์การ เพื่อนำพาองค์การให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ประกอบด้วย 3 ประเภทรางวัล ได้แก่ 1) รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ระดับดีเด่น 2) รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ รายหมวดและ 3) รางวัลคุณภาพ การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 (PMQA 4.0) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ระดับดีเด่น (400 คะแนน)

พิจารณาโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2562 (PMQA 2562)

- 1.1) ทุกหมวดจะต้องได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 40 ของคะแนนประจำหมวด ตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปี พ.ศ. 2562 และต้องมีคะแนนรวม 400 คะแนนขึ้นไป ดังตารางที่ 1
- 1.2) ส่วนราชการต้องเป็นต้นแบบให้หน่วยงานอื่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
- 1.3) ส่วนราชการต้องแสดงให้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต
- 1.4) ผลลัพธ์ของการดำเนินงานของส่วนราชการต้องสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาที่สอดคล้องตามมาตรฐานการดำเนินการทั้ง 6 หมวดอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ระดับดีเด่น

หมวด/หัวข้อ	คะแนนเต็ม	รางวัลฯ ระดับดีเด่น (400)
1. การนำองค์การ	120	48
2. การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์	80	32
3. ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	110	44
4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	100	40
5. บุคลากร	90	36
6. การปฏิบัติการ	100	40
7.1 ผลลัพธ์ด้านประสิทธิภาพและการบรรลุพันธกิจ	60	24
7.2 ผลลัพธ์ด้านการให้ความสำคัญผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	70	28
7.3 ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร	70	28
7.4 ผลลัพธ์ด้านการนำองค์การและการกำกับดูแล	70	28
7.5 ผลลัพธ์ด้านงบประมาณ การเงิน และการเติบโต	60	24
7.6 ผลลัพธ์ด้านประสิทธิภาพของกระบวนการ และการจัดการเครือข่ายอุปทาน	70	28
Total	1000	400

2) **รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ** **รายหมวด** พิจารณาโดยใช้เกณฑ์คุณภาพ พิจารณาโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2562 (PMQA 2562) ประกอบด้วย 6 ประเภทรางวัล ได้แก่

- รางวัลหมวด 1 ด้านการนำองค์กรและความรับผิดชอบต่อสังคม
- รางวัลหมวด 2 ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์และการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ
- รางวัลหมวด 3 ด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- รางวัลหมวด 4 ด้านการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานขององค์กรและการจัดการความรู้
- รางวัลหมวด 5 ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล
- รางวัลหมวด 6 ด้านกระบวนการคุณภาพและนวัตกรรม

2.1) หมวดที่ขอรับรางวัลจะต้องได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนประจำหมวด ตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปี พ.ศ. 2562

2.2) ทุกหมวดต้องได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 25 ของเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2558 และต้องมีคะแนนรวม 300 คะแนนขึ้นไป

2.3) คะแนนของหมวดผลลัพธ์ (หมวด 7) ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหมวดที่ขอรับรางวัลต้องมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และหมวดอื่น ๆ ต้องได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 25 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เกณฑ์การให้คะแนนรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ รายหมวด

หมวด	เกณฑ์การให้คะแนน	รางวัลหมวด 1	รางวัลหมวด 2	รางวัลหมวด 3	รางวัลหมวด 4	รางวัลหมวด 5	รางวัลหมวด 6
1	120	60	30	30	30	30	30
2	80	20	40	20	20	20	20
3	110	27.5	27.5	55	27.5	27.5	27.5
4	100	25	25	25	50	25	25
5	90	22.5	22.5	22.5	22.5	45	22.5
6	100	25	25	25	25	25	50
7.1	60	18	18	15	15	15	18
7.2	70	17.5	17.5	21	17.5	17.5	17.5
7.3	70	17.5	17.5	17.5	17.5	21	17.5
7.4	70	21	17.5	17.5	17.5	17.5	17.5
7.5	60	15	18	15	15	15	15
7.6	70	17.5	17.5	17.5	21	17.5	21
รวม	1000	300	300	300	300	300	300

3) รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 (400 คะแนน) พิจารณาโดยใช้เกณฑ์การประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 โดยแบ่งเกณฑ์รางวัลดังนี้

- ผลการตรวจประเมินมีคะแนนรวม ระหว่าง 300 - 399 คะแนนขึ้นไป จะได้รับการรับรองสถานะการเป็นระบบราชการ 4.0 ระดับพื้นฐาน (Basic) เน้นเรื่องการจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
- ผลการตรวจประเมินมีคะแนนรวมของทุกหมวดตั้งแต่ 400 คะแนน จึงจะได้รับรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 และได้รับการรับรองสถานะการเป็นระบบราชการ 4.0 ระดับก้าวหน้า (Advance) เน้นเรื่องการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการกับเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของประเทศ (Thailand 4.0)
- ผลการตรวจมีผลคะแนนรวมทุกหมวด ตั้งแต่ 470 คะแนนขึ้นไป จะได้รับรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 และได้รับการรับรองสถานะการเป็นระบบราชการ 4.0 ระดับเกิดผล (Significance) เน้นเรื่องการพัฒนาจนส่งผลลัพธ์ที่ดีต่อประชาชน

ขั้นตอนและประเด็นการพิจารณาให้รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ
การตรวจพิจารณารางวัล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนที่ 1 : การตรวจพิจารณาเอกสารการสมัครเบื้องต้น หน่วยงานภาครัฐสามารถสมัครขอรับรางวัลได้โดยการกรอกแบบฟอร์มการสมัครในระบบออนไลน์ที่เว็บไซต์สำนักงานก.พ.ร. (<https://awards.opdc.go.th/awardsregister/>) โดยมีเอกสารประกอบการสมัคร ดังนี้

- เอกสารการสมัครรางวัลฯ (ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน และรายละเอียดการสมัคร)
- ลักษณะสำคัญขององค์การ โดยสรุป 1 หน้า ตามเกณฑ์ PMQA 2562/เกณฑ์ PMQA 4.0
- แบบประเมินความพร้อมในการสมัครขอรับรางวัลฯ ตามเกณฑ์ PMQA 2562
- ตัวชี้วัดหมวด 7 ที่ครอบคลุมทั้ง 6 มิติ ตามเกณฑ์ PMQA 2562/เกณฑ์ PMQA 4.0

2) ขั้นตอนที่ 2 : การตรวจเอกสารรายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การ (Application Report) หน่วยงานภาครัฐที่ผ่านการพิจารณาในขั้นตอนที่ 1 จัดทำบทสรุปผู้บริหารที่แสดงความโดดเด่นของหมวดที่เสนอขอรับรางวัล/ความโดดเด่นของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐตามเกณฑ์ PMQA 2562/ความโดดเด่นของการพัฒนาตามเกณฑ์ PMQA 4.0 และความส าเร็จของการดำเนินการ (แบบฟอร์มที่ 4) และรายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การ (Application Report) (แบบฟอร์มที่ 5) และอัปโหลดไฟล์ในระบบออนไลน์

3) ขั้นตอนที่ 3 : การตรวจประเมินในพื้นที่ปฏิบัติงาน (Site Visit) คณะทำงานตรวจประเมินรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในพื้นที่ ตรวจพิจารณารางวัล ณ พื้นที่ปฏิบัติงาน เพื่อยืนยันผลการตรวจรายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การ (Application Report) และค้นหาวិธีการปฏิบัติงานที่โดดเด่นของหน่วยงานที่ผ่านการประเมินในขั้นตอนที่ 2 ตามเกณฑ์ฯ ดังนี้

(1) เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2562

- รางวัล PMQA ระดับดีเด่น ส่วนราชการที่มีผลคะแนนประเมินในขั้นตอนที่ 2 รายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 (Application Report) ในภาพรวมตั้งแต่ 400 คะแนน
- รางวัล PMQA รายหมวด ส่วนราชการที่มีผลคะแนนประเมินในขั้นตอนที่ 2 รายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 (Application Report) ในภาพรวมตั้งแต่ 300 คะแนน

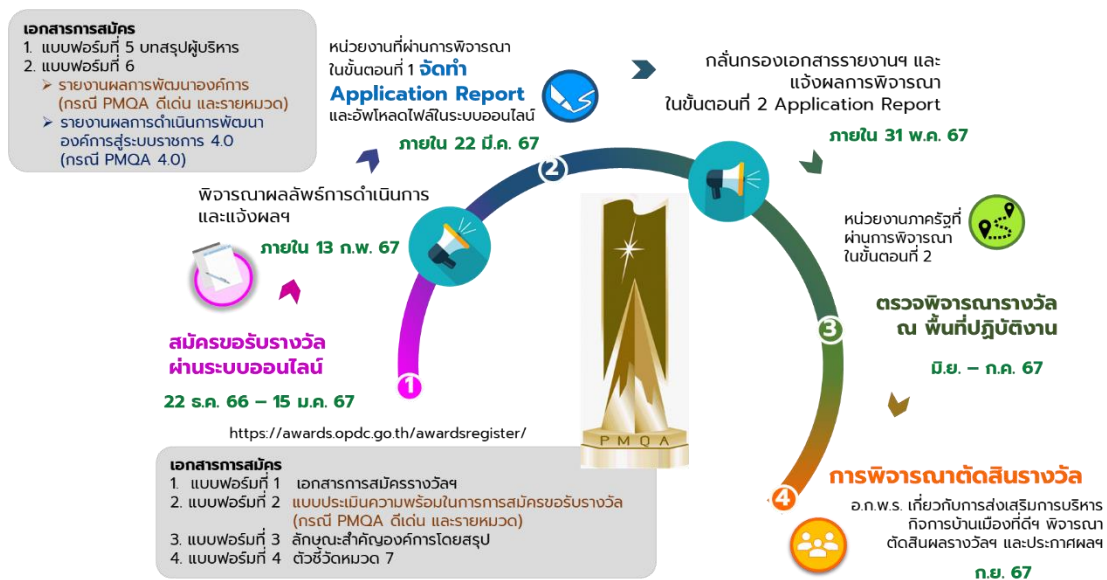
(2) เกณฑ์การประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0

ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1

➤ รางวัล PMQA 4.0 กรณีหน่วยงานภาครัฐที่มีผลคะแนนประเมินในขั้นตอนที่ 2 รายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 (Application Report) ในภาพรวมตั้งแต่ 400 คะแนนขึ้นไป ทั้งนี้ คณะทำงานตรวจประเมินรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในพื้นที่ประชุมเพื่อกลั่นกรองผลการตรวจประเมิน ณ พื้นที่ปฏิบัติงาน ก่อนนำเสนอ อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพภาครัฐ พิจารณาตัดสินผลรางวัลฯ ต่อไป

4) ขั้นตอนที่ 4 : การพิจารณาตัดสินรางวัลของ อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพภาครัฐ สำนักงาน ก.พ.ร. รายงานผลการตรวจประเมินต่อ อ.ก.พ.ร.เกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพภาครัฐ เพื่อพิจารณาให้รางวัล

รายละเอียดขั้นตอนการตรวจประเมินรางวัล

ภาพขั้นตอนการพิจารณารางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ประจำปี พ.ศ. 2567

ผลงาน ที่ได้รับรางวัล

รางวัล เกียรติยศเลิศรัฐ

รางวัลเกียรติยศเลิศรัฐ
ประจำปี 2567
มอบให้แก่
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
โดย
คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

Highland Research and Development Institute (HRDI)

รางวัลเกียรติยศเลิศรัฐ ประจำปี 2567

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

ต้นแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ด้วยการบูรณาการและสรรหาความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ

การเป็นสถาบันการเรียนรู้
ด้านการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบมุ่งเป้า
ด้วยการบูรณาการอย่างสมบูรณ์

การพัฒนาองค์กรด้วยข้อมูล
และเทคโนโลยีที่มีมาตรฐาน

ถอดบทเรียนผลสำเร็จขยายผล
ไปยังพื้นที่อื่น และนานาชาติ

ร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวง
จัดตั้ง **สถาบันการเรียนรู้มูลนิธิ
โครงการหลวง** เพื่อดำเนินการ
พัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

7. ถอด
บทเรียน

1. หลักคิด
การทำงาน

พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง (RPF Model)
สอดคล้องวาระการพัฒนายั่งยืน (Agenda 2030)

ออกแบบองค์กรให้มีความคล่องตัว
ในการขับเคลื่อนงานเชิงพื้นที่

เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง แสดง
ความ **"ครบเครื่อง"** ในฐานะหน่วยปฏิบัติ
และหน่วยบริหาร เพื่อสร้างความไว้วางใจ
ต่อภาครัฐ

2. โครงสร้าง
บริหารจัดการ

สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง
สร้างคนเป็นนักพัฒนามืออาชีพ
ยึดหลัก **"ระเบิดจากข้างใน"**

6. สร้างผู้นำ

การแก้ไขปัญหา
พื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

สร้างความร่วมมือ ร่วมคิด
ร่วมทำ ใช้องค์ความรู้แก้ปัญหา
พัฒนาชุมชนอย่างเท่าเทียม **ไม่ทิ้งใคร
ไว้ข้างหลัง** โดยยึดหลัก People
Centric Service Intelligence

3. ประสาน
ความร่วมมือ

วิจัยและพัฒนาแบบ
ตาม Area-based

นำปริมทรวบการวิจัยเชิงพื้นที่เป็นตัวตั้ง
นำนวัตกรรมมาปรับใช้ สร้างรายได้ด้วย
ระบบการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5. วิจัย
&
นวัตกรรม

4. วางแผน
ใช้ที่ดิน

วางแผนใช้ประโยชน์ที่ดิน

นำแผนที่ดินรายแปลง มาใช้ในการวางแผน
การพัฒนาพื้นที่สูงร่วมกับหน่วยงานร่วมบูรณาการ

➤ รายได้เฉลี่ยของเกษตรกร
สูงกว่าเส้นความยากจนบน
พื้นที่สูง **78,000 บาทต่อ
ครัวเรือนต่อปี**

➤ สถาบันเกษตรกร
มีทุนหมุนเวียนกว่า
88 ล้านบาท

➤ ลดความเหลื่อมล้ำ ประชากร
เข้าถึงการพัฒนา**รวมกว่า
653,000 คน ครอบคลุม
55.55%** ของประชากรบน
พื้นที่สูงทั้งหมด

➤ สร้างผู้นำชุมชนและผู้นำเกษตรกร
ที่มีคุณภาพ **2,812 ราย**

➤ แก้ไขการบุกรุกป่า และสิทธิ
ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ทำให้เกษตรกรมีพื้นที่ทำกิน
86,388 แปลง
รักษาพื้นที่ป่าได้ **154 ล้านไร่**

รางวัลเกียรติยศเลิศรัฐ ประจำปี ๒๕๖๗

มิติที่ ๑ การเป็นองค์กรต้นแบบ

๑. ในรอบ ๓ ปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๖) หน่วยงานได้รับรางวัลอะไรบ้าง

ชื่อรางวัล/ประเภทรางวัล	หน่วยงานที่มอบรางวัล	ปีที่ได้รับรางวัล
รางวัลเลิศรัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Best of the best)	สำนักงาน ก.พ.ร.	๒๕๖๖
รางวัล The King of Thailand's Certificate of Excellence ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดีเด่น (Outstanding People Participation) ประเภทผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจสังคม (On-farm Application and Socio-Economic Impacts)	สำนักงาน กปร. และมูลนิธิชัยพัฒนา	๒๕๖๖
รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย Thailand Tourism Awards ประเภทอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย “รางวัล Hall of Fame”	ททท.	๒๕๖๖
รางวัลเลิศรัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทเลื่องลือขยายผล ระดับดีเด่น	สำนักงาน ก.พ.ร.	๒๕๖๕
รางวัลเลิศรัฐสาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทพร้อมใจกัน ระดับดีเด่น	สำนักงาน ป.ย.ป.	๒๕๖๕ - ๒๕๖๖
รางวัลองค์กรต้นแบบ ด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Awards) ระดับดีเด่น และระดับดี ประเภทส่วนราชการระดับกรม หรือเทียบเท่า	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๕ - ๒๕๖๖
รางวัลเลิศรัฐสาขาบริการภาครัฐ ประเภทพัฒนาการบริการ ระดับดี	สำนักงาน ก.พ.ร.	๒๕๖๔ - ๒๕๖๖
รางวัลเลิศรัฐสาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม ระดับดีเด่น	สำนักงาน ก.พ.ร.	๒๕๖๔ - ๒๕๖๕
รางวัลเลิศรัฐสาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทผู้นำหุ้นส่วนความร่วมมือ ระดับดีเด่น	สำนักงาน ก.พ.ร.	๒๕๖๔ - ๒๕๖๕
รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย Thailand Tourism Awards สาขาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ครั้งที่ ๑๒ และ ครั้งที่ ๑๓	ททท.	๒๕๖๔ - ๒๕๖๕
รางวัลชมเชยองค์กรโปร่งใส ครั้งที่ ๑๐ (NACC Integrity Awards)	สำนักงาน ป.ป.ช.	๒๕๖๔

หมายเหตุ คลิกดูผลงานทั้งหมด

๒. ในรอบ ๓ ปีที่ผ่านมาหน่วยงานมีปัญหา อุปสรรค โอกาสและความท้าทายอย่างไร

ปัญหาอุปสรรค (๑) การมีบุคลากรและงบประมาณที่จำกัดขององค์กรมหาชน เมื่อเปรียบเทียบกับภารกิจที่ต้องดำเนินงานวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ในพื้นที่เป้าหมาย ให้ครอบคลุมทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการตลาด (๒) การปฏิบัติงานภายใต้ข้อจำกัดทางกฎหมายและสภาพของพื้นที่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ประชาชนไม่มีสิทธิทางกฎหมายและไม่มีเอกสารสิทธิ์ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและอุทยานแห่งชาติอยู่ห่างไกลทุรกันดาร เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย และขาดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ไฟฟ้า ถนน สัญญาณโทรศัพท์ และสัญญาณอินเทอร์เน็ต (๓) ระบบการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยของประเทศเปลี่ยนแปลง จากการรับตรงโดยสำนักงานงบประมาณเป็นการรับผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ทำให้ได้รับงบประมาณลดลงประมาณ

๕๐% และยังไม่สามารถให้ทุนวิจัยแก่หน่วยงานภายนอกในด้านที่ขาดผู้เชี่ยวชาญได้ ทำให้การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมทำได้จำกัด เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนการพัฒนา (๔) ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เช่น การเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยทำให้เริ่มเกิดการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีแนวโน้มที่จะเกิดรวดเร็วและรุนแรงขึ้น ภัยพิบัติและภัยแล้งที่มีความรุนแรงขึ้น การแข่งขันทางการตลาดจากผลผลิตนำเข้า โรคระบาดและโรคอุบัติใหม่

โอกาสและความท้าทาย (๑) ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานด้านการพัฒนาพื้นที่สูงที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน และนโยบายของรัฐบาลของ สวพส. เช่น การแก้ปัญหาภัยจน ลดความเหลื่อมล้ำ การแก้ปัญหา การเผาในพื้นที่เกษตร ได้รับการยอมรับจากประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ เห็นได้จากการได้รับรางวัลระดับประเทศอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้สามารถพัฒนาต่อยอดแนวทางการปฏิบัติที่ดีด้านการพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศ สำหรับการดำเนินงานในอนาคตได้ ช่วยเพิ่มโอกาสในการแสวงหาความร่วมมือใหม่ ๆ จากหน่วยงานเครือข่าย ทั้งองค์ความรู้และทรัพยากรสนับสนุนต่าง ๆ ให้สามารถยกระดับชุมชนเพื่อตอบสนองกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น BCG, SDGs, Carbon neutrality, Net zero ทั้งนี้ สวพส. ยังต้องเผชิญกับความท้าทายและปัญหาที่มีความรุนแรงซับซ้อนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่สูงที่ได้รับการพัฒนาตามแนวทางโครงการหลวงเพียง ๒,๓๓๒ กลุ่มบ้าน คิดเป็น ๕๕.๔๕% ของพื้นที่สูงในประเทศไทย ในขณะที่สัดส่วนคนจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนยังสูงถึง ๒๓% ของครัวเรือนบนพื้นที่สูง และพบปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมบนพื้นที่สูงอีกจำนวนมาก เช่น การเผาในพื้นที่เกษตรและพื้นที่ป่าที่พบจุดความร้อน มากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ จุด ในปี ๒๕๖๖ (๒) Digital Transformation นำมาสู่การใช้ระบบอัตโนมัติเพื่อเพิ่มผลิตภาพทางเกษตร การใช้ข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้อย่างเฉพาะเจาะจง การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลบนพื้นที่สูงโดยเฉพาะการยกระดับการทำงานของ สวพส. และการบริหารจัดการองค์กรให้รองรับการทำงานของหน่วยงานร่วมบูรณาการบนพื้นที่สูง รองรับการใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่สูงอย่างแม่นยำระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานระดับท้องถิ่น และชุมชน

๓. ที่ผ่านมามีหน่วยงานมีการวางแผนยุทธศาสตร์ หรือแนวทางในแก้ไขปรับปรุง และวิธีการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อตอบสนองต่อปัญหา อุปสรรค โอกาสและความท้าทายตามที่ระบุไว้ในข้อ ๒) อย่างไร

ยกระดับแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและวิจัยบนพื้นที่สูงให้เป็นแผนระดับประเทศฉบับแรก เพื่อยกระดับการบูรณาการกับหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและขยายพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ (๑) แผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งได้นำแนวปฏิบัติที่ดีจากการดำเนินงานพัฒนาที่ผ่านมา เช่น จากรางวัลเลิศรัฐ มาใช้กำหนดกลยุทธ์และเป็นกรอบการดำเนินงานแบบบูรณาการของ ๓๐ หน่วยงานงบประมาณ รวม ๙,๙๕๖.๗๖ ล้านบาท และเพิ่มพื้นที่เป้าหมายจาก ๒,๓๓๒ กลุ่มบ้าน เป็น ๓,๒๒๐ กลุ่มบ้าน และปรับระบบการจัดตั้งงบประมาณของทุกหน่วยงาน ให้อยู่ภายใต้แผนงานหรือโครงการเดียวกัน คือ “การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน” (๒) แผนการวิจัยบนพื้นที่สูง ระยะ ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๖๗-๒๕๗๐) เพื่อบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สวพส. โครงการหลวง หน่วยงานที่ให้ทุน และหน่วยงานที่รับทุน งบประมาณรวม ๒,๑๔๐.๓๖ ล้านบาท ในการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมให้ตรงต่อความต้องการของพื้นที่สูง

การปรับปรุงกระบวนการและวิธีการปฏิบัติงาน (๑) ด้านการพัฒนาพื้นที่สูง ยกระดับการพัฒนาเชิงพื้นที่ ขยายเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มเติมจากหน่วยงานภายใต้แผนปฏิบัติการฯ อย่างยั่งยืน โดยเพิ่ม อบท. ซึ่งคาดว่าจะเป็ องค์กรหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในอนาคต ผ่านการลงนาม MOU กับ อบต. ๔๓ แห่ง ได้รับงบประมาณสนับสนุน ๓๔ ล้านบาท จังหวัดแม่ฮ่องสอน และภาคเอกชน ๕ แห่ง ควบคู่ไปกับการสร้างและพัฒนาผู้นำและองค์กรชุมชน ให้มีขีดความสามารถสูงและร่วมกับภาครัฐ ในการวิเคราะห์ วางแผนและดำเนินงานพัฒนาร่วมกัน โดยนำข้อมูลสารสนเทศ มาใช้ในการกำหนดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงาน/ปฏิบัติงานของโครงการฯ ให้เป็นไปตามกฎหมาย และวางแผนพัฒนาแบบ พุงเป้า (วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกรายบุคคล แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลง และระบบ HRDI GIS Portal) แก้ไข

อุปสรรคทางกฎหมายในการเข้าดำเนินงานพัฒนาในพื้นที่ป่าของหน่วยงานต่าง ๆ โดยจัดทำ “โครงการพัฒนาป่าไม้ พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง” ตามมาตรา ๑๙ แห่ง พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และ มาตรา ๕๔ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔ (๒) ด้านการวิจัย พัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ และแหล่งเรียนรู้ learning station ที่ตอบสนองต่อความต้องการ รวมถึงให้ชุมชนเข้ามาเป็นนักวิจัยร่วมในการกำหนดโจทย์ ดำเนินการ และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยเผยแพร่และส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้ ประโยชน์ให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น ด้วยฐานข้อมูลงานวิจัยบนพื้นที่สูง (๓) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาระบบการเรียนรู้และ เครือข่ายการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการพัฒนาพื้นที่สูง (๔) ด้านการพัฒนาองค์กร พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะในการใช้ข้อมูล และเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน จัดทำฐานข้อมูลและระบบดิจิทัลบริการประชาชนและหน่วยงานที่ร่วม ดำเนินงาน เช่น แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลง ระบบ HRDI GIS Portal และระบบ MPIP

๔. ให้หน่วยงานแสดงผลความสำเร็จที่โดดเด่น ที่สามารถเป็นต้นแบบและเป็นแนวปฏิบัติให้กับหน่วยงานอื่น นำไปใช้ประโยชน์ได้ อย่างน้อย ๓ เรื่อง

ผลงานเรื่องที่ ๑ การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ด้วยการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างครบวงจร ภายใต้การมีส่วนร่วม ของประชาชนและการบูรณาการของทุกภาคส่วน เรื่อง “คู่มือชุมชน อยู่ร่วมกับป่าสมบูรณ์ ตอบโจทย์พื้นที่สูง” ต้นแบบ ของการทำให้คนอยู่ร่วมกับป่า มีความเป็นอยู่ที่ดี ควบคู่กับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม โดย (๑) วางแผนการใช้ ประโยชน์ที่ดิน แยกพื้นที่ป่า ที่อยู่อาศัย พื้นที่เกษตรให้ชัดเจนและถูกต้องตามกฎหมาย (๒) ปรับระบบการทํา การเกษตรเป็นการเกษตรมูลค่าสูง แต่ใช้ทรัพยากรน้อยและไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (๓) ส่งเสริมและสนับสนุน ชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง เพื่อเป็นแหล่งอาหารและสร้างรายได้ เสริม (๔) สร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนา ด้วยสถาบันเกษตรกรและผู้นำ ซึ่งมีหน่วยงานภายใต้ แผนปฏิบัติการฯ อย่างยั่งยืน ๓๐ หน่วยงาน นำแนวทางการพัฒนาดังกล่าว ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานตามภารกิจ

ผลงานเรื่องที่ ๒ การแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยการเกษตรมูลค่าสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลัก ตลาดนำการผลิตตามแนวทางโครงการหลวงภายใต้ “โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง” ของ สวพส. ทำให้ ประชาชน ๑๙,๓๐๖ ราย มีรายได้เพิ่ม มากกว่า ๔๗๖.๕ ล้านบาท ในปี ๒๕๖๖ ด้วยการทำการเกษตรที่ได้รับการรับรอง มาตรฐานอาหารปลอดภัย GAP และเกษตรอินทรีย์ ที่มีการจัดการด้านการตลาดรองรับ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐสามารถนำ ต้นแบบดังกล่าวไปใช้ในการขับเคลื่อนนโยบาย “เพิ่มรายได้ ๓ เท่า ด้วยตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้” ของรัฐบาลได้

ผลงานเรื่องที่ ๓ การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การเผา และฝุ่นควันบนพื้นที่สูง ด้วยการปรับโครงสร้าง ระบบการเกษตร จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และพืชไร่ เป็นระบบการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมิ การวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและกฎหมาย ด้วยการใช้แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน รายแปลง และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งช่วยแก้ปัญหาบนพื้นที่สูง เพิ่มพื้นที่สีเขียว เป็นต้นแบบ สำหรับการแก้ไขปัญหาบนพื้นที่ เช่น ปัญหาเขาหัวโล้นและฝุ่นควันจากการเผาเศษวัสดุทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัด น่าน และอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาการทำไร่หมุนเวียนในพื้นที่จังหวัดตากและแม่ฮ่องสอน เป็นต้น นอกจากนี้ UN DESA ได้เผยแพร่ต้นแบบการดำเนินงานของ สวพส. ที่เป็น SDGs (Good practices) เป้าหมายที่ ๒ ๑๒ ๑๓ และ ๑๕ ไปยังประเทศสมาชิกนานาชาติ

มิติที่ ๒ การพัฒนาจนเกิดผลสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

๕. หน่วยงานได้มีการวิเคราะห์ คาดการณ์ ความท้าทายขององค์กรที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต มีการจัดทำ ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) นำมาใช้ในการวิเคราะห์ (Data Analytics) คาดการณ์และสร้างภาพอนาคตที่มี โอกาสเกิดขึ้นในระยะกลางและระยะยาว ในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ มีการวางยุทธศาสตร์ หรือ

กำหนด Road Map แนวทางการพัฒนาเพื่อไปตอบโจทย์ความท้าทายเหล่านั้นอย่างไร เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุตามพันธกิจและอำนาจหน้าที่และตอบสนองตรงตามความต้องการความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิเคราะห์และคาดการณ์สถานการณ์ของการพัฒนาพื้นที่สูง โดยรวบรวมข้อมูลและติดตามสถานการณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาวะเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง สถานการณ์ประชากร รายได้และค่าใช้จ่ายในครัวเรือน การจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ ข้อมูลสภาพภูมิอากาศ จุดเผาไหม้ การทบทวนแผนชุมชน นโยบายระดับชาติและนานาชาติ รวมทั้งติดตามการเปลี่ยนแปลง เช่น การแข่งขันทางการตลาด ภัยแล้ง และเทคโนโลยี ทำให้ สวพส. คาดการณ์ได้ว่าในอนาคต (๑) ปัญหาโครงสร้างประชากรที่จะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น (๒) การเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล จะทำให้ค่าใช้จ่ายต่อครัวเรือนสูงขึ้น แต่ประชาชนจะเข้าถึงข้อมูลองค์ความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น (๓) ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมจะขยายความรุนแรงและขอบเขตของปัญหาแบบข้ามพรมแดน เช่น ปัญหาฝุ่นควันข้ามแดน ภาวะโลกร้อน ส่งผลให้ปริมาณและคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรลดลง (๔) การกำหนดมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมในระดับนานาชาติจะมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของเกษตรกรบนพื้นที่สูง จึงนำมาสู่การวางแผนยุทธศาสตร์ระดับประเทศ ได้แก่ แผนปฏิบัติการฯ อย่างยั่งยืน และแผนการวิจัยบนพื้นที่สูงฯ จากนั้นจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์กร ประกอบด้วย แผนปฏิบัติการ สวพส. แผนปฏิบัติการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูง แผนพัฒนาบุคลากร เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อตอบโจทย์ความท้าทาย ดังนี้

๑) การเป็นสถาบันการเรียนรู้ด้านการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ภายในปี ๒๕๗๐ โดยมีฐานข้อมูลงานวิจัยบนพื้นที่สูง เชื่อมโยงองค์ความรู้และข้อมูลกับศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโครงการหลวง ชนากิเบศรดำริ เพื่อแก้ปัญหาและรองรับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนบนพื้นที่สูง วิจัยและพัฒนาพืชท้องถิ่นจากความหลากหลายทางชีวภาพเป็นพืชทดแทนพืชเศรษฐกิจเดิมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรด้วย ECO Brand (Thai Highland Eco Friendly Certified) และต่อยอดไปสู่การเป็นสินค้าที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สร้างรายได้เสริมจากบริการและคาร์บอนเครดิต รวมถึงสร้างงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาเฉพาะบนพื้นที่สูงตามแนวทาง BCG Model รวมถึงพัฒนาพื้นที่ต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน วิจัยและส่งเสริมชุมชนบนพื้นที่สูง เพื่อเข้าสู่เป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ของประเทศ ภายในปี ๒๕๗๕ มีนโยบายจัดทำคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กร (CFO) เพื่อประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้นจากงาน การบริหารจัดการด้านพลังงานและทรัพยากรภายในองค์กรที่เหมาะสม

๒) การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบมุ่งเป้า ด้วยการบูรณาการอย่างสมบูรณ์ ตั้งแต่ระดับนโยบายถึงระดับปฏิบัติการในพื้นที่ โดยมี สวพส. เป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ปรับรูปแบบการพัฒนาพื้นที่สูงสู่ “การกระจายการพัฒนาแบบมุ่งเป้า เน้นกลุ่มเปราะบาง” ลดความเหลื่อมล้ำ โดยสร้างหน่วยงานคู่ความร่วมมือ (Strategic Partner) ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เข้ามามีบทบาทตั้งแต่ค้นหาปัญหา วางแผนงาน กำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา โดยเชื่อมการทำงานกับภาคยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด ภายใต้แผนปฏิบัติการฯ อย่างยั่งยืน โดยแบ่งความเข้มข้นของการดำเนินงานออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มพื้นที่ ๑ กลุ่มบ้านที่พัฒนาแบบโครงการหลวงโดยสมบูรณ์ ชุมชนเข้ามามีบทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ บริหารจัดการชุมชนของตนเอง กลุ่มพื้นที่ ๒ กลุ่มบ้านที่พัฒนาบางกิจกรรม ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ และภาคเอกชน พัฒนาเฉพาะเรื่อง กลุ่มพื้นที่ ๓ กลุ่มบ้านหรือเครือข่ายการเรียนรู้ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล นอกจากนี้ ยังกำหนดพื้นที่พิเศษแบบ Sandbox ในการบูรณาการงานวิจัยและพัฒนาพื้นที่แบบองค์รวม เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ ควบคู่กับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และร่วมมือกับหน่วยงานระดับพื้นที่ ระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนแก้ไขปัญหาและกำหนดพื้นที่ Flagship ในการเร่งดำเนินงานร่วมกับทุกภาคส่วน รวมถึงจัดทำแผนกลยุทธ์การปรับเปลี่ยนการผลิตและการตลาดในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ระยะ

๔ ปี พ.ศ.๒๕๖๓-๒๕๗๐ เพื่อปรับแนวทางการผลิตและการตลาดสินค้าบนพื้นที่สูง การพัฒนาระบบการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและลดการปลดปล่อย CO₂ การส่งเสริมและสนับสนุนการแปรรูปผลผลิตสินค้าเกษตรในระดับชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและลดต้นทุนการขนส่ง รวมถึงส่งเสริมความเข้มแข็งด้วยของเกษตรกรด้านการจัดการตลาด

๓) การพัฒนาองค์การด้วยข้อมูลและเทคโนโลยีที่มีมาตรฐาน โดย (๑) ปรับการทำงานและการบริหารจัดการองค์กรให้รองรับการทำงานของหน่วยงานร่วมบูรณาการในพื้นที่สูง ใช้ระบบ MPIP เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร เชื่อมโยงฐานข้อมูลตั้งแต่แผนงาน การบริหารงบประมาณ การติดตามและประเมินผล (๒) เป็นศูนย์ประสานและศูนย์เครือข่ายข้อมูลในใช้ประโยชน์ข้อมูลเพื่อวางแผนพัฒนาพื้นที่สูงอย่างแม่นยำ ประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการใช้ประโยชน์ แลกเปลี่ยนและบูรณาการข้อมูลแผนที่ดิจิทัล เช่น ฐานข้อมูล GIS ฐานข้อมูลชุมชน และการจัดทำแผนที่ Masterplan ชุมชน รวมถึงติดตามการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ของการพัฒนาพื้นที่สูงด้วย Drone นอกจากนี้ ยังคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากการใช้ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ร่วมกันเพื่อส่งเสริมภาคการเกษตรแบบองค์รวม (การตัดสินใจเชิงลึก) กับหน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๒๒ หน่วยงาน โดย share ข้อมูลเชิงพื้นที่ภายใต้โครงการ Agri Map ๒ (ปี ๒๕๖๘) รวมถึงพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนให้มีความสามารถด้านข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัล (ภาพข่าว)

มิติที่ ๓ การสร้างคุณค่าต่อสังคมและประเทศ

๖. ให้แสดงผลลัพธ์ที่โดดเด่นของการดำเนินการของหน่วยงานที่ส่งผลกระทบเชิงบวกในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสาธารณสุข (ให้ตอบอย่างน้อย ๒ ด้าน) โดยแสดงภาพเชิงสถิติที่ชัดเจนที่ทำให้เห็นผลลัพธ์จากการดำเนินการก่อน-หลัง การพัฒนาปรับปรุง

ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่หลากหลายและให้ผลตอบแทนสูง ด้วยการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีมาตรฐานอาหารปลอดภัย และตลาดรองรับ ทำให้มีรายได้เพิ่มจากปี ๒๕๖๔-๒๕๖๖ รวมมูลค่ากว่า ๑,๓๐๐ ล้านบาท โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้คิดเป็น ๘.๐๙% และ ๙.๖๔% ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นรายได้จากผลิตผลตามมาตรฐาน GAP และเกษตรอินทรีย์ มูลค่า ๔๘๐ ล้านบาท เกษตรกร ๗๒.๓๒% มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าเส้นความยากจนบนพื้นที่สูง (๗๘,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี) และระดับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของเกษตรกรบนพื้นที่สูง มีค่าสัมประสิทธิ์ GINI อยู่ที่ ๐.๕๐๓๘ นอกจากนี้ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งพาตนเอง สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในระดับเศรษฐกิจฐานราก โดยยกระดับสถาบันเกษตรกร ๑๐๓ แห่ง สู่มาตรฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ปัจจุบันในพื้นที่ดำเนินงาน ๔๔ แห่งของ สวพส. มีสถาบันเกษตรกรที่มีทุนดำเนินงานหมุนเวียนกว่า ๘๘ ล้านบาท (ปี ๒๕๖๔-๒๕๖๖) ทั้งนี้ การแก้ปัญหาในมิติทางเศรษฐกิจยังส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการแก้ไขปัญหาการบุกรุกป่าได้อย่างสิ้นเชิง ช่วยลดการเผาและการใช้สารเคมีทางการเกษตรบนพื้นที่สูง การปรับระบบการเกษตรแบบดั้งเดิมสู่เกษตรมูลค่าสูงด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม การแก้ไขปัญหาการปลูกข้าวโพดบนพื้นที่สูง และการส่งเสริมเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล

ด้านสังคม กระจ่ายการพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการภาครัฐด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนไปยังชุมชนบนพื้นที่สูง ครอบคลุม ๒,๓๓๒ กลุ่มบ้าน ประชากรมากกว่า ๖๕๓,๐๐๐ คน คิดเป็น ๕๕.๔๕% ของประชากรบนพื้นที่สูงทั้งหมดของประเทศ ทำให้ได้รับโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ ชุมชนมีศักยภาพในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ สามารถปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น สร้างงานในพื้นที่เพื่อลดการเคลื่อนย้ายสู่ชุมชนเมืองของเยาวชนบนพื้นที่สูง สร้างผู้นำชุมชนและผู้นำเกษตรกรที่มีคุณภาพ รวม ๒,๘๑๒ ราย (ปี ๒๕๖๔-๒๕๖๖) โดยเป็นผู้นำหญิง ๒๐๔ ราย ร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาพื้นที่สูงระดับประเทศและนานาชาติ และมี ๙๔ ชุมชนที่ผู้นำหญิงมีบทบาททางการเมือง สร้างกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม ด้านการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ของชุมชนบน

พื้นที่สูง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในคุณค่าและความสำคัญในเอกลักษณ์ชนเผ่าของตน ส่งผลต่อความรู้สึกถึงการได้รับการยอมรับและมีความเสมอภาคในสังคมของชนเผ่าที่อยู่ห่างไกล

ด้านสิ่งแวดล้อม แกไขการบุกรุกป่าและอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการทำให้ประชาชนบนพื้นที่สูงมีสิทธิในการอยู่อาศัยและใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน ด้วยการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Zoning) เพื่อแบ่งแยกพื้นที่ป่า พื้นที่ทำกิน ให้มีความชัดเจน ส่งเสริมการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องตามระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ ในพื้นที่ดำเนินงาน สวพส. ๔๔ แห่ง แล้วเสร็จไป ๓๘.๓% หรือ ๔๘๕ กลุ่มบ้าน ทำให้ เกษตรกร ๔๐,๖๕๖ ราย มีพื้นที่ทำกิน ๘๖,๓๘๘ แปลง ๘๘๔,๙๖๑.๖๖ ไร่ อย่างถูกต้อง และรักษาพื้นที่ป่าได้ ๑.๕๔ ล้านไร่ ช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียวได้มากกว่า ๒๑๑,๐๐๐ ไร่ นอกจากนี้ยังทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะภัยแล้ง ในพื้นที่ ๑๑๖ กลุ่มบ้าน โดยพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ๒๒๘ แห่ง ๑๑๖ ชุมชน ผู้ได้รับประโยชน์ ๖,๘๘๖ ราย ๑,๙๔๒ ครัวเรือน พื้นที่ ๖๐๘ แปลง ๑๒,๒๔๑.๔๗ ไร่ เป็นการช่วยดูแลป่าต้นน้ำครอบคลุมพื้นที่ ๒๔,๖๓๓.๘๖ ไร่ โดยเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรมูลค่าสูง ส่งผลโดยรวมต่อการแก้ไขปัญหามลพิษ PM๒.๕ โดยทำให้จุดความร้อนในพื้นที่ดำเนินงานของ สวพส. ลดลงโดยตลอด คือมี ๑๗,๑๓๘ จุด ในปี ๒๕๖๖ หรือ ๕,๐๙๘.๘ จุด/ประชากร ๑ ล้านคน เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่สูงอื่นที่มีจุดความร้อน ๒๑,๗๗๑.๑ จุด/ประชากร ๑ ล้านคน นอกจากนี้ ได้พัฒนาชุมชนต้นแบบคาร์บอนต่ำ ๒๙ แห่ง ผลลัพธ์การดำเนินงานปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลง ๑๔% เมื่อเทียบกับช่วงก่อนเข้าร่วมโครงการ และการกักเก็บคาร์บอนบริเวณป่าต้นน้ำของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ มีค่าเฉลี่ย ๑๐,๙๓๓.๘๓ - ๒๗,๗๗๔.๓๘ กิโลกรัมต่อไร่

๗. ให้แสดงผลการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างก้าวกระโดด นำไปสู่การยกระดับสำคัญของประเทศ หรือส่งผลต่อเงื่อนไข กฎ ระเบียบต่าง ๆ ในระดับประเทศ และมาตรฐานสากล

การจัดทำแผนที่ดินรายแปลงของเกษตรกร ทำให้ สวพส. มีข้อมูลเพื่อการวางแผนและขับเคลื่อนการพัฒนาได้อย่างถูกต้องแม่นยำตามหลักวิชาการ และระเบียบกฎหมายในพื้นที่ชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา ๑๙ แห่ง พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมีคำสั่งจัดตั้ง “โครงการพัฒนาป่าไม้พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง” และมาตรา ๕๔ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔ สำหรับบริเวณสถานที่ตั้งหน่วยงาน แปลงสาธิตศูนย์เรียนรู้ เป็นไปตามมาตรา ๑๓/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม นำไปสู่การสร้างกลไกระดับนโยบายในการบริหารจัดการพื้นที่สูงของประเทศ ส่งผลให้ชุมชนในพื้นที่ ๖๑๖ กลุ่มบ้าน ๒,๖๕๕,๕๔๗ ไร่ และกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงได้รับสิทธิและความเสมอภาคในการอยู่อาศัยและที่ทำกิน ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ การเข้าถึงการเรียนรู้ ซึ่งมีส่วนต่อการสนับสนุนการบรรลุยุทธศาสตร์ของประเทศและผลกระทบของโลก (Global Impact) โดยสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เกษตรกรรมเชิงนิเวศ ดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ภาครัฐ และเอกชน ที่สอดคล้องกับการสนับสนุนการขับเคลื่อนวาระการพัฒนา ๒๐๓๐ ของประเทศตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในปี ๒๕๖๖ โดยประเมินสถานะ SDGs ของพื้นที่สูงในทุกเป้าหมายการพัฒนา (ยกเว้น SDG ๑๔: นิเวศทางทะเลและมหาสมุทร) พบว่า สถานะโดยรวมของ SDG Index ในพื้นที่สูง มีคะแนนเท่ากับ ๖๔.๖๓ คะแนน โดยเป้าหมายที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ SDG ๑๖, ๑๑, ๙ ขณะเดียวกันได้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากภาคเกษตรกรรม และนำผลงานวิจัยหรือทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้แก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ (Area based) มีผู้ได้รับประโยชน์กว่า ๖,๒๐๐ ราย (ปี ๒๕๖๔-๒๕๖๖) สอดคล้องกับ SDG ๒, ๓, ๘, ๑๒, ๑๗ นอกจากนี้ ยังสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สอดคล้อง SDG ๑, ๔, ๕, ๑๐ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ สอดคล้อง SDG ๑๓, ๑๖, ๑๗

มิติที่ ๔ ความยั่งยืน

๘. เพื่อให้องค์การเกิดความยั่งยืน และสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลง ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หน่วยงานมีการเตรียมความพร้อมขององค์การในมิติต่างๆ อย่างไรในประเด็น ดังนี้

๘.๑ การสร้างผู้นำในอนาคต

จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐) และ แผนพัฒนารายบุคคล (IDP) โดยมุ่งสร้างความรู้และความเชี่ยวชาญของบุคลากร ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์ขององค์กร และมีความรู้ที่จำเป็นในอนาคต เช่น การบริหารองค์กรสมัยใหม่ เทคโนโลยีดิจิทัล Net Zero Emission เป็นต้น และจัดทำแผนพัฒนาผู้สืบทอดตำแหน่ง เพื่อสร้างและพัฒนาผู้บริหารระดับต่างๆ ที่มีศักยภาพและขีดความสามารถสูง รองรับการทำงานอย่างต่อเนื่อง และมี Mindset ที่พร้อมรับการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (Resilience and Agility) และเป็น Change Agent เช่น การบริหารจัดการสู่องค์กรสมรรถนะสูง และยกระดับประสิทธิภาพการทำงานเพื่อก้าวสู่ “องค์กรเข้าสู่ดิจิทัล” เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพัฒนาบุคลากรครอบคลุมไปถึงเกษตรกรผู้นำ บุคลากรของหน่วยงานร่วมบูรณาการ และ อปท.

๘.๒ การบริหารความเสี่ยงขององค์การ

สวพส. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่สำคัญต่อผลการดำเนินงานและขีดความสามารถในการแข่งขัน และคาดการณ์เหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมาย เช่น การขาดองค์ความรู้ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของนโยบาย กฎหมายและเทคโนโลยี จึงบริหารความเสี่ยงเชิงรุก ด้วยการกำหนดโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงและกำกับติดตามโดยคณะผู้บริหารและผู้แทนจากทุกส่วนงาน เพื่อให้เกิดกระบวนการที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอโดย **ติดตามสถานการณ์** แนวโน้มของปัญหาและนโยบายภาครัฐอย่างใกล้ชิด การเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย **ประเมินสถานการณ์** โดยสำรวจผลกระทบที่อาจเกิดกับผลการดำเนินงาน ระดับความรุนแรงของปัญหา แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผล และนำไปวางแผน/มาตรการให้ตรงกับระดับความเร่งด่วนของปัญหา **สร้างมาตรการรองรับ** โดยทบทวนและออกแบบวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อรับมือให้สถานการณ์อยู่ในระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ เช่น ร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวงยกระดับการวิจัย บูรณาการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ นำระบบ Smart Farm และใช้งานวิจัยเข้ามาแก้ไขปัญหา รวมถึงจัดหาเทคโนโลยีที่รองรับการให้บริการประชาชนและหน่วยงานร่วมบูรณาการ

๘.๓ การบริหารความต่อเนื่องในภาวะวิกฤติ และการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร เทคโนโลยี และด้านระบบงาน

คำนึงถึงการบริหารความต่อเนื่องในภาวะวิกฤติที่พร้อมรับมือเมื่อเกิดเหตุทั้งด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และการบริหารจัดการ ดังนี้ **ด้านบริหารจัดการ** คำนึงถึงสถานการณ์ที่ไม่สามารถปฏิบัติงานในพื้นที่ด้วยเหตุจากภัยพิบัติ โรคระบาด การปรับลดงบประมาณ การขาดแคลนบุคลากร หรือการเกิดกฎหมายและข้อบังคับใหม่ ๆ สวพส. ได้วางแผนเตรียมความพร้อมโดย **๑) สร้างความต่อเนื่องระดับนโยบาย** ด้วยการทำให้งานวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงเป็นแผนระดับประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้การวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน **๒) ให้ความรู้กับหน่วยงานระดับท้องถิ่นและผู้นำชุมชน** ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนงานพัฒนาพื้นที่สูง ผ่านการอบรมหลักสูตร “นักพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง หรือ นพส.” และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งหาก สวพส. ไม่สามารถเข้าดำเนินการได้ จะมีบุคลากรจากหน่วยงานระดับท้องถิ่นและผู้นำชุมชน สามารถนำความรู้แบบโครงการหลวงไปประยุกต์ใช้ได้ทันที ปัจจุบัน มีผู้ผ่านหลักสูตรกว่า ๒๐๐ ราย **๓) พัฒนาบุคลากร** สวพส. ให้มีความรู้และทักษะที่หลากหลายและความเชี่ยวชาญสูง เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนงานพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง **๔) พัฒนาชุมชนให้สามารถประยุกต์ใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำรงชีวิต** การประกอบอาชีพ และขับเคลื่อนการพัฒนาในมิติต่าง ๆ เพื่อลดการพึ่งพาภาครัฐ **ด้านเทคโนโลยี** มีการทบทวนและติดตามความ

เสี่ยงของระบบความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และการรักษาความปลอดภัยด้านข้อมูล เนื่องจาก สวพส. ให้บริการข้อมูล องค์ความรู้และงานวิจัยในการพัฒนาพื้นที่สูงผ่านระบบเทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ และ Mobile Application โดยเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดผลกระทบต่องค์กรจากการเข้าถึงข้อมูลโดยผู้ที่ไม่มีสิทธิ์ การสูญหายของข้อมูล และการถูกโจมตีจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ทางช่องโหว่ต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายภายนอก ได้วางแผนเตรียมความพร้อมโดยมีแนวปฏิบัติและกรอบมาตรฐานในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ แนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ และ PDPA รวมถึงมีกระบวนการตรวจจับและวิเคราะห์ภัยคุกคามทางไซเบอร์อย่างสม่ำเสมอ (SIEM) และแจ้งเตือนได้อย่างทันท่วงทีเมื่อมีภัยคุกคามทางไซเบอร์เกิดขึ้น

๘.๔ การกำหนดนโยบายและระบบการกำกับดูแล และตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและมีความครอบคลุมทั่วถึง

ในการกิจหลักของ สวพส. มีคณะกรรมการบริหารสถาบัน คณะอนุกรรมการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการ สวพส. รองผู้อำนวยการฯ และผู้อำนวยการสำนัก ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการที่ดีตามแนวทางการควบคุมดูแลกิจการของคณะกรรมการองค์การมหาชน โดยผู้บริหาร สวพส. กำหนดนโยบายด้านการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยนำ (๑) ระบบติดตาม MPIP เป็นเครื่องมือในการกำกับติดตาม เป็ดเผย เป็นช่องทางให้หน่วยงานแบ่งปันข้อมูลผลการดำเนินงานและตรวจสอบการทำงานได้ ติดตามการดำเนินงานผ่านโครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการและความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของ สวพส. เป็นประจำทุกปี รวมถึงการประเมินกึ่งกลางแผนแม่บทสำคัญ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง (๒) มีกระบวนการตรวจสอบจากคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งมีความเป็นอิสระจากคณะกรรมการบริหารสถาบันและผู้บริหาร (๓) ใช้กลไกความร่วมมือด้านต่าง ๆ เพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินงาน ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ผ่านกลไกระดับนโยบาย มีคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน พิจารณากำหนดนโยบาย/แผนงานโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลไกการสนับสนุนหน่วยงานร่วมบูรณาการระดับจังหวัดและอำเภอ (๑๘ จังหวัด) โดยมีเครือข่ายหน่วยงานร่วมบูรณาการภาครัฐและเอกชน ๓๓ หน่วยงาน ภายใต้แผนปฏิบัติการฯ อย่างยั่งยืน และแผนแม่บทอื่น ที่ผ่านมติเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งจากการกำกับติดตามนโยบายและเป้าหมายของประเทศ ตลอดจนแผนปฏิบัติการฯ ส่งผลให้ สวพส. มีผลการประเมินโดยสำนักงาน ก.พ.ร. ในระดับดีมาก คะแนนรวม ๑๐๐ คะแนน

๙. อธิบายกระบวนการและความสำเร็จของการนำผลงานที่ได้รับรางวัลไปเป็นแนวปฏิบัติในวงกว้าง หรือนำไปขยายผลการดำเนินการในพื้นที่ หรือหน่วยงานอื่น

(๑) ถอดบทเรียนผลสำเร็จจากการนำแนวทางการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง (Royal Project Model) ซึ่งได้รับการประกาศให้เป็นแนวปฏิบัติสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาทางเลือก (United Nations Guiding Principles on Alternative Development : UNGPs on AD) เพื่อขยายผลไปสู่นานาชาติที่มีปัญหาความยากจน การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และการปลูกพืชเสพติด โดยความร่วมมือกับ UNDP, UNODC, FAO นำไปใช้พัฒนาในหลายภูมิภาคของโลก เช่น UNODC ใช้แนวทางดังกล่าวไปสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มผู้หญิง นำไปสู่การสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือการพัฒนาทางเลือกอย่างยั่งยืนในประเทศเมียนมาและลาว มีการจัดแสดงนิทรรศการในเวทีระดับนานาชาติ เช่น “Thailand's Alternative Development Towards Sustainable Development Goals From Local to Global” พร้อมทั้งจัดกิจกรรมคู่ขนานในรูปแบบการอภิปรายทั่วไป ในหัวข้อ “๑๐ ปีแห่งหลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติ (United Nations Guiding Principles-UNGPs) ว่าด้วยการพัฒนาทางเลือก: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต” เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความท้าทายใหม่ในระดับโลกจากผู้แทนประเทศสมาชิก ๑๙๓ ประเทศ ในการประชุมคณะกรรมการยาเสพติด หรือ CND สมัยที่ ๖๗ ณ สาธารณรัฐออสเตรเลีย ร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโครงการหลวง ชนากิเบศรดำริ ส่งผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านต่าง ๆ ไปถ่ายทอดความรู้และแนว

ปฏิบัติที่ดีโครงการความร่วมมือกับประเทศภูฏาน เมียนมา ลาว และ โคลอมเบีย เป็นต้น (๒) ถอดบทเรียนจากผลงานที่ได้รับรางวัลในระดับชาติและนานาชาติ มาสู่การจัดทำประเด็นยุทธศาสตร์ตามแผนปฏิบัติการฯ อย่างยั่งยืน เพื่อให้หน่วยงานตามแผนได้นำหลักและวิธีการดำเนินงานแบบโครงการหลวงไปขยายผลการดำเนินงานเชิงพื้นที่ในวงกว้าง ทำให้เกิดการกระจายพื้นที่การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดจากเดิม ๖๑๖ กลุ่มบ้าน ไปสู่พื้นที่สูงอื่นของประเทศ ๒,๓๓๒ กลุ่มบ้าน ภายหลังการขับเคลื่อนแผนฯ ได้เพียง ๑ ปี (๓) ร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวงจัดตั้ง “สถาบันการเรียนรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนโครงการหลวง” เพื่อขยายผลงานของโครงการหลวงและ สวพส. ไปสู่การสร้างประโยชน์อย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านอุทยานหลวงราชพฤกษ์ (๔) ถ่ายทอดองค์ความรู้การจัดการลดการเผาด้วยวิถีปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นทางเลือกในการพัฒนาอาชีพ และแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับประชาชนบนพื้นที่สูงในเขตชายแดนประเทศไทย และ สปป.ลาว ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร จังหวัดเชียงราย และภาคีเครือข่ายผลักดันการทำงานเชิงรุก ทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่กับประเทศเพื่อนบ้าน ลดมลพิษฝุ่นควันข้ามแดนร่วมกันระหว่างไทย-ลาว-เมียนมา โดยมีเป้าหมายให้ปัญหาฝุ่นควันข้ามแดนลดลงและหมดไปโดยเร็วภายใต้ยุทธศาสตร์ฟ้าใส (Clear Sky Strategy)

๑๐. แสดงตัวอย่างผลงานที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานของรัฐที่ส่งผลลัพธ์และผลกระทบในเชิงบวกต่อประชาชนในวงกว้าง

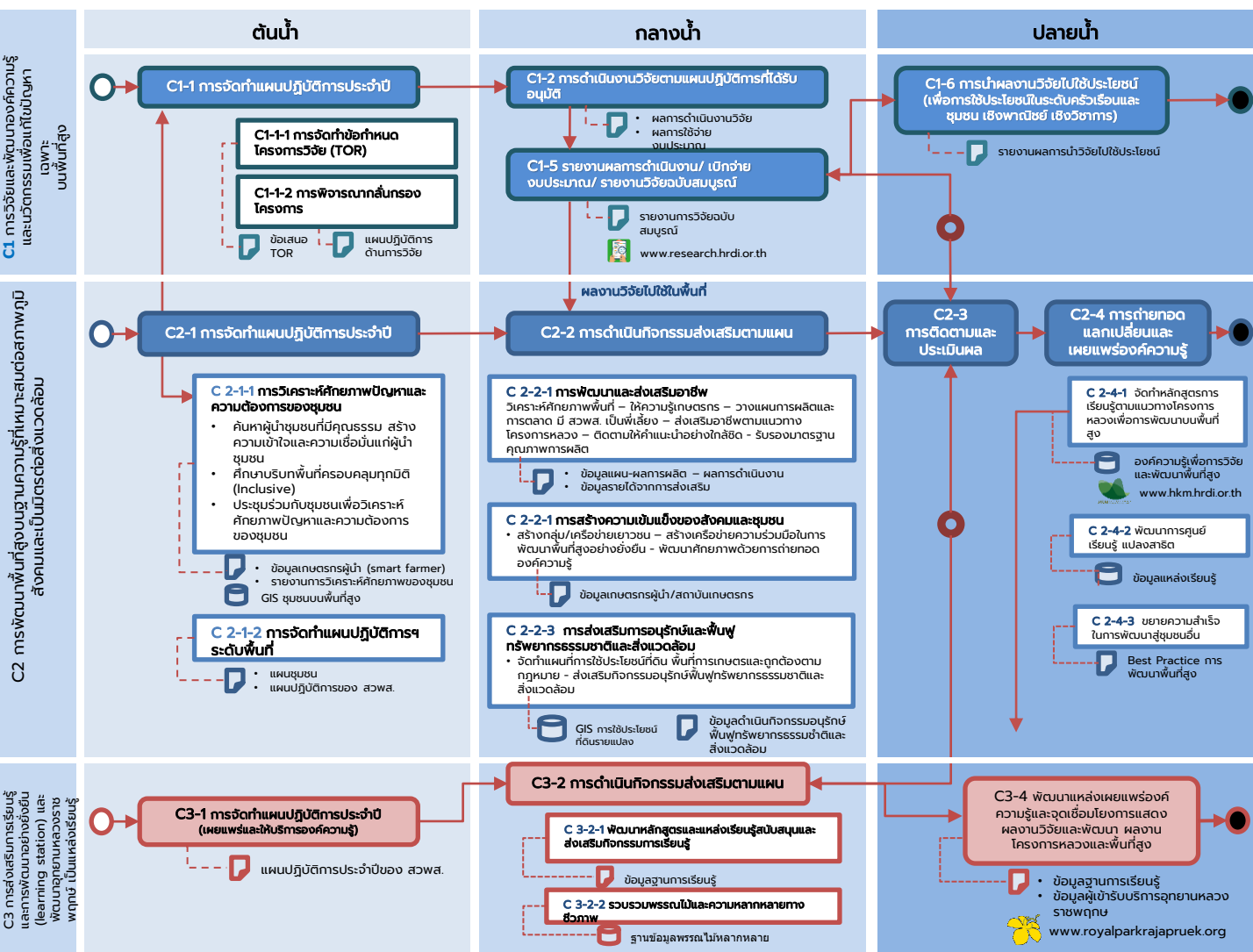
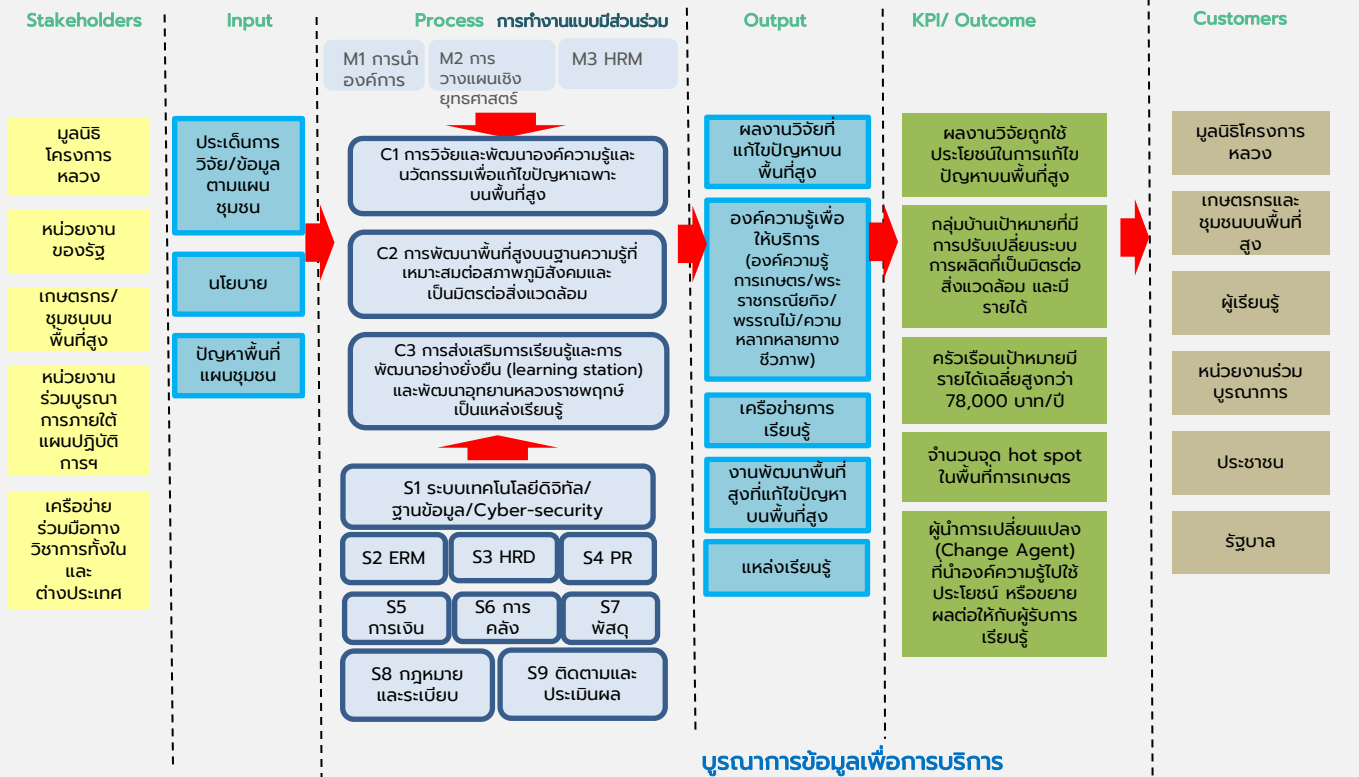
สวพส. พัฒนาและส่งเสริมอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และแก้ไขปัญหาการทำการเกษตรที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการทำการเกษตรมูลค่าสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่จังหวัดน่าน ครอบคลุมพื้นที่ ๑๐๗ กลุ่มบ้าน ๑,๐๑๓,๙๔๘.๒๙ ไร่ (พื้นที่ป่า ๕๖๒,๗๗๘.๓๔ ไร่ พื้นที่เกษตร ๔๕๑,๑๖๙.๙๕ ไร่) หรือ ๓๙% ของกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูงในจังหวัด ด้วยการปฏิบัติงานแบบบูรณาการ ร่วมกับ ๒๙ หน่วยงานของ ๗ กระทรวง จังหวัดน่าน อำเภอ ๙ แห่ง อบต. ๑๖ แห่ง และภาคเอกชน งบประมาณรวมในปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗ รวม ๒๙๙.๑๓ ล้านบาท โดยมีคณะทำงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงระดับจังหวัดและระดับอำเภอ และ สวพส. เป็นกลไกในการบริหารจัดการงานพัฒนา ภายใต้แผนปฏิบัติการฯ อย่างยั่งยืน และมีศูนย์ปฏิบัติการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงของ สวพส. ๑๑ แห่ง เป็นหน่วยปฏิบัติงานและบูรณาการความร่วมมือ ส่งผลให้ ประชาชนเป้าหมาย ๑๐๗ กลุ่มบ้าน เข้าถึงการพัฒนาของรัฐได้อย่างเสมอภาค ทุกหน่วยงานและ อบต. สามารถเข้าไปดำเนินงานพัฒนาได้โดยไม่มีอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้ประโยชน์พื้นที่ โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น แหล่งน้ำ ถนน ไฟฟ้า อาคารรวบรวมและคัดบรรจุผลิตผล จากการที่ สวพส. ร่วมกับกรมป่าไม้ยกระดับการจัดทำแผนที่ดินรายแปลงของ สวพส. เป็น “โครงการพัฒนาป่าไม้พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง” ตามมาตรา ๑๙ ของ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พศ. ๒๕๐๗ พื้นที่รวม ๔๕๔,๔๐๐ ไร่ ช่วยแก้ปัญหาการบุกรุกป่า (๒) ประชาชน ๔,๔๗๙ครัวเรือน มีรายได้เพิ่มมากกว่า ๑๐๐ ล้านบาทต่อปี และรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก ๗๕,๔๖๒ บาท/ครัวเรือน/ปี ในปี ๒๕๕๒ เมื่อเริ่มโครงการเป็น ๒๖๐,๕๒๙ บาท/ครัวเรือน/ปี ในปี ๒๕๖๖ พื้นที่ปลูกข้าวโพดลดลงจาก ๒๕๔,๐๔๑.๑๖ ไร่ ในปี ๒๕๕๗ เหลือ ๕๓,๔๗๖.๑๕ ไร่ ในปี ๒๕๖๖ (๓) แก้ไขปัญหาการบุกรุกป่าและการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมด้วยการปรับระบบเกษตร ทำให้การเผาในพื้นที่เกษตรลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่สูงอื่น ๆ ของจังหวัดน่าน โดยในปี ๒๕๖๖ มีจุดความร้อนในพื้นที่เกษตรเพียง ๗๙๕ จุด และลดลงเหลือเพียง ๒๙๗ จุด ในปี ๒๕๖๗ (คิดเป็น ๓๗.๓๖%) (๔) เกิดผู้นำที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูง ๓๖๓ คน และสถาบันเกษตรกรที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนด้านการตลาด ๒๕ แห่ง ทุนดำเนินการ ๑๒.๓๕ ล้านบาท ผลลัพธ์จากการดำเนินงานข้างต้นทำให้ชุมชนในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในจังหวัดน่าน ได้รับรางวัลเลิศรัฐ ระหว่างปี ๒๕๖๔-๒๕๖๖ รวม ๗ รางวัล

รางวัลเลิศรัฐ

รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0
ระดับก้าวหน้า (Advance)

ชุมชนบนพื้นที่สูงมีความอยู่ดีมีสุข ด้วยการวิจัยและพัฒนา
สืบสาน รักษา ต่อยอดงานโครงการหลวง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0

วิสัยทัศน์ : ชุมชนบนพื้นที่สูงมีความอยู่ดีมีสุข ด้วยการวิจัยและพัฒนา สืบสาน รักษา ต่อยอดงานโครงการหลวง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิด/ Concept ของการก้าวสู่การเป็นระบบราชการ 4.0

นำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ มาขับเคลื่อนองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 (Smart HRDI 4.0) ภายในปี 2570 เพื่อให้เป็นองค์การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีขีดสมรรถนะสูง ทันสมัย มีธรรมาภิบาล สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตอบสนองต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และลดความเหลื่อมล้ำจาก “กระจุก” สู่ “การกระจาย” เพื่อให้ประชาชนบนพื้นที่สูงได้รับบริการอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ดังนี้ 1. ยึดชุมชนบนพื้นที่สูงเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ยกย่ององค์การสู่ความเป็นดิจิทัลให้ชุมชนเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์และบริการที่ตรงตามความต้องการ ด้วยการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างครบวงจรทั้งวิจัย พัฒนา และการเผยแพร่องค์ความรู้ ให้เป็นต้นแบบการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงตามแบบโครงการหลวง (People-Centric Service Intelligence) 2. บูรณาการงานวิจัยและพัฒนาบนพื้นที่สูงและสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมสำหรับการพัฒนาพื้นที่สูงร่วมกับชุมชนและภาคีเครือข่ายทั้งระดับประเทศและนานาชาติ สร้างกลไกความร่วมมือในการระดมทุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน เปิดกว้างให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล การเรียนรู้และปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สร้างผลกระทบสูงต่อสังคม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เหมาะกับสภาพภูมิสังคมบนพื้นที่สูง และให้อุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งการเรียนรู้และการบริการที่มีมาตรฐาน (Network and Innovation Intelligence) 3. ยกย่ององค์การสู่การให้มีความรู้และทันสมัย ก้าวสู่องค์การดิจิทัลด้วยนักวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงแบบมืออาชีพ มีทักษะด้านดิจิทัลที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนงาน มีคุณธรรม มีทักษะที่ยืดหยุ่น/ปฏิบัติงานได้หลากหลายรองรับการเปลี่ยนแปลง สามารถทำงานเป็นทีม และเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชนได้ รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมให้อำนวยต่อการปฏิบัติงาน มุ่งสู่องค์การสุภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Digital Ethics Intelligence)

ผลการดำเนินงานที่สอดคล้องสู่ระบบราชการ 4.0

● มิติระบบราชการที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน (Open & Connected Government)

ให้ความสำคัญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและความท้าทายของระบบนิเวศการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนของประเทศ (Ecosystem) โดยคำนึงถึงประโยชน์ของคน/ชุมชนบนพื้นที่สูง สร้างรูปแบบและกลไกความร่วมมือการดำเนินงานให้เกิดเครือข่ายการทำงานและความร่วมมือแบบเชื่อมโยงงานแต่ละส่วนในแนวระนาบ (Horizontal Linkage) โดยเฉพาะกับหน่วยงานในระดับจังหวัดและท้องถิ่นในฐานะ “หน่วยงานคู่ความร่วมมือ (Strategic Partner)” ให้เข้ามามีบทบาทตั้งแต่กระบวนการค้นหาปัญหา วางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูล ทรัพยากร รวมถึงเปิดเผยข้อมูลด้วยความโปร่งใส โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือในการกำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อการบรรลุผลสัมฤทธิ์ร่วมกัน 3 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับนโยบายเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ (2) ระดับหน่วยงานร่วมบูรณาการ (จังหวัดและอำเภอ) (3) ระดับภายใน (Joint Project) เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการในลักษณะ “พื้นที่-พันธกิจ-การมีส่วนร่วม” ภายใต้เครือข่ายทำงานที่ประกอบด้วย (1)

หน่วยงานร่วมบูรณาการภาครัฐและเอกชนตามแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570) 33 หน่วยงาน และแผนแม่บทอื่นๆ (2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (3) เครือข่ายผู้นำเกษตรกรและผู้เรียนรู้ (4) เครือข่ายความร่วมมือการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงในระดับประเทศและนานาชาติ ขณะเดียวกันได้วางมาตรฐานการบริหารจัดการข้อมูลและใช้ประโยชน์ตามแนวทาง Data Government และเผยแพร่เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะผ่านระบบบริหารจัดการและให้บริการข้อมูลบนพื้นที่สูง และเปิดเผยข้อมูลผ่านช่องทางต่างๆ เช่น “ระบบบัญชีข้อมูลภาครัฐ สวพส.” Application Line “ของดีพื้นที่สูง” ในปี 2566 มีผลงานโดดเด่นจากการเป็นราชการระบบเปิด คือ **ต้นแบบการพัฒนาพื้นที่สูงโดยใช้ RPF Model เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่าโดยไม่บุกรุกทำลาย** ด้วยการนำเทคโนโลยี GIS มาช่วยในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ วางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ปรับระบบเกษตรที่ใช้ทรัพยากรน้อย “ทำน้อย ได้มาก” เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยเกษตรอินทรีย์ ควบคู่กับการอนุรักษ์ระบบนิเวศภูเขา การฟื้นฟูแหล่งอาหาร และความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง นอกจากนี้ ได้ทบทวนกลยุทธ์การทำงานให้ตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ ๆ ด้วยการ (1) แก้ปัญหาแบบมุ่งเป้าตามบริบทภูมิสังคมด้วยข้อมูล เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ทันสมัย ครบวงจร (2) สร้างผลงานวิจัยที่ตรงตามปัญหาและความต้องการของพื้นที่สูง ตอบสนองนโยบายของประเทศ เช่น ความยากจน การบุกรุกทำลายป่า ฝุ่นควัน การใช้สารเคมีทางการเกษตร (3) บริหารจัดการสู่องค์การดิจิทัล ออกแบบและปรับปรุงกระบวนการที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม โดยออกแบบกระบวนการทำงานตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำให้เชื่อมโยง 3 กระบวนการหลัก คือ 1) การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะบนพื้นที่สูง 2) การพัฒนาพื้นที่สูงบนฐานความรู้ที่เหมาะสม ตามปัญหา ความต้องการ และภูมิสังคม (Area Approach) 3) การส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (learning station) และพัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งนันทนาการและสุขภาพของสังคม มีการปรับปรุงกระบวนการทำงาน เช่น (1) การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะและเว็บไซต์ สร้างการรับรู้และการแจ้งข้อร้องเรียน นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สื่อสารและสนับสนุนระบบการจัดการข้อร้องเรียน (2) ควบคุมคุณภาพกระบวนการวิจัยโดยใช้ PPM และ Impact pathway (3) กำหนดเกณฑ์การยกระดับการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง A-B-C เพื่อติดตามกระบวนการยกระดับการพัฒนาเพื่อให้มีความอยู่ดีมีสุข มีความเข้มแข็ง และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม (4) ปรับปรุงระบบ MPIP เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรายงานผลและกำกับติดตามร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเบิกจ่ายงบประมาณในรูปแบบดิจิทัล (5) ส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกเรื่องการป้องกันการทุจริตและผลประโยชน์ทับซ้อนแก่บุคลากร โดยได้รับการประเมินเป็นองค์กรคุณธรรม และให้ความสำคัญกับหลักสิทธิมนุษยชนและดำเนินภารกิจโดยไม่เลือกปฏิบัติ ได้รับรางวัลเป็นองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปี 2566 ประเภทราชการส่วนกลาง ระดับดี โดยกระทรวงยุติธรรม

● มิติระบบราชการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen- Centric Government)

ยึดความต้องการของชุมชนบนพื้นที่สูงเป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา โดยชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์และบริการที่ตรงตามปัญหาและความต้องการ โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการค้นหา รวบรวมข้อมูลความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงสำรวจความพึงพอใจ เพื่อออกแบบและปรับปรุงกระบวนการให้บริการ เช่น (1) การให้บริการแหล่งเรียนรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (learning station) และให้บริการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับผู้รับบริการผ่านช่องทางที่หลากหลาย Platform ทางการศึกษา DLTV จัดทำ e-service ฐานข้อมูลพรรณไม้ (2) การยกระดับการพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area base) โดยนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และสร้างต้นแบบการแก้ไขปัญหาบนพื้นที่สูงโดยใช้ชุดองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ซึ่งเกิดปัญหาซ้ำซากและปัญหาวิกฤต (3) การจัดทำสื่อองค์ความรู้ผ่าน Line OA: “ของดีพื้นที่สูง” นำเทคนิค SEO และ google Ads มาปรับปรุงให้ผู้ใช้งานระบบเข้าถึงข้อมูลหรือค้นหาได้ง่าย รวมถึงการเชื่อมต่อรายงานต่างๆ ด้วย API นอกจากนี้ มีการวิเคราะห์ผู้รับบริการในอนาคตสู่การสร้างนวัตกรรมเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดการกระจายการพัฒนา โดยออกแบบการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ **กลุ่มพื้นที่ 1** กลุ่มบ้านที่พัฒนาแบบโครงการหลวงโดยสมบูรณ์ เกษตรกรในกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐาน ตามปัญหาความต้องการและภูมิสังคมด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการทุกภาคส่วน ออกแบบการบริการโดยเน้นการยกระดับความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจประชาชน (To Empower) ให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ บริหารจัดการชุมชนของตนเอง **กลุ่มพื้นที่ 2** กลุ่มบ้านที่พัฒนาบางกิจกรรม โดยร่วมกับบางหน่วยงานและภาคเอกชน พัฒนาเฉพาะเรื่อง ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ หรือภาคเอกชน เช่น การส่งเสริมด้านอาชีพ และ **กลุ่มพื้นที่ 3** กลุ่มบ้านหรือเครือข่ายการเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่สูงผ่านระบบการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคเอกชน ประชาชนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในและนอกภาคเกษตรมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ และยกระดับมาตรฐานการเกษตรสู่ความยั่งยืน 7,296 ครัวเรือน มูลค่า 476.59 ล้านบาท คิดเป็นรายได้เฉลี่ย 80,271 บาท ต่อครัวเรือนต่อปี เป็นรายได้จากสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP และเกษตรอินทรีย์) คิดเป็นมูลค่า 184.59 ล้านบาท พัฒนาและส่งเสริมอาชีพเกษตรแก่เกษตรกรที่ยากจนหรือด้อยโอกาสตามแผนที่ความยากจน 1,585 ราย สร้างรายได้ 10.32 ล้านบาท รวมถึงบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบนพื้นที่สูงสามารถแก้ไขปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำภาคการเกษตร น้ำอุปโภคบริโภค พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก 228 แห่ง 116 ชุมชน ผู้ได้รับประโยชน์ 6,886 ราย 1,942 ครัวเรือน พื้นที่ 608 แปลง 12,241.47 ไร่ เป็นการช่วยดูแลป่าต้นน้ำครอบคลุมพื้นที่ 24,633.86 ไร่ แก้ไขปัญหา ฝุ่น ควัน ในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย รวมถึงมีชุมชนต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ 22 ชุมชน เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลองค์ความรู้ร่วมกับหน่วยงานระดับท้องถิ่น 16 อบต. ในปี 2566 มีผลงานโดดเด่นจากการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง คือ การแก้ไขปัญหาความยากจนสร้างโอกาสทางการตลาดเพื่อให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงมีรายได้ที่มั่นคง โดยใช้องค์ความรู้ด้านการผลิตพืชในระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีการวิจัยและพัฒนาได้ชนิดพันธุ์พืชที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกบนพื้นที่สูงตรงตามความต้องการของเกษตรกร

● มิติระบบราชการที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (Smart & High Performance Government)

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การโดยนำข้อมูลสารสนเทศมาวางแผนการพัฒนาแบบพุ่งเป้าและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นบนพื้นที่สูง มีการดำเนินงานเพื่อรองรับการใช้ข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาพื้นที่สูงอย่างแม่นยำระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานระดับท้องถิ่น และชุมชน ดังนี้ (1) เตรียมความพร้อมในการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูล เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (2) พัฒนาระบบบริการข้อมูล HRDI GIS Portal เพื่อให้บริการข้อมูลผลการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงบนแผนที่ออนไลน์ รวมถึงสนับสนุนการวางแผนการพัฒนาร่วมกับหน่วยงานบูรณาการ (3) มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) โดยจัดทำนโยบายและแนวปฏิบัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ได้กำหนดตัวชี้วัดสำคัญเพื่อติดตามผลสัมฤทธิ์และผลกระทบต่อยุทธศาสตร์และเป้าหมายสำคัญทั้งระยะสั้น-กลาง-ยาว โดยวิเคราะห์ร่วมกับบริบทการเปลี่ยนแปลง ความเสี่ยงและโอกาสความท้าทายใหม่ รวมถึงพัฒนาระบบงานดิจิทัลเพื่อเป็นแหล่งจัดเก็บข้อมูลที่มีมาตรฐาน สนับสนุนการให้บริการและการปฏิบัติงานของบุคลากร เช่น ระบบ HRDI GIS Portal, MPIP, ERP, KPI Report, e-Document, IDP Tracking ตระหนักถึงความสำคัญของการวางมาตรการและแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการข้อมูลให้มีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างมีส่วนร่วม ตามแนวทาง Data Governance, PDPA และภัยคุกคามทางไซเบอร์ ปี 2566 ได้รับรางวัลชุดข้อมูลเปิดทรงคุณค่าจาก สพร. ในชุดข้อมูลที่มีประโยชน์ตรงกับความต้องการของประชาชน และมีระดับความพร้อมรัฐบาลดิจิทัลของหน่วยงานด้านการพัฒนา นโยบายและแนวปฏิบัติที่รองรับการพัฒนาสู่สำนักงานดิจิทัล ร้อยละ 73.33

ขณะเดียวกันได้สร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมการทำงานที่เอื้อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการทุกกลุ่ม ตอบสนองยุทธศาสตร์และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร โดยให้ความสำคัญกับ 1) การสร้างบุคลากรที่มีความศรัทธาเชื่อมั่นใน Royal Project Model และการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 2) การทำงานเป็นทีมที่ยึดกระบวนการมีส่วนร่วม Collaboration และบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ร่วมทำหน้าที่ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกขั้นตอน ทุกพื้นที่เป้าหมาย การสนับสนุนให้เกิดระบบนิเวศดิจิทัลโดยใช้ระบบงานสารสนเทศ สวพส. ในการปฏิบัติงาน ช่วยลดขั้นตอน ช่วยให้บุคลากรสามารถเชื่อมโยงข้อมูลวางแผนตัดสินใจและแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้ตลอดเวลา การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการเรียนรู้ การวิจัยและการพัฒนาพื้นที่สูงระดับประเทศและนานาชาติ 30 เครือข่าย เพื่อให้บุคลากร สวพส. เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่สูงแบบมืออาชีพและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาผลงาน 4) การให้บริการแก่เกษตรกรและผู้รับบริการอย่างรวดเร็ว แก้ไขปัญหาได้ทันทีตามความต้องการของผู้รับบริการ สวพส. สร้างนวัตกรรมการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะบนพื้นที่สูง โดยปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนานวัตกรรมงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในพื้นที่ตามลักษณะเฉพาะเจาะจง มีแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการส่งมอบผลงานวิจัยให้แก่ผู้รับบริการ ในรูปแบบงานวิจัยพร้อมใช้สำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ตลอดห่วงโซ่อุปทานทางการเกษตร 12 รูปแบบ เพื่อสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของงานวิจัยในการพัฒนาพื้นที่ให้เห็นผลลัพธ์ชัดเจน และคุ้มค่า สอดคล้องกับนโยบายสำคัญของประเทศ ในปี 2566 มีผลงานโดดเด่นจากการมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนบนป่าแม่ฮ่องสอน จ.เชียงใหม่ รองรับความท้าทายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสนับสนุนการไปสู่เป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) โดยให้คนสร้างรายได้จากการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้

ผลงานเรื่องที่ 1 : คู่มือชุมชน อยู่ร่วมกับป่าสมบูรณ์ ตอบโจทย์พื้นที่สูง (การพัฒนาพื้นที่สูงโดยใช้ RPF Model เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่าโดยไม่บุกรุกทำลาย)

☒ เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ☒ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ☒ มีขีดสมรรถนะสูง ทันสมัย

รูปแบบ/ลักษณะ/ Concept ของผลงาน

สวพส. แก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ในรูปแบบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ครอบคลุม 5 จังหวัด (เชียงใหม่ เชียงราย น่าน แม่ฮ่องสอน กาญจนบุรี) และขยายผลในบริบทใกล้เคียง ได้แก่ ชุมชนที่มีภูมิสังคมใกล้เคียงกัน บริบทชุมชนป่าเมี่ยง (ชาฮัสสัม) และบริบทชุมชนปลูกข้าวโพด/ไร่มุขเวียน โดยใช้ RPF Model วางแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวมครบทุกมิติ บูรณาการทำงานระหว่างภาครัฐ ท้องถิ่น และภาคเอกชนในการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างสมดุล ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต มีโครงสร้างและการบริหารจัดการของ สวพส. ขับเคลื่อนการบูรณาการที่เน้นการบรรลุผลสัมฤทธิ์ร่วมกันภายใต้แผนงานสำคัญ แสดงถึงความ **ครบเครื่อง** ในฐานะเป็นหน่วยปฏิบัติและหน่วยบริหาร มีการสร้างความยั่งยืนของการดำเนินงานโดยนำแนวปฏิบัติที่ดีถ่ายทอดสู่สาธารณะโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศ ด้วยการพัฒนาหลักสูตรนักพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง (นพส.) เพื่อสร้างความรู้เข้าใจหลักการและวิธีการพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวงและประยุกต์ใช้ได้ทันที

คุณค่าต่อประชาชน/ส่วนราชการ/ประเทศ

- 1) สร้างรายได้ให้เกษตรกรรวม 122.97 ล้านบาท คิดเป็นรายได้เฉลี่ย 65,270 บาท/ครัวเรือน/ปี รายได้เฉลี่ยสูงกว่าเส้นความยากจนบนพื้นที่สูง (78,000 บาท/ครัวเรือน/ปี) ใน 781 ครัวเรือน มีความมั่นคงทางอาหาร ปรับระบบเกษตรดั้งเดิมสู่เกษตรมูลค่าสูง 1,884 ครัวเรือน
- 2) ชุมชนนำแผนชุมชนไปขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูงได้ด้วยตนเองใน 5 จังหวัด (เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน กาญจนบุรี) คิดเป็นร้อยละ 62 ลดความเหลื่อมล้ำในระดับเศรษฐกิจฐานราก เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาทักษะให้เกษตรกรเพื่อการบริหารจัดการสถาบันเกษตรกร 29 แห่ง สมาชิก 1,482 ราย เงินทุนดำเนินงาน 4.76 ล้านบาท พัฒนาผู้นำให้มีศักยภาพในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และการเปลี่ยนแปลง 462 ราย
- 3) อนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำให้มีพื้นที่ป่าชุมชน-ป่าต้นน้ำ/ป่าอนุรักษ์ 294,715.16 ไร่ พื้นที่ป่าชุมชน-ป่าใช้สอย 70,671.79 ไร่ เพิ่มพื้นที่สีเขียวจากการปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ส่งผลให้ สวพส. ได้รับรางวัลเลิศรัฐ สาขาบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Best of the Best) ประจำปี 2566 จากสำนักงาน ก.พ.ร.

ผลงานเรื่องที่ 2 : เกษตรอินทรีย์ แก่จน คนต้นน้ำ

☒ เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน

☒ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

☒ มีขีดสมรรถนะสูง ทันสมัย

รูปแบบ/ลักษณะ/ Concept ของผลงาน

สวพส. แก้ไขปัญหาความยากจน สร้างโอกาสทางการตลาดเพื่อให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงมีตลาดที่แน่นอนและมีรายได้ที่มั่นคง โดยใช้องค์ความรู้ด้านการผลิตพืชในระบบเกษตรอินทรีย์ จนได้ชนิดพันธุ์พืชที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกบนพื้นที่สูงตรงตามความต้องการของเกษตรกร โดยมีการดำเนินงานแบบบูรณาการของทุกภาคส่วนและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มที่เกี่ยวข้องทั้งนักวิจัย นักพัฒนา และการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร ขณะเดียวกันได้นำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการขอรับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้วยการพัฒนา application สำหรับตรวจรับรองฟาร์มภายใน (ORG check)

คุณค่าต่อประชาชน/ส่วนราชการ/ประเทศ

- 1) เกษตรกรบนพื้นที่สูงได้รับการรับรองแหล่งผลิตมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประเทศไทย (Organic Thailand) 452 คน
- 2) สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร 44.26 ล้านบาท (ปี 2562 – 2565) เกษตรกรปลูกผักอินทรีย์มีรายได้เฉลี่ยสูงถึง 280,000 บาท/ปี เมื่อเทียบกับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายได้ 70,000-80,000 บาท/ปี
- 3) ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมของเกษตรกรกลุ่มเปราะบาง (SDG1,2,3,10) การปลูกพืชอินทรีย์ ไม่รุกรานทรัพยากรธรรมชาติฯ ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำของประเทศและของโลก (SDG12,15) แก้ไขปัญหาความขัดแย้งการปนเปื้อนของสารเคมีในแหล่งน้ำ ระหว่างชุมชนต้นน้ำที่กับชุมชนปลายน้ำ (SDG6,7,16)

ส่งผลให้ สวพส. ได้รับรางวัลเลิศรัฐ สาขาบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทร่วมใจแก่จน ระดับดีเด่น ประจำปี 2566 จากสำนักงาน ป.ย.ป.

ผลงานเรื่องที่ 3 : ป่าไม้ที่สมบูรณ์ เพื่อการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน: ก้าวสู่ความท้าทายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

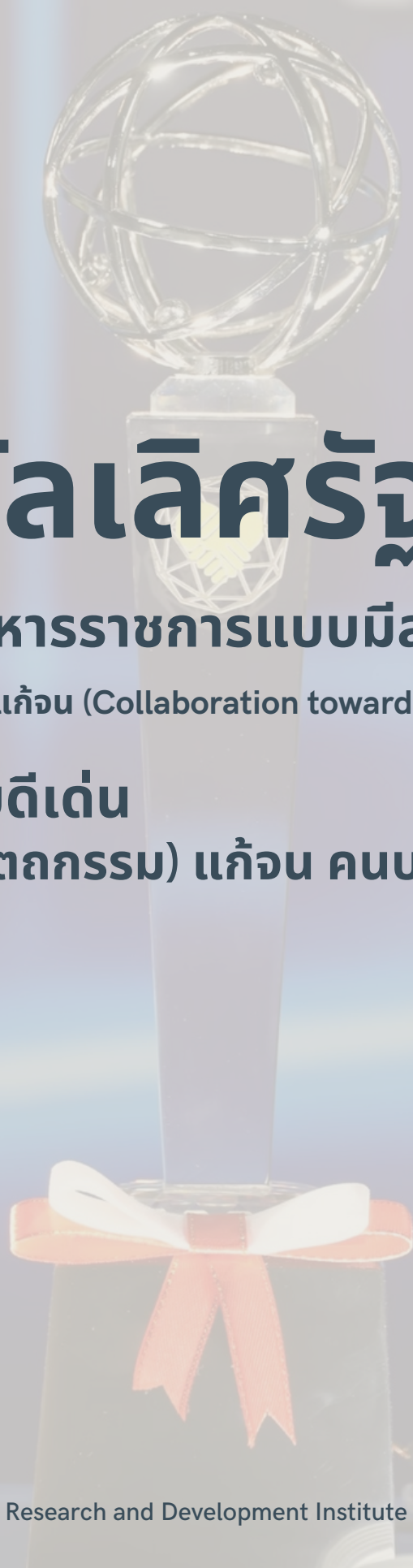
- ☒ เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ☒ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ☒ มีขีดสมรรถนะสูง ทันสมัย

รูปแบบ/ลักษณะ/ Concept ของผลงาน

ปรับเปลี่ยนกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนบนป่าแม่ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ รองรับความท้าทายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสนับสนุนการไปสู่เป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ให้คนสร้างรายได้จากการขาย Carbon credit เพื่อใช้เป็นกองทุนสนับสนุนการดูแลทรัพยากรธรรมชาติรักษาป่า พร้อมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้เทคโนโลยี GIS ควบคุมไม่ให้มีการบุกรุกทำลายป่า และจัดทำแผนที่ดินรายแปลง เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการและกฎหมาย

คุณค่าต่อประชาชน/ส่วนราชการ/ประเทศ

- 1) ส่งเสริมทางเลือกในการประกอบอาชีพสร้างรายได้ในชุมชนถิ่นฐานเดิม 2,449 ครัวเรือน เกิดการสร้างงานในชุมชนควบคู่กับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้ผลตอบแทนที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต
- 2) ปรับเปลี่ยนเป็นการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีผลผลิตที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP ร้อยละ 65 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมด 71 ชนิด
- 3) พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 11 แห่ง สามารถเก็บกักน้ำได้ 68,000 ลบ.ม. ชุมชนได้รับประโยชน์ในการอุปโภค บริโภค และการเกษตรกว่า 1,000 ครัวเรือน ครอบคลุมพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 31,250 ไร่ (5,000 เฮกตาร์)
- 4) ช่วยลดปัญหาหมอกควันจากการเผาเตรียมพื้นที่เพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวและการเผาป่า โดยมีจุดความร้อนปี 2566 จำนวน 108 จุด ลดลงอย่างเห็นได้ชัดจากปี 2563 จำนวน 419 จุด
- 5) ฟื้นฟูและรักษาสมดุลของระบบนิเวศ ดูดซับปริมาณก๊าซเรือนกระจก 142,900 tCO₂eq/ปี ในพื้นที่ป่าชุมชน 150,423 ไร่ (24,068 hectare)

รางวัลเลิศรัฐ

สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเทร่วมใจแก้จน (Collaboration towards Poverty Eradication)

ผลงานระดับดีเด่น

ภูมิปัญญา (หัตถกรรม) แก้จน คนบนดอย

รางวัลฯ ประเภทร่วมใจแก้จน (Collaboration towards Poverty Eradication)

1. ชื่อผลงาน/โครงการ ..ภูมิปัญญา (หัตถกรรม)...แก้จน...คนบนดอย.....
2. หน่วยงานที่ส่งผลงาน ..สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน).....
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน...สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน).....
4. พื้นที่ดำเนินการ ..โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางแดงใน จังหวัดเชียงใหม่ ..โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงลำเวียงแก จังหวัดน่าน ..โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ..โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงพหพระ จังหวัดตาก....
5. ผู้ประสานงาน
 - 5.1 ชื่อ-นามสกุล.....นางสาวเพชรดา อยู่สุข.....
ตำแหน่ง ..รองผู้อำนวยการด้านการพัฒนา... หน่วยงาน ..สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน)
เบอร์ติดต่อ.....081-7643217.....e-mail ..npedcharada@gmail.com.....
 - 5.2 ชื่อ-นามสกุล.....นางสาวธีราพร ใจตุ้ม.....
ตำแหน่ง ..นักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา... หน่วยงาน ..สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน)
เบอร์ติดต่อ.....081-8826080.....e-mail ..aorint@gmail.com.....

1. รายงานที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยนำเข้า และกระบวนการในการดำเนินงาน (Inputs and Process Indicators)

ให้ทันยุคสมัย ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพทางเลือก สร้างรายได้ที่หลากหลายขึ้นและครอบคลุมกลุ่มผู้สูงอายุ และ
โครงการศึกษาและทดสอบต้นแบบระบบการตลาดออนไลน์และโลจิสติกส์สินค้าเกษตร สำหรับกลุ่มเกษตรกรบน
พื้นที่สูง เป็นการพัฒนาด้านการตลาดสมัยใหม่ของผลิตภัณฑ์บนพื้นที่สูง กระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกรใน
การจำหน่ายสินค้าเกษตรผ่านช่องทางตลาดออนไลน์บนพื้นที่สูง

การดำเนินงานของโครงการสามารถสร้างผลตอบแทนให้กับกลุ่มสตรีและผู้สูงอายุได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดย
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ที่สวพส. เริ่มเข้าไปดำเนินงานด้านหัตถกรรม จนถึงปี 2566 กลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์
รวม 19,439,477 บาท ซึ่งเป็นการจำหน่ายภายในตลาดชุมชนท้องถิ่น ตลาดข้อตกลง ตลาดโครงการหลวง และตลาด
ออนไลน์ โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายผ่านออนไลน์ มูลค่าสูงถึง
1,353,944 บาท สามารถประคองให้ชุมชนสามารถผ่านพ้นวิกฤตนี้ไปได้ นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่
ภูมิปัญญาของคนรุ่นเก่ามาพัฒนาต่อยอดด้วยทักษะและจินตนาการของคนรุ่นใหม่ ผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์ออกมาจึงมี
คุณค่า ทำให้เกิดอาชีพ เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่คนในชุมชน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นกว่าเดิม

1.2 หน่วยงานผู้ส่งผลงานมีบทบาทในการขับเคลื่อนการดำเนินผลงานหรือโครงการอย่างไร

• บทบาทของผู้ประสานงาน (Collaborator)

สวพส. เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาที่เป็นวิถีชีวิตของชนเผ่าบนพื้นที่สูง จึงได้ประสานงานกับผู้นำชุมชนและองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สร้างกระบวนการสืบสานความยั่งยืนของภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมของชนเผ่า โดยการรวบรวม
ผู้สูงอายุชนเผ่าในชุมชนที่มีภูมิปัญญาดั้งเดิมด้านงานฝีมือ สร้างแรงบันดาลใจในการสืบสานและถ่ายทอดงานหัตถกรรมสู่
สายตาของคนรุ่นใหม่และสังคมภายนอก โดยสนับสนุนการนำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของชนเผ่าต่าง ๆ ออกจัดแสดงและ
จำหน่าย ในการจัดงานของ สวพส. เองและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และเป็นผู้ประสานงานด้าน
การตลาด เพื่อหาช่องทางตลาดสินค้าหัตถกรรมให้กว้างขวางมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ ควบคู่
กับการส่งเสริมการพัฒนาการออกแบบและการผลิตชิ้นงานศิลปะหัตถกรรมดั้งเดิมของชนเผ่า ให้มีความทันสมัยและเป็น
นิยมของตลาดในปัจจุบัน โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านพัฒนาฝีมือ ในการออกแบบ จัดอบรมและ
ศึกษาดูงานให้แก่สมาชิกกลุ่มหัตถกรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ให้แก่สมาชิก

• บทบาทของผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)

สวพส. อำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าไปร่วมกิจกรรมการพัฒนา โดยให้
ความสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมชนเผ่าในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้
ได้รับความสนใจ รวมทั้งวางแผนประชาสัมพันธ์ทางการตลาดสินค้าหัตถกรรมของชุมชนให้เป็นที่รับรู้แก่สาธารณะให้
กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเข้าไปสอบถามข้อมูลจากผู้สูงอายุในชุมชนถึงประวัติความเป็นมา และเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับ
หัตถกรรมแต่ละประเภท และจัดเก็บข้อมูลอยู่ในระบบองค์ความรู้ นวัตกรรม ทรัพย์สินทางปัญญา ของสวพส. ซึ่งชุมชน
และหน่วยงานสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวก รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกกลุ่มหัตถกรรมในการ
เข้าถึงช่องทางการตลาดและการร่วมแสดงสินค้าในงานต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ เช่น เกษตรกรชนเผ่าดาราอั้ง
จากพื้นที่บ้านปางแดงใน อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ได้เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการอาเซียนสาขาศิลปวัฒนธรรม
อาเซียนรัฐออสเตรีย เมื่อเดือนมีนาคม 2566 โดยนำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของชนเผ่าดาราอั้งไปจัดแสดงและ
ประชาสัมพันธ์ ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมประชุมเป็นอย่างมาก

• บทบาทในฐานะผู้นำ (Leader)

สวพส. มีบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านระเบียบกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตสินค้าหัตถกรรมชนเผ่า โดยเฉพาะหมวกหรือกำไลขลุ่ย ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อวิถีการดำรงชีพของชนเผ่าม้งเป็นอย่างมาก โดยชนเผ่าม้งใช้ประโยชน์จากเส้นใยหมวกตามวิถีชีวิตและความเชื่อดั้งเดิม เพื่อทอผ้าสำหรับสวมใส่เองในครัวเรือนและเพื่อจำหน่าย รวมทั้งใช้เป็นยาพื้นบ้านเพื่อการรักษาโรค แต่เนื่องจากหมวกได้รับการจัดให้อยู่ในบัญชีพืชเสพติด ประเภทที่ 5 ดังนั้น การปลูก การผลิต และการใช้ จึงผิดกฎหมาย สวพส. ได้ร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวงดำเนินงานวิจัยเพื่อหาพันธุ์หมวกที่มีสารเสพติดต่ำ ได้ 4 สายพันธุ์ ได้แก่ RPF1-4 ซึ่งมีปริมาณสารเสพติดไม่เกิน 0.3 จึงเป็นข้อมูลสำคัญในการสนับสนุนการออกประกาศกฎกระทรวงและการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 5 เฉพาะหมวก พ.ศ.2559 ทำให้สามารถขออนุญาตปลูกหมวกได้ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ชุมชนสามารถนำเส้นใยหมวกมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ได้ในหลายรูปแบบ

• ผู้เปลี่ยนกระบวนทัศน์ของชุมชน (Paradigm Shift Change Agent)

สวพส. สร้างแรงบันดาลใจให้ชนเผ่าม้งใหม่เห็นคุณค่าหลายด้านของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม ได้แก่ คุณค่าในเชิงเศรษฐกิจ โดยการผลิตสินค้าหัตถกรรมสามารถทำเป็นอาชีพเสริมนอกภาคเกษตร ที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมให้แก่ครอบครัวและชุมชน คุณค่าในเชิงสังคมและวัฒนธรรม โดยภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยเรื่องราวของชิ้นงานหัตถกรรม มีความเชื่อมโยงกับการอนุรักษ์และการป้องกันความหลากหลายทางพันธุกรรม และระบบนิเวศของชุมชน ทำให้ในปัจจุบัน มีกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิม และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ปรับรูปแบบให้สวยงามและมีความทันสมัย รวมทั้งเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่านตลาดในระบบออนไลน์ สามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมให้แก่ครัวเรือนและชุมชน

1.3 หน่วยงานมีบทบาทในการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชน และมีกระบวนการที่ทำให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมตามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (IAP 2) ใน 4 ระดับแรก
ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างไร

สวพส. ให้ข้อมูลข่าวสาร (inform) ขององค์กรแก่ชุมชนและทุกภาคส่วนให้ได้รับทราบอย่างเปิดเผย และนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน ในการวางแผนการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมของ สวพส. ผ่านเอกสาร ดีพิมพ์ การจัดนิทรรศการ Website และ Platform ต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น ระบบองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาพื้นที่สูง E-Research รวมทั้งข้อมูลจากหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานหัตถกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะให้ชุมชนสามารถคิดวิเคราะห์ และร่วมกันวางแผนพัฒนาชุมชน ส่งเสริมอาชีพทางเลือกทั้งในและนอกภาคเกษตร โดยเฉพาะงานจากภูมิปัญญาชนเผ่าด้านหัตถกรรม เพื่อสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และลดภาวะความยากจน

สวพส. รับฟังความคิดเห็น (consult) ของชุมชน โดยการจัดส่งเจ้าหน้าที่นักพัฒนาเข้าไปทำงานประจำในพื้นที่ โดยใช้หลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ทำความรู้จัก สร้างความไว้วางใจและเชื่อมั่นของคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนยอมรับเปิดใจในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งจากการเข้าไปทำงานอย่างใกล้ชิดในพื้นที่ ทำให้ได้เห็นถึงภูมิปัญญาดั้งเดิมหลายอย่างของชุมชนเผ่าต่าง ๆ ที่สำคัญคือ ภูมิปัญญาด้านงานศิลปหัตถกรรม ซึ่งมีความสวยงาม โดดเด่น และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชนเผ่า จึงได้ร่วมกับผู้นำชุมชน สตรีและผู้สูงอายุใน

ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วางแผนการพัฒนาการผลิตงานหัตถกรรม รวมทั้งการจัดตั้งกลุ่มและบริหารจัดการกลุ่ม การจัดทำข้อมูลสินค้า การจัดการด้านการตลาด และการจัดทำประชาสัมพันธ์

สวพส. ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชน สตรีและผู้สูงวัยในชุมชน **มีบทบาท**ในการผลักดันการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่า ด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการผลิต รูปแบบ และเรื่องราว สู่เยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชน สนับสนุนการรวมกลุ่มหัตถกรรมชนเผ่าในชุมชน โดยประสานงานกับกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในการให้ความรู้เรื่องการจัดตั้งกลุ่ม การบริหารงานกลุ่ม และการยกระดับเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มสหกรณ์ต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ สมาชิกในกลุ่มหัตถกรรมยังมีบทบาทในการเป็นวิทยากรนำชม สาธิตและบรรยายให้แก่คณะศึกษาดูงานในพื้นที่ เช่น การศึกษาดูงานหัตถกรรมที่บ้านปางแดงใน อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ของคณะนักวิชาการและนักวิจัยนานาชาติ 36 ประเทศ เมื่อปี 2562

ชุมชน**ให้ความร่วมมือ** (Collaboration) ในกระบวนการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคิด วิเคราะห์ วางแผนการทำงานร่วมกัน การติดตามและประเมินผล รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้มีคุณภาพและมีรูปแบบตามสมัยนิยม ที่ตลาดต้องการ

1.4 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีกลไกและรูปแบบการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับเครือข่ายและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างไร

ในระดับนโยบาย สวพส. มีกลไกการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ มากกว่า 20 หน่วยงาน และภาคเอกชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตามหลักการ “ยึดคนเป็นศูนย์กลาง” และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และแผนยุทธศาสตร์มูลนิธิโครงการหลวง ระยะ 4 ปี โดยมีแนวทางการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ (1) อนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาและทรัพยากร (2) วิจัยนวัตกรรมและพัฒนาเครือข่ายวิชาการ (3) เสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนฐานศิลปาชีพ และ (4) เสริมสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงาน มุ่งเน้นให้มีการสืบสาน รักษา และต่อยอดนวัตกรรมศิลปาชีพหัตถกรรมชนเผ่าด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชน มีการเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนฐานศิลปาชีพอย่างยั่งยืน ด้วยการยกระดับฝีมือ และเครือข่ายการตลาดรูปแบบใหม่ ทั้ง Offline และ Online รวมทั้งชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองในการพัฒนาต่อยอดศิลปาชีพหัตถกรรมชนเผ่าในระยะยาว

ในระดับการปฏิบัติงานในพื้นที่ มีการบูรณาการและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนางานหัตถกรรม โดยได้รับการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณ และบุคลากร ตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน เพื่อร่วมผลักดันและขับเคลื่อนการดำเนินโครงการให้ประสบผลสำเร็จ เช่น **มูลนิธิโครงการหลวง** ร่วมกันศึกษาวิจัยเทคโนโลยีการทดสอบการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของตลาด สถานศึกษาในพื้นที่มีส่วนร่วมในการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกันจัดทำหลักสูตรสำหรับการเรียนรู้งานหัตถกรรมในโรงเรียน **กรมส่งเสริมการเกษตร** โดยสำนักงานเกษตรอำเภอ สนับสนุนการจัดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมสหกรณ์ สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม ให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีการเงิน รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่จำเป็น **กรมพัฒนาชุมชน** โดยสำนักงานพัฒนาชุมชน สนับสนุนการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เป็นสินค้า OTOP ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 1 สนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรม วัสดุอุปกรณ์ และวิทยากร กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยศูนย์พัฒนารัฐบาลพื้นที่สูง สนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ **กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน** โดยสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน สนับสนุนวิทยากรในการจัดอบรมพัฒนาทักษะการตัดเย็บ **กรมทรัพยากรทางปัญญา** สนับสนุนการจัดทะเบียนเครื่องหมายการค้า **กระทรวง**

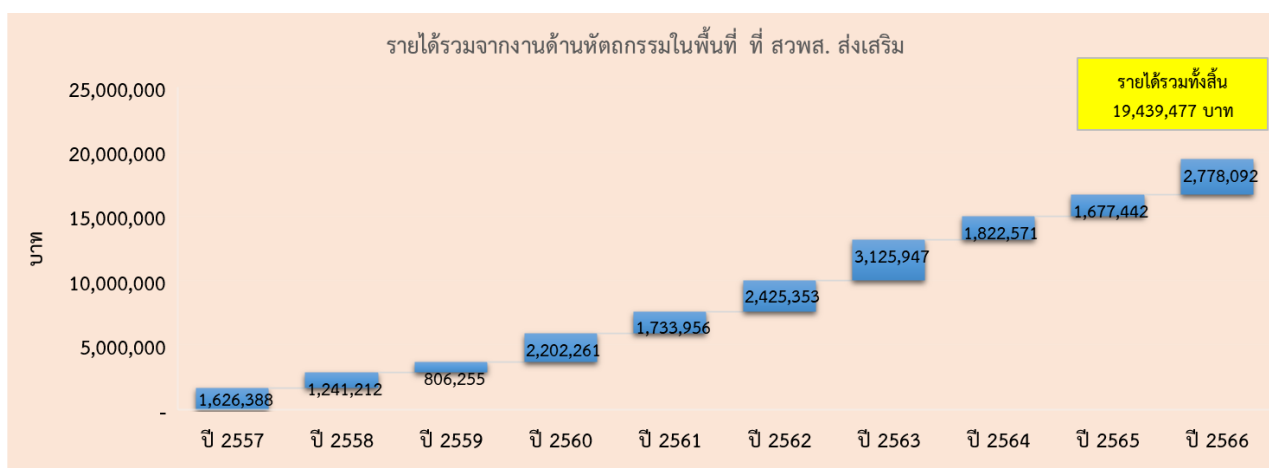
42

2. รายงานที่แสดงให้เห็นถึงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ (Output, Outcome, and Impact Indicators) ที่ได้รับการดำเนินการ

2.1 ผลงานหรือโครงการมีผลผลิตที่เป็นผลการแก้ปัญหาความยากจนในมิติด้านการเงินอย่างไร โดยเปรียบเทียบข้อมูลเชิงตัวเลขหรือเชิงปริมาณระหว่างก่อนและหลังดำเนินโครงการ

คนบนพื้นที่สูงมีรายได้หลักจากภาคการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดปัญหาหนี้สินและความยากจน ผลจากการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพนอกภาคเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนางานหัตถกรรม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนเผ่า สามารถสร้างรายได้เสริมให้ชุมชนบนพื้นที่สูงได้อย่างเพียงพอ โดยตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 – 2566 เกษตรกร 535 คน ใน 23 ชุมชน มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม 19,439,477 บาท นอกจากนี้ ได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้มีสมาชิกที่เข้ามาทำหัตถกรรมเพิ่มขึ้นและสร้างรายได้จากช่องทางออนไลน์ถึง 1,049,445 บาท จากรายได้รวมในปี 2562-2566 ทุกพื้นที่ 11,820,045 บาท คิดเป็น 8.88% ของรายได้ทั้งหมด

กราฟที่ 1 แสดงรายได้จากงานหัตถกรรมทั้งหมดในพื้นที่ที่ สวพส. ส่งเสริม

ตารางที่ 1 รายได้ของสมาชิกกลุ่มหัตถกรรมเปรียบเทียบระหว่างภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ก่อนและหลังการดำเนินงาน

ที่	พื้นที่โครงการ	รายได้ ปี 2557			รายได้ ปี 2566		
		ภาคเกษตร	นอกภาคเกษตร	รวม	ภาคเกษตร	นอกภาคเกษตร	รวม
1	ปางแดงใน เชียงใหม่	681,471	68,900	750,371	15,771,682	741,862	16,513,544
2	พบพระ ตาก	935,354 (ปี 60)	546,250 (ปี 60)	1,481,604	4,850,825	556,500	5,407,325
3	ถ้ำเวียงแก่น น่าน	1,271,359	39,200	1,310,559	15,314,456	417,520	15,731,976
4	สบเมย แม่ฮ่องสอน	1,931,029	33,950	1,964,979	9,912,261	358,346	10,270,607
รวมทั้งสิ้น		4,819,253	688,300	5,507,553	45,849,224	2,074,228	47,923,452

ตารางที่ 2 แสดงรายได้ของกลุ่มหัตถกรรมใน 4 พื้นที่

ที่	พื้นที่โครงการฯ	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	รายได้ปี 2557 (บาท)	รายได้ปี 2562-2566 (บาท)
1	ปางแดงใน เชียงใหม่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมย้อมสีธรรมชาติบ้านปางแดงใน	77	48,230	2,600,540
2	พบพระ ตาก	ปักลายผ้ากัญชง บ้านป่าคาใหม่	25	-	2,606,240
3	ถ้ำเวียงแก น่าน	วิสาหกิจชุมชนเผ่าม้งจิกก่ง ถ้ำเวียงแก	17	39,200	2,379,380
4	สบเมย แม่ฮ่องสอน	กลุ่มวิสาหกิจผ้าทอกระเหรี่ยง แม่ลามา	25	33,950	1,173,896
รวมทั้งสิ้น			144	121,380	8,760,056

2.2 ผลงานหรือโครงการมีผลลัพธ์ที่เป็นผลการแก้ปัญหาความยากจนในมิติอื่นที่ไม่ใช่การเงินอย่างไร เมื่อพิจารณาผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากผลผลิตในมิติด้านการเงิน และการเข้าถึงปัจจัย 4 โดยเปรียบเทียบกับ ปีที่ยังไม่มีการดำเนินโครงการ

การดำเนินงานของ สวพส. ในการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาด้านงานศิลปหัตถกรรมชนเผ่าบนพื้นที่สูง เพื่อสร้างรายได้เสริมนอกภาคเกษตรให้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูง ให้พ้นจากสภาวะความยากจน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Soft Power) ของรัฐบาล โดยผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากภูมิปัญญาชนเผ่า ถือเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม และการส่งมอบคุณค่าของชนเผ่า ร่วมกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ที่เยาวชนรุ่นใหม่นำเข้ามาในชุมชน ซึ่งส่งผลให้เกิดการสร้างและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ต่อยอดต้นทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ให้มีการพัฒนาทั้งรายได้และคุณภาพชีวิตของชนเผ่า โดยไม่ต้องใช้ทรัพยากรมาก แต่ใช้ความคิด สติปัญญา และความสร้างสรรค์เป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นเศรษฐกิจฐานรากโดยรวมของประเทศ

ผลจากการสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาชนเผ่า ทำให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมย้อมสีธรรมชาติบ้านปางแดงใน ได้รับพระราชทานลายผ้า "ผ้ามัดหมี่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ" จากพระเมตตาของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ผ่านกรมการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นต้นแบบในการปักลายบนผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ให้สร้างสร้งงานหัตถกรรม และสืบสานอนุรักษ์อัตลักษณ์และวัฒนธรรมชนเผ่าสืบไป ทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ปรับเปลี่ยนแนวความคิด หันมาต่อยอดภูมิปัญญาของชนเผ่าตนเอง เพิ่มคุณค่าและมูลค่าด้วยการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ ทำให้คนรุ่นใหม่ปรับเปลี่ยนความคิดที่จะย้ายถิ่นฐาน และเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุในชุมชน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในการสร้างลวดลายหัตถกรรมจากภูมิปัญญาดั้งเดิม สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ก่อให้เกิดความผูกพันของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะผู้หญิง ผู้สูงอายุ และผู้พิการ นอกจากนี้ หัตถกรรมชนเผ่า ซึ่งทำจากวัสดุทางธรรมชาติ ยังสอดคล้องกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

ตราสัญลักษณ์สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.3 ผลงานหรือโครงการมีผลกระทบที่เป็นผลการแก้ไขความยากจนได้จริงในลักษณะที่**ตอบโจทย์ความเหมาะสมกับพื้นที่** ความต้องการของประชาชนและชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในระดับปัจเจกบุคคล และชุมชน อย่างไร

ด้านเศรษฐกิจ หัตถกรรมจากภูมิปัญญาชนเผ่า เป็นการผลิตนอกระบบการเกษตร ทำให้สตรีวัยแรงงานและเยาวชนรุ่นใหม่ที่กลับคืนสู่ภูมิลำเนาและไม่ต้องการมีอาชีพภาคเกษตรสามารถทำเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และยังทำให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่โดยเฉพาะในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 โดยมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัย และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการหาช่องทางการตลาดและประชาสัมพันธ์ ซึ่งสินค้าหัตถกรรมยังเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศและทำรายได้ให้กับชุมชนและประเทศอย่างมาก (SDG1,8) **ด้านสังคม** การพัฒนาหัตถกรรมชนเผ่าในชุมชนบนพื้นที่สูง สอดคล้องกับแผนพัฒนาชนบท ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องธุรกิจชุมชน เพื่อยกระดับรายได้และเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน นอกจากนี้ ยังมีส่วนช่วยอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของแต่ละชนเผ่า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชนเผ่าและของชาติ สร้างความภาคภูมิใจในคุณค่าและความสำคัญในเอกลักษณ์ชนเผ่าของตน ส่งผลต่อความรู้สึกถึงการได้รับการยอมรับและมีความเสมอภาคในสังคมของชนเผ่าที่อยู่ห่างไกล อีกทั้งผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมส่วนใหญ่เป็นสตรี ทำให้สตรีได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคมมากขึ้น ด้วยมีส่วนช่วยในการสร้างรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว และสร้างชื่อเสียงจากงานหัตถกรรมให้เป็นรู้จักของสังคมภายนอก ทั้งในและต่างประเทศ (SDG5,10) **ด้านสิ่งแวดล้อม** หัตถกรรมชนเผ่าในชุมชนบนพื้นที่สูงใช้ประโยชน์จากวัสดุธรรมชาติ เช่น สีย้อมจากพืชท้องถิ่น เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มจากพืชกัญชง เป็นต้น ทำให้ชุมชนบนพื้นที่สูงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ และการปลูกพืชท้องถิ่นที่หลากหลาย ส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ รวมทั้งส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของป่าต้นน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่บนพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศ รวมทั้งช่วยลดการใช้สารเคมี ลดการเกิดคาร์บอนมอนอกไซด์ และมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำและอากาศ (SDG13,15)

2.4 ผลงานหรือโครงการมี**โอกาสในการนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น** ต่อยอดไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่น หรือต่อยอดโมเดลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

ปัจจุบันสังคมผู้สูงอายุและการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานนอกถิ่นฐานมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากไม่มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ หากมีอาชีพทางเลือกใหม่สร้างรายได้จึงเป็นโอกาสและแรงจูงใจในการขยายการส่งเสริม สวพส. จึงได้ขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ เช่น กลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยงที่ค่อมก้อย “TeeKee Omkoi” ของกลุ่มหัตถกรรมบ้านห้วยปูหลวง ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่แฮหลวง ในการย้อมสีธรรมชาติที่เป็นอัตลักษณ์ตามภูมิสังคมของพื้นที่นั้นๆ และกลุ่มแม่บ้าน/ผู้สูงอายุบ้านแม่สาयนาเลา ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยฮ่องขูดร่วมกับโครงการวิจัยและพัฒนาการเพาะปลูกและแปรรูปเหมาท์ โดยนำเส้นด้ายเหมาท์ผสมกับฝ้ายที่ปั่นแบบอุตสาหกรรมและนำมาให้กลุ่มทดลองทอเป็นผืนผ้า

ด้วยกิ๊ว และด้วยในพื้นที่มีการย้อมสีธรรมชาติอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว จึงได้มีการต่อยอดจากการย้อมสีธรรมชาติไปยังการอนุรักษ์ป่าที่มีไม้ที่ใช้ในการย้อม ตลอดจนการพัฒนากระบวนการย้อมสีธรรมชาติที่ช่วยลดการเกิดมลพิษ จึงทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ รวมถึงมีการใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ งานหัตถกรรมชนเผ่าบนพื้นที่สูง

46

4. สวพส. ร่วมกับเกษตรกร สามารถดำเนินการถ่ายทอดงานหัตถกรรม เพื่อขยับต่องานหัตถกรรมในอนาคตได้อย่างไร กลยุทธ์หัตถกรรม RoadMap งานหัตถกรรม เชื่อมโยงแผนระยะที่ 3 เชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ขยับเป็นการพัฒนาหัตถกรรมมากขึ้น แผนกลยุทธ์หัตถกรรมร่วมกับโครงการหลวง และหน่วยงานอื่น เช่น ศูนย์พัฒนาราชภูมบนพื้นที่สูง ในการพัฒนาทักษะการผลิตงานหัตถกรรม

5. มุลินีโครงการหลวงร่วมกับสวพส. จัดตั้งหอศิลป์หัตถกรรมพื้นที่สูง เพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญางานหัตถกรรมบนพื้นที่สูงให้ยั่งยืน ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโครงการหลวง ชนกาธิเบศรดำริ จังหวัดเชียงใหม่

6. หัตถกรรมชุมชน ได้นำสี่จากธรรมชาติเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานด้านหัตถกรรมโดยเฉพาะในด้านการย้อมสีธรรมชาติ ให้สามารถสร้างรายได้และสามารถรักษาป่าไม้ใบชุมชนควบคู่กัน รวมถึงกระบวนการย้อมเย็น เป็นการย้อมสีจากพืชที่มีกรรมวิธีการย้อมโดยไม่ใช้ความร้อน ซึ่งจะช่วยลดการสร้างมลภาวะทางอากาศเนื่องจากไม่ต้องใช้ความร้อนหรือการก่อไฟในกระบวนการย้อม

ภาคผนวก

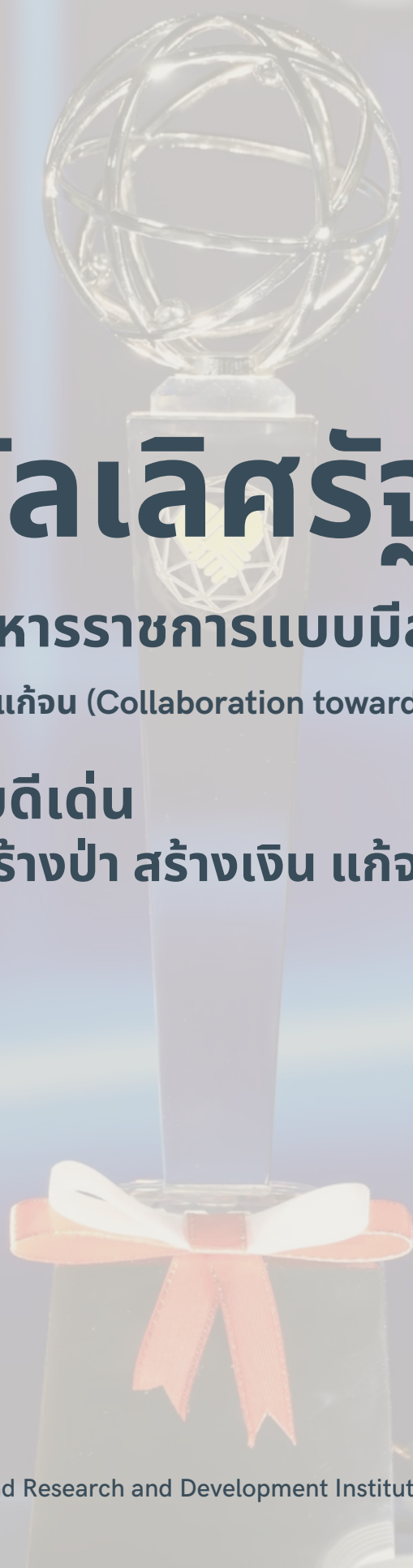
เชิญเยี่ยมชมวิถีทัศน์ หัตถกรรมบนพื้นที่สูง

<https://qr.hrdi.or.th/Downloads/index/7891/f/thcontent>

กระบวนการทำงาน ภูมิปัญญา (หัตถกรรม)...แก้จน...คนบนดอย (รูปภาพขนาดใหญ่)

รางวัลเลิศรัฐ

สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเทร่วมใจแก๊จจ (Collaboration towards Poverty Eradication)

ผลงานระดับดีเด่น

ไม้ผลกิ้นได้ สร้างป่า สร้างเงิน แก๊จจ จคนสะเนี่ยน

รางวัลฯ ประเภทร่วมใจแก้จน (Collaboration towards Poverty Eradication)

1. ชื่อผลงาน/โครงการไม้ผลกินได้ สร้างป่า สร้างเงิน แก่จน คนสำเนียง.....
2. หน่วยงานที่ส่งผลงานสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).....
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงานสำนักพัฒนา.....
4. พื้นที่ดำเนินการตำบลสำเนียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.....
5. ผู้ประสานงาน
 - 5.1 ชื่อ-นามสกุล.....นายสุนทร มีพอ.....
ตำแหน่ง.....นักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา 5.....หน่วยงาน.....สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
เบอร์ติดต่อ.....081-7964653 Line ID : 0817964653.....e-mail.....meepor5518@hotmail.com.....
 - 5.2 ชื่อ-นามสกุล.....นายชลิต สุทธิเขตต์.....
ตำแหน่ง.....นักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา 5.....หน่วยงาน.....สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).....
เบอร์ติดต่อ.....089-2343378 Line ID : 0892343378.....e-mail.....sutthakhetcs@gmail.com.....
 - 5.3 ชื่อ-นามสกุล.....นายจตุพงศ์ พลเทียม.....
ตำแหน่ง.....หัวหน้าโครงการฯ สำเนียง หน่วยงาน.....สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
เบอร์ติดต่อ.....062-9979639 Line ID : polylie56.....e-mail.....polyzenith000@gmail.com.....
 - 5.4 ชื่อ-นามสกุล.....นายธนากร บุญยืน.....
ตำแหน่ง.....เจ้าหน้าที่โครงการฯ สำเนียง หน่วยงาน.....สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
เบอร์ติดต่อ.....087-7265301 Line ID : book_ker.....e-mail.....tanakum92@gmail.com.....

รายงานผลการดำเนินการร่วมใจแก่น

1. รายงานที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยนำเข้า และกระบวนการในการดำเนินงาน (Inputs and Process Indicators)

1.1 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีความเป็นมาอย่างไร มีแนวคิดในการวางแผนการดำเนินงาน การออกแบบกลไกการขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินงานที่แก้ไขปัญหาความยากจน รูปแบบ และวิธีการใช้ทรัพยากรอย่างไร

ตำบลสะเนียน อำเภอเมือง จังหวัดน่าน มีพื้นที่ทั้งหมด 256,250 ไร่ คิดเป็น 58% ของอำเภอเมืองน่าน ประชากร 13,382 คน จาก 3,387 ครัวเรือน ใน 16 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าเมี่ยน (เย้า) พื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติน้ำยาวน้ำสวดซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิ์ ชุมชนมีปัญหาเรื่องความยากจนเป็นสำคัญ โดยมีครัวเรือนที่ยากจน 428 ครัวเรือน ประชากรกว่า 1,700 ราย คิดเป็น 12.64 % มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 40,000 บาท/ปี (สวพส.สำรวจก่อนเข้าร่วมโครงการฯ, 2550)

หนุ่มสาววัยแรงงานส่วนใหญ่จึงย้ายออกไปทำงานหรือค้าขายต่างถิ่น โดยส่วนมากขายน้ำเต้าหู้ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านของชนเผ่าเมี่ยนที่มีเชื้อสายจีน เหลือกลุ่มผู้สูงวัยอยู่ในพื้นที่ และไม่มีความรู้ในการปลูกพืชที่เหมาะสม พื้นที่ทำการเกษตรอยู่สูงกว่าแหล่งน้ำ เกษตรกรจึงเลือกปลูกข้าวโพดและข้าวไร่ ซึ่งได้รายได้ต่ำ แต่มีตลาดรองรับชัดเจน มีการใช้สารเคมีในปริมาณมาก และบุกรุกป่าต้นน้ำเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูก มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดกว่า 73,000 ไร่ นอกจากนี้ ชุมชนสะเนียนมีการปลูกไม้ผลบางชนิดอยู่แล้ว เช่น เงาะ ส้ม ลิ้นจี่ มะม่วง จากการที่ลูกหลานนำพันธุ์จากต่างถิ่นมาให้พ่อแม่ทดลองปลูก แต่เนื่องจากขาดความรู้ที่เหมาะสม จึงมีต้นทุนสูง แต่ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพต่ำ อีกทั้งไม่มีตลาดในพื้นที่ ต้องขนส่งไปขายต่างถิ่น และถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) หรือ สวพส. ได้เริ่มเข้าไปปฏิบัติงานที่ตำบลสะเนียน ภายใต้ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสะเนียน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 โดยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ ครอบคลุมทุกด้าน ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยพบว่า เกษตรกรต้องการปลูกไม้ผลเนื่องจาก เป็นพืชยืนต้น สามารถสร้างรายได้ในระยะยาวได้ รวมทั้งพื้นที่สะเนียนมีความเหมาะสมในการปลูกไม้ผล มีภูมิอากาศที่หนาวเย็น และมีโอกาสทางการตลาดสูง เนื่องจากฤดูกาลไม้ผลทางภาคเหนือออกช้ากว่าภาคอื่นของประเทศ ทำให้ ไม่เกิดการแข่งขันทางการตลาด โดย สวพส. มีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงให้มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางโครงการหลวง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกษตรกรสามารถดำรงชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะดิน น้ำ และป่า อย่างเหมาะสมกับภูมิสังคม โดยมุ่งเน้นแก้ปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาด้านคุณภาพชีวิต และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการเสริมสร้างอาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้พื้นที่น้อย ได้ผลตอบแทนสูง บนฐานความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมและชุมชนให้มีภูมิคุ้มกันและสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน จึงได้เริ่มวางแผนการผลิตและช่องทางการตลาดไม้ผลชนิดต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน นำองค์ความรู้โครงการหลวงมาปรับใช้ พัฒนาทักษะและประสบการณ์ให้แก่เกษตรกร โดยการนำไปศึกษาแหล่งปลูกไม้ผลในพื้นที่โครงการหลวง และนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานร่วมบูรณาการ เช่น มทร.ล้านนา ร่วมดำเนินการปรับปรุงพันธุ์ และพาณิชย์จังหวัด ร่วมจัดทำแผนการตลาด และประสานให้พ่อค้ามารับซื้อผลผลิตถึงพื้นที่

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจ TP Map พบคนจนที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วนหรือคนจนพุ่งเป้า ตำบลสะเนียง สูงสุดในปี 2561 จำนวน 1,306 คน ทำให้ในปี 2562 สวพส.จึงเร่งสนับสนุนให้เกษตรกรพัฒนาอาชีพด้วยการปลูกไม้ผล มีการรวมกลุ่มเกษตรกรให้จดทะเบียน เป็นกลุ่มไม้ผลแปลงใหญ่ ตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีเป้าหมายสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิต มีการบริหารจัดการร่วมกันและร่วมกันจำหน่าย โดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน และผลักดันการส่งเสริมอาชีพภาคเกษตรกรรมของจังหวัดน่านร่วมกับทุกภาคส่วน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทุกระดับ เน้นการสร้างความยั่งยืนที่ดีขึ้นของตำบลสะเนียง ครบทั้ง 16 หมู่บ้าน ปัจจุบันทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ลดพื้นที่ปลูกข้าวโพดและข้าวไร่ ไม่มีการบุกรุกพื้นที่ป่า

1.2 หน่วยงานผู้ส่งผลงานมีบทบาทในการขับเคลื่อนการดำเนินผลงานหรือโครงการอย่างไร

• บทบาทของผู้ประสานงาน (Collaborator)

สวพส. ได้ส่งเจ้าหน้าที่พัฒนาเข้าไปปฏิบัติงานประจำ และจัดตั้งสำนักงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสะเนียงในพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่ร่วมบูรณาการ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ พาณิชย์จังหวัด กรมวิชาการเกษตร และผู้นำชุมชน ร่วมกันจัดเวทีประชาคม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหาความต้องการของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตอบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตามหลักการ “ยึดคนเป็นศูนย์กลาง” รวมทั้ง สวพส. มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญรายสาขา ส่วนกลาง ทำหน้าที่ไปให้การสนับสนุนด้านวิชาการเฉพาะเรื่องแก่เกษตรกรตามแผนและตามความต้องการอย่างทันต่อสถานการณ์

• บทบาทของผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)

สวพส. อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชน โดยการจัดทำแพลตฟอร์มดิจิทัลในระบบต่าง ๆ ที่ชุมชนและหน่วยงานสามารถเข้าไปใช้ข้อมูลร่วมกันได้ อาทิ ระบบบริการข้อมูลภูมิสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการพื้นที่สูง HRDI GIS PORTAL และเชื่อมโยงกับระบบของหน่วยงานต่าง ๆ ผ่านระบบองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาพื้นที่สูง (HIP) และสามารถติดตามผลการดำเนินงานร่วมกันได้ผ่านระบบติดตามแผนผลการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน (MPIP) และแผนที่ดินรายแปลง เพื่อเป็นข้อมูลชุดเดียวกัน (A Single Database) ใช้ประโยชน์ร่วมกันในการวางแผนพัฒนาที่ตรงกับภารกิจของแต่ละหน่วยงานเสนอผ่านกลไกคณะทำงานจังหวัดน่าน ซึ่ง สวพส.เป็นเลขานุการอำนวยความสะดวกในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายเดียวกัน สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ สวพส. ทำหน้าที่ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ เช่น การประยุกต์ระบบโซล่าเซลล์เพื่อการเกษตร ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ที่เข้ามาฝึกอบรมให้แก่เกษตรกร เพื่อนำไปใช้กับแปลงเกษตรของตนเอง และถ่ายทอดให้เกษตรกรรายอื่นๆ ที่สนใจ เป็นต้น

• บทบาทในฐานะผู้นำ (Leader)

สวพส. มีบทบาทในการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จากเดิมที่ปฏิบัติงานแบบแยกตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ไม่บูรณาการอย่างแท้จริง (Autonomy) เป็นการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการอย่างแท้จริงในเชิงยุทธศาสตร์ ตั้งแต่ระดับการวางนโยบายไปจนถึงการนำไปปฏิบัติ (Collaboration) โดย

52

สวพส. มีกระบวนการปรึกษาหารือและรับฟังความคิดเห็น (consult) ของชุมชน โดยในรูปแบบของการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ผ่านการจัดประชุมและจัดเวทีประชาคมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานร่วมบูรณาการ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์และตัดสินใจร่วมกัน บนพื้นฐานของข้อมูลชุดเดียวกันที่ครบถ้วน ถูกต้อง แม่นยำและเป็นปัจจุบัน โดยมีเจ้าหน้าที่นักพัฒนาของ สวพส. เป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกในเวทีการประชุม ส่วนในรูปแบบดิจิทัล สวพส. สร้างช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อใช้ในการรับฟังความคิดเห็น ติดตามปัญหาและตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงานในแปลงของเกษตรกร รวมทั้งการร้องทุกข์ เช่น Website กล้องรับความคิดเห็น Line OA “ของดีบนพื้นที่สูง” Line “กลุ่มเครือข่ายเกษตรกร สวพส.” เป็นต้น

สวพส. ส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทเกี่ยวข้อง (involve) ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ โดยการสร้างและพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน ให้เป็นตัวอย่างความสำเร็จ และเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่นักพัฒนาของ สวพส. ขับเคลื่อนการพัฒนาในพื้นที่ ชักชวนให้เกษตรกรอื่นๆ ได้มีส่วนร่วมในความคิดและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และเสนอแนะแนวทางการพัฒนา เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การจัดตั้งกลุ่มและการสร้างกฎกติกาต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อลดการพึ่งพาจากภายนอก สามารถดูแลช่วยเหลือและพึ่งพาระหว่างกันได้ภายในชุมชน โดยในพื้นที่สระเนียน มีผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพจาก สวพส. ซึ่งมีผู้นำเกษตรกรที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ จำนวน 48 คน เป็นผู้นำด้านไม้ผล 20 คน และสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ อบต.สระเนียนเข้าร่วมหลักสูตรนักพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง (นพส.)

สวพส. สร้างกระบวนการความร่วมมือ (collaboration) ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และชุมชน ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน การสนับสนุนทรัพยากรด้านบุคลากร งบประมาณและการติดตามงาน เพื่อยกระดับชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้ที่มั่นคง เข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการดูแลรักษา เช่น โครงการชลประทานน่าน กรมทรัพยากรน้ำภาค 9 พิษณุโลก มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ด้านโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับระบบน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน ส่งเสริมด้านองค์ความรู้การเกษตรที่เกี่ยวข้อง ระบบการตลาด และการรวมกลุ่ม เป็นต้น โดยมีคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมตามแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ที่จัดทำและเห็นชอบร่วมกัน เชื่อมประสานการบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดน่าน ระยะ 5 ปี (2566-2570) ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมเกษตรปลอดภัยและมูลค่าสูง การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสร้างการเติบโตที่มีมิตรกับสิ่งแวดล้อม การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ

1.4 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีกลไกและรูปแบบการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับเครือข่ายและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างไร

สวพส. ใช้กลไกการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในด้านนโยบาย มีแผนบูรณาการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสระเนียน ร่วมกับหน่วยงานบูรณาการ จำนวน 12 หน่วยงาน ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานร่วมบูรณาการ ปีละประมาณ 14,000,000 ล้านบาท ในปี 2567 โดยผ่านคณะทำงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสระเนียน นายอำเภอเมืองน่านเป็นประธานคณะทำงาน และมีหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นคณะทำงาน ทำหน้าที่กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้งให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา ในระดับจังหวัดน่าน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน มอบ

นโยบายการพัฒนาจังหวัดให้กับหัวหน้าส่วนราชการภายในจังหวัดน่าน ให้ใช้แนวการดำเนินงานของสวพส.ที่ทำงาน โดยการศึกษาบริบทพื้นที่ก่อนการทำงาน ส่งเสริมอาชีพพร้อมกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และให้ก่อให้เกิดรายได้กับเกษตรกรอย่างยั่งยืน **ในด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่** สวพส. ประสานงานหน่วยงานทุกภาคส่วนในการดำเนินกิจกรรมโครงการตามแผน โดยสนับสนุนการพัฒนาผู้นำชุมชนหรือผู้นำเกษตรกร ให้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและขยายเครือข่ายการพัฒนา มีการส่งเสริมผู้แทน อบต.เข้าร่วมหลักสูตร นพส. โดย อบต.สะเนียนเข้าร่วม 2 คน ได้แก่ นายก อบต.และเลขานุการ รวมทั้ง สวพส. ได้มีความร่วมมือกับ อบต.สะเนียน โดยลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ร่วมกัน เมื่อปี 2565 เพื่อบูรณาการการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ในการขับเคลื่อนและพัฒนาตำบลสะเนียน ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภายใต้หลัก “คนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน” โดยมีหน่วยงานร่วมบูรณาการตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน อาทิ **สถานีพัฒนาที่ดินน่าน** สนับสนุนการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการขุดชั้นบันได คันคูรับน้ำ ทำระบบฝายชะลอน้ำ การเก็บตัวอย่างดินนำไปวิเคราะห์หาธาตุอาหาร การทำปุ๋ยหมัก และปุ๋ยน้ำหมัก เพื่อให้เกษตรกรใช้ในแปลงไม้ผลของเกษตรกร **กรมทรัพยากรน้ำ ภาค 9 จังหวัดพิษณุโลก** สนับสนุนการทำระบบน้ำโซล่าเซลล์ สูบน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติสู่ถังเก็บน้ำบนพื้นที่สูง เพื่อปล่อยลงสู่แปลงเกษตรกร พร้อมทั้งเก็บและระบบกระจายน้ำ และจัดทำระบบกรองน้ำดื่มสะอาดให้แก่ชุมชน **สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดน่าน อบต.สะเนียน และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน** ให้การอบรมความรู้การปลูกไม้ผล การดูแลบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิตและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว **ศูนย์วิจัยและพัฒนาเกษตรจังหวัด** สนับสนุนการตรวจรับรองแปลงปลูกไม้ผลแปลงใหญ่ส้มเขียวหวานและแปลงใหญ่เงาะ และอบรมให้ความรู้การปลูกพืชตามมาตรฐาน GAP ให้แก่เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ ให้ได้รับการรับรอง GAP ทุกราย รวม 125 ราย 1,087 ไร่ **สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน** จัดหาช่องทางตลาดให้กับเกษตรกร และแนะนำพ่อค้ามาซื้อผลผลิตถึงพื้นที่ เพื่อป้องกันเกษตรกรถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง เป็นต้น นอกจากนี้ สวพส. ได้ต่อยอดการส่งเสริมด้านการตลาด โดยสนับสนุนกล่องกระดาษให้กลุ่มเกษตรกร เพื่อบรรจุผลผลิตขนส่งทางไปรษณีย์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวในสวนไม้ผลของเกษตรกร **สำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน** ขับเคลื่อนนโยบายเกษตรแปลงใหญ่ จัดทำทะเบียนสมาชิก สนับสนุนปัจจัยการผลิตและรวบรวมข้อมูลด้านการเกษตรของจังหวัด รวมทั้งดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรภาพรวมของจังหวัด

1.5 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีกลไกการติดตาม ประเมินผล ที่นำไปสู่การขับเคลื่อนงาน และมีความริเริ่มสร้างสรรค์อย่างไร

ในระดับนโยบาย สวพส. มีกลไกการติดตามงานเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเชิงพื้นที่ ผ่านคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอนุมัติแผนงาน/โครงการ/งบประมาณ/ติดตามผลงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกปี และ**ระดับการปฏิบัติ** ในส่วนของจังหวัด ผ่านคณะทำงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงจังหวัดน่าน มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน **ในส่วนของพื้นที่** ผ่านคณะทำงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสะเนียน มีนายอำเภอเป็นประธาน และคณะทำงานในระดับตำบล มีนายก อบต. เป็นประธาน โดยเจ้าหน้าที่นักพัฒนาของ สวพส. ร่วมเป็นคณะทำงานในระดับปฏิบัติทุกคณะ โดยทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการประสานงาน จัดทำรายงาน และนำเสนอผลการปฏิบัติงานให้ที่ประชุมรับทราบและให้

ข้อเสนอแนะ โดยได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการติดตามผลการปฏิบัติงานส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นระบบ แม่นยำ เป็นปัจจุบันและสามารถเข้าถึงได้ง่าย

สวพส. มีการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ โดยการนำภูมิปัญญาของชุมชน มาใช้ร่วมกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว การใส่ปุ๋ยตรงกับช่วงอายุของไม้ผล รวมทั้งการนำผลงานวิจัยที่สำเร็จมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ อาทิ การใช้สารล่อแมลงวันทอง เมทิล ยูจินอล ฮีโรวัน ซึ่งเป็นสารสังเคราะห์ มีกลิ่นดึงดูดแมลงวันทองหรือแมลงวันผลไม้ ให้มาติดกับดัก ไม่ไปทำลายผลไม้ของเกษตรกร ซึ่งมีความปลอดภัยต่อมนุษย์และสัตว์เลี้ยง และไม่ทำให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และการใช้สารเร่ง พด.2 ในการทำปุ๋ยน้ำหมักพ่นในแปลงไม้ผล ทำให้ลดต้นทุนเรื่องปุ๋ยเคมี และปลอดภัยสารพิษ เนื่องจากเป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่มีความสามารถย่อยสลายวัสดุเหลือใช้จากพืชและสัตว์ที่สดหรืออวบน้ำ ในสภาพที่ไม่มีออกซิเจน ได้ของเหลวที่ประกอบด้วยกรดอินทรีย์และฮอโมน สามารถนำไปใช้ในรูปปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เหมาะสำหรับพืชผักและไม้ผล เป็นต้น และการนำร่องให้ชุมชนบ้านละบ้ายา ตำบลสะเนี่ยนเข้าร่วมการประเมินตามเกณฑ์ชุมชนคาร์บอนต่ำและการพัฒนาชุมชนร่วมลดก๊าซเรือนกระจก ตามแบบประเมิน 5 มิติ 28 ตัวชี้วัด (1) การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6 ตัวชี้วัด (2) การฟื้นฟูและอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว 7 ตัวชี้วัด (3) การจัดการสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม 6 ตัวชี้วัด (4) ความเข้มแข็งชุมชนในการรองรับการเปลี่ยนแปลง 5 ตัวชี้วัด และ (5) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดคุ้มค่า 4 ตัวชี้วัด และก้าวสู่การวัด Carbon credit ในระยะต่อไป

2. รายงานที่แสดงให้เห็นถึงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ (Output, Outcome, and Impact Indicators) ที่ได้รับการดำเนินการ

2.1 ผลงานหรือโครงการมีผลผลิตที่เป็นผลการแก้ปัญหาความยากจนในมิติด้านการเงินอย่างไร โดยเปรียบเทียบข้อมูลเชิงตัวเลขหรือเชิงปริมาณระหว่างก่อนและหลังดำเนินโครงการ

ปี 2550 ก่อนที่ สวพส. จะเข้าไปพัฒนาในพื้นที่ ประชากรในตำบลสะเนี่ยนมีรายได้จากการปลูกพืชไร่และไม้ผลตามวิถีดั้งเดิม มีรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ยครัวเรือนละ 40,000 บาท/ปี

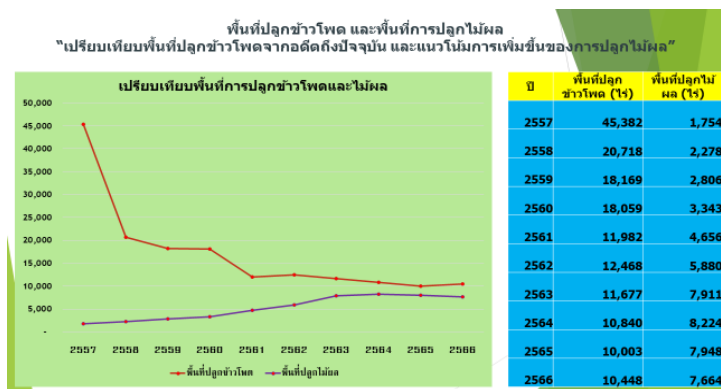
หลังดำเนินการมากกว่า 16 ปี ครอบคลุม 16 หมู่บ้าน ในปี 2566 มีพื้นที่ปลูกไม้ผลเพิ่มขึ้นเป็น 6,860 ไร่ จดทะเบียนไม้ผลแปลงใหญ่ ในพื้นที่รวม 1,745 ไร่ มีเกษตรกรเพิ่มขึ้นเป็น 1,037 ราย (คิดเป็น 79% ของคนจนพุ่งเป้าตำบลสะเนี่ยนปี 2561) มีไม้ผล 6 ชนิด เรียงตามมูลค่าการขายผลผลิตไม้ผลจากมากที่สุด ได้แก่ ส้ม เงาะ ลิ้นจี่ทุเรียน ลำไย และมะม่วงตามลำดับ รวม 240,365 ต้น ได้ผลผลิตรวม 27,951,713 กิโลกรัม เกษตรกรมีรายได้คิดเป็นมูลค่าจากการขายไม้ผลทุกชนิดเท่ากับ 581,555,625 บาท และหักค่าใช้จ่ายต้นทุนและคิดเป็นกำไรสุทธิเฉลี่ยครัวเรือนละ 230,028 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมประมาณ 6 เท่า เมื่อเทียบจากรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนละ 278,906.25 บาทต่อปี (สวพส. สะเนี่ยน, 2566) ซึ่งถือว่า รายได้จากการส่งเสริมไม้ผลคิดเป็น 83% ของรายได้ทั้งหมด

จากการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนสุทธิของการปลูกส้ม มีต้นทุนตั้งแต่เริ่มปลูกปีที่ 1-4 สามารถคืนทุนในปีที่ 5 และสามารถเก็บผลผลิตขายทุกปีตลอด 10 ปี เฉลี่ยกำไรสุทธิต่อไร่เท่ากับ 188.82% (รายละเอียดตามตาราง)

ต้นทุนการปลูกส้ม ระยะเวลาที่เริ่มปลูก ปีที่ 1- 4			ผลตอบแทนจากการปลูกส้ม เริ่มขายปีที่ 4					
ลำดับ	รายการ	ต้นทุนต่อไร่ (บาท)	ปีที่	มูลค่าผลผลิตต่อต้น(บาท)	มูลค่าผลผลิต 100 ต้นต่อไร่ (บาท)	ต้นทุนต่อไร่ (บาท)	กำไรสุทธิต่อไร่ (บาท)	อัตราผลตอบแทนสุทธิ
1	ต้นกล้าส้มปลูก 100 ต้น ระยะปลูก 4X4 เมตร ต้นละ 60 บาท	6,000	ปีแรก(ปี 4)	50 กก.X 20 บาท=1,000 บาท	100,000	132,800	- 32,800	-25%
2	ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก รองก้นหลุมก่อนปลูก 30 กระสอบๆละ 40 บาท	1,200	ปี 5	75 กก.X 20 บาท=1,500 บาท	150,000	50,000	100,000	200%
3	จัดทำระบบน้ำ	8,000	ปี 6	100 กก.X 20 บาท=2,000 บาท	200,000	50,000	150,000	300%
4	ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก ใส่บำรุงต้น ปีละ 50 กระสอบๆละ 40 บาท x 4 ปี	8,000	ปี 7	100 กก.X 20 บาท=2,000 บาท	200,000	50,000	150,000	300%
5	ปุ๋ยเคมี ปีละ 2 กระสอบๆละ 1,200 บาท x 2 x 4 ปี	9,600	ปี 8	100 กก.X 20 บาท=2,000 บาท	200,000	50,000	150,000	300%
6	ฮอโมน สารชีวภัณฑ์ต่างๆ 3,000 บาท x 4 ปี	12,000	ปี 9	100 กก.X 20 บาท=2,000 บาท	200,000	50,000	150,000	300%
7	ค่าแรงงานตลอดปี จนออกผลผลิต 10,000 บาท x 4 ปี	40,000	ปี 10	100 กก.X 20 บาท=2,000 บาท	200,000	50,000	150,000	300%
8	ค่าน้ำมัน+ค่าขนส่ง 12,000*4 ปี	48,000						
		132,800	รวม 10 ปี	12,500	1,250,000	432,800	817,200	188.82%

หมายเหตุ : ผลผลิตจะเริ่มออกตั้งแต่ปีที่ 3 แต่จะออกจริงในปี 4
ผลผลิตหากดูแลรักษาดีจะให้ผลผลิตมากถึง 200 กก.ต่อต้น
และหากบำรุงดูแลต้นส้มอย่างดี จะมีอายุไม่น้อยกว่า 10 ปี

รวมทั้งสถิติแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่สามารถมีผลผลิตในปีแรกปี 2557 เทียบกับปีปัจจุบัน ปี 2566 พื้นที่ปลูกไม้ผลเพิ่มขึ้น 337% และพื้นที่ปลูกข้าวโพด ลดลง 77% (รายละเอียดตามภาพ)

2.2 ผลงานหรือโครงการมีผลลัพธ์ที่เป็นผลการแก้ปัญหาความยากจนในมิติอื่นที่ไม่ใช่การเงินอย่างไร เมื่อพิจารณาผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากผลผลิตในมิติด้านการเงิน และการเข้าถึงปัจจัย 4 โดยเปรียบเทียบกับปีที่ยังไม่มีโครงการดำเนินโครงการ

ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรได้รับองค์ความรู้ในการปรับระบบการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการปลูกไม้ผล ซึ่งเป็นพืชทางเลือกที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และเป็นที่ต้องการของเกษตรกร สามารถสร้างรายได้ระยะยาวที่มั่นคงให้แก่เกษตรกร ลดปัญหาความยากจนและสถานะหนี้สิน มีความมั่นคงด้านอาหาร และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งยกระดับมาตรฐานการผลิตไม้ผลตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) โดยเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลทั้งหมดรวม 125 ราย ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตร นอกจากนี้ การรวมกลุ่มเกษตรกรไม้ผลแปลงใหญ่ ทำให้สามารถบริหารจัดการผลผลิตเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเข้าถึงช่องทางการตลาดได้มากขึ้น รวมทั้งได้รับความเป็นธรรมจากระบบการตลาด โดยสามารถสร้างอำนาจต่อรองเชิงธุรกิจให้แก่เกษตรกร เกิดเป็นระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนละ 278,906.25 บาทต่อปี คิดสัดส่วนครัวเรือนที่มีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนพื้นที่สูง 78,000 บาทต่อปี เท่ากับ 93.75% (สวพส.,2566) และยังคงเหลือคนจนพุ่งเป้าตาม TP Map ปี 2566 จำนวน 438 คน เทียบกับปี 2561 จำนวน 1,306 คน คิดเป็นสัดส่วนลดลง 66.5% มีปริมาณเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มผู้ปลูกไม้ผลโดยรวม 150,000 บาท (SDG1,2,3,4,12)

ด้านสังคม จากการบูรณาการระหว่าง สวพส. กับหน่วยงานของกรมป่าไม้ในจังหวัดน่าน ในการใช้แนวทางการดำเนินงานโครงการร่วมในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา 19 และสอดคล้องตามแนวทางการคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) โฉนดที่ดินโดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและเขตป่าอนุรักษ์ ของกรมอุทยานแห่งชาติ รวมชุมชนได้รับอนุญาตใช้พื้นที่ จำนวน 110,880 ไร่ ส่งผลให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงที่ดินทำกินได้อย่างเสมอภาค และเป็นไปตามระเบียบกฎหมาย รวมทั้ง ชุมชนร่วมกับ สวพส.จัดทำแผนที่ดินรายแปลงครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ทำให้ชุมชนที่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานจากการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่งผลให้ลดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับภาครัฐ ในเรื่องที่ดินทำกินทับซ้อนพื้นที่ป่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าไปพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานได้อย่างสะดวก อาทิ การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรส่งผลให้เกษตรกรมีน้ำเพื่อการเกษตรอย่างเพียงพอตลอดทั้งปี พบสัดส่วนแหล่งน้ำมีคุณภาพในชุมชนและแหล่งน้ำที่มีการตรวจคุณภาพน้ำ ระดับดีต่อตัวอย่างน้ำที่มีการเก็บตรวจทั้งหมด 94.44% ทำให้สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงและเพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น บ้านที่อยู่อาศัยได้รับการปรับปรุงจากเดิม ซึ่งมุงหลังคาด้วยหญ้าคา ฝาบ้านเป็นไม้ไผ่ ปัจจุบัน ประมาณ 80% ของครัวเรือนทั้งหมด สร้างที่อยู่อาศัยที่มั่นคงแข็งแรงขึ้น มุงหลังคาด้วยกระเบื้องหรือสังกะสี ฝาบ้านทำด้วยไม้แผ่นหรือก่อฉาบด้วยปูน การพัฒนาด้านการคมนาคม มีถนนลาดยางและคอนกรีตเข้าถึงทุกชุมชน รวมทั้งสามารถติดต่อสื่อสารผ่านสัญญาณ โทรศัพท์และระบบอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึง การที่ชุมชนได้รับการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวที่ออกไปทำงานหรือค้าขายต่างถิ่นต้องการกลับมาบ้าน เพื่อสานต่ออาชีพการเกษตร ด้วยการเป็นเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลร่วมกับครอบครัว หรือสืบสานต่อจากพ่อแม่ที่เข้าสู่วัยชรา ทำให้ครอบครัวเกิดความอบอุ่น พบมีสัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพหรือจ้างงานในชุมชน 96.50% (SDG6, 8, 9, 10, 11)

ด้านสิ่งแวดล้อม การปรับระบบการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการใช้แผนที่ดินรายแปลงเป็นเครื่องมือในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสมและถูกหลักวิชาการ ด้วยการส่งเสริมการปลูกไม้ผล เป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้แก่ชุมชน สามารถช่วยลดปริมาณ CO₂ ในเนื้อที่กว่า 94,710 ไร่ และสามารถรักษาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จากการไม่บุกรุกป่าเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูก สามารถลดการบุกรุกป่าเนื้อที่ 91,230 ไร่ ทำให้ไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ โดยในช่วงปี พ.ศ. 2507 – 2554 ผลการวิเคราะห์พื้นที่ป่าไม้ในระดับตำบล พบว่าตำบลสะเนียน มีการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด 78,871 ไร่ (คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่) รวมทั้งการไม่ใช้สารเคมีการเกษตรอย่างไม่ถูกต้อง ทำให้แหล่งต้นน้ำไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมี ส่งผลต่อความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนทั้งต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ โดยจากสถิติการตรวจสอบปนเปื้อนในกระแสเลือดของเกษตรกรตำบลสะเนียน ในปี 2558 จำนวน 82 คน มีอัตราที่อยู่ในระดับความเสี่ยงและไม่ปลอดภัย 80% ซึ่งลดลงในปี 2565 อยู่ที่ความเสี่ยงและไม่ปลอดภัย 35% นอกจากนี้ การปลูกไม้ผลยังช่วยลดการเผาไหม้ในพื้นที่เกษตรและพื้นที่ป่า ทำให้ลดปัญหาเรื่องหมอกควันและ PM2.5 โดยจุดความร้อนในพื้นที่สะเนียนลดลงจากปี 2563 ซึ่งพบ 85 จุด เหลือเพียง 7 จุดในปี 2565 (SDG12, 13, 15, 16, 17)

2.3 ผลงานหรือโครงการมีผลกระทบที่เป็นผลการแก้ไขความยากจนได้จริงในลักษณะที่ตอบโจทย์ความเหมาะสมกับพื้นที่ ความต้องการของประชาชนและชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในระดับปัจเจกบุคคล และชุมชน อย่างไร

ผลจากการส่งเสริมให้เกษตรกรสระเนียนปลูกไม้ผลเพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงในระยะยาว ส่งผลต่อความเจริญในด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนและชุมชน ยกย่องคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ลดความเหลื่อมล้ำของชุมชนกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่าอุดมสมบูรณ์ สร้างแหล่งอาหารธรรมชาติที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชน ทำให้ประชากรวัยแรงงานปรับเปลี่ยนทัศนคติที่เป็นเชิงลบต่ออาชีพภาคเกษตร เป็นการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่กลับมาทำอาชีพเกษตร โดยสามารถเรียนรู้วิถีใช้เทคโนโลยีเพื่อการเกษตรที่ทันสมัยได้อย่างรวดเร็ว (Young Smart Farmers) รวมทั้งสามารถปรับภาพลักษณ์ของเกษตรกร จากที่เคยเป็นจำเลยในข้อกล่าวหาการเป็นผู้ทำลายป่า สร้างปัญหาหมอกควัน เป็นผู้ดูแล รักษาป่า ไม่บุกรุกเผาป่าและพื้นที่เกษตร ช่วยลดปัญหาหมอกควันและ PM2.5 ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเจ็บป่วย โดย ในปี 2563 มีจำนวนผู้ป่วยที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศ ทั้งหมด 6,880,709 คน คิดเป็นอัตราป่วย 10,517.56 ต่อแสนประชากร คิดเป็นค่าเสียโอกาสด้านสุขภาพ มากกว่า 2,000-3,000 ล้านบาท (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย, 2563)

นอกจากนั้น มีการประมาณการคำนวณค่าคาร์บอนเครดิต จากปริมาณการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ของไม้ผลยืนต้น ซึ่งเฉลี่ยต่อ 1 ต้นอยู่ที่ 9-15 กิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี โดยไม้ผลในพื้นที่สระเนียน สามารถคิดค่าคาร์บอนเครดิต อยู่ที่ 9 กิโลกรัมต่อต้น ซึ่งจะได้มูลค่า 411,840 บาท

2.4 ผลงานหรือโครงการมีโอกาสนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น ต่อยอดไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่น หรือต่อยอดโมเดลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

ด้วยภารกิจหลักของ สวพส. ในการขยายการพัฒนาไปยังพื้นที่สูงอื่น ๆ ของประเทศให้ทั่วถึง ภายในปี 2570 สวพส. จึงได้เริ่มขยายผลความสำเร็จในการปลูกไม้ผลเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนสระเนียน ออกไปยังหมู่บ้านอื่นของจังหวัดน่าน ใน 6 หมู่บ้านของตำบลบ่อ และตำบลเรือง อำเภอเมือง และ 6 หมู่บ้านในตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน และทำแปลงสาธิตเป็นจุดให้เกษตรกรสามารถไปดูเป็นตัวอย่างในพื้นที่ปัจจุบัน ทั้ง 12 หมู่บ้านมีพื้นที่ปลูกไม้ผลรวม 1,200 ไร่ เกษตรกรรวมจำนวน 300 รายซึ่งมีสภาพภูมิอากาศ สภาพพื้นที่และปัญหาใกล้เคียงกัน อีกทั้งเป็นคนชนเผ่าเหมือนกัน และส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ไม่มีกำลังในการทำการเกษตรเชิงเดี่ยว ที่ต้องใช้แรงงานมาก เกษตรกรจึงเริ่มสนใจในการปลูกไม้ผล ซึ่ง สวพส. ได้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ และเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อร่วมกันวางแผนการผลิตและการตลาด ไม้ผลที่ปลูกเป็นหลัก คือ เงาะและส้ม โดย สวพส. ส่งเสริมความรู้ในการปลูกไม้ผล สนับสนุนกล้าไม้ผลให้เกษตรกร รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานร่วมบูรณาการในพื้นที่ เพื่อขอรับการสนับสนุนตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีการกำหนดแนวทางยกระดับให้ตำบลสระเนียนเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการปลูกไม้ผลเพื่อกระจายองค์ความรู้ เกิดการนำความรู้การปลูกไม้ผลไปขยายต่อในพื้นที่สูงอื่นๆ

2.5 ผลงานหรือโครงการมีความยั่งยืนและมีกลไกที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและแสดงเจตนารมณ์ในการดำเนินการต่อได้หรือไม่ อย่างไร

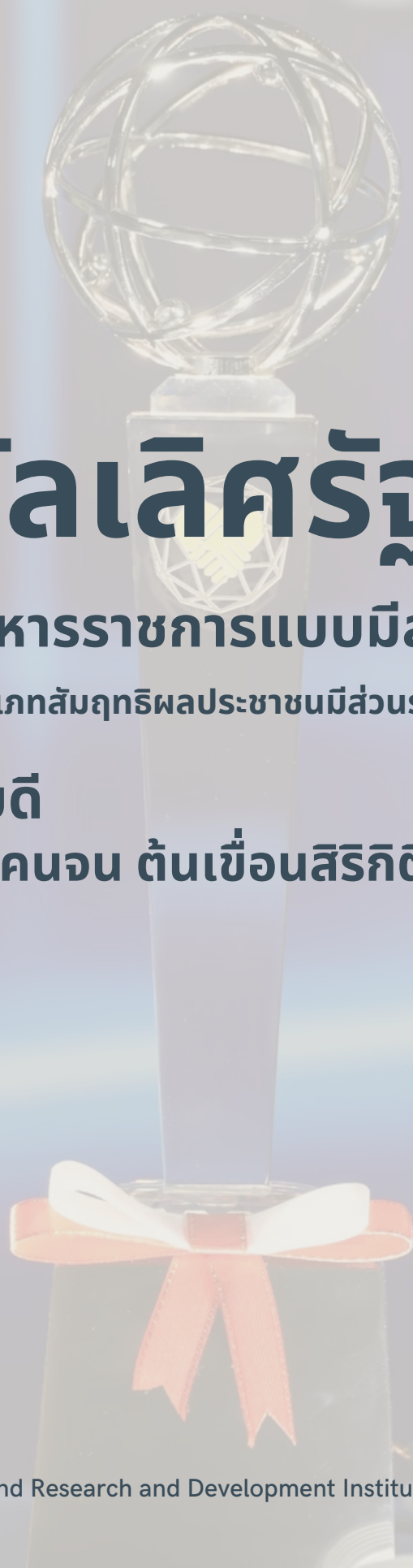
จังหวัดน่านมีนโยบายในการพัฒนาไม้ผลของจังหวัด เพื่อทดแทนการปลูกข้าวโพดและข้าวไร่ โดยเฉพาะส้มสีทอง ซึ่งเป็นผลผลิตการเกษตรที่มีชื่อเสียงของจังหวัดน่าน ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) เป็นระบบการันตีคุณภาพและได้รับการยอมรับจากหลายพื้นที่ทั่วโลก และกำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญใน AEC โดยเฉพาะ ส้มที่ปลูกในพื้นที่ของตำบลสะเนียน จะมีเปลือกเป็นสีทองสวยงามและมีรสชาติหวานหอม เนื่องจากอิทธิพลของดินฟ้าอากาศ ด้วยอุณหภูมิระหว่างกลางวันและกลางคืนต่างกัน 8 องศา เป็นเหตุให้สาร “คาร์ทีนอยฟิคเมนต์” ในเปลือกส้มเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีทอง โดยได้จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดน่าน ในแผนระดับ 3: แผนงานวิจัยส่งเสริมและส่งเสริมการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น และการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ปี 2566-2570) โดย สวพส. เข้าร่วมในหน่วยงานบูรณาการตามแผนฯ

สวพส. ได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับ องค์การบริหารส่วนตำบลสะเนียน (อบต.) เมื่อปี 2565 โดย อบต.สะเนียน ได้สนับสนุนบุคลากร เจ้าหน้าที่วิชาการเกษตร จำนวน 2 คน เข้าไปทำงานในพื้นที่ร่วมกับ สวพส. และสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน อาทิ รถไถ รถบรรทุก รวมทั้งงบประมาณ สนับสนุนการจัดทำศูนย์เรียนรู้และแปลงเรียนรู้ ในบริเวณองค์การบริหารส่วนตำบลสะเนียน เพื่อให้เกษตรกรเข้ามาเรียนรู้ โดยเกษตรกรผู้นำร่วมกับเจ้าหน้าที่ของ สวพส. และ อบต.สะเนียน ร่วมเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้

สวพส. มีแผนในการพัฒนาจตุรบรรรมผลผลิต ของตำบลสะเนียน รวมเป็น Hub ศูนย์รวบรวมผลผลิตและกระจายสินค้า จังหวัดน่าน สนับสนุนนโยบายประเทศ ด้านเกษตรมูลค่าสูง เกษตรอัตลักษณ์ เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) การพัฒนาเศรษฐกิจโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตามแนวทาง BCG Model

ภาคผนวก

รางวัลเลิศรัฐ

สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)

ผลงานระดับดี

Smart Farm คนจน ต้นเชื่อนสิริกิติ์

ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Collaboration towards Poverty Eradication)

1. ชื่อผลงาน/โครงการ... Smart Farm คนจน ต้นเชื้อนสิริที่ดี.....
 ชื่อบุคคล/กลุ่มบุคคลที่เสนอขอรับรางวัล (ถ้ามีโปรดระบุ)
 1). นายสุข เดชว่อง ผู้นำเกษตรกรโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงน้ำแขวง จ.น่าน
2. ผู้ประสานงาน
 - 3.1 ชื่อ-นามสกุล..... นายเชียวชาญ ย่าวิริยะโชติ.....
 ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา 5.....
 สำนัก/กอง..... พัฒนา.....
 โทรศัพท์มือถือ08-7575-6783... ID Line : chiaochanl... e-mail .chiaochan2526@gmail.com.....
 - 3.2 ชื่อ-นามสกุล นางสาวชนิตา ทิตเป้ง.....
 ตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน.....
 สำนัก/กอง พัฒนา.....
 โทรศัพท์มือถือ06-4593-1226... ID Line : Chanita.jeab... e-mail .chanita.titpang@gmail.com.....
 - 3.3 ชื่อ-นามสกุล นายณัฐพล เทียงสกุลมงคล.....
 ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน.....
 สำนัก/กอง พัฒนา.....
 โทรศัพท์มือถือ06-2308-3636... ID Line : tong26933..... e-mail .nuttapon11111996@gmail.com.....
 - 3.4 ชื่อ-นามสกุล นายรัฐกร เลาหาง.....
 ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน.....
 สำนัก/กอง พัฒนา.....
 โทรศัพท์มือถือ06-4937-7319... ID Line : Rattakorn0101... e-mail rattakorn33@gmail.com.....
 - 3.5 ชื่อ-นามสกุล นายรัชชัย ยะอิน.....
 ตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงน้ำแขวง.....
 สำนัก/กอง พัฒนา.....
 โทรศัพท์มือถือ06-1101-4234... ID Line : thawatchai008... e-mail thawatchai27102534.....
 - 3.6 ชื่อ-นามสกุล นางสาวสุภาวรรณ ณะอิน.....
 ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงน้ำแขวง.....
 สำนัก/กอง พัฒนา.....
 โทรศัพท์มือถือ09-9384-4597... ID Line : eye_supawanna... e-mail.eyedakdek@gmail.com.....
 - 3.7 ชื่อ-นามสกุล นางสาวบุณฑิกา สุทธเขต.....
 ตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงน้ำเค็ม.....
 สำนัก/กอง พัฒนา.....
 โทรศัพท์มือถือ09-5453-3353... ID Line : noofai_overlove... e-mail .bountika_06@hotmail.com.....
 - 3.8 ชื่อ-นามสกุล นายณัฐวัตร ชันแปง.....
 ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงน้ำเค็ม.....

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

1. ที่มา/ปัญหา

ชุมชนลุ่มน้ำลี อยู่ในเขตอุทยานและป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นเขื่อนสิริกิติ์ ที่ทำการปลูกกะหล่ำปลี และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ใช้ต้นทุนการผลิตและสารเคมีสูง ทำให้สารพิษตกค้างในผลผลิตเกินค่ามาตรฐาน ราคาผลผลิตตกต่ำ เกิดภาวะหนี้สินยากจน สวพส. ดำเนินงานบริหารจัดการเกษตรวิถีใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตพืช ภายใต้โรงเรือนปลูกพืชต่อเนื่องทุกฤดูกาล ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเป็นการทำเกษตรแบบประณีต “ทำน้อย...แต่ได้ผลตอบแทนสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม”

2. การดำเนินการ (วิธีการ/รูปแบบ)

สวพส.สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน ให้ข้อมูลเชิงพื้นที่ ปรึกษาหารือ ในประเด็นปัญหาและความต้องการชุมชน ร่วมวิเคราะห์และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน ร่วมหาแนวทางร่วมมือในการดำเนินงานภายใต้กฎระเบียบต่างๆ ในพื้นที่ ด้วยการจัดเวทีประชุมพูดคุยเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทในการร่วมกันวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญตามความเร่งด่วนของปัญหา และร่วมกันตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาชุมชน สร้างมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติบริหารจัดการพื้นที่ ทดลองปลูกพืชชนิดใหม่ๆ ด้วยองค์ความรู้การทำโรงเรือนพลาสติกที่ใช้ระบบเทคโนโลยีอย่างง่ายและคุ้มค่าเข้ามาช่วยจัดการ บนพื้นที่สูงที่ลาดชันและนำโมเดลการผลิตตามช่วงฤดูกาลมาช่วยลดความเสี่ยงด้านโรคพืชและเพิ่มโอกาสผลิตพืชที่มีคุณภาพและขยายผลสู่การปลูกชนิดอื่นๆ โดยชุมชนให้ความร่วมมือด้านแรงงานและทุนสมทบส่วนตัวในการสร้างโรงเรือนพลาสติก ตลอดจนเข้าร่วมเป็นสมาชิกและกรรมการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ กลุ่มสหกรณ์ และวางแผนการผลิตและการตลาด ต่อยอดสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงการเกษตรที่ดึงดูดเรื่องคุณภาพอาหารปลอดภัยและความสวยงามด้านระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ เน้นกระบวนการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานร่วมบูรณาการ โดย สวพส.ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐผ่านกลไกคณะทำงานระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ร่วมกับภาคเอกชน ภาคประชาชน เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนงานพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้นำให้มีบทบาทในการร่วมดำเนินงานถ่ายทอดความรู้ ปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแก่เกษตรกรรายอื่นๆและผู้สนใจ เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

3. ความสำเร็จของการดำเนินการ (ผลผลิต/ผลลัพธ์/ผลกระทบ)

สวพส.ร่วมกับชุมชนลุ่มน้ำลี ได้กำหนดแนวทางในด้านพัฒนาอาชีพและขับเคลื่อนให้กับชุมชนโดยการส่งเสริมการผลิตพืชภายใต้โรงเรือนพลาสติก โมเดลการผลิตตามช่วงฤดูกาล และการส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นที่ตลาดมีความต้องการตลอดทั้งปีและให้ผลตอบแทนที่สูง มีรายได้รวมตั้งแต่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2566 คือ 472,493,148 บาท ซึ่งเกษตรกรสามารถเพาะปลูกพืชได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐานระบบการเพาะปลูกพืชที่ดี (GAP) จำนวน 246 ราย 36 ชนิดพืช 448 แปลง 535 ไร่ โดยส่งผลผลิตไปจำหน่ายยังตลาดโครงการหลวงและบริษัทเอกชน ภายใต้ความร่วมมือของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน น้ำแขวง และน้ำเค็ม ร่วมกับสหกรณ์การเกษตรพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถานบ้านแสนสุข จำกัด

จากการส่งเสริมอาชีพทางเลือกใหม่ ทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยสามารถลดพื้นที่ปลูกกะหล่ำปลีและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลดลง 30,978 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 84.33 และสามารถเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ผลจำนวน 1,500 ไร่ มีการปลูกป่าในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม มากกว่า 300 ไร่ มีการดูแลรักษาป่าชุมชน ทั้งหมด 21 ชุมชน 45,074 ไร่ กำหนดขอบเขตป่าอนุรักษ์ 91,314 ไร่ ทำฝายชะลอน้ำ ทำฝายชะลอน้ำแบบชั่วคราว กิ่งถาวร และแบบถาวร ทั้งสิ้น 350 แห่ง ทำแนวกันไฟ ระยะทางมากกว่า 150 กิโลเมตร และจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่การเกษตรมากกว่า 800 ไร่ ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำแผนที่ดินรายแปลงและแผนพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ เกิดเป็นเครือข่ายชุมชนลุ่มน้ำสี ที่ร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนทรัพยากร และประสานหน่วยงานระดับอำเภอ ในเขตอำเภอนาน้อย และอำเภอนาหมื่น และสร้างความร่วมมือระดับจังหวัดผ่านการขับเคลื่อนภายใต้แผนพัฒนาจังหวัดน่าน และแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

ซึ่งการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นส่วนหนึ่งของการรักษาผืนป่าอุทยานแห่งชาติขุนสถาน ศรีน่านและพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งขวาแม่น้ำน่านตอนใต้ในพื้นที่มากกว่า 200,000 ไร่ และรักษาความสะอาดของแหล่งต้นน้ำของเขื่อนสิริกิติ์ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญของลุ่มน้ำน่านและส่งผลกระทบต่อชุมชนท้ายเขื่อน ที่สามารถมีน้ำอุดมสมบูรณ์และเอื้อต่อภาคเกษตรกรรมของ 4 จังหวัดอุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก และพิจิตร

4. ปัจจัยความสำเร็จ

1. ความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานตามแนวทางโครงการหลวง แบบทำน้อยได้มาก ทำให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
2. การนำแผนพัฒนาชุมชนและแผนที่ดินรายแปลงมาใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการพื้นที่เพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่นำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการกับหน่วยงานทั้งระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด
3. ชุมชนลุ่มน้ำสีมีความตื่นตัวและตระหนักถึงผลกระทบด้านอาชีพ สุขภาพและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ต้นเขื่อนและท้ายเขื่อนสิริกิติ์

5. ผลงาน/โครงการมีการนำเทคโนโลยี/นวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาผลงาน/โครงการ หรือไม่ อย่างไร

1. ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของพื้นที่สูง เช่น HRDI map, GIS Portal, Google Earth
2. ทำแผนที่ทางเดินน้ำ เพื่อหาจุดพักน้ำที่เหมาะสมในการทำการเกษตรและคำนวณระบบส่งน้ำ
3. Application รายงานสภาพภูมิอากาศ ของกรมอุตุนิยมวิทยา มาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อใช้ในการเกษตร
4. ส่งงาน App. eWeLink ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้รับและป้อนในระบบโรงเรียน

6. ระบุถึงลักษณะความโดดเด่นของหน่วยงานของท่านที่มีความพิเศษมากกว่าผลงานอื่น

1. การมีส่วนร่วมบริหารจัดการพื้นที่ทำการเกษตร วางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นข้อมูลทำแผนพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ตอบปัญหาและความต้องการชุมชน เป็นเครื่องมือบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน
2. การไม่เลือกปฏิบัติ สร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชนในการพัฒนาส่งเสริมและให้ความรู้ สร้างโอกาสแก่ชุมชนอย่างเสมอภาค
3. ชุมชนพร้อมใจปรับระบบการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่สร้างรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ช่วยลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต้นน้ำและท้ายเขื่อนสิริกิติ์ สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เกษตรแบบปราณีต

กรณีเสนอชื่อผู้นำหุ้นส่วนความร่วมมือ

สรุปผลการดำเนินการผู้นำหุ้นส่วนความร่วมมือ

1. ข้อมูลของบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่สมัครขอรับรางวัลประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม

- 1) ชื่อบุคคล/กลุ่มบุคคลที่เสนอขอรับรางวัล (โปรดระบุ)
นายสุข เดชว่อง
- 2) ชื่อโครงการ/ผลงาน (ให้ตรงกับใบสมัครรางวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม ประจำปี 2567)
Smart Farm. คนจน. ต้นเชื้อนสิริที่ดี
- 3) ตำแหน่งผู้นำ (ถ้ามี)
 - 1). คณะกรรมการกลุ่มปลูกผักโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงน้ำแขวง
 - 2). คณะกรรมการกลุ่มปลูกสัตว์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงน้ำแขวง
- 4) ที่อยู่บ้านเลขที่ 81 หมู่ 3 ตำบลเมืองลี อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน โทร. 09-7120-2883

2. ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้นำหุ้นส่วนความร่วมมือ

1. ที่มา/ปัญหา/แรงบันดาลใจในการเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ

นายสุข เดชว่อง อายุ 51 ปี เดิมประกอบอาชีพปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาเกือบ 20 ปี โดยในแต่ละปีมีการปลูกข้าวโพด ประมาณกว่า 20 ไร่ ขายผลผลิตได้ปีละ 90,000 บาท แต่เมื่อคำนวณต้นทุนการผลิตต่อฤดูกาลแล้วพบว่าไม่คุ้มทุนกำไรเหลือเพียง 24,000 บาท เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่สูง ประกอบกับบางปีราคาผลผลิตก็ตกต่ำมากทำให้ขาดทุนต่อเนื่องและเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น ทั้งยังมีการใช้สารเคมีในปริมาณที่สูง ทำให้สุขภาพร่างกายแย่ลงทุกวัน

ในปี 2562 จึงได้เปลี่ยนแนวคิดหันมาเข้าร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงน้ำแขวง ของ สวพส. เริ่มตั้งแต่ร่วมจัดทำแผนที่ดินรายแปลง วางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ร่วมเวทีประชาคม และร่วมเป็นสมาชิกผู้ปลูกผักลำดับแรกๆ โดยเริ่มลองปลูกเสาวรสหวาน จำนวน 2 งาน ต่อมาในปี 2563 ได้เข้าปรึกษากับเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิด เพื่อนำองค์ความรู้จากโครงการหลวงมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่อย่างจริงจัง ร่วมวางแผนการผลิตและการตลาดตามปฏิทินการปลูกพืช และมีความสนใจปลูกผักในโรงเรือนพลาสติกที่ออกแบบได้อย่างเหมาะสมบนพื้นที่ลาดเอียง โดยทางสวพส. ได้สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างโรงเรือนปลูกผัก ขนาด 0.75 ไร่ ทำให้เกษตรกรได้เริ่มปลูกแตงกวาญี่ปุ่นในโรงเรือนเป็นครั้งแรก และได้ผลผลิต 4,000 กิโลกรัม สร้างรายได้ 80,000 บาท ซึ่งถือว่าการปลูกผักในโรงเรือนครั้งนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก จึงขยายผลต่อการปลูกผักทั้งในและนอกโรงเรือน แบบวางแผนปลูกหมุนเวียนตามฤดูกาลอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยเน้นพืชผักที่มีมูลค่าสูงได้แก่ แตงกวาญี่ปุ่น มะเขือเทศเชอร์รี่ ฟักทองจิ๋ว บัตเตอร์นัต ฟักทองญี่ปุ่น ต่อมาได้ปรับพื้นที่การเกษตรของตนเองที่มีทั้งหมดประมาณ 23 ไร่ ทำเป็นแปลงเกษตรผสมผสานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำทั่วทั้งแปลง และพัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตรเข้าสู่แปลง ทำให้สามารถเพิ่มการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

นายสุข ร่วมลงทุนในงบประมาณส่วนตัวเพื่อก่อสร้างโรงเรือนปลูกผักเพิ่มเติม รวมมีโรงเรือนหลักขนาด 6x45 เมตร จำนวน 2 โรง โรงเรือนไม้ไผ่ ขนาด 30 x 40 เมตร จำนวน 1 โรง ทำให้สามารถมีรายได้เฉลี่ย

ต่อครัวเรือน ปีละ 250,000 บาท ส่งผลให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสุขภาพร่างกายที่ดีขึ้น ลดการใช้สารเคมีลงมากกว่า 60% ลดการเผาในพื้นที่การเกษตร 100%

2. บทบาทของบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่ได้รับการเข้ามาส่งเสริม สนับสนุน และลดข้อจำกัดการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จนสร้างความเปลี่ยนแปลง

1. ผู้นำเกษตรกร เป็นคนที่มีความมุ่งมั่นที่จะประกอบอาชีพการเกษตรตามแนวทางโครงการหลวงโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้นำองค์ความรู้โครงการหลวงไปปรับใช้ในการทำการเกษตรยุคใหม่ ด้วยระบบเกษตรแบบประณีต ที่ใช้พื้นที่น้อยแต่ได้ผลตอบแทนสูง โดยใช้พื้นที่การเกษตรทั้งหมดปรับระบบการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการปลูกผักทั้งในและนอกโรงเรือน ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้ป่าชาวบ้าน เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ทำให้ปัจจุบันพื้นที่การเกษตรดังกล่าวสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานให้กับบุคคลภายนอกอย่างมากมาย รวมทั้งเป็นแปลงทดสอบและสาธิตงานวิจัย ชุดความรู้ งานนวัตกรรมต่างๆของ สวพส. เป็นแบบอย่างที่ดีในการประกอบอาชีพการเกษตรให้กับคนรุ่นใหม่ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองเป็นจำนวนมาก

2. ต้นแบบของชุมชน นายสุขเป็นเกษตรกรที่ชอบการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ มีน้ำใจ มีความเสียสละ ชอบช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกคนอื่นๆในชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน โดยเฉพาะการสร้างโรงเรือนปลูกผักที่ต้องใช้แรงงานคนในการสร้างซึ่งเกษตรกรก็ได้ไปช่วยเหลือในการสร้างทุกครั้งในแต่ละคนในพื้นที่ใกล้เคียงและไกลด้วยความสมัครใจ ทั้งยังให้คำแนะนำวิธีการปลูกและการจัดการการแปลงที่ง่ายและได้ผลตอบแทนที่สูง โดยไม่เก็บความรู้ที่มีไว้กับตัวเอง แต่ยังเอื้อเฟื้อถ่ายทอดให้กับเกษตรกรรายใหม่และแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับเกษตรกรรายอื่นๆของกลุ่มสมาชิกเสมอมาจนสามารถพัฒนาฝีมือ ทำพื้นที่เกษตรของตนเองจนกลายเป็นแปลงตัวอย่างระบบเกษตรแบบประณีตที่ได้รับการยอมรับจากทั้งคนในชุมชนและนอกชุมชน และเป็นแปลงเรียนรู้ให้กับบุคคลภายนอกได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการประกอบอาชีพการเกษตรให้กับบุคคลอื่นๆ ช่วยให้คำปรึกษาในเรื่องเทคนิคการจัดการแปลง การจัดการโรคและแมลงให้กับเกษตรกรจากชุมชนอื่นๆด้วย เป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่หน่วยงานต่างจัดขึ้นทั้งในและนอกพื้นที่ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ สวพส. จัดขึ้น เป็นประจำทุกปี ซึ่งจะนำผลผลิตการเกษตรของตัวเองไปร่วมออกบูธในงานต่างๆด้วย

3. สร้างการเปลี่ยนแปลง ระดับบุคคล นายสุขลงมือปรับเปลี่ยนในพื้นที่ตนเองจนสำเร็จเห็นผลเป็นรูปธรรมแล้วพยายามช่วยเหลือทุกภาคส่วนที่เข้ามาดำเนินงานในพื้นที่เพื่อยกระดับงานอย่างต่อเนื่อง เกิดความเชื่อมั่นต่อการทำเกษตรตามแนวทางโครงการหลวง ผ่านการอบรมกิจกรรม Smart farmer **ระดับชุมชน** ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขยายผลไปยังชุมชนอื่นๆ ช่วยพัฒนาอาชีพเกษตรกรรวมทั้งแก่ครัวเรือนอื่นในชุมชนบ้านนาหมอประสานงานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนอย่างใกล้ชิด เป็นตัวแทนเสนอปัญหาและความต้องการในเวทีชุมชน และร่วมตัดสินใจในประเด็นสำคัญต่างๆของกลุ่มเกษตรกร **ระดับอำเภอ/จังหวัด/ประเทศ** นายสุขเป็นตัวอย่างความสำเร็จของ สวพส.เปรียบเสมือนเป็นบุคลากรของ สวพส.ที่เป็นแรงสนับสนุน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยกระจายการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนาคนนาน ทั้งในอำเภอนาหมื่น และอำเภอนาน้อย ที่เข้าไม่ถึงโอกาสให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสุข มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งลดผลกระทบการปนเปื้อนของสารเคมีในแหล่งน้ำ สามารถฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นต้นน้ำของเขื่อนสิริกิติ์ให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน

รางวัลเลิศรัฐ

สาขาบริการภาครัฐ

ประเภทขับเคลื่อนเห็นผล

ผลงานระดับดี

ชุมชนคาร์บอนต่ำ ภัยแล้งสำคัญ ลดโลกร้อน

ข้อมูลของหน่วยงานที่สมัครขอรับรางวัล

1. ชื่อหน่วยงานที่สมัครขอรับรางวัล.....สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) หรือ สวปส.
(ชื่อกรม ชื่อจังหวัด ชื่อองค์การมหาชน เป็นต้น)
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน.....สำนักวิจัย.....
3. ชื่อผลงาน.....ชุมชนคาร์บอนต่ำ ภูมิปัญญาล้ำ ลดโลกร้อน.....
4. ผู้ประสานงาน (อย่างน้อย 2 คน)
 - 4.1 ชื่อ-นามสกุลนางสาวสุมาลี เม่นสิน.....
ตำแหน่งนักวิจัย.....
สำนัก/กอง.....สำนักวิจัย.....
เบอร์โทรศัพท์.....053-328496-98.....เบอร์โทรสาร.....-.....
โทรศัพท์มือถือ.....089-4293599.....e-mail.....linly317@gmail.com.....
 - 4.2 ชื่อ-นามสกุลนางสาวภัทราพร จีวอยู่.....
ตำแหน่งเจ้าหน้าที่โครงการ.....
สำนัก/กอง.....สำนักวิจัย.....
เบอร์โทรศัพท์.....053-328496-98.....เบอร์โทรสาร.....-.....
โทรศัพท์มือถือ.....062-5692947.....e-mail.....pattara_30may@hotmail.com.....

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

1. ปัญหา/สาเหตุ/ที่มาของการให้บริการ

ประชากรส่วนใหญ่บนพื้นที่สูงของประเทศไทย ดำรงชีวิตและทำการเกษตรที่ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของสภาพอากาศแปรปรวนที่สร้างผลเสียต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น อาการเจ็บป่วย เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว กิจกรรมปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่สำรวจพบมาก ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากการเผาป่าและวัสดุเกษตร ก๊าซมีเทนและไนตรัสออกไซด์จากการปล่อยน้ำเข้านา และก๊าซมีเทนจากสิ่งปฏิกูลสัตว์ หากไม่เข้าไปสร้างความเข้าใจอย่างจริงจังและให้ความรู้ที่ถูกต้องในการ “ลดการปล่อยและเพิ่มการดูดกลับก๊าซเรือนกระจก” อาจกลายเป็นมหันตภัยครั้งใหญ่ต่อคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของประชาชน ด้วยเหตุนี้ สวพส. จึงเริ่มโครงการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงคาร์บอนต่ำและยั่งยืนตั้งแต่ปี 2559 ภายใต้นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศระยะยาวหรือยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนและการลดก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์

2. การดำเนินการ (วิธีการ/รูปแบบ/จุดเด่นของผลงาน)

ปี 2559-2564 สวพส. ชุมชน มูลนิธิโครงการหลวง มหาวิทยาลัยมหิดล และหน่วยงานสนับสนุนอื่น ร่วมกันดำเนินการแบบองค์รวมทุกมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักการ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และกรอบแนวคิด “สังคมคาร์บอนต่ำ ความยั่งยืน และการปฏิบัติได้จริง” โดยกำหนดตัวชี้วัดเชิงปริมาณและคุณภาพโดยเชื่อมโยงกิจกรรมที่อยากให้ชุมชนทำกับสิ่งที่ชุมชนต้องการเข้าด้วยกัน รวมถึงวิธีวัดผลการเข้าร่วมกิจกรรมลดก๊าซเรือนกระจก “ลดการปล่อย” และ “เพิ่มการดูดกลับ” ผ่านเวทีประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปแบบสหวิทยาการ ทดสอบกับชุมชนโครงการหลวงและโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 29 แห่ง ไม่น้อยกว่า 2,000 ครัวเรือน ประกอบด้วย 5 มิติ การพัฒนา 28 ตัวชี้วัด โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการตรวจประเมินเทียบเกณฑ์ระดับดีเยี่ยม ดีมาก และดี การดำเนินงานเน้นการทำงานเป็นทีมพร้อมกับถ่ายทอดชุดความรู้ให้กับกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์โดยตรง นอกจากนี้ยังศึกษารูปแบบเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการกลุ่มที่มุ่งสร้างการเรียนรู้ด้วยวิธีใหม่ คือสื่อสารภาพอนาคตของประเทศท่ามกลางปัญหาที่ชุมชนเป็นผู้กระทำและเพิ่มแรงจูงใจด้วยการสะท้อนผลประโยชน์ ส่งผลให้ครัวเรือนในชุมชนบนพื้นที่สูงเกิดความตระหนักมากขึ้น เริ่มยอมรับและปรับพฤติกรรมที่สื่อถึงการมีส่วนร่วม “ลดการปล่อย” และ “เพิ่มการดูดกลับ” ก๊าซเรือนกระจก ระหว่างการอุปโภคบริโภคและการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ ได้แก่ การเกษตร ป่าไม้ การจัดการของเสีย และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติบนฐานของความยั่งยืน ต่อมาปี 2565 เผยแพร่ผลงานวิจัยไปยังชุมชนพื้นที่สูงอื่นแบบมุ่งเป้า รวมถึงถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาชุมชนสู่การปฏิบัติ ขั้นตอนที่ต้องเน้นการดังนี้ 1) ให้ข้อมูลและข่าวสารครัวเรือน 2) กระตุ้นแรงจูงใจ 3) ดำเนินกิจกรรมตามแผนชุมชนคาร์บอนต่ำและปรับปรุงงาน 4) ติดตามและประเมินผลความสำเร็จ 5) ขยายผลกิจกรรมลดก๊าซเรือนกระจก แบ่งเป็น 3 ช่องทาง คือ 1) ส่งเสริมชุมชนเองในพื้นที่โครงการพัฒนาฯ 2) ร่วมดำเนินงานกับศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และ 3) เตรียมเสนอแผนต่ออปท. 29 แห่ง ภายใต้ความร่วมมือ นอกจากนี้ยังเร่งประชาสัมพันธ์ผลงานเชิงรุกทั้งภายในและต่างประเทศผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริม การประชุม และระบบบริการออนไลน์ เช่น โปรแกรม Web Based Application บนเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย สวพส. ที่ใช้ชื่อ “ชุมชนบนพื้นที่สูงลดคาร์บอน ลดโลกร้อน” เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายนำแบบตรวจประเมินการพัฒนาชุมชนไปใช้ได้ง่ายขึ้น

3. ผลผลิตและผลลัพธ์จากการดำเนินการ

การพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงปรับเปลี่ยนการดำรงชีวิตและทำการเกษตรคำนึงถึงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ตามเกณฑ์ 5 มิติ ได้แก่ 1) การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผลผลิตการเกษตรผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP และมาตรฐานพืชอินทรีย์ 2) การฟื้นฟูและอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว ชุมชนร่วมกันดูแลและปลูกป่าชาวบ้าน ป่าต้นน้ำ กำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าและเกษตร อนุรักษ์พืชท้องถิ่น และป้องกันการเผา 3) การจัดการสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม จัดการขยะมูลฝอยและน้ำทิ้ง จัดการสิ่งปฏิกูลและน้ำเสียจากการเลี้ยงสัตว์ 4) ความเข้มแข็งชุมชนในการรองรับการเปลี่ยนแปลง ใช้ชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน และจัดตั้งคณะติดตามการลดก๊าซเรือนกระจก 5) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดคุ้มค่า ลดการใช้พลังงานไฟฟ้ามาใช้พลังงานทดแทน และลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงกลุ่มปิโตรเลียม ซึ่งผลการประเมินตัวอย่างชุมชนคาร์บอนต่ำ 29 แห่ง อยู่ในระดับดีเยี่ยม 19 แห่ง ดีมาก 8 แห่ง และดี 2 แห่ง ผลลัพธ์การดำเนินงานปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงร้อยละ 14 เมื่อเทียบกับช่วงก่อนเข้าร่วมโครงการ และการกักเก็บคาร์บอนบริเวณป่าต้นน้ำมีค่าเฉลี่ย 10,933.83-27,774.38 กิโลกรัมต่อไร่

4. ประโยชน์ต่อผู้รับบริการ/ประชาชน

เศรษฐกิจ สร้างรายได้ธุรกิจการท่องเที่ยวบนพื้นที่สูงภาคเหนือกว่า 180,000 ล้านบาทต่อปี และลดภาระงบประมาณภาครัฐในแก้ไขปัญหาไฟป่าและการเผาพื้นที่เกษตรกรรมกว่า 400 ล้านบาทต่อปี **สังคม** สร้างความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชน เช่น การเข้าร่วมโครงการสนับสนุนกิจกรรมลดก๊าซเรือนกระจกโดยดูแลรักษาต้นไม้ในพื้นที่ป่าชุมชน 982 ไร่ ที่กักเก็บก๊าซเรือนกระจก 29,877 tCO₂eq ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการยกระดับเป็นโครงการขายคาร์บอนเครดิตให้กับผู้ประกอบการ **สิ่งแวดล้อม** ช่วยลดโอกาสการปล่อยสารพิษและก๊าซเรือนกระจก ได้แก่ แหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 100 ของชุมชน ผ่านมาตรฐานด้านเคมี เกษตรกรไม่บุกรุกเผาป่าทำให้ปี 2565 จุดความร้อนลดลงเหลือ 1,811 จุดความร้อน จากเดิม 9,859 จุด เพิ่มพื้นที่สีเขียวช่วยสร้างอากาศบริสุทธิ์ ดูดซับก๊าซพิษ และ ลดอุณหภูมิ 2-4 °C ซึ่งตรงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 13 (ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น) และสนับสนุนเป้าหมาย 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12 และ 15 ขณะเดียวกันสามารถใช้เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม พร้อมสื่อสารถึงความจำเป็นในการร่วมลดก๊าซเรือนกระจก

รางวัลเลิศรัฐ

สาขาบริการภาครัฐ

ประเภทขับเคลื่อนเห็นผล

ผลงานระดับดี : ผู้นำสตรีสิทธิเท่าเทียมชาย

ข้อมูลของหน่วยงานที่สมัครขอรับรางวัล

1. ชื่อหน่วยงานที่สมัครขอรับรางวัล.....สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
(ชื่อกรม ชื่อจังหวัด ชื่อองค์การมหาชน เป็นต้น)
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน.....สำนักพัฒนา
3. ชื่อผลงาน.....ผู้นำสตรี สิทธิเท่าเทียมชาย
4. ผู้ประสานงาน (อย่างน้อย 2 คน)
 - 4.1 ชื่อ-นามสกุลนางสาวเพ็ญออ ศรีเพชร
ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา
สำนัก/กอง.....สำนักพัฒนา
เบอร์โทรศัพท์.....053-328496-8 ต่อ 2103.....เบอร์โทรสาร.....053-328494, 053-328229
โทรศัพท์มือถือ081-0283289.....e-mail .piangors@gmail.com
 - 4.2 ชื่อ-นามสกุลนางสาวเกษราภร ศรีจันทร์
ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ
สำนัก/กอง.....อำนวยการ
เบอร์โทรศัพท์.....053-328496-8 ต่อ 1119.....เบอร์โทรสาร.....053-328494, 053-328229
โทรศัพท์มือถือ081-8826911.....e-mail .kesaraporns@hrdi.or.th

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

1. ปัญหา/สาเหตุ/ที่มาของการให้บริการ

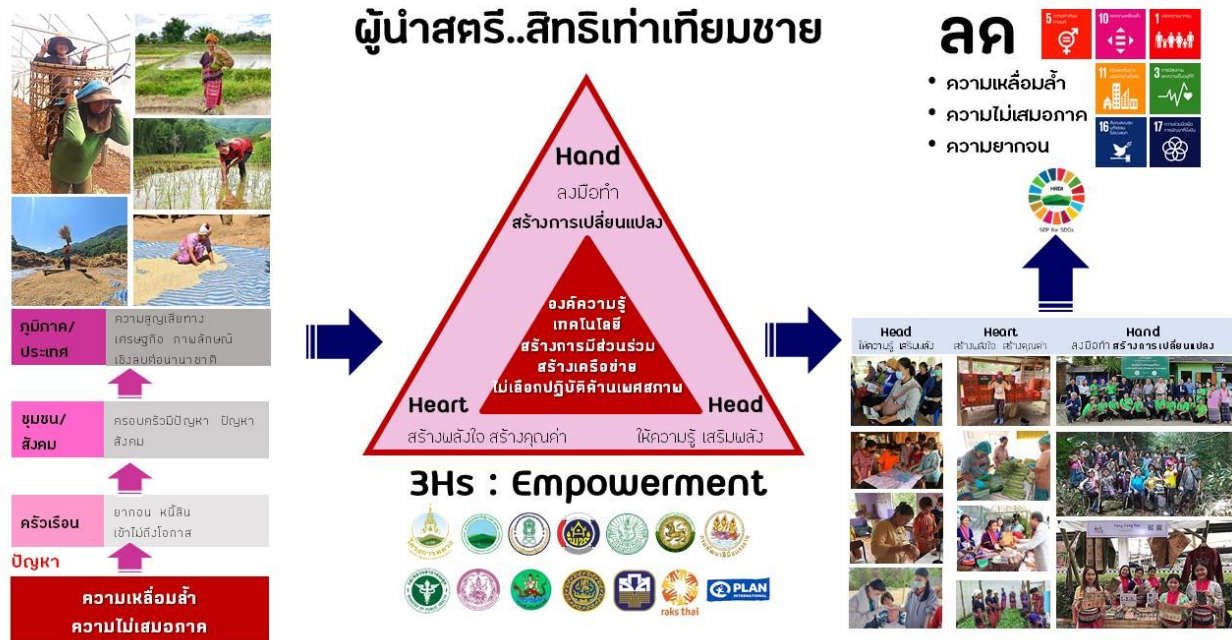
ชุมชนบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขากว่า 14 ชนเผ่า จำนวนกว่า 1.44 ล้านคน อาศัยอยู่ตามชายขอบห่างไกล ทุรกันดาร ถือเป็นกลุ่มเปราะบาง ขาดโอกาสเข้าถึงสิทธิต่างๆ มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมและระหว่างเพศ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กหญิงบนพื้นที่สูงซึ่งขาดโอกาสในการศึกษา การประกอบอาชีพสร้างรายได้ บทบาทการเป็นผู้นำ และการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น

สวพส. มีภารกิจหลักคือ ส่งเสริมให้คนบนพื้นที่สูงมีความอยู่ดีมีสุข ทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างครอบคลุม เป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ จึงมุ่งเน้นส่งเสริมให้กลุ่มผู้หญิงบนพื้นที่สูงอย่างน้อย 7.16 แสนคนได้พัฒนาศักยภาพ มีอาชีพสร้างรายได้ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อความมั่นคงของตนเองและครอบครัว ส่งเสริมให้ผู้หญิงมีบทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง ขับเคลื่อนการพัฒนาในชุมชน **ลดผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้น** ได้แก่ สภาวะยากจนและหนี้สิน ปัญหาครอบครัว ขาดความอบอุ่น เกิดพฤติกรรมเลียนแบบการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีคุณภาพ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากค่าใช้จ่ายจากความรุนแรงทางเพศ ภาพลักษณ์เชิงลบและความน่าเชื่อถือต่อนานาชาติ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. การดำเนินการ (วิธีการ/รูปแบบ/จุดเด่นของผลงาน)

สวพส. มุ่งแก้ไขปัญหาคายากจน ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสและเปราะบาง ผู้หญิงและเด็กผู้หญิง ด้วยแนวคิด**สตรีมีสิทธิเท่าเทียมชาย ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง** สวพส. จึงมุ่งพัฒนาศักยภาพผู้หญิงบนพื้นที่สูงด้วยหลัก 3 Hs - **Heart:สร้างพลังใจแรงใจ สร้างคุณค่า Head:ให้ความรู้เสริมพลัง Hand:ลงมือทำการสร้างการเปลี่ยนแปลง** ดังนี้ **1.ด้านการบริหารจัดการองค์กร** เปิดโอกาสให้ผู้หญิงทำหน้าที่บริหารองค์กร ร่วมกำหนดเป้าหมาย บริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ **2.ด้านการพัฒนาบทบาทผู้นำหญิงบนพื้นที่สูง** ส่งเสริมการสร้างผู้นำหญิงให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ร่วมคิด วิเคราะห์ วางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบนพื้นที่สูง ด้วยการเสริมสร้างพลังผู้หญิงด้านต่างๆ ได้แก่ **พลังเศรษฐกิจสตรี** เพื่อสร้างความมั่นคงในเศรษฐกิจครัวเรือน ความมั่นคงด้านอาหาร การสร้างรายได้เลี้ยงดูครอบครัว โดยให้โอกาสเรียนรู้วิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพตามความสนใจ **พลังสตรีขับเคลื่อนสังคม** เพื่อนำไปสู่ชุมชนที่สงบเรียบร้อย สามัคคี ด้วยกิจกรรมเสริมสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว การให้ความรู้ด้านสุขอนามัยและโภชนาการ สนับสนุนการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ส่งเสริมการรวมกลุ่ม การมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน โดย **สวพส.มีกระบวนการค้นหาผู้นำในชุมชนโดยไม่เลือกปฏิบัติด้านเพศสภาพ** ซึ่งในพื้นที่ปฏิบัติการของ สวพส. 616 กลุ่มบ้าน มีผู้นำที่เป็นทางการ 1,029 คน เป็นหญิง 17% ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาจากการเข้าร่วมกิจกรรมกับ สวพส.

โดย สวพส. มีกระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้นำหญิง ดังนี้ **1)** ส่งเสริมการเข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควบคู่กับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาตามภูมิสังคมของชาติพันธุ์ต่างๆ **2)** สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้นำหญิงในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน ตั้งแต่การสำรวจพื้นที่ จัดทำข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ปัญหา มีส่วนร่วมตัดสินใจ วางแผนการพัฒนา และดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **3) สร้างเครือข่ายผู้นำหญิงบนพื้นที่สูง** โดยถอดบทเรียนองค์ความรู้ ขยายผลและเผยแพร่งานพัฒนาพื้นที่สูง ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ สวพส. เวทีแลกเปลี่ยนทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้ สวพส.ยังได้สร้างการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วน (เช่น สกร. พช. อปท. มช. มทร. รพ.สต. ธกส. ฯลฯ) เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำหญิง มุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน

3. ผลผลิตและผลลัพธ์จากการดำเนินการ

ลดความเหลื่อมล้ำ ลดความไม่เสมอภาค มีผู้นำหญิงที่มีบทบาทสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก มีสถานภาพและศักดิ์ศรีแบบ “เคียงบ่า เคียงไหล่” กับเพศชาย โดยผู้นำหญิง 204 ราย ร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาพื้นที่สูงระดับประเทศและนานาชาติ สามารถเป็นวิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้ 22 ชุมชน ให้กับคณะศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ และมี 94 ชุมชนที่ผู้นำหญิงมีบทบาททางการเมือง สร้างความมั่นคงของชุมชน ลดอัตราการพึ่งพิงและความเหลื่อมล้ำในสังคม

ขจัดความยากจน มีกลุ่มสถาบันเกษตรกรที่เป็นธุรกิจสร้างรายได้ให้ชุมชนที่มีประธานเป็นผู้นำหญิง 19 กลุ่ม มีผู้นำหญิงเป็นคณะกรรมการ 103 กลุ่ม สมาชิก 4,246 คน 244 กลุ่มบ้าน สามารถระดมทุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชน รวม 2.78 ลบ. สร้างเงินทุนหมุนเวียนในชุมชนรวม 35.78 ลบ. มีกลุ่มหัตถกรรมหญิง 21 กลุ่ม 535 ราย รายได้รวม 2.77 ลบ. มีกลุ่มผู้หญิงร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมเพื่อความมั่นคงทางอาหารให้ชุมชนบนพื้นที่สูง 7 กลุ่ม 94 ราย อนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น 1,133 ชนิด รวบรวมและปลูกฟื้นฟู 282 ชนิด 14,485 ต้น ดูแลป่าชุมชน 13,377 ไร่ และพัฒนาพืชท้องถิ่น 20 ชนิดเป็นผลิตภัณฑ์สร้างรายได้เสริม

4. ประโยชน์ต่อผู้รับบริการ/ประชาชน

เศรษฐกิจ ผู้หญิงในชุมชนบนพื้นที่สูงมีสถานภาพและศักดิ์ศรีแบบ “เคียงบ่า เคียงไหล่” กับเพศชาย ทำให้การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพบนพื้นที่สูงเติบโตและขยายผลสำเร็จ ในปี 2566 กลุ่มผู้นำหญิงสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับหน่วยงานรัฐและเอกชน 18 แห่ง สามารถระดมทุนเพื่อสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2.78 ลบ. มีเงินทุนหมุนเวียนในชุมชน 35.78 ลบ.

สังคม ผู้หญิงได้รับการยอมรับในชุมชนและมีบทบาทเป็นผู้นำในการดูแลครอบครัวและตัดสินใจมากขึ้น ทำให้มีความเข้มแข็ง ลดอัตราการพึ่งพิงและความเหลื่อมล้ำในสังคม

สิ่งแวดล้อม ผู้หญิงในชุมชนบนพื้นที่สูงได้รับการเสริมสร้างพลังและโอกาสที่เท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลองค์ความรู้ที่หลากหลาย เข้าใจปัญหาเชิงระบบมากขึ้น โดยร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูดูแลรักษาป่าต้นน้ำลำธาร ได้อนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น 1,133 ชนิด ดูแลพื้นที่ป่าชุมชน 13,377 ไร่ ต่อยอดพืชท้องถิ่น 20 ชนิดเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้เสริม

ความมั่นคง ชุมชนบนพื้นที่สูงมีสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง ผู้หญิงมีโอกาสเข้าร่วมการพัฒนาศักยภาพ 94 ชุมชนบนพื้นที่สูง ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองท้องถิ่น ชุมชนมีความเข้มแข็ง พร้อมรับการพัฒนาได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงของชุมชน ภูมิภาคและประเทศโดยรวม

รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ประจำปี 2567

ด้านองค์กรนวัตกรรม

องค์กรภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และประชาสังคม

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ

รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติถือเป็นรางวัลทรงเกียรติสูงสุดในแวดวงนวัตกรรมของประเทศไทย ที่ริเริ่มจัดประกวดโดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เพื่อประกาศเกียรติคุณ และ เชิดชูเกียรติแก่คนไทยที่ริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานที่มีความเป็นนวัตกรรมที่มีความโดดเด่น และเกิดคุณค่า ที่ชัดเจนต่อประเทศชาติในหลากหลายด้าน ซึ่งจะสร้างให้เกิดความตื่นตัวด้าน นวัตกรรมขึ้นในทุกภาค ส่วนของสังคมไทย สร้างให้เกิดความภาคภูมิใจในศักยภาพนวัตกรรม จากฝีมือคนไทย และสร้างให้เกิด ภาพลักษณ์สู่การเป็นประเทศแห่งนวัตกรรม ผ่านการสื่อสาร ให้เกิดการรับรู้ผลงานนวัตกรรมของ ประเทศไทยในวงกว้างทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ทั้งนี้ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2549 เสด็จพระเกียรติพระบาท สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็น “พระบิดาแห่ง นวัตกรรมไทย” และกำหนดให้วันที่ 5 ตุลาคมของทุกปี เป็น “วันนวัตกรรมแห่งชาติ” เนื่องจากเป็นวันที่พระบาท สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จฯทอดพระเนตรการดำ เนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ และได้ พระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับโครงการ แก่ที่ดิน ดังนั้น เนื่องในวันนวัตกรรมแห่งชาติของ ทุกปี สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การ มหาชน) กำหนดจัดงาน “วันนวัตกรรมแห่งชาติ” ขึ้น เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชน กาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรม นาถบพิตร และรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ พระอัจฉริย ภาพและพระปรีชาสามารถด้านนวัตกรรมและจัดพิธีมอบรางวัลนวัตกรรมแห่งชาติขึ้นในวันดังกล่าว

รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ด้านเศรษฐกิจ

จัดประกวดโดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ประจำปี 2567 ด้านเศรษฐกิจ จัดขึ้นเป็น ปีที่ 20 เพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณให้กับผู้ซึ่งได้ผลิตหรือคิดค้น ผลงานนวัตกรรมที่มีคุณค่าเชิงพาณิชย์ ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและ เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันและส่งเสริมความสำเร็จด้านนวัตกรรม และกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวและสนใจนวัตกรรมมากยิ่งขึ้นใน สังคมไทย

รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ

จัดประกวดโดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ประจำปี 2567 ด้านผู้สื่อสารนวัตกรรม จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลเนื้อหา ด้านนวัตกรรมที่มีความหลากหลายหรือมีรูปแบบใหม่ในการสื่อสาร ที่ทำให้ข้อมูลเข้าถึงผู้รับสารได้เป็นอย่างดี ได้รับความนิยมและเป็น ที่ยอมรับในวงกว้าง ส่งผลกระตุ้นให้เกิดการรับรู้และสร้างการตื่นตัว ด้านนวัตกรรมอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคมไทย อย่างต่อเนื่องและขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การเป็นชาติแห่งนวัตกรรม

รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

จัดประกวดโดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ประจำปี 2567 ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม จัดขึ้นเป็นปีที่ 20 เพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณให้กับผู้ซึ่งได้ผลิต หรือคิดค้นผลงานนวัตกรรมที่ส่งผลดีต่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันส่งเสริมความสำเร็จด้านนวัตกรรม กระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวและสนใจนวัตกรรมมากยิ่งขึ้นในสังคมไทย

รางวัลนวัตกรรมแห่งประเทศไทย

จัดประกวดโดยสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรม ราชูปถัมภ์ ร่วมกับ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) รางวัลนวัตกรรมแห่งประเทศไทย ประจำปี 2567 จัดขึ้นเป็นปีที่ 24 ซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนได้พัฒนา แนวคิดและยกระดับผลงานให้เป็นไปในเชิงธุรกิจนวัตกรรมเป็น การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการคิดค้นนวัตกรรม และการพัฒนาต่อยอดผลงานสู่ผลงานระดับประเทศ

รางวัลเกียรติยศ รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ

จัดประกวดโดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
รางวัลเกียรติยศ เป็นรางวัลที่มอบให้เนื่องในโอกาสครบรอบ 20 ปี
ของรางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นเกียรติให้แก่องค์กรที่เคยได้
รับรางวัลนวัตกรรมแห่งชาติมาไม่น้อยกว่า 10 ปีที่ยังมีการนำผลงาน
ไปใช้งานจริงอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาต่อยอดผลงานนวัตกรรม
ที่ได้รับรางวัลนวัตกรรมแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง

รางวัลนวัตกรรมข้าวไทย

จัดประกวดโดยมูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับ สำนักงาน
นวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
รางวัลนวัตกรรมข้าวไทย จัดขึ้นเป็นปีที่ 16 เพื่อคัดเลือกนวัตกรรม
ผลิตภัณฑ์ข้าวไทย รวมทั้งกระบวนการผลิตที่เป็นนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง
กับข้าวไทยที่มีศักยภาพสูงซึ่งพาณิชย์ อันก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้าน
เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา
ข้าวไทย ซึ่งรวมทั้งผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต โดยการประกาศ
เกียรติคุณและมอบรางวัล ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวและการพัฒนา
ในรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมข้าวไทย รวมทั้งเป็นขวัญกำลังใจ
และยกย่องผู้คิดค้นและผลักดันนวัตกรรมข้าวไทยจนบรรลุผล

รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ด้านองค์กรนวัตกรรม

จัดประกวดโดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ประจำปี 2567 ด้านองค์กรนวัตกรรม
จัดขึ้นเป็นปีที่ 9 เพื่อเชิดชูเกียรติหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการ
นวัตกรรมภายในองค์กรที่ดี ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักถึง
ความสำคัญของการจัดการนวัตกรรมภายในองค์กร และเป็น
แบบอย่างที่ดีให้กับหน่วยงานอื่นๆ ในการพัฒนาศักยภาพ
ด้านนวัตกรรมองค์กร โดยคัดเลือกหน่วยงานที่มีการจัดการนวัตกรรม
ในองค์กรอย่างโดดเด่นครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในระดับยุทธศาสตร์
ระดับกระบวนการ ตลอดจนระดับสนับสนุน

โดยในปี นี NIA ได้ทำการคัดเลือกหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ
และภาคเอกชนต่างๆ ที่มีการบริหารจัดการนวัตกรรมที่โดดเด่น จำนวน
15 องค์กร เข้ารับรางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ด้านองค์กรนวัตกรรม
ประจำปี 2567

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

Highland Research and Development Institute (Public Organization)

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) มีวิสัยทัศน์
“ชุมชนบนพื้นที่สูง มีความอยู่ดีมีสุข ด้วยการวิจัยและพัฒนา
สืบสาน รักษา ต่อยอดงานโครงการหลวง ตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยการดำเนินงานพัฒนาชีวิตและความเป็น
อยู่ของประชาชนบนพื้นที่สูงของประเทศ ที่อยู่ห่างไกลและ
ทุรกันดาร เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ให้เข้าถึงบริการพื้นฐาน
ของรัฐอย่างเสมอภาค และสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟู
สิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารของประเทศ
โดยมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยนวัตกรรม ทั้งการสร้าง
องค์ความรู้จากงานวิจัย วางแผนยุทธศาสตร์ จัดทำแผน
ปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนระยะ 5 ปี
(พ.ศ.2566-2570) เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานพัฒนา
พื้นที่สูงซึ่งพื้นที่ของ 30 หน่วยงาน ทำให้การพัฒนาพื้นที่สูง
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดผลสัมฤทธิ์ในวงกว้าง ชุมชนบน
พื้นที่สูงมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง จากการเกษตรที่ปลอดภัยและ
เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติบน
พื้นที่สูงให้อุดมสมบูรณ์

The Highland Research and Development Institute's
mission is to “improve the well-being of highland
communities in Thailand through research and development
while preserving and continuing the legacy of royal
projects in line with the philosophy of sufficiency economy.”
The institute focuses on addressing poverty in remote
highland areas, ensuring equal access to basic government
services and promoting environmental conservation
and restoration in highland areas, which serve as vital
watersheds for the country. The institute drives its mission
through innovation, leveraging research knowledge
to strategically plan and implement a 5-year (2023-2027)
sustainable development plan for highland areas. This
plan involves collaboration among 30 agencies to ensure
effective development, leading to stable livelihoods and
environmentally friendly agriculture in highland
communities.

องค์กรภาครัฐ
รัฐวิสาหกิจ และ
ประชาสังคม
Public Sector,
State Enterprises,
and Civil Society

รายงานผลการประเมินศักยภาพด้านนวัตกรรมองค์กร

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

วันที่ส่งข้อมูล : 15/06/2024

ชื่อแบบประเมิน : แบบประเมิน 13/06/2024

ชื่อโครงการ : โครงการประกวดรางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ด้านองค์กรนวัตกรรม ประจำปี 2567

ระดับยุทธศาสตร์ (STRATEGY)

มิติด้านยุทธศาสตร์นวัตกรรม (Innovation Strategy)

ปัจจัยที่ 1: วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรม (Vision and Strategy for Innovation)

- 1.1 การมีวิสัยทัศน์ นโยบาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมขององค์กร
 - () ไม่มีวิสัยทัศน์ นโยบาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรม
 - () มีวิสัยทัศน์ด้านนวัตกรรม แต่ไม่มีนโยบายและกลยุทธ์
 - () มีวิสัยทัศน์ และนโยบายด้านนวัตกรรม แต่ยังไม่มีความชัดเจน
 - () มีวิสัยทัศน์ นโยบาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมที่ชัดเจน
 - (✓) มีการดำเนินโครงการตามกลยุทธ์/นโยบาย/วิสัยทัศน์ด้านนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง
- 1.2 เป้าหมายขององค์กรที่มีความท้าทายในการพัฒนานวัตกรรม (Challenging goals)
 - () องค์กรไม่ให้ความสำคัญในการสร้างเป้าหมายที่ท้าทายไม่มีการระบุการตั้งเป้าหมายที่เป็นระบบ
 - () องค์กรมีการกำหนดเป้าหมายที่นำไปสู่ผลิตภัณฑ์/บริการที่เทียบเคียงคู่แข่ง (Benchmarking)
 - (✓) องค์กรมีการกำหนดเป้าหมายที่นำไปสู่ผลิตภัณฑ์/บริการที่เหนือกว่าคู่แข่ง
 - () องค์กรมีการกำหนดเป้าหมายที่นำไปสู่นวัตกรรมที่สร้างความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental change)
 - () องค์กรมีการกำหนดเป้าหมายที่นำไปสู่นวัตกรรมที่สร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด (Radical change)

ปัจจัยที่ 2: ค่านิยมร่วม (Shared Value)

- 2.1 การสื่อสารให้รับรู้และเข้าใจในยุทธศาสตร์ นโยบาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมทั้งภายในและภายนอก
 - () ไม่มีการสื่อสาร/ชี้แจง ยุทธศาสตร์ นโยบาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรม
 - () มีการสื่อสารเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ นโยบาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรม โดยผู้บริหารระดับสูง แต่ยังไม่เป็นระบบ
 - () มีการสื่อสารเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ นโยบาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมอย่างชัดเจนภายในองค์กร
 - () มีการสื่อสารยุทธศาสตร์ นโยบาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมอย่างชัดเจนทั้งภายในและภายนอกองค์กร
 - (✓) การสื่อสารเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ นโยบาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรม โดยได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติเป็นอย่างดีจากทุกฝ่าย
- 2.2 โปรตรอบริมาณการสื่อสารและความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นวัตกรรมขององค์กร
 - [100] (จาก 100%) ผู้บริหารระดับสูง (Top management)
 - [100] (จาก 100%) ผู้บริหารระดับกลาง (Middle management)
 - [80] (จาก 100%) ระดับพนักงาน (Employee)

ปัจจัยที่ 3: การติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์ (Strategic Evaluation)

- 3.1 การติดตามและประเมินผลความสำเร็จของโครงการนวัตกรรมที่เกิดขึ้น
 - () ไม่มีการติดตามและประเมินผล
 - () มีการติดตามและประเมินผล แต่ยังไม่เป็นระบบ (เช่น มีการรายงานความสำเร็จปลายปี หรือสิ้นงวด เป็นต้น)
 - () มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยมีตัวชี้วัดและระยะเวลาในการติดตามสม่ำเสมอ
 - (✓) มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน
 - () มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยมีคณะทำงานจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
- 3.2 ระดับความสามารถขององค์กรในการบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk management)
 - () องค์กรเน้นนวัตกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำ โดยไม่ได้มีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เป็นรูปธรรม
 - () องค์กรเน้นนวัตกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำ และให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการความเสี่ยง

- () องค์กรยอมรับนวัตกรรมที่มีความเสี่ยงสูง โดยมีการประเมินความเสี่ยงและความคุ้มค่า
- () องค์กรยอมรับนวัตกรรมที่มีความเสี่ยงสูง โดยมีการประเมินและบริหารจัดการความเสี่ยง
- (/) องค์กรยอมรับนวัตกรรมที่มีความเสี่ยงสูง โดยมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบและบูรณาการเข้ากับความเสี่ยงทางธุรกิจ

มิติด้านการมุ่งเน้นธุรกิจ (Business Focus)

ปัจจัยที่ 4: การวางแผนตลาดด้วยข้อมูลเชิงลึก (Market Insight)

- 4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล สำรวจ วิจัย และสร้างประโยชน์จากข้อมูลเกี่ยวกับตลาดและลูกค้า
 - () ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตลาด ลูกค้า และการผลิตอย่างเป็นระบบ
 - (/) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตลาด อย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ
 - [/] มีการเก็บรวบรวมข้อมูลลูกค้า อย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ
 - [/] มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการผลิต อย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ
 - [/] มีการนำข้อมูลที่จัดเก็บไปวิเคราะห์และใช้ประโยชน์ อย่างสม่ำเสมอ
- 4.2 การเก็บข้อมูลลูกค้า
 - () ไม่มีการเก็บข้อมูลลูกค้า
 - (/) มีการเก็บข้อมูลลูกค้า ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] มีการเก็บข้อมูลพื้นฐานของลูกค้าสำหรับ บิตต่อธุรกิจ (Customer profile)
 - [/] มีการเก็บข้อมูลความต้องการ/ความคาดหวังของลูกค้า (Customer needs)
 - [/] มีการเก็บข้อมูลความพึงพอใจ/ข้อร้องเรียน (Customer satisfaction/ complaint)
 - [/] มีการเก็บข้อมูลการซื้อซ้ำของลูกค้า (Customer loyalty)

ปัจจัยที่ 5: การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Participation)

- 5.1 การเปิดโอกาสให้ลูกค้าเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการ
 - () ลูกค้าไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์
 - (/) มีการเก็บข้อมูลลูกค้า ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] ลูกค้ามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ (Customer needs)
 - [/] ลูกค้ามีส่วนร่วมในการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype development)
 - [/] ลูกค้ามีส่วนร่วมการทดสอบ/ทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ (Prototype testing)
 - [/] เปิดโอกาสให้กลุ่มอื่นๆ เช่น supplier, vendor มีส่วนร่วมในการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ /บริการ

ปัจจัยที่ 6: การกำหนดเป้าหมายทางธุรกิจ (Business Portfolio)

- 6.1 การบริหารจัดการพอร์ตโฟลิโอด้านนวัตกรรม
 - () ไม่มีการบริหารจัดการพอร์ตโฟลิโอด้านนวัตกรรมที่ชัดเจน
 - (/) มีการบริหารจัดการพอร์ตโฟลิโอด้านนวัตกรรม ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] มีการบริหารจัดการพอร์ตฯ โดยพิจารณามิติด้านการลงทุน
 - [/] มีการบริหารจัดการพอร์ตฯ โดยพิจารณามิติด้านรายได้และผลสำเร็จ
 - [/] มีการบริหารจัดการพอร์ตฯ โดยพิจารณาตามโอกาสและความท้าทาย
 - [/] มีการบริหารจัดการพอร์ตฯ โดยพิจารณามิติด้านความเสี่ยง

ระดับโครงสร้างพื้นฐาน (FUNDAMENTAL)

มิติด้านบุคลากร (People)

ปัจจัยที่ 7: ผู้นำนวัตกรรม (Innovation Leaders)

- 7.1 การมีบุคลากรที่คิดค้นหรือนำเสนอไอเดียสร้างสรรค์ (Ideator)
- () ไม่มีบุคลากรเสนอไอเดียใดๆ
 - () มีอย่างกระจัดกระจายและไม่มีการจัดการ
 - () มี โดยไอเดียส่วนใหญ่มาจากระดับผู้บริหาร
 - () มี โดยไอเดียส่วนใหญ่มาจากฝ่ายงานที่ได้รับมอบหมาย
 - (/) มี โดยเปิดโอกาสให้พนักงานในหลายระดับเสนอไอเดีย
- 7.1 การให้คำปรึกษา/แนะนำของผู้บังคับบัญชา (Coaching)
- () ผู้บังคับบัญชามีการออกคำสั่งและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน
 - () ผู้บังคับบัญชากำหนดแนวทางการดำเนินงาน โดยมีการอธิบายรายละเอียด
 - () ผู้บังคับบัญชากำหนดเป้าหมาย โดยให้คำปรึกษาในการออกแบบแนวทางดำเนินงาน
 - () ผู้บังคับบัญชากำหนดเป้าหมาย โดยให้พนักงานเสนอแนวทางการดำเนินงานอย่างอิสระ
 - (/) ผู้บังคับบัญชากำหนดกรอบการทำงาน โดยเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการออกแบบเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน

ปัจจัยที่ 8: โครงสร้างองค์กร (Organization Structure)

- 8.1 โครงสร้างเพื่อการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมในองค์กร
- () ไม่มีฝ่ายงานทำหน้าที่ด้านการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรม
 - (/) มีฝ่ายงานเฉพาะด้านการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรม เป็นจำนวน 44% ของบุคลากรทั้งหมด
- 8.2 การสนับสนุนพนักงานในการเรียนรู้งานที่หลากหลาย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- [/] มีการหมุนเวียนพนักงานเพื่อทดแทนพนักงานที่ลาออก
 - [/] มีการหมุนเวียนพนักงานในสายงาน เพื่อเรียนรู้งานที่เกี่ยวข้อง
 - [/] มีการหมุนเวียนพนักงานข้ามสายงาน เพื่อเรียนรู้งานที่หลากหลาย
 - [/] มีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้พนักงานทำงานร่วมกันในลักษณะโครงการ (Project base)
 - [/] มีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้พนักงานทำงานร่วมกับหน่วยงานพันธมิตรภายนอก

ปัจจัยที่ 9: ผู้นำกิจกรรมนวัตกรรม (Stewardship)

- 9.1 การมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมของพนักงาน (Involvement and Ownership)
- () พนักงานมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมเฉพาะที่ได้รับมอบหมาย
 - (/) พนักงานมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมอย่างใกล้ชิดหลายกระบวนการ โดย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] มีส่วนร่วมในการออกไอเดียนวัตกรรม
 - [/] มีส่วนร่วมในการคัดเลือกไอเดียนวัตกรรม
 - [/] มีส่วนร่วมในการพัฒนาไอเดียนวัตกรรม
 - [/] มีส่วนร่วมในการนำเสนอไอเดียนวัตกรรม
- 9.2 โปรดระบุระดับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในแต่ละระดับในองค์กร (Interaction/ Communication)
- [100] (จาก 100%) ระหว่างผู้บริหารระดับสูง – ระดับผู้จัดการ (Executive - Manager)
 - [80] (จาก 100%) ระหว่างผู้บริหารระดับสูง – ระดับพนักงาน (Executive - Employee)
 - [100] (จาก 100%) ระหว่างระดับผู้จัดการ – ระดับพนักงาน (Manager - Employee)
 - [100] (จาก 100%) ระหว่างพนักงาน - พนักงาน (Employee - Employee)
- 9.3 งานนวัตกรรมกับการประเมินผลการทำงานของพนักงาน (Evaluation)
- () งานนวัตกรรมไม่ได้นำมาใช้ในการประเมินผลงานของพนักงาน
 - () งานนวัตกรรมถูกนำมาใช้ในการประเมินผลงานของพนักงาน แต่ไม่ใช่ปัจจัยหลัก
 - () งานนวัตกรรมถูกนำมาใช้ในการประเมินผลงานของพนักงาน โดยเน้นที่ผลลัพธ์เป็นหลัก (Outcomes)
 - (/) งานนวัตกรรมถูกนำมาใช้ในการประเมินผลงานของพนักงาน โดยให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ (Outcomes) และกระบวนการเรียนรู้ (Learning process)
 - () งานนวัตกรรมถูกนำมาใช้ในการประเมินผลงานของพนักงาน โดยให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ (Outcomes) กระบวนการเรียนรู้ (Learning process)

และการวัดผลอย่างเป็นระบบ

มิติด้านองค์ความรู้ (Knowledge)

ปัจจัยที่ 10: การสร้างความรู้ (Knowledge Creation)

- 10.1 การสนับสนุนองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม (Knowledge creation) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ☐ องค์กรมีการจัดเก็บข้อมูลและองค์ความรู้ภายในองค์กร เพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม
 - ☐ องค์กรมีการจัดหาข้อมูลและองค์ความรู้จากภายนอก เพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม
 - ☐ องค์กรเปิดโอกาสให้พนักงานร้องขอข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ต้องการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม
 - ☐ องค์กรมีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้พนักงานแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน เพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม
 - ☐ องค์กรมีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้พนักงานได้เรียนรู้องค์ความรู้ใหม่จากภายนอก เพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม
- 10.2 การใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ แปลงข้อมูล เพื่อสร้างองค์ความรู้
- ☐ ยังไม่มีการใช้เครื่องมือในการจัดการข้อมูล และนำไปวิเคราะห์อย่างเป็นรูปธรรม
 - ☐ มีการใช้เครื่องมือในการจัดการข้อมูล และนำไปวิเคราะห์ในการทำงาน ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - ☐ มีการจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ ที่พนักงานสามารถเข้าถึงได้ (Knowledge Portal)
 - ☐ องค์กรมีการใช้เครื่องมือเพื่อบริหารจัดการข้อมูลการทำงาน อาทิ ระบบ Workflow หรือ ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารงาน (Management Information System)
 - ☐ องค์กรมีการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ อาทิ Business intelligence (BI), Data Analytics หรือ Artificial Intelligence (AI)
 - ☐ องค์กรมีการใช้เครื่องมือวิเคราะห์เพื่อการวางแผน อาทิ ระบบ Enterprise Resource Planning (ERP) หรือ Manufacturing Resource Planning (MRP)

ปัจจัยที่ 11: การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing)

- 11.1 การเข้าถึงองค์ความรู้ภายในองค์กร (Knowledge accessing)
- ☐ การเข้าถึงองค์ความรู้ภายในองค์กรยังเป็นไปอย่างจำกัดและไม่เป็นระบบ
 - ☐ การเข้าถึงองค์ความรู้ภายในองค์กรมีการจัดการอย่างเป็นระบบ ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - ☐ มีการจัดการองค์ความรู้ในองค์กรให้สามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว
 - ☐ มีการจัดการองค์ความรู้ภายในองค์กรให้สามารถเข้าถึงง่าย ไม่ซับซ้อน
 - ☐ มีการจัดการองค์ความรู้ภายในองค์กรให้สามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง
 - ☐ มีการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างเป็นระบบ
- 11.2 การกระจายองค์ความรู้ภายในองค์กร (Knowledge sharing)
- ☐ องค์กรไม่มีกระบวนการกระจายความรู้ให้แก่พนักงานที่ชัดเจน การแบ่งปันความรู้ให้กันค่อนข้างจำกัด
 - ☐ องค์กรมีกระบวนการกระจายความรู้ให้แก่พนักงาน ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - ☐ องค์กรมีกระบวนการกระจายความรู้เพื่อให้พนักงานรับทราบข่าวสารขององค์กร
 - ☐ องค์กรมีกระบวนการกระจายความรู้เพื่อให้พนักงานแลกเปลี่ยนความรู้ ภายในสายงาน
 - ☐ องค์กรมีกระบวนการกระจายความรู้เพื่อให้พนักงานแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างสายงาน
 - ☐ องค์กรมีการส่งเสริมและกระตุ้นให้พนักงานถ่ายทอดและกระจายองค์ความรู้

ปัจจัยที่ 12: การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Organizational Learning)

- 12.1 กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต (Learning process)
- ☐ ระบบในการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตยังขาดความชัดเจนหรือเป็นรูปธรรม ยังคงมีข้อผิดพลาดที่เคยเกิดขึ้นซ้ำๆ ในโครงการใหม่อยู่ตลอด
 - ☐ มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตแต่ยังไม่เป็นระบบ (ไม่มีการจดบันทึกให้เป็น best practice) โดยกระบวนการเรียนรู้เกิดจากการความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ไม่มีการนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมในอนาคต
 - ☐ มีระบบในการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตที่ชัดเจน แต่กระบวนการเรียนรู้ยังจำกัดเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานนั้นๆ ยังคงไม่มีแนวทางในการนำการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมในอนาคต
 - ☐ มีกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการนำข้อผิดพลาดในอดีตมาปรับเพื่อให้เกิดกระบวนการใหม่อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดเป็นแนวทางการนำไปใช้อย่างชัดเจนในการพัฒนานวัตกรรมในอนาคต แต่ยังคงเน้นอยู่ภายในหน่วยงานเป็นหลัก
 - ☐ มีกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการนำข้อผิดพลาดในอดีตมาปรับเพื่อให้เกิดกระบวนการใหม่อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดเป็นข้อบังคับใช้อย่างชัดเจนในการพัฒนานวัตกรรมในอนาคตของทั้งองค์กร
- 12.2 การจัดอบรมพนักงาน (Training)

- () โครงการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมให้แก่พนักงานอย่างจำกัด
- (/) โครงการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมให้แก่พนักงานเป็นไปอย่างเปิดกว้าง ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1)
 - [/] ฝึกอบรมเบื้องต้น สำหรับพนักงานทุกระดับ
 - [/] ฝึกอบรมอย่างเข้มข้น สำหรับสายงานที่เกี่ยวข้อง
 - [/] เข้าร่วมฝึกอบรมภายนอกตามความเหมาะสม
 - [/] เปิดโอกาสให้พนักงาน เสนอหัวข้อการฝึกอบรมที่สนใจ

มิติด้านวัฒนธรรม (Culture)

ปัจจัยที่ 13: การสร้างแรงจูงใจ (Motivation)

13.1 การจัดสรรรางวัลเพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม (Rewards)

- () องค์กรไม่มีการให้รางวัลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม
- (/) องค์กรมีการให้รางวัลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านนวัตกรรมเป็นกรณีๆ ไป (case by case) โดยขึ้นกับการตัดสินใจของผู้บริหาร
- () องค์กรมีการให้รางวัลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านนวัตกรรมเป็นประจำ โดยมีกระบวนการให้รางวัลที่ชัดเจน โดยขึ้นกับผลลัพธ์ของนวัตกรรมเป็นหลัก (outcomes)
- () องค์กรมีการให้รางวัลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านนวัตกรรมเป็นประจำ โดยมีกระบวนการให้รางวัลที่ชัดเจน มีการจัดตั้งงบประมาณไว้ชัดเจน การให้รางวัลขึ้นกับกระบวนการพัฒนานวัตกรรมและผลลัพธ์ของนวัตกรรม
- () องค์กรมีการให้รางวัลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านนวัตกรรมเป็นประจำ โดยมีกระบวนการให้รางวัลที่ชัดเจน โดยมีการจัดตั้งรูปแบบรางวัลที่ชัดเจน เช่น การเลื่อนตำแหน่งหรือเงิน ทำให้พนักงานในองค์กรมองว่านี่คือส่วนหนึ่งของงานและความก้าวหน้าในงาน

13.2 การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมภายในองค์กรให้เหมาะสมต่อการสร้างสรรค์ (Creative environment)

- () การส่งเสริมสภาพแวดล้อมในองค์กรเพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมมีอย่างจำกัด
- () มีการตระหนักถึงสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม แต่กระบวนการทำงานยังเป็นในรูปแบบเดิม และการตัดสินใจขึ้นกับผู้บริหารเป็นหลัก
- () ผู้บังคับบัญชาให้ความสนใจในการทดลองแนวคิดใหม่ แต่การตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชาเป็นหลัก
- () ผู้บังคับบัญชาให้ความสนใจในการทดลองแนวคิดใหม่ พร้อมให้พนักงานทดลองความคิดนั้น แต่การตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชา
- (/) ผู้บังคับบัญชาให้ความสนใจในการทดลองแนวคิดใหม่ พร้อมให้พนักงานทดลองและรับผิดชอบความคิดนั้น

13.3 การกระตุ้นพนักงานในการพัฒนานวัตกรรม (Encouragement)

- () องค์กรมีการส่งเสริมและกระตุ้นพนักงานในการสร้างสรรค์นวัตกรรม แต่ยังไม่เป็นรูปธรรม
- (/) องค์กรมีการส่งเสริมและกระตุ้นพนักงานในการสร้างสรรค์นวัตกรรม อย่างเป็นรูปธรรม ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] มีการจัดประกวดความคิดและไอเดียใหม่ (Idea)
 - [/] การจัดประกวดโครงการนวัตกรรม (Project)
 - [/] มีกิจกรรมสนับสนุนการสร้างสรรค์และทำงานร่วมกัน (Co-creation)
 - [/] มีกิจกรรมส่งเสริมเพื่อการต่อยอดและขยายผลโครงการนวัตกรรม (Implementation)

ปัจจัยที่ 14: การสร้างบรรยากาศนวัตกรรม (Atmosphere)

14.1 การส่งเสริมบรรยากาศการทำงาน เพื่อเปิดโอกาสการสร้างสรรค์ เรียนรู้ และทดลอง (ตอบได้มากกว่า 1)

- [/] มีค่านิยมขององค์กรในการไม่กลัวความล้มเหลวและพร้อมแก้ไขข้อผิดพลาดอย่างรวดเร็ว
- [/] มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ทำงานที่กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
- [/] มีพื้นที่ประชุมที่เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนไอเดียอย่างกว้างขวาง
- [/] มีพื้นที่สำหรับให้พนักงานในการทดลองไอเดียใหม่ร่วมกัน
- [/] มีพื้นที่ให้พนักงานได้พบปะ พูดคุย และสังสรรค์

ปัจจัยที่ 15: การทำงานร่วมกัน (Collaboration)

15.1 การทำงานร่วมกันของคนภายในองค์กร (Teamwork)

- () พนักงานมุ่งเน้นไปที่งานส่วนตัว
- () ความร่วมมือเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการร้องขอความช่วยเหลือ
- () มีความร่วมมือเกิดขึ้นเป็นประจำภายในทีมงาน แต่จะเกิดขึ้นระหว่างทีมงานก็ต่อเมื่อมีการร้องขอความช่วยเหลือ
- () มีความร่วมมือเกิดขึ้นเป็นประจำภายในฝ่ายงาน แต่จะเกิดขึ้นระหว่างฝ่ายงานก็ต่อเมื่อมีการร้องขอความช่วยเหลือ
- (/) ทุกฝ่ายงานในบริษัทได้รับการบูรณาการสำหรับการแก้ปัญหาและสร้างนวัตกรรมเป็นประจำ

15.2 ลักษณะการสื่อสารของพนักงานภายในองค์กร (Horizontal communication)

- () การสื่อสารเป็นไปตามสายการบังคับบัญชา
- () การสื่อสารภายในองค์กรเป็นไปอย่างอิสระ ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] การสื่อสารเป็นไปอย่างอิสระกับเพื่อนร่วมงาน ภายในทีมงานเดียวกัน
 - [/] การสื่อสารเป็นไปอย่างอิสระกับหัวหน้างาน ภายในทีมงานเดียวกัน
 - [/] การสื่อสารเป็นไปอย่างอิสระระหว่างทีมงาน / ฝ่ายงาน
 - [/] การสื่อสารเป็นไปอย่างอิสระ ระหว่างผู้บริหาร

15.2 ลักษณะการสื่อสารในการทำงานร่วมกัน (Open communication)

- () การสื่อสารในการทำงานร่วมกันยังมีอยู่จำกัด
- () มีการสื่อสารในการทำงานร่วมกัน แต่การแสดงความคิดเห็นยังเป็นไปอย่างจำกัด
- () มีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานร่วมกันอย่างกว้างขวาง
- () มีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานร่วมกันอย่างกว้างขวาง และมักมีความคิดเห็นที่หลากหลายและแตกต่าง
- (/) มีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานร่วมกันอย่างกว้างขวาง โดยให้ความสำคัญกับทุกความคิดเห็น และนำมาอภิปราย

มิติด้านทรัพยากร (Resource)

ปัจจัยที่ 16: การจัดสรรทรัพยากร (Resource Allocation)

16.1 การสนับสนุนด้านทรัพยากรรูปแบบต่างๆ ในการพัฒนานวัตกรรม

- () การสนับสนุนด้านทรัพยากรในการพัฒนานวัตกรรมยังมีอยู่อย่างจำกัด
- (/) ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] มีการจัดสรรพนักงานที่รับผิดชอบงานด้านการพัฒนานวัตกรรมโดยเฉพาะ จำนวน 13% ของพนักงานทั้งหมด
 - [/] มีการจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการพัฒนานวัตกรรม 9% จากรายได้
 - [/] มีการจัดสรรเวลาและพื้นที่สำหรับพนักงานในการพัฒนานวัตกรรม
 - [/] มีการจัดสรรทรัพยากรรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ

16.2 การจัดสรรเวลาเพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม (Time support)

- () การจัดสรรเวลาเพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมยังมีอยู่อย่างจำกัด
- (/) การจัดสรรเวลาเพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม เป็นไปในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] เปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับสามารถเข้าร่วมกิจกรรมและการเรียนรู้นวัตกรรม
 - [/] มีการจัดสรรเวลาในเวลางานอย่างชัดเจนให้กับพนักงานเพื่อพัฒนานวัตกรรมในงานของตนเอง
 - [/] มีการจัดสรรเวลาในเวลางานเพื่อให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมร่วมกับฝ่ายงานอื่นๆ
 - [/] พนักงานสามารถจัดสรรเวลาในการพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องได้อย่างอิสระ

16.3 การสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม (Financial support)

- () การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนานวัตกรรมยังมีอยู่อย่างจำกัด
- (/) มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนานวัตกรรม
 - [/] มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาองค์ความรู้และข้อมูลในการพัฒนานวัตกรรม
 - [/] มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรม และการเรียนรู้นวัตกรรม
 - [/] การใช้จ่ายงบประมาณในการพัฒนานวัตกรรมเป็นไปอย่างเป็นระบบ และคล่องตัว

16.4 การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม (Technology support)

- () การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา นวัตกรรมยังเป็นไปอย่างจำกัด
- (/) มีการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา นวัตกรรม ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] มีการลงทุนด้านเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง
 - [/] มีการลงทุนด้านเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง
 - [/] มีการวิเคราะห์และประเมินการลงทุนด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ
 - [/] มีการกำหนดวิสัยทัศน์และวางแผนการลงทุนในเทคโนโลยีสำหรับอนาคต (Technology Roadmap)

ปัจจัยที่ 17: การสนับสนุนบุคลากร (Personnel Support)

17.1 เทคนิคที่ใช้ในการสรรหาบุคลากร (Recruitment)

- [/] พิจารณาจากความสามารถ ในการตอบสนองต่อความรับผิดชอบในตำแหน่งงาน (Job description)
- [] พิจารณาจากศักยภาพในการสร้างคุณค่าองค์กร อาทิ KSA technique (knowledge-skill-ability)

[] พิจารณาจากไหวพริบและความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา อาทิ CBR technique (case-based reasoning)

17.2 มีผู้บริหารระดับสูงที่รับผิดชอบงานด้านนวัตกรรม

() ผู้บริหารระดับสูงยังไม่มีบทบาทในงานด้านนวัตกรรมอย่างชัดเจน

(/) ผู้บริหารระดับสูงให้ความสำคัญในงานด้านนวัตกรรม ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

[/] ผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุนทีมงานด้านต่างๆ เช่น เงิน คน ค่าปรึกษา ฯลฯ (Providing support)

[/] ผู้บริหารระดับสูงให้กลยุทธ์และทิศทางที่ชัดเจนในการพัฒนานวัตกรรม (Setting direction)

[/] ผู้บริหารระดับสูงเป็นต้นแบบที่ดีในการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Being a role model)

[/] ผู้บริหารระดับสูงเข้าร่วมกิจกรรมนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง (Paying attention)

ปัจจัยที่ 18: การจัดการความเปลี่ยนแปลง (Change Management)

18.1 การกระจายอำนาจในการบริหาร (Decentralization)

() การตัดสินใจในทั้งหมดมาจากผู้บริหารระดับสูง

(/) มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้กับฝ่ายงานหรือส่วนงานต่างๆ

() ให้อำนาจกับพนักงาน/ทีมงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบ

18.2 การบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงในองค์กร (Change management)

() องค์กรยังไม่มีการบริหารจัดการเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ

(/) องค์กรตระหนักถึงความสำคัญของความเปลี่ยนแปลงและแนวทางการจัดการ ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

[/] มีการวางแผนและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง

[/] มีการกำหนดทีมงานผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

[/] มีการกำหนดกระบวนการดำเนินการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน

[/] มีการติดตามและประเมินการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก

ระดับปฏิบัติการ (OPERATION)

มิติด้านกระบวนการ (Process)

ปัจจัยที่ 19: การจัดการเครือข่ายพันธมิตร (Partnership)

- 19.1 ความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมร่วมกับพันธมิตร (Coordination with partners)
- () องค์กรยังไม่มีกรพัฒนานวัตกรรมร่วมกับพันธมิตรอย่างชัดเจน
 - (/) องค์กรมีการพัฒนานวัตกรรมร่วมกับพันธมิตรอย่างเป็นระบบ ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [] มีการประเมินศักยภาพและคัดเลือกพันธมิตรอย่างเป็นระบบ
 - [/] มีการกำหนดเป้าหมายของความร่วมมือร่วมกันอย่างชัดเจน
 - [/] มีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดและมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ
 - [/] มีการแบ่งปันองค์ความรู้ ทรัพยากรและดำเนินกิจกรรมด้านอื่นๆ ร่วมกัน
- 19.2 การประเมินผลการทำงานร่วมกันกับพันธมิตร (Evaluation from partnership)
- () องค์กรไม่มีกระบวนการประเมินผลจากการทำงานร่วมกันกับพันธมิตรอย่างเป็นรูปธรรม
 - (/) องค์กรมีการประเมินผลจากการทำงานร่วมกันกับพันธมิตรอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] การประเมินความคุ้มค่าจากผลลัพธ์ของกิจกรรมที่ได้ดำเนินการร่วมกับพันธมิตร
 - [/] การประเมินประสิทธิภาพ (efficiency) ในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการร่วมกับพันธมิตร
 - [/] การประเมินความพึงพอใจขององค์กรและพันธมิตรในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
 - [] การประเมินความเสี่ยงเพื่อหาพันธมิตร / ความร่วมมือ / กิจกรรมทางเลือก
- 19.3 กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ความร่วมมือกับพันธมิตรในอดีต (Learning from partnership)
- () องค์กรไม่มีกระบวนการเรียนรู้จากรูปธรรมจากประสบการณ์ที่เกิดจากความร่วมมือ
 - (/) องค์กรมีกระบวนการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันกับพันธมิตร ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] มีการวิเคราะห์เป้าหมาย กระบวนการและผลลัพธ์จากการทำงานร่วมกันเป็นประจำ
 - [/] มีการจัดเก็บข้อมูลการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาเรียนรู้ในภายหลัง
 - [/] มีการถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้จากกรณีตัวอย่างเป็นประจำ
 - [/] มีการนำประสบการณ์และการเรียนรู้มาใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

ปัจจัยที่ 20: การจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chains)

- 20.1 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการซัพพลายเชน (Supply Chains)
- () ไม่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับซัพพลายเชน
 - (/) มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับซัพพลายเชน ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] การประเมินและบริหารความเสี่ยงในระบบซัพพลายเชน
 - [/] การประเมินและปรับปรุงกระบวนการทำงานร่วมกับซัพพลายเออร์ อย่างต่อเนื่อง
 - [/] การประเมินและปรับปรุงกระบวนการส่งมอบสินค้าอย่างต่อเนื่อง
 - [/] การนำระบบไอทีมาช่วยในการจัดการซัพพลายเชน
- 20.2 การดำเนินงานร่วมกับซัพพลายเออร์เพื่อพัฒนานวัตกรรมด้านวัตถุดิบ
- () ไม่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับซัพพลายเออร์
 - (/) มีการดำเนินงานร่วมกับซัพพลายเออร์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] พัฒนาวัตถุดิบให้มีต้นทุนที่ถูกลง
 - [/] พัฒนาวัตถุดิบให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น
 - [/] พัฒนาวัตถุดิบให้มีคุณสมบัติใหม่ที่ดีขึ้น
 - [/] พัฒนาการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

ปัจจัยที่ 21: กระบวนการนวัตกรรม (Innovation Process)

- 21.1 ความเป็นระบบในการสร้างกระบวนการสร้างนวัตกรรมในองค์กร
- () ไม่มีกระบวนการสร้างนวัตกรรมที่ชัดเจนเป็นระบบ
 - (/) มีการกระบวนการสร้างนวัตกรรมอย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - [/] มีการวิจัยและพัฒนาภายในองค์กร

☐ มีการวิจัยและพัฒนาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ/หน่วยงานภายนอก

☐ มีการวิจัยและพัฒนาร่วมกับซัพพลายเออร์

☐ มีการวิจัยและพัฒนาร่วมกับลูกค้าและลูกค้าเป้าหมาย

21.2 ผลสำเร็จจากการจัดการองค์ความรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรม

☐ ยังไม่มีผลสำเร็จจากการจัดการองค์ความรู้

☒ มีผลผลิตจากการจัดการองค์ความรู้ ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ มีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์/บริการจากองค์ความรู้

☐ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการใหม่

☐ มีการพัฒนาโมเดลธุรกิจใหม่

☐ องค์กรได้รับรางวัลด้านการจัดการความรู้

21.3 การปรับปรุงระบบภายในเพื่อรองรับการพัฒนานวัตกรรม

☐ ไม่มีการปรับปรุงระบบเพื่อรองรับการพัฒนานวัตกรรม

☒ มีการปรับปรุงระบบเพื่อรองรับการพัฒนานวัตกรรม ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ มีการปรับโครงสร้างภายในบริษัทให้ยืดหยุ่น เพื่อรองรับการสร้างนวัตกรรมในอนาคต

☐ มีการพัฒนากระบวนการทำงานใหม่ เพื่อรองรับการสร้างนวัตกรรมในอนาคต

☐ มีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการพัฒนาระบบร่วมกันในแต่ละฝ่ายงานในองค์กร

☐ มีการประเมินประสิทธิภาพของระบบภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง

มิติด้านผลิตผล (Results)

ปัจจัยที่ 22: ผลผลิตทางนวัตกรรม (Innovation Output)

22.1 การพัฒนานวัตกรรมในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

☐ ไม่มีการพัฒนานวัตกรรมใดๆ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

☒ มีผลผลิตนวัตกรรมทางนวัตกรรม ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ นวัตกรรมระดับโลก (นวัตกรรมที่แตกต่างจากสิ่งที่มีในตลาดอย่างโดดเด่น) ทั้งหมด 5 ชิ้น

☐ นวัตกรรมระดับประเทศ (นวัตกรรมที่ไม่เคยปรากฏในอุตสาหกรรมหรือตลาดในประเทศ) ทั้งหมด 12 ชิ้น

☐ นวัตกรรมระดับองค์กร (นวัตกรรมที่องค์กรพัฒนาขึ้นเพื่อแข่งขันกับสิ่งที่มีอยู่ในตลาด) ทั้งหมด 20 ชิ้น

☐ นวัตกรรมด้านกระบวนการ (นวัตกรรมเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร) ทั้งหมด 2 กระบวนการ

22.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนานวัตกรรม (Effectiveness)

☐ ไม่มีการพัฒนานวัตกรรมในช่วงที่ผ่านมา

☒ ประโยชน์จากการพัฒนานวัตกรรม ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์/บริการ

☐ เพิ่มประสิทธิภาพด้านกำลังการผลิต

☐ ลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

☐ ขยายฐานลูกค้าจากผลิตภัณฑ์/บริการใหม่

ปัจจัยที่ 23: รายได้จากนวัตกรรม (Innovation Revenue)

23.1 การเพิ่มรายได้/การลดต้นทุน จากผลงานนวัตกรรม

☐ องค์กรยังไม่มีรายได้จากงานนวัตกรรม

☒ องค์กรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น/ต้นทุนที่ลดลง จากผลงานนวัตกรรม คิดเป็น 0.01%

ปัจจัยที่ 24: ผลผลิตเชิงความรู้ (Intellectual Properties)

24.1 ผลผลิตเชิงความรู้จากนวัตกรรมในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

☐ ไม่มีผลผลิตนวัตกรรมในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

☒ มีผลผลิตนวัตกรรม ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

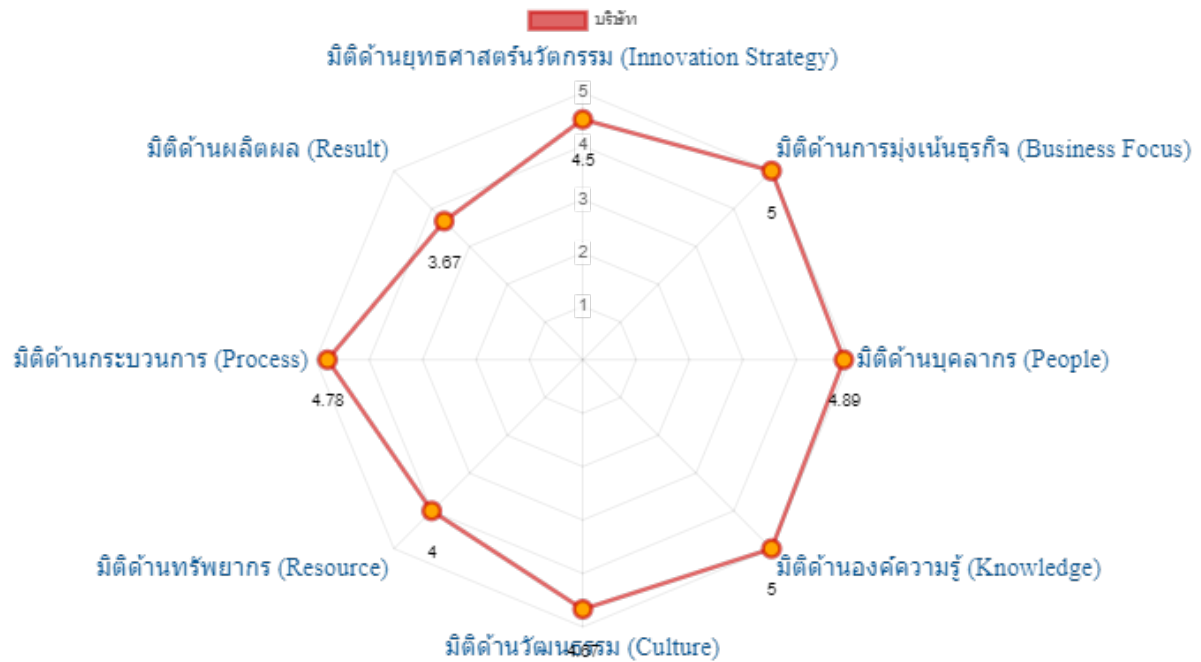
☐ องค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนา

☐ ลิขสิทธิ์/การออกแบบ

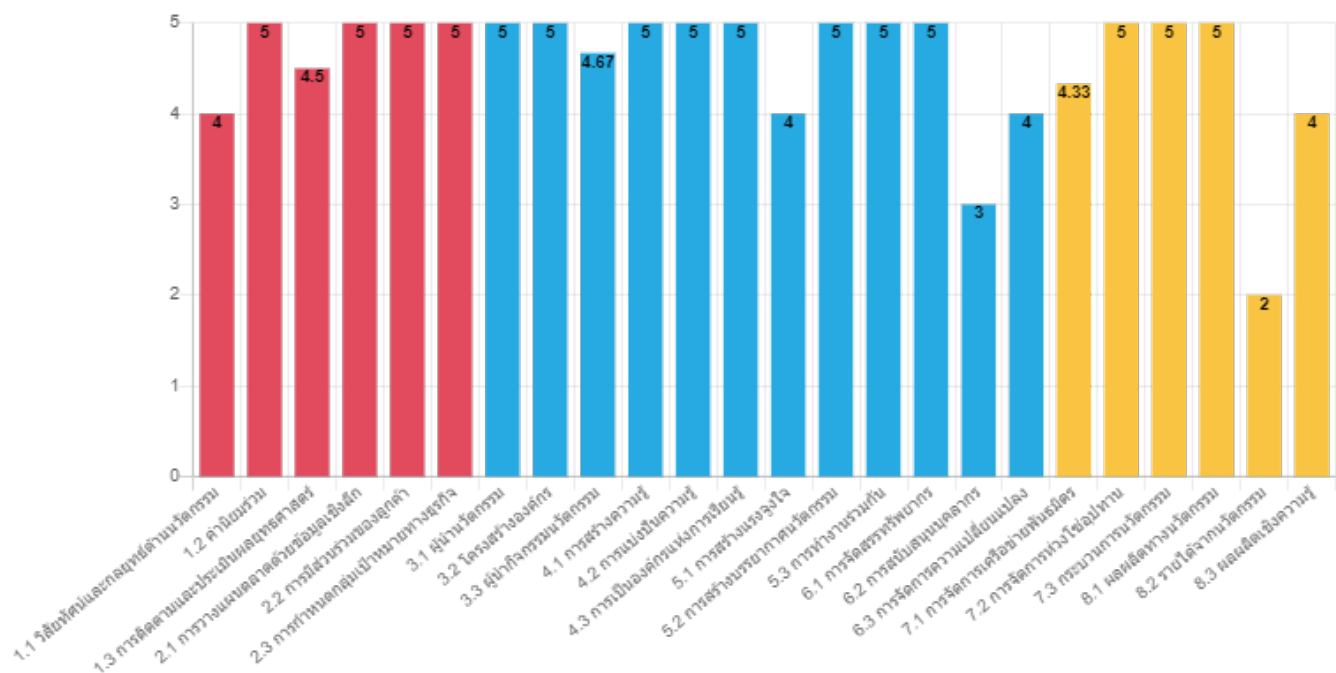
☐ สิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

☐ องค์ความรู้ในรูปแบบธุรกิจใหม่

กราฟสรุปผลการตอบแบบประเมิน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

คะแนนเฉลี่ย 4.56

ปัจจัย	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	5.1	5.2	5.3	6.1	6.2	6.3	7.1	7.2	7.3	8.1	8.2	8.3
คะแนนโดยองค์กร	4	5	4.5	5	5	5	5	5	4.67	5	5	5	4	5	5	5	3	4	4.33	5	5	5	2	4

รางวัล องค์กรต้นแบบ ด้านสิทธิมนุษยชน

องค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพริเริ่มโครงการองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่ปี 2562 เพื่อส่งเสริมให้องค์กรภาคส่วนต่าง ๆ นำหลักการสิทธิมนุษยชนมาเป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานในทุกกระดับ (Human Rights-Based Approach) ส่งเสริมให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชนขึ้นในองค์กร อีกทั้งมีการนำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานตามโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายใน

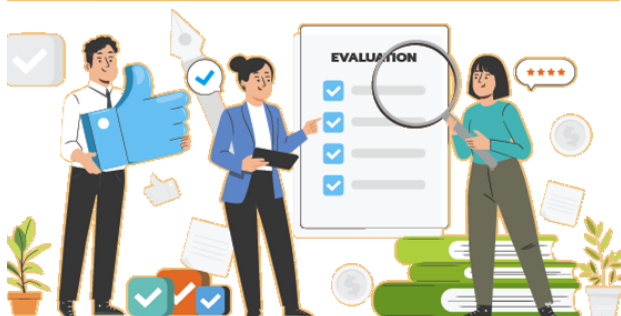
องค์กร เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน รวมทั้งป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน ลดความเสี่ยงหรือข้อร้องเรียนจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยองค์กรที่ผ่านเกณฑ์การประเมินจะได้รับรางวัลจากนายกรัฐมนตรี รวมทั้งเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

คุณสมบัติและหลักเกณฑ์ องค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน

ประเภทองค์กรภาครัฐ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1.1 ประเภทราชการส่วนกลาง แบ่งได้ ดังนี้

(1)	หน่วยงานภาครัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร ได้แก่ (1.1) ส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่า (1.2) องค์การมหาชน
(2)	หน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ ได้แก่ (2.1) หน่วยธุรการขององค์การของรัฐที่เป็นอิสระ (2.2) กองทุนที่เป็นนิติบุคคล (2.3) หน่วยบริการรูปแบบพิเศษ
(3)	ส่วนราชการหรือองค์กรของรัฐที่มีกฎหมายจัดตั้งเป็นการเฉพาะ

1.2 ประเภทราชการส่วนภูมิภาค แบ่งได้ ดังนี้

(1)	จังหวัด
(2)	อำเภอ
(3)	ราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัด ต้องได้รับความเห็นชอบจาก (3.1) ผู้ว่าราชการจังหวัด โดยมีหนังสือแนะนำจาก ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ (3.2) หัวหน้าส่วนราชการต้นสังกัดในส่วนกลาง โดยมี หนังสือแนะนำจากหัวหน้าส่วนราชการต้นสังกัด ในส่วนกลาง
(4)	ราชการส่วนกลางซึ่งตั้งในภูมิภาค ต้องได้รับความเห็นชอบ จากหัวหน้าส่วนราชการที่เป็นต้นสังกัดในส่วนกลาง โดยมี หนังสือแนะนำจากหัวหน้าส่วนราชการที่เป็นต้นสังกัด ในส่วนกลาง

1.3 ประเภทราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่

(1)	องค์การบริหารส่วนจังหวัด
(2)	เทศบาล (เมือง ตำบล นคร)
(3)	องค์การบริหารส่วนตำบล

โครงการองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน

ประจำปี 2567

ข้อมูลพื้นฐานขององค์กร

- ชื่อองค์กร/หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- ประเภทองค์กร/หน่วยงาน (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับองค์กร/หน่วยงานของท่าน)
☐ ประเภทราชการส่วนกลาง ดังนี้
☐ หน่วยงานภาครัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร ได้แก่
☐ ส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่า
☒ องค์การมหาชน
- สถานที่ตั้ง เลขที่ 65 หมู่ที่ 1 ตรอก/ซอย
ตำบล/แขวง สุเทพ เขต/อำเภอ เมืองเชียงใหม่
จังหวัด เชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50200
โทรศัพท์ 053 328496-8 โทรสาร 053 328494
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@hrdi.mail.go.th เว็บไซต์ www.hrdi.or.th
- วิสัยทัศน์ ชุมชนบนพื้นที่สูงมีความอยู่ดีมีสุข ด้วยการวิจัยและพัฒนา สืบสาน รักษา ต่อยอดงานโครงการหลวงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ภารกิจขององค์กร ภารกิจขององค์กร มีดังนี้
 - ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนางานโครงการหลวง
 - สนับสนุนการวิจัย รวบรวมและเก็บรักษาวัฒนธรรมใหม่ เสริมสร้างและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนรักษาคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง
 - ส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับมูลนิธิโครงการหลวง ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาและการถ่ายทอดข้อมูลและเทคโนโลยีบนพื้นที่สูงที่เหมาะสมสู่ชุมชน
 - จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาและเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างครบวงจร เช่น ด้านการผลิต การตลาด มาตรฐานผลิตภัณฑ์การขนส่งสินค้า ตลอดจนเป็นศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าว
 - ร่วมมือและแลกเปลี่ยนการพัฒนาทางวิชาการด้านการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงในระดับนานาชาติ
 - ให้บริการด้านการให้คำปรึกษาและการให้บริการในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สูงที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนา
 - สนับสนุนและดำเนินการให้มีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสินค้า โครงการหลวงและสินค้าในโครงการของสถาบันจากหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งดำเนินการให้มีการจดทะเบียนสิทธิบัตรเครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

8. จัดแสดงนิทรรศการด้านการเกษตร ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และด้านอื่น ๆ ดำเนินการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนทางด้านการเกษตรและวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ทางการเกษตรและการอนุรักษ์ พันธุ์พืช อันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน

6. อัตรากำลังปัจจุบัน..... 203 คน.....

7. การจัดจ้างคนพิการ..... 2 คน..... การจ้างงานผู้สูงอายุ..... 9 คน.....

8. ผู้ประสานงาน

9.1 ชื่อ-นามสกุล..... รินทิพย์ ต่อปัญญาเรือง.....

ตำแหน่ง..... หัวหน้ากลุ่มงานกฎหมาย..... สำนัก/กอง..... กลุ่มงานกฎหมาย.....

เบอร์โทรศัพท์..... 053 328496-8..... เบอร์โทรสาร..... 053 328494.....

โทรศัพท์มือถือ..... 0892046436..... ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์..... rinthip@gmail.com.....

9.2 ชื่อ-นามสกุล..... มนัสมน ธนพรโพธา.....

ตำแหน่ง..... นิติกร 4..... สำนัก/กอง..... กลุ่มงานกฎหมาย.....

เบอร์โทรศัพท์..... 053 328496-8..... เบอร์โทรสาร..... 053 328494.....

โทรศัพท์มือถือ..... 0819310555..... ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์..... manusamon@gmail.com.....

1. ประเภท ☒ โครงการ ☐ กิจกรรม ☐ นวัตกรรมด้านสิทธิมนุษยชน
2. ☒ โครงการ/กิจกรรม/นวัตกรรมโดดเด่นด้านสิทธิมนุษยชนที่เสนอในส่วน B ต้องเป็นผลงานที่ไม่เคยได้รับรางวัลจากหน่วยงานอื่นมาแล้ว
3. ชื่อ คนจนชายขอบสู่ตลาดที่ยั่งยืน
4. โครงการ/กิจกรรม/นวัตกรรมด้านสิทธิมนุษยชน
☐ ดำเนินการอยู่แล้ว แต่นำมาพัฒนาต่อยอด ☒ เป็นโครงการ/กิจกรรม/นวัตกรรมด้านสิทธิมนุษยชน ที่ริเริ่มขึ้นมาใหม่
5. ระยะเวลาดำเนินการระหว่าง 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2567

6. วัตถุประสงค์ (ความยาวต้องไม่เกิน 1,000 คำ)

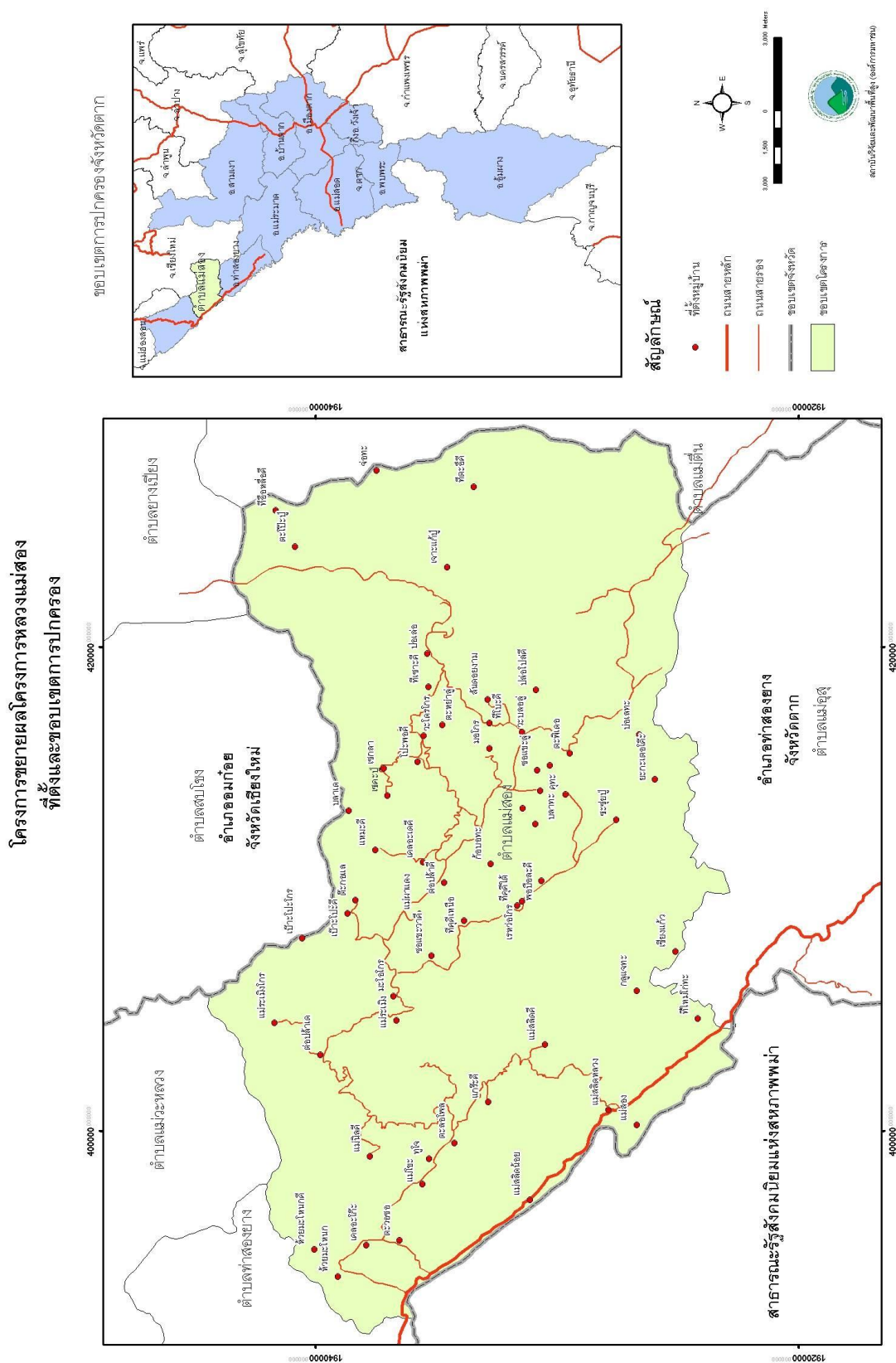
เพื่อให้ชุมชนบนพื้นที่สูงในพื้นที่ตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ในพื้นที่ดำเนินงานของ “โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง” สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นชุมชนของชาวไทยภูเขาเผ่าปกาเกอะญอ และเป็นพื้นที่ทางไกล อยู่แนวชายขอบของประเทศไทย มีความทุรกันดาร ขาดความเสมอภาคในการเข้าถึงการพัฒนาของรัฐ มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยได้รับการพัฒนาและเข้าถึงบริการของรัฐอย่างเสมอภาคในทุกมิติ โดยเฉพาะการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนต้องการมากที่สุด โดยเป็นอาชีพทางเลือกที่หลากหลายและมีตลาดรองรับ ทดแทนการประกอบอาชีพด้วยการทำไร่เลื่อนลอย และการรับจ้างทั่วไป ที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และยังก่อให้เกิดปัญหาการทำลายป่า และการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านอาชีพ การเกษตร ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน การคมนาคม เป็นต้น อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงได้รับ รวมทั้งสามารถรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรที่มีความรู้และความเข้มแข็ง มีระบบการตลาดที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดี เทียบเทียมชุมชนอื่น ๆ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ตลอดจนก่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านอาหาร และมีพื้นที่ทางการเกษตรที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยน้อมนำแนวทางพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรบรมนาถบพิตร ทำการสืบสาน รักษา ต่อยอดงานโครงการหลวงพัฒนาพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนทุกมิติ ให้สามารถเป็นชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้ และอยู่บนหลักการ “คนอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุลและยั่งยืน”

7. ความเป็นมาหรือสภาพปัญหา แนวทางการแก้ไข และความสำเร็จของผลงาน (ความยาวต้องไม่เกิน 5,000 คำ)

1) ความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ได้มีหนังสือที่ ตก 74301/005 ลงวันที่ 4 มกราคม 2550 ขอความอนุเคราะห์คำแนะนำการส่งเสริมอาชีพการเกษตรแผนใหม่ในพื้นที่ตำบลแม่สอง จากมูลนิธิโครงการหลวง ให้ช่วยแนะนำการส่งเสริมอาชีพตามแนวทางโครงการหลวง เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวเขาเผ่าปกาเกอะญอ ไม่มีอาชีพที่ยั่งยืน ขาดความรู้ และความเอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อม ต้องประกอบการทำไร่เลื่อนลอย และรับจ้างทั่วไป ต่อมาในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2550 สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้เข้าไปสำรวจพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สอง และเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และเริ่มดำเนินงานพัฒนาชุมชนดังกล่าวภายใต้ “โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สอง” ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง” นับจากนั้นเป็นต้นมา

แผนที่ ที่ตั้งและขอบเขตการปกครอง โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่ฮ่อง
(ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่ฮ่อง”)

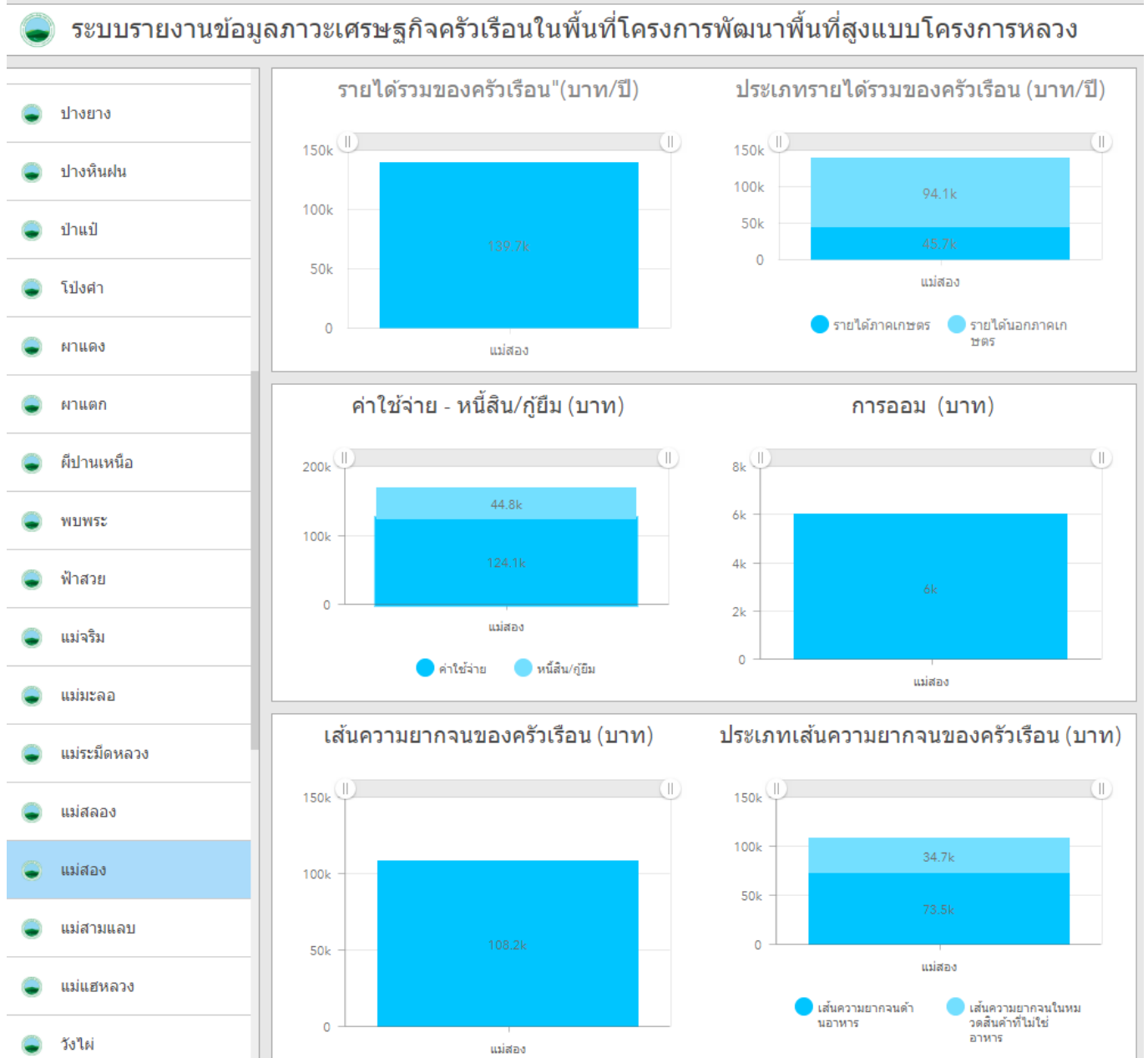

2) สภาพปัญหา

ชุมชนบนพื้นที่สูงในพื้นที่ตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ในพื้นที่ดำเนินงานของ “โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง” สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล และทุรกันดารเป็นอย่างมาก การคมนาคมยากต่อการเข้าถึง ประกอบกับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า ซึ่งเป็นข้อจำกัดและอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงการพัฒนาของรัฐได้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม จึงมีปัญหาที่สำคัญ คือ

(1) ความยากจนของประชากรในพื้นที่

ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างยากจน เนื่องจากขาดความรู้ ขาดอาชีพทางเลือก และขาดตลาดรองรับผลผลิต รวมทั้งปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต ส่งผลให้ชุมชนขาดโอกาสในสิทธิพื้นฐาน เช่นเดียวกับชุมชนอื่น ๆ ทำให้ต้องปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด ซึ่งรายได้ไม่เพียงพอ อีกทั้งยังสร้างผลกระทบให้สิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ จากแผนที่ความยากจนพบว่า สัดส่วนของครัวเรือนในพื้นที่ที่มีความยากจน คือร้อยละ 59.1 มีค่าใช้จ่ายและหนี้สินเฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ 168,9000 บาท ในขณะที่มีรายได้รวมของครัวเรือนต่อปีอยู่ที่ 139,7000 บาท

(2) ความเหลื่อมล้ำ

จากข้อจำกัด เป็นผลให้ชุมชนเกิดความเหลื่อมล้ำในหลายปัจจัย ทั้งด้านการประกอบอาชีพ รายได้ การถือครองทรัพย์สิน การได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็น และการเข้าถึงการบริการทางสังคม เช่น การเข้าถึงการบริการสาธารณสุข การศึกษา สวัสดิการสังคม กระบวนการยุติธรรม โครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเหลื่อมล้ำทางด้านการประกอบอาชีพ และการเข้าถึงการบริการทางสังคม ซึ่งทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในทางสังคมขึ้น

(3) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคมผู้สูงอายุ

ปัญหาความยากจนในชุมชน ขาดทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย และขาดแคลนที่ดินทำกิน ทำให้อัตราการเคลื่อนย้ายของเยาวชนเพื่อไปเรียนหนังสือและไปทำงานในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ครอบครัวในชุมชนเป็นสังคมผู้สูงอายุ ขาดแรงงานในการผลิต ตลอดจนขาดกำลังจากเยาวชนที่มีความรู้ความสามารถในการสืบสานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

(4) ความมั่นคงตามแนวชายแดน

แม้ปัญหาชายแดนติดมีแนวโน้มลดลง แต่ปัญหาดังกล่าวอาจกลับมาเพิ่มขึ้นอีกได้ ถ้าชุมชนขาดความเข้มแข็ง ขาดอาชีพที่มั่นคง ไม่มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ เนื่องจากยาเสพติดโดยเฉพาะฝิ่นดิบมีมูลค่าสูง และมีผู้เสพอยู่ในพื้นที่

(5) การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

ผลจากการบุกรุกทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง และการทำการเกษตรเชิงเดี่ยว ก่อให้เกิดการเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่าต้นน้ำ อันส่งผลต่อการเกิดอุทกภัยและภัยแล้ง การชะล้างและพังทลายของดินในพื้นที่การเกษตรที่เป็นพื้นที่สูงชัน หรือเป็นภูเขา นอกจากนี้ ปัญหาการปนเปื้อนในดินและน้ำ อันเนื่องมาจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรในการกำจัดวัชพืช โรคแมลง ส่งผลกระทบต่อชุมชน ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้ง ปัญหามลภาวะฝุ่นควัน PM 2.5 ซึ่งเกิดจากการเผาเศษวัสดุจากการเกษตร ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2562 – 2566 พบจุดความร้อน (HOT SPOTS) จำนวน 241 จุด

จากสภาพปัญหาข้างต้น เห็นได้ว่า กลุ่มเด็กและสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนและกลุ่มชาติพันธุ์ ตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาดังกล่าว เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตลอดจนสิทธิด้านเศรษฐกิจและธุรกิจตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 – 2570) ก็ได้รับการละเมิดเช่นเดียวกัน เนื่องจากเกิดปัญหาในการประกอบอาชีพ เพื่อดำรงชีพ การพัฒนาด้านอาชีพ จึงถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ขาดการรวมกลุ่ม เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง มีอำนาจต่อรอง และองค์ความรู้ด้านการจัดการและระบบตลาด ซึ่งสถาบันฯ จำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนทั้งในรายด้านและรายกลุ่มตามที่กล่าวมา

3) แนวทางแก้ไข

สถาบันฯ ได้เข้าไปดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว โดยยึดปัญหาและความต้องการของประชาชน และเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการบูรณาการของทุกภาคส่วน โดยเน้นการแก้ไขปัญหาด้านความยากจน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อเนื่องให้เกิดปัญหาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการพัฒนาปัญหาเชิงพื้นที่แบบองค์รวม แบ่งออกเป็นยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีพบนฐานความรู้

(1.1) ปัญหา ประชาชนขาดอาชีพทางเลือก และตลาดรองรับผลผลิต ทำได้แต่เพียงการปลูกพืชท้องถิ่น และการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด ซึ่งมีมูลค่าต่ำ- ขาดความรู้ในการทำการเกษตร ทั้งการปลูกและการกำจัดศัตรูพืช

(1.2) การดำเนินงานพัฒนา ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยมีตลาดรองรับ ด้วยวิธีการเพาะปลูกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภายใต้ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย (GAP) และสร้างอาชีพจากความหลากหลายทางชีวภาพ

ตัวอย่างโครงการที่ได้ดำเนินการ เช่น

- การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัย
- การส่งเสริมการปลูกเสาวรส
- การส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้า
- การส่งเสริมการปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวไร่ ข้าวนา ถั่วเหลือง ถั่วเขียว
- การส่งเสริมการปลูกพืชท้องถิ่นที่มีศักยภาพทางการตลาด ได้แก่ เร่ว หมากรุก พลุ บุค และลูกเนียง

(2) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็ง และการพัฒนาด้านการตลาด

(2.1) ปัญหา ชุมชนไม่สามารถพึ่งพาตนเอง และขับเคลื่อนการพัฒนาในสถานการณ์ที่มีปัญหา และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลให้การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนเป็นไปอย่างล่าช้า และเกษตรกรขาดอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิต

(2.2) การดำเนินงานพัฒนา ส่งเสริมให้ชุมชนใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนการพัฒนาและดำรงชีวิต สร้างและพัฒนาผู้นำชุมชนและสถาบันเกษตรกรเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยเฉพาะการรวมกลุ่มผู้ผลิต เพื่อวางแผนในการปลูกพืช การขนส่ง และการตลาด เช่น จัดตั้งสหกรณ์เป็นศูนย์กลางในการผลิต การขนส่ง และการจำหน่าย

ตัวอย่างโครงการที่ได้ดำเนินการ คือ กิจกรรมกลุ่มเตรียมสหกรณ์โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นที่รวบรวมผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในชุมชน ช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกรด้วยกันในเรื่องของปัจจัยการผลิตทางการเกษตร และป้องกันการถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

(3) ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

(3.1) ปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เสื่อมโทรม อันเป็นผลจากการทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสม เกิดผลเสียทั้งต่อตัวประชาชน และป่าต้นน้ำของประเทศ เช่น การสูญเสียพื้นที่ป่า การเผา และการใช้สารเคมีในการปลูกพืชเชิงเดี่ยว

(3.2) การดำเนินงานพัฒนา การสร้างความรู้ความเข้าใจในการแยกพื้นที่การเกษตรออกจากพื้นที่ป่า สนับสนุนการจัดทำแผนที่ดินรายแปลง ปรับระบบการทำการเกษตร โดยลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกพืชผสมผสาน เพิ่มพื้นที่สีเขียวด้วยการปลูกไม้ยืนต้น เน้นการปลูกป่าชาวบ้าน, ป่าใช้สอย, ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

(4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

(4.1) ปัญหา ขาดปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น เช่น แหล่งกักเก็บน้ำและระบบกระจายน้ำทางการเกษตร ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า โทรศัพท์ เป็นต้น

(4.2) การดำเนินงานพัฒนา จัดหาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค และปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ โดยการสนับสนุนหน่วยงานร่วมบูรณาการ ภายใต้แผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน และแผนชุมชนที่ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน

ทั้งนี้ การดำเนินงานพัฒนาของสถาบันฯ ในชุมชนมีเป้าหมายคือ ให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข ด้วยความมั่นคงทางด้านอาหาร มีรายได้เพียงพอจากการเกษตรที่ไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้การรวมกลุ่มการผลิตและการตลาดในรูปแบบสถาบันเกษตรกรที่มีความเข้มแข็ง โดยมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการในพื้นที่เพื่อให้บริการแก่ประชาชนอย่างใกล้ชิด เพื่อจัดทำแผนพัฒนา และดำเนินงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของสถาบันฯ อย่างต่อเนื่อง

4) ความสร้างสรรค์ของผลงาน

เป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคให้แก่ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร ภายใต้กระบวนการที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยแก้ไขจากปัญหาพื้นฐาน คือความยากจน ด้วยการพัฒนายั่งยืนและครบวงจร คือ การทำการเกษตรมูลค่าสูง ที่มีตลาดรองรับ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่สามารถแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ การพัฒนาระบบการตลาดสินค้าเกษตรบนพื้นที่สูง ด้วยสถาบันเกษตรกร แก้ปัญหาจำหน่ายสินค้าผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งถูกเอาเปรียบและถูกกดราคา ด้วยการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ จัดตั้งเป็นกลุ่มเตรียมสหกรณ์ชื่อว่า “กลุ่มเตรียมสหกรณ์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่ฮ่องสอน” ในปี พ.ศ. 2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่มั่นคง มีความเข้มแข็ง มีอำนาจต่อรองตามกลไกตลาด อีกทั้งสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นทั้งระบบด้วยการบริหารจัดการโดยสมาชิกในชุมชนเอง อันนำไปสู่การเกิดสถาบันเกษตรกรที่มีคุณภาพและมีความมั่นคง มีความรู้ในเรื่องระบบตลาด แก้ไขปัญหาการถูกเอาเปรียบด้านการตลาด การเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางในการรับซื้อผลผลิต รวมทั้งลดต้นทุนการผลิตและเกิดการประกอบอาชีพการเกษตรที่มีคุณภาพและครบวงจร ตลอดจนได้ผลผลิตซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด

การพัฒนาระบบการตลาดสินค้าเกษตรบนพื้นที่สูงด้วยสถาบันเกษตรกรของพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่ฮ่องสอน ได้รับการจดทะเบียนจากนายทะเบียนสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นสหกรณ์ประเภทการเกษตร ชื่อว่า “สหกรณ์พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่ฮ่องสอน จำกัด เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2559” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในด้านการประกอบอาชีพและการตลาด อันนำไปสู่การยกระดับฐานะและสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ทดเทียมชุมชนอื่น ๆ ทั้งนี้ สหกรณ์ฯ มีสมาชิกแรกตั้งจำนวน 50 คน และมีทุนเรือนหุ้นเริ่มต้นเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมจำนวน 50,000 บาท

สถาบันฯ ได้ให้ความรู้และคำแนะนำแก่สหกรณ์ฯ ในการดำเนินงานและบริหารงาน โดยการบริหารงานของสหกรณ์ฯ เป็นการดำเนินงานผ่านคณะกรรมการสหกรณ์ฯ ที่ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกสหกรณ์ฯ ไม่มีการจ้างผู้จัดการสหกรณ์ สมาชิกทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานด้วยจิตอาสา คณะกรรมการสหกรณ์ฯ มีหน้าที่ดำเนินการวางแผนการผลิตและการตลาด การจัดหาปัจจัยการผลิต การควบคุมการผลิตภายใต้ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย (GAP) การติดตามแปลงเพาะปลูก การตรวจวิเคราะห์สารตกค้าง การคัดบรรจุ การขนส่งผลผลิตไปสู่ผู้ซื้อ การติดต่อประสานผู้ซื้อ อันเป็นการดำเนินงานภายใต้ความรู้ที่สถาบันฯ ได้ถ่ายทอดให้แก่สมาชิกสหกรณ์ฯ

สำหรับกระบวนการในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ภายใต้การดูแลของสถาบันฯ มีดังนี้

1. เจ้าหน้าที่สถาบันฯ จัดประชุมเพื่อจัดทำแผนการผลิตและการตลาดร่วมกับสมาชิกสหกรณ์ฯ เพื่อให้สมาชิกรับทราบแผนการผลิตสินค้าส่งให้สหกรณ์ฯ โดยสถาบันฯ จะสนับสนุนให้สมาชิกวางแผนการจัดการด้านปัจจัยการผลิต จัดหาตลาด และการบริหารจัดการผลผลิตของสมาชิกด้วยตนเอง เพื่อให้สมาชิกสามารถดำเนินกิจการสหกรณ์ฯ ได้ด้วยตนเองต่อไปในอนาคต

2. ดำเนินการถ่ายทอดความรู้เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์ให้แก่สมาชิกสหกรณ์ฯ เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องขั้นตอนและการดำเนินกิจการสหกรณ์ โดยสถาบันฯ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ร่วมกับสำนักงานสหกรณ์จังหวัดตาก

3. พัฒนาศักยภาพของสมาชิกสหกรณ์ฯ ในเรื่ององค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการตลาด เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องคุณภาพของผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต การคัดบรรจุ การส่งจำหน่าย รวมทั้งสนับสนุนการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และกิจกรรมส่งเสริมการขายของสหกรณ์ฯ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิต และประชาสัมพันธ์ให้สหกรณ์เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด

4. จัดกิจกรรมศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการกลุ่มและการตลาดจากสหกรณ์ที่เป็นสหกรณ์ตัวอย่างและประสบความสำเร็จให้แก่คณะกรรมการสหกรณ์ฯ เช่น สหกรณ์การเกษตรแม่ลาน้อย จำกัด ศูนย์สาธิตสหกรณ์โครงการหุบกะพง สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด สหกรณ์นิคมคลองสวนหมาก จำกัด สหกรณ์นิคมวังไทร จำกัด เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาระบบการตลาดสินค้าเกษตรบนพื้นที่สูงด้วยสถาบันเกษตรกรของพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง ในรูปแบบของสหกรณ์นั้น เป็นการดำเนินงานที่มุ่งเน้นให้เกิดการบริหารจัดการและการพัฒนาด้านธุรกิจแบบครบวงจร โดยเริ่มจากการวางแผนการผลิต การผลิต ไปจนถึงการจำหน่ายผลผลิตผลการเกษตร ผ่านระบบสถาบันเกษตรกร อันเป็นการดำเนินงานที่มีความแตกต่างจากสหกรณ์แห่งอื่น ๆ ซึ่งมุ่งเน้นเรื่องการค้าปลีก และกู้ยืมเงินเป็นหลัก ในขณะที่สหกรณ์แห่งนี้ มุ่งเน้นการสร้างอาชีพที่มั่นคง ผ่านระบบการจัดการด้านการตลาดที่ครบวงจร และสามารถเป็นพื้นที่ต้นแบบให้แก่พื้นที่อื่น ๆ ในด้านระบบตลาดบนพื้นที่สูง

จากการดำเนินงานของสถาบันฯ ในด้านการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการสหกรณ์พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง จำกัด เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดตั้งสถาบันเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพ เป็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนซึ่งสอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 – 2570) ด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ และกลุ่มเด็กและสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนและกลุ่มชาติพันธุ์ ให้มีความรู้ด้านระบบตลาด อันนำไปสู่การมีศักยภาพของเกษตรกรในด้านการประกอบอาชีพด้านการเกษตร ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

8. ผลการดำเนินงานและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนางานภายในและภายนอกองค์กร

1) ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานของสถาบันฯ ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่ฮ่องสอน ทำให้ชุมชนเป้าหมายได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม เป็นผลให้ประชากรในชุมชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการเข้าถึงการพัฒนา และให้บริการของรัฐอย่างเสมอภาค ดังนี้

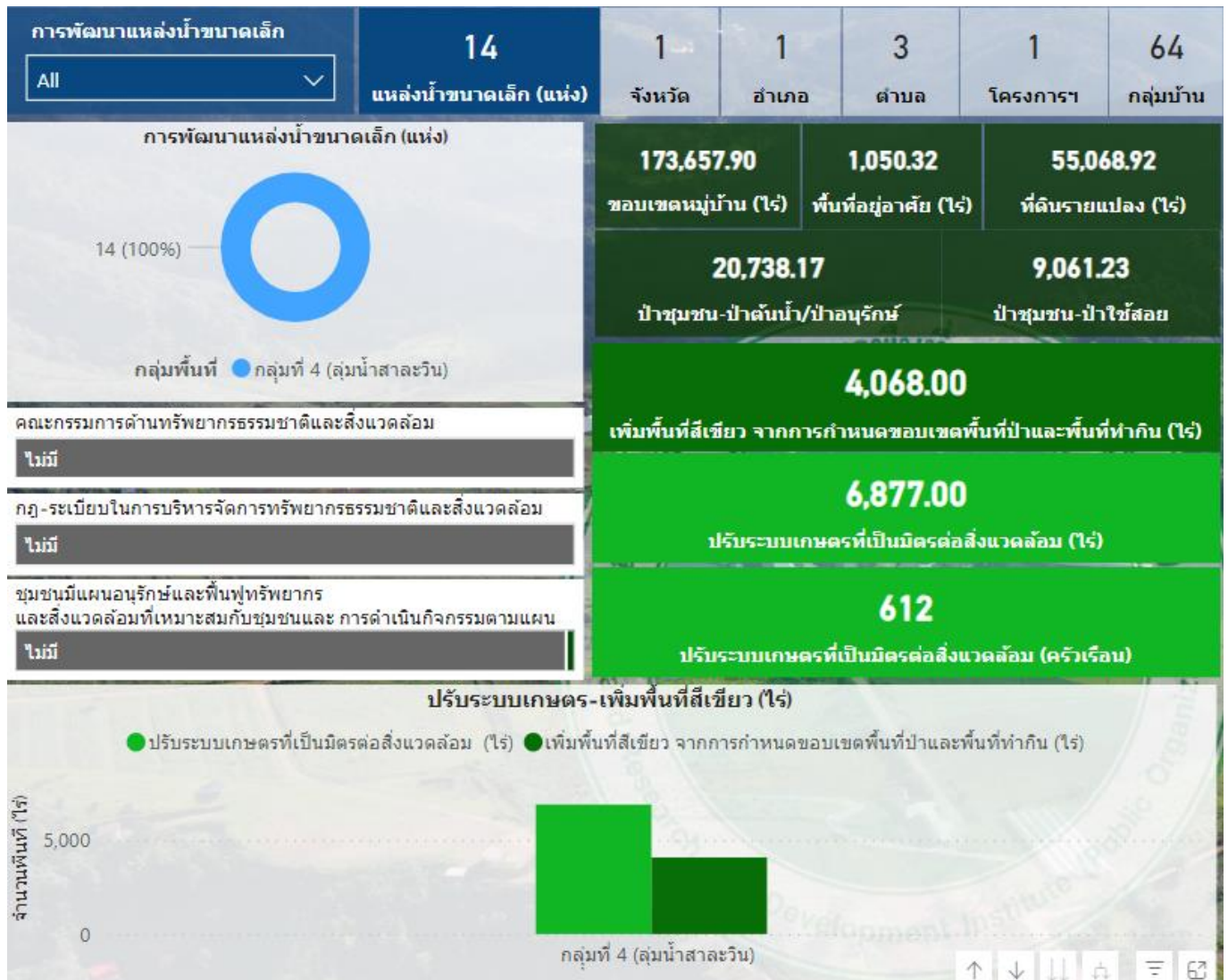
(1) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ

เกษตรกรจำนวน 20,208 คน คิดเป็น 3,533 ครัวเรือน ของ 64 กลุ่มบ้าน ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้วยอาชีพทางเลือกที่หลากหลาย จากเดิมที่มีเฉพาะการปลูกพืชท้องถิ่นและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เท่านั้น โดยมีการส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ อย่างครบวงจรตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด

สำหรับพืชทางเลือกที่สถาบันฯ ดำเนินการส่งเสริม ได้แก่ พืชผัก ไม้ผล ถั่ว ข้าว กาแฟอราบิก้า เสาวรสหวาน บัตเตอร์นัท นอกจากนี้ สถาบันฯ ได้ดำเนินการส่งเสริมการประกอบเกษตรกรรมอื่น ๆ ได้แก่ ปศุสัตว์ ประมง รวมทั้งอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ การทำหัตถกรรม การรวมกลุ่มสหกรณ์ ทั้งนี้ สถาบันฯ ได้ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้แก่ชุมชนอย่างใกล้ชิด ในการจัดอบรม สัมมนา ประชุม ศึกษาดูงานให้แก่เกษตรกร และติดตามให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ตัวอย่างกิจกรรมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่น การอบรมการบริหารจัดการกลุ่มและการทำบัญชี เทคโนโลยีการปลูกถั่ว การเขียนโครงการแก่ผู้นำหมู่บ้าน การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย การแปรรูปสมุนไพรอย่างง่าย กิจกรรมเก็บข้อมูลและสำรวจที่ดิน รายแปลงของเกษตรกร กิจกรรมทำแนวกันไฟ กิจกรรมรณรงค์การปลูกหญ้าแฝก และการติดตามให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ผู้ปลูกผักในโรงเรือน เกษตรกรผู้ปลูกเสาวรส เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอราบิก้า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาและข้าวไร่ การติดตามให้คำแนะนำการทำปุ๋ยหมัก (น้ำไส้เดือน) การทำหัตถกรรม หมูหลุม การทำค้างเสาวรส เป็นต้น นอกจากนี้ สถาบันฯ ได้จัดให้มีการรับรองการผลิตตามมาตรฐานอาหารปลอดภัย (GAP) โดยพืชที่ได้รับการรับรอง ได้แก่ ผักกาดฮ่องเต้ ผักกาด กวางตุ้ง ผักบุ้ง ฟักทองคางคก ถั่วฝักยาว ผักสลัด แตงกวา คื่นช่าย เสาวรส ฟักทองญี่ปุ่น และกาแฟ ตลอดจนจัดหาตลาด สนับสนุนแก่กลุ่มเกษตรกร ทำให้เกษตรกรในพื้นที่มีรายได้ในปี พ.ศ. 2566 รวมทั้งสิ้น 10,715,863 บาท โดยมีค่าเฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ที่ 120,000 – 150,000 บาท และในปี พ.ศ. 2567 (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม) มีรายได้รวมทั้งสิ้น 9,728,915 บาท

(2) ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

สามารถแก้ไขปัญหาการบุกรุกป่า โดยมีการจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน และแผนที่ดินรายแปลงของเกษตรกร จำนวน 2,067 คน จาก 26 กลุ่มบ้าน จำนวนที่ดิน 4,459 แปลง เป็นพื้นที่ 55,068.92 ไร่ และมีการปรับระบบการทำเกษตรให้เหมาะสมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่เกษตรกร 63 กลุ่มบ้านจากทั้งหมด 64 กลุ่มบ้าน คิดเป็นจำนวน 612 ครัวเรือน เป็นพื้นที่ 6,877 ไร่ โดยสามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียวได้จำนวน 4,068 ไร่ รวมทั้ง สนับสนุนกิจกรรมชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า การป้องกันไฟป่า และการทำฝายชะลอน้ำ เป็นต้น

(3) ด้านการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีผู้นำเกษตรกรและผู้นำชุมชนจำนวน 28 คน และสถาบันเกษตรกรจำนวน 2 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยสหกรณ์พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง จำกัด และวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมบ้านเชียงแก้ว เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนา มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดทำแผนชุมชนที่มีคุณภาพและขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น พัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาศักยภาพเยาวชนบนพื้นที่สูง ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งสถาบันเกษตรกรในรูปแบบของสหกรณ์พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง จำกัด เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้

ทั้งนี้ สหกรณ์ฯ ทำหน้าที่ ดังนี้

- จัดหาปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายตามความต้องการสินค้าของสมาชิก เช่น วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร อุปกรณ์จัดทำระบบน้ำ สิ่งของจำเป็นอื่น ๆ เป็นต้น

- รวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย เช่น เสาวรส พริกหวาน ผักต่าง ๆ และกาแฟ เป็นต้น จากนั้นนำผลผลิตมาคัดบรรจุ ติดต่อผู้รับซื้อ และขนส่งสินค้าไปจำหน่าย และ

- ธุรกิจเงินฝากออมทรัพย์ เนื่องจากบ้านแม่ระเมิงไม่มีธนาคารหรือตู้เอทีเอ็ม โดยตู้เอทีเอ็มที่อยู่ใกล้ที่สุดนั้นอยู่ห่างจากบ้านแม่ระเมิงเป็นระยะทาง 30 กิโลเมตร และด้วยสภาพเส้นทางการคมนาคมที่ยากลำบากจึงต้องใช้เวลาเดินทาง 1 ชั่วโมง ส่วนธนาคารอยู่ห่างจากบ้านแม่ระเมิงเป็นระยะทาง 50 กิโลเมตร และใช้เวลาเดินทาง 2 ชั่วโมง ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2561 จึงได้จัดตั้งธนาคารชุมชนบ้านแม่ระเมิง เพื่อช่วยเหลือสมาชิกสหกรณ์ฯ และประชากรในชุมชนด้านการรับฝากและถอนเงินโดยสหกรณ์ฯ จะทำหน้าที่รับฝากเงินออมทรัพย์และคิดดอกเบี้ยอัตราเดียวกับธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2561

สหกรณ์ฯ มีสมาชิกจำนวน 157 คน ทุนเรือนหุ้นจำนวน 203,300 บาท ทุนดำเนินงานจำนวน 1,663,706.79 บาท และผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ มีกำไรสุทธิจำนวน 261,117.28 บาท

นอกจากนี้ ชุมชนมีโอกาสดำเนินการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำขนาดเล็ก ระบบกระจายน้ำและการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ

ผลการดำเนินงานของสถาบันฯ ข้างต้น โดยเฉพาะการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพอย่างครบวงจร ควบคู่กับจัดตั้งสถาบันเกษตรกรขึ้นมาบริหารจัดการด้านการผลิตและการตลาด ก่อให้เกิดการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนซึ่งสอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 – 2570) ด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ ในประเด็นการรวมกลุ่มของเกษตรกรอย่างเข้มแข็ง อีกทั้งเป็นการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรให้สามารถบริหารจัดการด้านการตลาดได้ด้วยตนเอง ไม่ถูกเอาเปรียบ อีกทั้งกลุ่มเด็กและสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนและกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นประชากรในชุมชนได้รับโอกาสทางด้านการส่งเสริมองค์ความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ อันนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2) การนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนางานภายในและภายนอกองค์กร

รูปแบบการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าของประเทศ อันมีข้อจำกัดและอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงการพัฒนาของรัฐได้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ให้มีความเข้มแข็งและอยู่ดีมีสุข โดยการทำให้เกษตรกรมีรายได้พอเพียง มีความมั่นคงด้านอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและคุ้มค่า ด้วยระบบการเกษตรมูลค่าสูงปลอดภัย และการบริหารจัดการด้านการตลาดด้วยสถาบันเกษตรกร ผ่านการจัดทำโครงการนี้ จะเป็นต้นแบบให้แก่สถาบันฯ และบุคลากรทุกส่วนนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนชนเป้าหมายอื่น ๆ ของสถาบันที่มีอยู่จำนวนมากบนพื้นที่สูง โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกลตามแนวชายแดนของจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตาก

สำหรับหน่วยงานภายนอกอันประกอบด้วยหน่วยงานบูรณาการต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรนานาชาติ สามารถนำแนวทางนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ ทั้งนี้ สถาบันได้เผยแพร่และขยายผลไปสู่กลุ่มเป้าหมายภายนอกองค์กรแล้ว โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น

- การฝึกอบรมหลักสูตรนักพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน (นพส.) ให้แก่ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ

- การทำความร่วมมือกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผ่านการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)

- การจัดอบรมให้แก่นานาชาติ เช่น การสัมมนาเชิงปฏิบัติการหลักสูตร International Workshop “The Application of the Royal Project Sustainable Highland Development Model in an Unsettled and Unpredictable VUCA World” ระหว่างวันที่ 19 - 23 กรกฎาคม 2566 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโครงการหลวงชนกภิเศรดำริ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยเป้า, การสัมมนาเชิงปฏิบัติการหลักสูตร International Workshop “Highland Best Sustainable Agricultural Practices (Today) For Better Future Development” ระหว่างวันที่ 5 - 9 กุมภาพันธ์ 2567 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโครงการหลวงชนกภิเศรดำริ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สาใหม่ และสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์, การสัมมนาเชิงปฏิบัติการหลักสูตร International Workshop “Go Organic: The Challenges of Organic Production and Marketing” ระหว่างวันที่ 4 - 8 มิถุนายน 2567 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโครงการหลวงชนกภิเศรดำริ และ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงป่าแป๋ และสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการหลักสูตร International Workshop “Mainstreaming Leaving No One Behind In Sustainable Highland Development” ระหว่างวันที่ 24 - 28 มิถุนายน 2567 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโครงการหลวงชนกภิเศรดำริ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

9. การติดตามและประเมินผล

จากสภาพปัญหาของชุมชนในพื้นที่บ้านแม่ระเมิง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก คือ การปลูกพืชเชิงเดี่ยว ใช้สารเคมีในการทำการเกษตรทำให้มีต้นทุนสูง ได้ผลผลิตทางการเกษตรที่มีปริมาณน้อยและไม่มีคุณภาพ ผลผลิตที่นำมาจำหน่ายไม่ได้ราคา ถูกกดราคารับซื้อจากพ่อค้าคนกลาง และสภาพพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล มีความทุรกันดาร การคมนาคมยากลำบาก และประชากรในชุมชนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเขาเผ่าปกาเกอะญอ ขาดองค์ความรู้ในการทำการเกษตรและการประกอบอาชีพ เมื่อสถาบันฯ ได้เข้าไปดำเนินการในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งสถาบันเกษตรกรขึ้นมา ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ ประชากรในชุมชนมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้เพิ่มขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จัดตั้งสถาบันเกษตรกรในรูปแบบสหกรณ์พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง จำกัด ซึ่งมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการเป็นอย่างดี สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับชุมชนได้

ทั้งนี้ จากการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันฯ ในชุมชน สรุปได้ดังนี้

(1) ลดปัญหาเรื่องพ่อค้าคนกลาง ซึ่งเป็นต้นเหตุของการเอาเปรียบเกษตรกรในชุมชน และกดราคารับซื้อผลผลิตทางการเกษตร ยกตัวอย่างเช่น พ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อหัวบุกในพื้นที่กิโลกัสมละ 8 บาท แต่เมื่อเกษตรกรรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรขึ้นมา และจัดตั้งเป็นสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ จะทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่เพื่อดำเนินการจัดหาตลาดและช่องทางการจำหน่าย โดยติดต่อโรงงานรับซื้อหัวบุกโดยตรง เกษตรกรจึงนำบุกมาขายให้กับสหกรณ์ฯ ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้พ่อค้าคนกลางต้องเพิ่มราคารับซื้อหัวบุกเพื่อให้เกษตรกรขายหัวบุกให้ จึงเกิดการแข่งขันด้านราคาที่สูงขึ้น ดังนั้น เมื่อเกษตรกรในชุมชนมีอำนาจในการเจรจาต่อรองทางการตลาด จึงไม่ถูกเอาเปรียบ และสามารถจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้ในราคาที่สูงขึ้น

นอกจากนี้ ผลผลิตของสหกรณ์ฯ เป็นผลผลิตที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ต้องการของตลาด เนื่องจากมีการควบคุมการผลิตภายใต้มาตรฐานอาหารปลอดภัย (GAP) โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบแปลงของเกษตรกรเป็นประจำ อีกทั้งผลผลิตที่จำหน่ายผ่านสหกรณ์ฯ ต้องผ่านกระบวนการตรวจวิเคราะห์สารจากห้องปฏิบัติการของศูนย์พัฒนา โครงการหลวงแม่สองทุกครั้งก่อนจำหน่าย จึงทำให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นในความปลอดภัย ส่งผลให้เกษตรกรในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

(2) ลดปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิต โดยสหกรณ์ฯ เป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายให้แก่สมาชิกสหกรณ์ฯ ประกอบกับสหกรณ์ฯ จะดำเนินการสั่งซื้อสินค้าจำนวนมาก ส่งผลให้สามารถซื้อสินค้ามาจำหน่ายได้ในราคาที่ถูกลง อีกทั้งสมาชิกสหกรณ์ฯ สามารถลดต้นทุนในการขนส่งสินค้าหรือการเดินทางของตนได้ด้วย

ตัวอย่างของราคาอุปกรณ์ในการทำการเกษตร เช่น ท่อประปา กรณีที่ซื้อผ่านสหกรณ์ฯ จะมีราคา 650 บาท ในขณะที่ร้านค้าในอำเภอจำหน่ายราคา 850 บาท หรืออาหารสุกร กรณีที่ซื้อผ่านสหกรณ์ฯ จะมีราคา 860 บาท ในขณะที่ร้านค้าในอำเภอจำหน่ายราคา 920 บาท

ทั้งนี้ ปริมาณการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ฯ ตั้งแต่จัดตั้งเป็นกลุ่มเตรียมสหกรณ์จนถึงปีบัญชีปัจจุบันของสหกรณ์ฯ สรุปได้ดังนี้

ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ตั้งแต่วันที่ 30 ก.ย. 2557- 30 ก.ย. 2566

พ.ศ.	จัดหาสินค้ามาจำหน่าย(บาท)	รวมรวมผลผลิตจำหน่าย(บาท)	รายได้ทั้งหมด(บาท)	หมายเหตุ
2557	39,654	0	39,654	กลุ่มเตรียมสหกรณ์ฯ
2558	1,061,392	13,430	1,074,822	
2559	1,737,589	2,826,410	4,563,999	
2560	949,975	2,559,872	3,509,847	
2561	1,060,750	2,232,189	3,292,939	
2562	1,049,777	2,192,395	3,242,172	
2563	1,216,927	1,039,921	2,256,848	
2564	1,517,118	2,482,386	3,999,504	
2565	1,951,505	2,030,065	3,981,570	
2566	2,347,718	3,657,346	6,005,064	

(3) ส่งเสริมการออมให้แก่เกษตรกรในชุมชน ผ่านกิจการเงินฝากออมทรัพย์ ซึ่งได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2561 โดยมีเพียงการฝากและถอนเงินเท่านั้น ไม่มีการให้กู้ยืมเงิน ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่แตกต่างจากสหกรณ์ แห่งอื่น ทั้งนี้ สหกรณ์ฯ กำหนดอัตราดอกเบี้ยในอัตราเดียวกับธนาคารพาณิชย์ อันเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ของการออมทรัพย์ อีกทั้งยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชน

นอกจากนี้ จำนวนคนจนจากผลการสำรวจคนจนเป้าหมายเพื่อการวางแผนพัฒนาบนพื้นที่สูงของสถาบันฯ พบว่า มีปริมาณลดลง โดยในปี พ.ศ. 2565 หมู่บ้านในพื้นที่ที่มีความยากจน จำนวน 18 หมู่บ้าน คิดเป็น 8,896 คน จาก 3,080 ครัวเรือน ลดลงเหลือจำนวน 5,119 คน จาก 1,525 ครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2566

และผลจากการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรในพื้นที่จากโครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการ และความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด เฉลี่ยอยู่ที่ 4.57 ซึ่งเกษตรกรผู้ที่ได้เข้าร่วมโครงการของสถาบันฯ ได้ให้ความเห็นในการสำรวจความพึงพอใจว่า สถาบันฯ มีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเป็นกิจกรรมส่งเสริมการมีงานทำสร้างรายได้ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน เช่น กิจกรรมทำแนวกันไฟ จัดและคัดแยกขยะ ปลูกป่า การผลิตทางเกษตรที่ดีและเหมาะสม หรือ Good Agriculture Practices (GAP) ชุมชนเกษตรคาร์บอนต่ำ ความรู้เกี่ยวกับสารเคมี การทำฝาย ท่อผ้า ปลูกผัก แปรรูปอาหารผลไม้ เป็นต้น

ดังนั้น ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น จึงก่อให้เกิดการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนซึ่งสอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 – 2570) ด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ ในประเด็นที่เกษตรกรในชุมชนรวมกลุ่มได้อย่างเข้มแข็ง ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ มีองค์ความรู้ด้านระบบตลาด สามารถดำรงชีพด้วยการทำการเกษตรที่มีคุณภาพและมีความมั่นคง ทางด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งกลุ่มเด็กและสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนและกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นประชากรในชุมชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

10. บทสรุปผลความสำเร็จ

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง โดย “โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่ฮ่องสอน” ได้สร้างความเสมอภาคและเป็นธรรม โดยดำเนินงานพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ในพื้นที่ตำบลแม่ฮ่องสอน อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 64 กลุ่มบ้าน ด้วยการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวม ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ บนหลักการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มีสิทธิและศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างครบวงจร ตั้งแต่การวิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการ และประเมินผลการพัฒนา โดยการพัฒนามุ่งเน้นการทำให้ประชากรในพื้นที่สามารถเข้าถึงการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพอย่างครบวงจร ตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด โดยมีสถาบันเกษตรกรของชุมชนเป็นกลไกในการบริหารจัดการ ทำให้สถาบันฯ สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถาบันฯ คือ ชุมชนบนพื้นที่สูงมีความอยู่ดีมีสุข ด้วยการวิจัยและพัฒนา สืบสาน รักษา ต่อยอดงานโครงการหลวงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในที่นี้ชุมชนบนพื้นที่สูงซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมาย คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ฮ่องสอนสามารถประกอบอาชีพและสร้างรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีสิทธิด้านเศรษฐกิจและธุรกิจเท่าเทียมบุคคลอื่น และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสิทธิและศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยผลสำเร็จสรุปได้ ดังนี้

1. ชุมชนลดความเหลื่อมล้ำและกระจายการพัฒนาได้อย่างทั่วถึง

การดำเนินงานด้านการสร้างสถาบันเกษตรกรและส่งเสริมระบบตลาดเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง รวมทั้งการพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพนั้น มีผลการดำเนินงานที่ครอบคลุมสมาชิก 25 กลุ่มบ้าน ในพื้นที่สองตำบลคือ ตำบลแม่ฮ่องสอนและตำบลแม่หวาด อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

2. แก้ไขปัญหาด้านการผลิตและการตลาดให้แก่ชุมชน

ชุมชนมีอาชีพทางเลือกที่หลากหลาย สร้างโอกาสและลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพ มีตลาดรองรับด้วยการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างระบบตลาดที่เข้มแข็ง ด้วยการจัดตั้งสหกรณ์ฯ สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องต้นทุน

การผลิต และการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางในเรื่องการชั่ง ตวง วัด และการกตราคาในการรับซื้อผลผลิต อีกทั้งสหกรณ์ฯ เป็นผู้รวบรวมผลผลิตทางการเกษตรทั้งหมดในพื้นที่ จึงสามารถช่วยให้สมาชิกมีอำนาจในการต่อรองและขายผลผลิตทางการเกษตรได้ในราคาที่สูงขึ้น ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และยังเป็นแหล่งทุนของชุมชน

3. สมาชิกในชุมชนสามารถวางแผน การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

จากระบบตลาดที่เข้มแข็ง ส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด โดยมีการประสานงานด้านการตลาด การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การควบคุมการผลิตเพื่อให้ผลผลิตได้รับมาตรฐานอาหารปลอดภัย (GAP) การรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรเพื่อจำหน่าย การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตและการจัดการด้านโลจิสติกส์

นอกจากนี้ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจประเมินแปลงของเกษตรกรเป็นประจำและมีกระบวนการตรวจวิเคราะห์สารจากห้องปฏิบัติการของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สองก่อนนำผลผลิตไปวางจำหน่าย เพื่อให้ผลผลิตที่ได้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ส่งผลให้ผลผลิตของชุมชนเป็นที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ต้องการของตลาด ช่วยให้เกษตรกรในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

4. เกิดการออมของชุมชน

เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2561 ได้มีการจัดตั้ง “ธนาคารชุมชน” เพื่อให้สมาชิกในชุมชนรู้จักประโยชน์และคุณค่าของการออมทรัพย์ มีเงินออมไว้ใช้ในยามจำเป็น และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่สมาชิกในชุมชนให้มีการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. เกิดการพัฒนาชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีจิตสาธารณะ ดำเนินงานผ่านระบบสถาบันเกษตรกรด้วยความโปร่งใส สามารถพัฒนาศักยภาพการดำเนินงาน และการบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับการร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน ตลอดจนเกิดการคิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และดำเนินกิจกรรมที่เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่สมาชิกในชุมชน เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งมีการกระตุ้นให้เยาวชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและบริหารงานของสถาบันเกษตรกร รวมถึงมีการพัฒนาให้เป็นสถาบันเกษตรกรตัวอย่างบนพื้นที่สูง ที่มีการดำเนินการอย่างครบวงจรตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน และช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง อยู่ได้อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสถาบันเกษตรกรบนพื้นที่สูงแห่งอื่น ๆ ต่อไป

นอกจากนี้ ชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมโดยยึดหลักการดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการปลูกไม้ผลเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียว การจัดกิจกรรมรับซื้อขยะพิษเพื่อป้องกันมิให้ขยะพิษลงสู่แม่น้ำลำธารและปนเปื้อนในดิน ตลอดจนการจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การปลูกหญ้าแฝกและทำฝายชะลอน้ำ การทำแนวกันไฟฟ้า รวมถึงการพัฒนาให้สถาบันเกษตรกรเป็นองค์กรของชุมชนที่เป็นศูนย์กลางในเรื่องเศรษฐกิจและสังคม สามารถเป็นที่พึ่งของสมาชิกในชุมชนได้

ผลงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินฯ

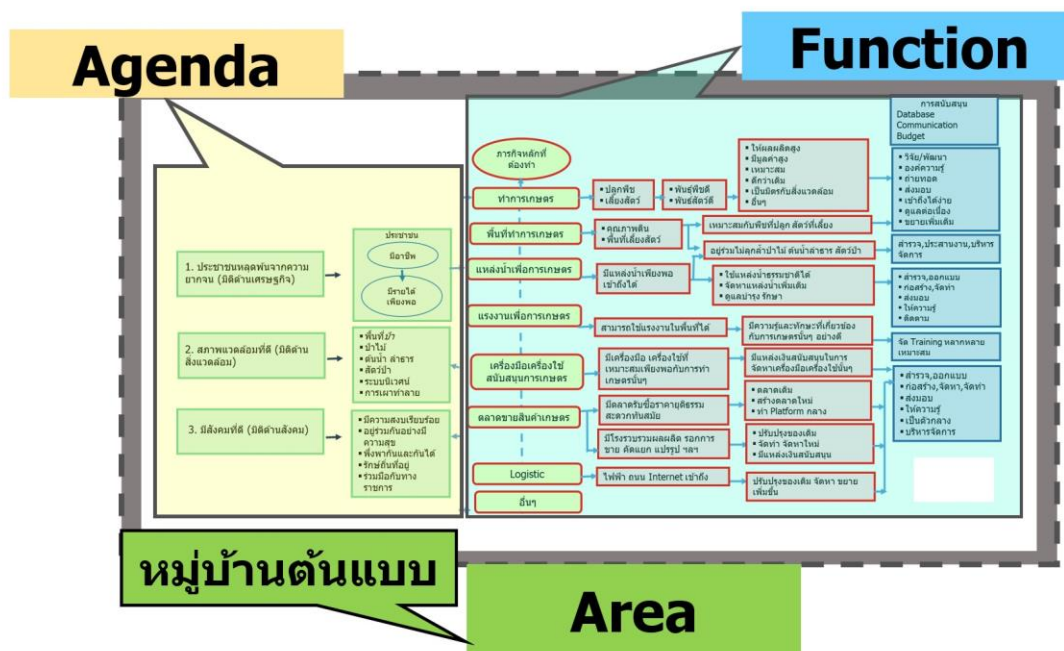
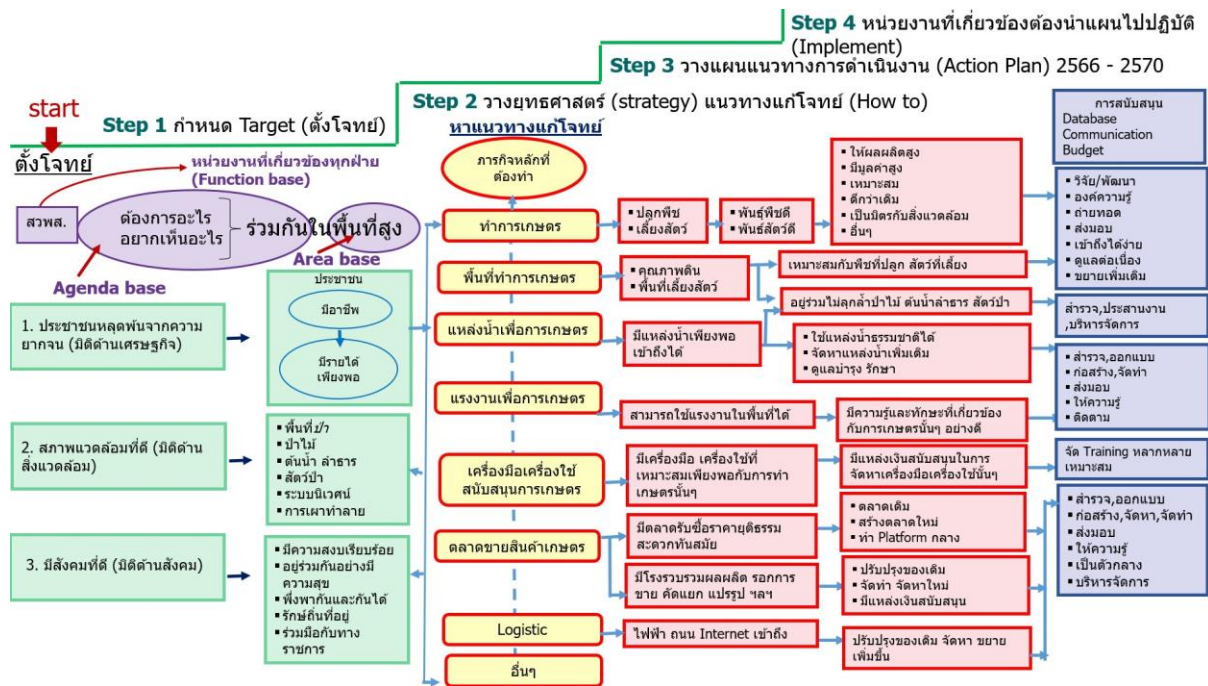
ขั้นตอนที่ 2

หมวด 2 ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์และการ
สื่อสารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

2.1 การจัดทำยุทธศาสตร์

(1) **กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์** สวพส.เน้นสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกองค์กร ในการวางแผนยุทธศาสตร์ทั้งในรูปแบบการจัดประชุมคณะทำงานในแต่ละระดับ และการวางแผนร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ปฏิบัติงานทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานร่วมกันรวมถึงการใช้ข้อมูลจากการสำรวจที่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สนับสนุนโครงการและงบประมาณทำให้เกิดความเชื่อมโยงการปฏิบัติงานในระดับนโยบายสู่ระดับพื้นที่ตอบสนองต่อการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยนำเครื่องมือ PESTEL Analysis วิเคราะห์ความท้าทายที่สำคัญของพื้นที่สูง ทบทวนบทบาทภารกิจ ผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา วิเคราะห์ความคาดหวังกลุ่มเป้าหมาย เวทีรับฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วิเคราะห์คู่เทียบประเมินความเสี่ยงเพื่อพิจารณาปัจจัยเสี่ยงที่มีโอกาสกระทบต่อการบรรลุยุทธศาสตร์ ใช้ข้อมูลจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และนำผลการศึกษาคำคัญๆ เช่น ข้อมูลสถานะเศรษฐกิจและสังคมพื้นที่สูง มาสนับสนุนการจัดประชุมทบทวนยุทธศาสตร์เป็นประจำทุกปี ประชุมแนวทางการจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อออกแบบ Project Idea กรอบแนวคิด ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และจัดทำข้อเสนอโครงการผ่านระบบคำของบประมาณประจำปี ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดจุดเน้นและเป้าหมายสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของ สวพส. ที่มีประเด็นความสอดคล้องเชื่อมโยงนโยบายสำคัญ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 BCG Model และเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่สูง (Sustainable Development Goals : SDGs) และใช้องค์ความรู้โครงการหลวง (Royal Project Model) ซึ่งได้รับการประกาศให้เป็น “แนวปฏิบัติสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาทางเลือก” (United Nations Guiding Principles on Alternative Development : UNGPs on AD) เพื่อนำไปขยายผลยังพื้นที่สูงอื่นของประเทศ

ทั้งนี้ สวพส.ประเมินโอกาสเชิงยุทธศาสตร์ จากการนำกรอบการประเมินความคุ้มค่าเพื่อพัฒนาองค์การมหาชน (CPER Model) มาใช้วิเคราะห์บทบาทของ สวพส.ในระบบ Ecosystem การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนของประเทศในฐานะ “หน่วยงานคู่ความร่วมมือ (Strategic Partner) โดยคำนึงถึงห่วงโซ่มูลค่า การดำเนินงาน (Result chain) และคาดการณ์โอกาสในการแข่งขัน (Foresight) เพื่อพร้อมรองรับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ร่วมกับการนำข้อมูลสารสนเทศจากระบบ HRDI GIS Portal การแสดงผลการดำเนินงานจากโปรแกรม Power BI เชื่อมโยงฐานข้อมูลสำคัญของประเทศ เช่น ข้อมูล TP-Map ที่รวบรวมข้อมูลคนจนแบบพุ่งเป้า ทำให้สามารถวิเคราะห์ฐานข้อมูลคนจนบนพื้นที่สูง และภาพรวมสถานการณ์คนจน 5 มิติ มาใช้วิเคราะห์ประมวลผล (Data Analysis) เพื่อกำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์ระยะสั้น (1 ปี) แผนระยะยาว (5 ปี) ตามทิศทางของ แผนปฏิบัติการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) และ แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570)

ภาพ - หลักการวางแผนยุทธศาสตร์ของ สวพส.

(2) นวัตกรรม - การใช้ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนให้เกิดโอกาสในการสร้างนวัตกรรมและโครงการต่างๆ

แผนยุทธศาสตร์ สวพส. สร้างโอกาสการดำเนินงานระหว่างงานวิจัย งานพัฒนา และงานอุทยานหลวงราชพฤกษ์ ที่มีการจัดการข้อมูลและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงาน และมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามพันธกิจ สร้างรูปแบบและกลไกความร่วมมือแบบเครือข่ายการทำงานที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ครอบคลุมทุกมิติ

(Inclusive) เน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชนและบูรณาการกับหน่วยงานทุกภาคส่วน เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคแก่ชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ตอบสนองความคาดหวัง ตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการแก่ผู้รับบริการทุกระดับ ทุกวัย ทั้งเกษตรกร ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร NGO ตลอดจนประชาชนและนักท่องเที่ยวอุทยานหลวงราชพฤกษ์ จึงนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมและโครงการต่างๆในระดับส่วนกลางและการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ เพื่อกระจายการพัฒนาให้ครอบคลุมพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย 4,205 กลุ่มบ้านใน 20 จังหวัด อาทิเช่น

- สร้างนวัตกรรมเชิงนโยบายที่เหมาะสมเพื่อกระจายการพัฒนาไปยังพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ให้มีความสำคัญกับการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน การพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area based) เพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ของชุมชนบนพื้นที่สูง และสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญและต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน มีชุมชนต้นแบบที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทางโครงการหลวง (RPF Model) 110 ชุมชน โดยแบ่งลักษณะความเข้มข้นของการดำเนินงานออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มบ้านศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 39 แห่ง 500 กลุ่มบ้าน กลุ่มบ้านที่พัฒนาแบบโครงการหลวงโดยสมบูรณ์ 44 แห่ง 616 กลุ่มบ้าน (กลุ่มบ้านระดับ A B C) เกษตรกรในกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐาน ตามปัญหาความต้องการและภูมิสังคมด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการทุกภาคส่วน ออกแบบการบริการโดยเน้นการยกระดับความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจประชาชน (To Empower) ให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ บริหารจัดการชุมชนของตนเอง กลุ่มที่ 2 กลุ่มบ้านที่พัฒนาบางกิจกรรม 1,016 กลุ่มบ้าน โดยร่วมกับบางหน่วยงานและภาคเอกชน พัฒนาเฉพาะเรื่อง ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ หรือภาคเอกชน เช่น การส่งเสริมด้านอาชีพ และกลุ่มที่ 3 กลุ่มบ้านหรือเครือข่ายการเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่สูงผ่านระบบการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคเอกชน 200 กลุ่มบ้าน ส่งผลกระทบต่อประชาชนบนพื้นที่สูงได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในและนอกภาคเกษตรมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ และยกระดับมาตรฐานการเกษตรสู่ความยั่งยืน 7,296 ครัวเรือน มีมูลค่ารายได้ 476.59 ล้านบาท คิดเป็นรายได้เฉลี่ย 80,271 บาท ต่อครัวเรือนต่อปี เป็นรายได้จากสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP และเกษตรอินทรีย์) คิดเป็นมูลค่า 184.59 ล้านบาท พัฒนาและส่งเสริมอาชีพเกษตรแก่เกษตรกรที่ยากจนหรือด้อยโอกาสตามแผนที่ความยากจน 1,585 ราย สร้างรายได้ 10.32 ล้านบาท เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนบนพื้นที่สูงให้ดีขึ้น 2,332 กลุ่มบ้าน คิดเป็นร้อยละ 54.45 ของพื้นที่สูงทั้งหมด 18 จังหวัด

- พัฒนานวัตกรรมงานวิจัยเชิงพื้นที่ด้วยชุดองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ 12 บริบทเพื่อแก้ไขปัญหาบนพื้นที่สูง ที่พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ มุ่งเป้าสร้างองค์ความรู้ที่แก้ปัญหาได้ชัดเจน/แม่นยำยิ่งขึ้น รองรับ การเปลี่ยนแปลง และเกิดผลกระทบสูงต่อชุมชน สอดคล้อง BCG Model & Carbon Neutrality สร้างความร่วมมือจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ภาคเอกชน และภาคอุตสาหกรรม 20 เครือข่าย ซึ่งมีจำนวนผลงานวิจัยนวัตกรรมที่ยื่นจดทรัพย์สินทางปัญญาและขอรับการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย 50 รายการ มีต้นแบบผลิตภัณฑ์จากพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูงที่ส่งมอบให้มูลนิธิโครงการหลวงหรือนำไปใช้ประโยชน์ระดับชุมชนและเชิงพาณิชย์ เกษตรกรได้รับประโยชน์มากกว่า 2,640 ราย

- พัฒนา application แบบตรวจประเมินคุณภาพภายในของระบบการเพาะปลูกพืช GAP และ Organic เพื่อตอบสนองความต้องการของเกษตรกรรายบุคคล ซึ่งช่วยให้เกษตรกรสามารถตรวจสอบระยะเวลา

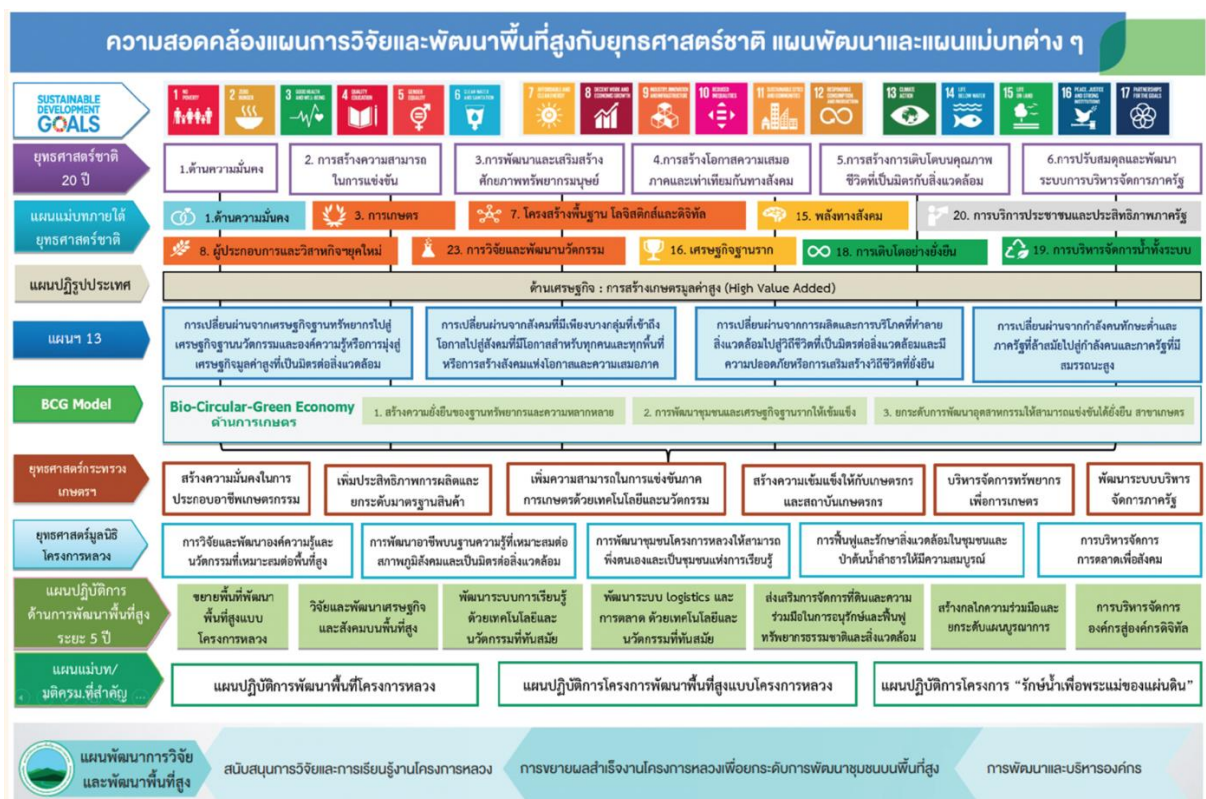
ในการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานของพืชได้ตลอดเวลา ผ่านระบบแสดงผลพื้นที่ปลูกพืช Organic และ GAP ได้แก่ ไม้ผล ชา กาแฟ พืชผัก ไม้ยืนต้น และพืชไร่ : ปีที่รับรอง ปีหมดยอายุ ผลการตรวจคุณภาพดิน และผลการตรวจคุณภาพน้ำ โดยค้นหาได้ถึงระดับเกษตรกรรายบุคคล เช่น เกษตรกรในพื้นที่แม่จรม จ.น่าน ผู้ปลูกพืช GAP ประเภทพืชผัก จำนวน 1 แปลงปีที่รับรอง 2563 หมดยอายุปี 2566 เป็นต้น

- **ยกระดับและพัฒนามาตรฐานการให้บริการของอุทยานหลวงราชพฤกษ์** เพื่อเข้าสู่มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ มาตรฐานด้านการให้บริการและความปลอดภัย ด้วยการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้และเยี่ยมชมอุทยานหลวงราชพฤกษ์แบบ On Site, On Air และ On Hand จัดทำ e-service ฐานข้อมูลพรรณไม้ พัฒนา Web Application พันธุ์ไม้ยืนต้นเชิงพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนสู่การเป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีมาตรฐานในระดับสากล (BGCI) โดยในปี 2566 มีจำนวนผู้เรียนรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ของอุทยานหลวงราชพฤกษ์ในองค์ความรู้งานโครงการหลวง โครงการพระราชดำริ การให้บริการวิชาการและการให้บริการทางสังคม 864,749 ราย

(3) การวิเคราะห์และกำหนดยุทธศาสตร์ - กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์หลัก

สวพส. มีกระบวนการวิเคราะห์และกำหนดทิศทางของยุทธศาสตร์ โดย

1. สร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ โดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นและทบทวนผลการดำเนินงานร่วมกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สูง ด้วยเครื่องมือ SWOT นำไปสู่การจัดทำกลยุทธ์ (TOWS Matrix) ที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการต่างๆ และสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ตามวาระการพัฒนายั่งยืน 2030 แห่งสหประชาชาติ

ภาพ - ความสอดคล้องยุทธศาสตร์ของ สวพส. กับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาและแผนแม่บทต่างๆ

2.วิเคราะห์ความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ระดับชุมชน หน่วยงานร่วมบูรณาการมาใช้วิเคราะห์วางแผนเป้าหมายแนวทางร่วมกัน ปรับปรุงการจัดทำแผนด้วยการ (1) นำข้อมูลสถิติการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการและความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของ สวพส. (2) ร่วมประชุมคณะทำงานจังหวัด ที่มีผู้แทนหน่วยงานเข้าร่วมเสนอประเด็นสำคัญการทำงานในระดับพื้นที่ (3) ระดมความคิดเห็นผ่านเวทีประชาคมร่วมกับเกษตรกรและผู้นำชุมชน เวทีทำแผนพัฒนาชุมชนเพื่อรับฟังความต้องการและปัญหาของชุมชน

3.ประมวลผลข้อมูลสารสนเทศ สังเคราะห์ เรียบเรียงเนื้อหา สรุปรวบรวมประเด็นเชิงยุทธศาสตร์นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์โดยนำเสนอผ่านเวทีวิพากษ์แผนฯ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ให้ความเห็นชอบและเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อสื่อสารเผยแพร่ให้แก่บุคลากรทุกส่วนงาน ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

4.นำ OKRs มาใช้วิเคราะห์ความเสี่ยงที่มีผลต่อการบรรลุยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปกำหนดกลยุทธ์ปรับแนวทางการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์รายการกิจ ได้แก่ 1)แผนปฏิบัติการวิจัย สวพส. 2)แผนกลยุทธ์การปรับเปลี่ยนการผลิตและการตลาดในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง 3)แผนการพัฒนางานองค์กรเพื่อเข้าสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon neutral) และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emission) 4)แผนกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากร 5)แผนพัฒนาบุคลากรด้านดิจิทัล 6)แผนปฏิบัติการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูง อีกทั้งจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) เพื่อเป็นเครื่องมือที่เชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์กับการปฏิบัติการ ใช้เป็นเครื่องนำทางหรือปรับทิศทางของงาน ปรับโครงการและกระบวนการ กำหนดแผนการใช้งบประมาณ การวางแผนพื้นที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์

ภาพ – Strategy Map of HRDI Plan

(4) ระบบงานและสมรรถนะหลัก-วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่นำการพัฒนาและเสริมสร้างส่วน

ราชการ

สวพส.จัดระบบงาน วางแผนกำลังคนตามตำแหน่งงาน สมรรถนะหลัก โครงสร้างองค์การ เชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์และทิศทางของแผนร่วมกับทุกภาคส่วนแบบมีส่วนร่วม ตามระบบงานสำคัญ ประกอบด้วย 1) ระบบบริหารจัดการองค์กร 5 สำนัก 2 หน่วย ประกอบด้วย สำนักวิจัย สำนักพัฒนา อุทยานหลวงราชพฤกษ์ สำนักอำนวยการ สำนักยุทธศาสตร์และแผน กลุ่มงานกฎหมาย และหน่วยตรวจสอบภายใน 2) ระบบปฏิบัติการระดับส่วนกลาง และระดับพื้นที่ 44 แห่ง อีกทั้ง สวพส.สร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมการทำงานที่เอื้อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการทุกกลุ่มด้วย “ศรัทธา-เป็นทีม-มีอาชีพ-ทำทันที” มีการบริหารจัดการ Project Team ในลักษณะ “พื้นที่-พันธกิจ-การมีส่วนร่วม” ระหว่าง สวพส. หน่วยงานระดับจังหวัด อำเภอ และชุมชน

ข. วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

(5) วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ

สวพส.กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “ชุมชนบนพื้นที่สูงมีความอยู่ดีมีสุข ด้วยการวิจัยและพัฒนา สืบสาน รักษา ต่อยอดงานโครงการหลวง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยพันธกิจ 4 ด้าน ประกอบด้วย

(1) ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนางานโครงการหลวงในการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ เพื่อให้โครงการหลวงเป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือและแลกเปลี่ยนการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางการวิจัย พัฒนา และการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาและการพัฒนาพื้นที่สูง

(2) การขยายผลความสำเร็จงานโครงการหลวง โดยการพัฒนาและยกระดับชุมชนบนพื้นที่สูงที่อยู่ห่างไกล ทุรกันดาร ตามแนวทางโครงการหลวง เพื่อให้ชุมชนมีความอยู่ดีมีสุข มีความเข้มแข็ง และมีความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง เป็นชุมชนต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง สำหรับชุมชนอื่นๆ ต่อไป

(3) พัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเผยแพร่และเรียนรู้ทางการเกษตร พระราชกรณียกิจ ศาสตร์พระราชา งานโครงการหลวง การวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรม และการให้บริการสังคม

(4) พัฒนาสถาบันให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง ทันสมัย ด้วยการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรองรับการบริหารจัดการขององค์กรให้มีประสิทธิภาพสูง และรองรับการเป็นเครือข่ายของสังคมการเรียนรู้บนพื้นที่สูง ตลอดจนปรับโครงสร้างองค์กรและพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีสมรรถนะและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุพันธกิจด้วยหลักธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ 1) ร้อยละของกลุ่มบ้านที่มีผลการประเมินระดับการพัฒนาไม่ต่ำกว่าระดับ B 2) องค์ความรู้และนวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่สูง 3) ชุมชน หน่วยงาน กลุ่มองค์กรทุกภาคส่วนเข้ามาเรียนรู้ในอุทยานหลวงราชพฤกษ์เพิ่มขึ้น 4) สวพส.ได้รับมาตรฐานการเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง

กำหนดวัตถุประสงค์สำคัญ ดังนี้

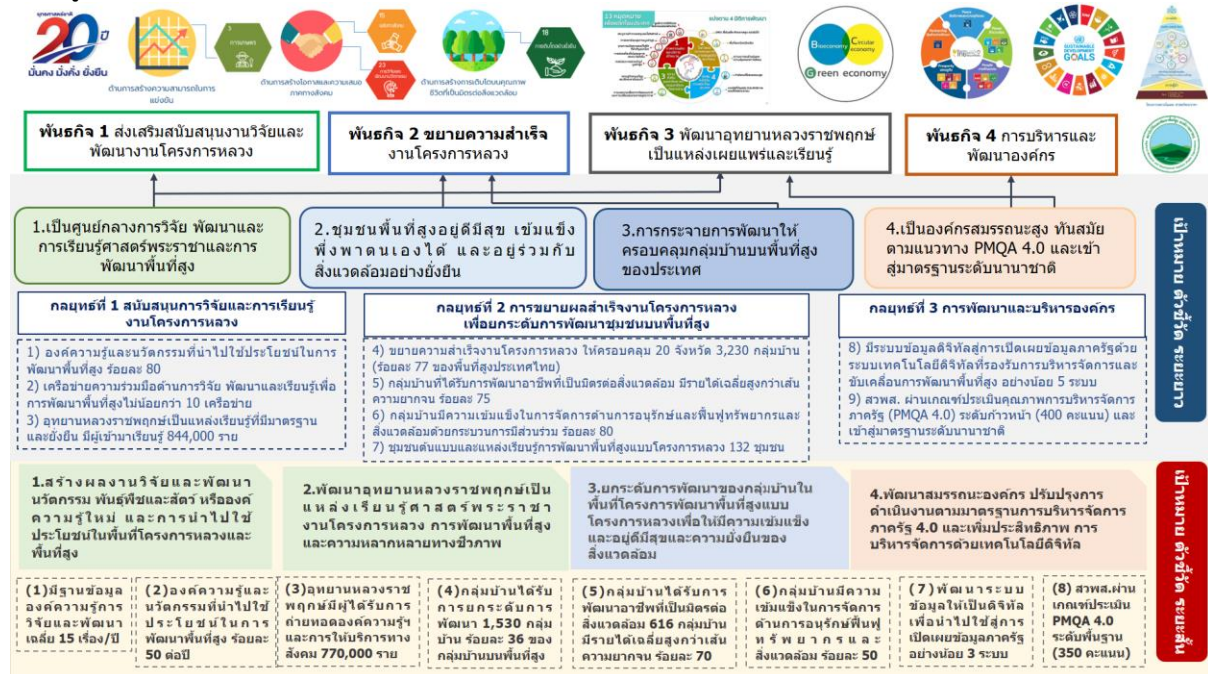
1) การวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะบนพื้นที่สูง มุ่งวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ที่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของชุมชนบนพื้นที่สูง สามารถนำไปใช้ประโยชน์แก่ชุมชนได้โดยตรงและทันเวลา

2) การพัฒนาพื้นที่สูงเชิงพื้นที่บนฐานความรู้ที่เหมาะสม ตามปัญหา ความต้องการ และภูมิสังคม (Area Approach) ยกระดับการพัฒนาของกลุ่มบ้านให้ครอบคลุม 616 กลุ่มบ้านอย่างมีส่วนร่วมทุกภาค

ส่วน สร้างกลไกเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดทำ MOU เน้นการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ภายใต้กฎหมายและหลักวิชาการ และกระจายการพัฒนาให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่ที่มีปัญหาวิกฤติ (กลุ่มพื้นที่ 2 และ 3)

3) การส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Learning Station) พัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ที่มีหลักสูตรการเรียนรู้และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ทันสมัย และรองรับการเรียนรู้ทุกรูปแบบ (On-site On-line และ On-Air) รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว และส่งเสริมสุขภาพ มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางทางคาร์บอนและร่วมเป็นส่วนหนึ่งในเป้าหมาย Net Zero Emissions ของประเทศไทย และเตรียมพร้อมพัฒนาศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร ชนกาธิเบศรดำริ เป็นศูนย์กลางในการขยายองค์ความรู้ในการพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศ

4) การพัฒนาและบริหารองค์กร เน้นการพัฒนาคุณภาพบริหารจัดการองค์กรให้มีสมรรถนะสูง ก้าวสู่ระบบราชการ 4.0 และนำ SDGs มาสนับสนุนการขับเคลื่อนองค์กรสู่การปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ พัฒนาบุคลากรด้านทักษะดิจิทัล พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความจำเป็นต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูง

ภาพ - ความเชื่อมโยงการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ของ สวพส.

(6) การพิจารณาวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

สวพส.กำหนดแนวทางในการดำเนินงาน จากการทบทวนแผนและผลการดำเนินงาน รวมถึงวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา การขับเคลื่อนงานเพื่อตอบสนองความท้าทายและสร้างนวัตกรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยนำรูปแบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทางโครงการหลวงมาประยุกต์ใช้ ดำเนินการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างพื้นฐานครบวงจรทั้งด้านการวิจัย พัฒนา แหล่งเรียนรู้อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ภายใต้ความร่วมมือของชุมชนและทุกภาคส่วน ประกอบด้วยกลยุทธ์และเป้าประสงค์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 สนับสนุนการวิจัยและการเรียนรู้งานโครงการหลวง

- 1) สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนงานโครงการหลวง และยกระดับการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนบนพื้นที่สูงมีความอยู่ดีมีสุข
- 2) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ ศักยภาพนักวิจัยและระบบนิเวศวิจัยเพื่อเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายการวิจัยและพัฒนาบนพื้นที่สูง
- 3) อุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้มีชีวิต มาตรฐาน ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้กับโครงการหลวง โดยเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและนานาชาติ

กลยุทธ์ที่ 2 การขยายผลสำเร็จงานโครงการหลวงเพื่อยกระดับการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง

- 1) ยกระดับการพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อให้ความเข้มแข็งและอยู่ดีมีสุขและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม
- 2) พัฒนาอาชีพบนฐานความรู้ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 3) กลุ่มบ้านเป้าหมายในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงมีความเข้มแข็งด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาและบริหารองค์กร

- 1) บุคลากรมีความรู้ ทักษะที่หลากหลายมิติ และปรับใช้ระบบดิจิทัล และการบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
- 2) งานวิจัยและพัฒนาบนพื้นที่สูงของสถาบัน ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึง และเป็นศูนย์กลางข้อมูลและสารสนเทศบนพื้นที่สูง
- 3) ยกระดับสมรรถนะองค์กร ตามมาตรฐานการบริหารจัดการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

2.2 การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ

ก.การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ

(7) การจัดทำแผนปฏิบัติการ

สวพส. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ภายใต้แผนปฏิบัติการของ สวพส. ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เน้นการทบทวนและจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับปัญหาเร่งด่วนรวมไปถึงการสนับสนุนนโยบายสำคัญของประเทศ ดำเนินกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการผ่านการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางการปฏิบัติงานในการจัดทำแผนตามเงื่อนไขมาตรการการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐสำหรับสื่อสารทำความเข้าใจแผนยุทธศาสตร์กับแผนปฏิบัติงานให้เป็นแนวทางเดียวกัน ทบทวนเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กรและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ เพื่อปรับปรุงแผนการดำเนินงานและวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณในระหว่างปีงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างน้อยต้องระบุเป้าหมาย ผลผลิต และผลลัพธ์ที่ชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยประชุมหารือร่วมกันระหว่างผู้รับผิดชอบโครงการ หัวหน้ากลุ่มงาน ผู้อำนวยการสำนัก รวมทั้งผู้บริหารของ สวพส. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติงานทุกส่วนงาน จัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการ ขั้นตอนการดำเนินงาน กิจกรรม ระยะเวลา กำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ให้บรรลุตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ รวมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบทำหน้าที่บริหารจัดการ

โครงการ รวมจำนวน 130 โครงการ ผ่านระบบการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี(ระบบบริหารโครงการ <https://erp.hrdi.or.th/project/manage>) โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพประสิทธิผล การลดต้นทุน เพิ่มความรวดเร็ว และสร้างคุณค่าต่อประชาชน ปรับปรุงกระบวนการทำงาน ด้วยการประชุมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณของสวพส. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สถาบันมีความเข้าใจ ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และการใช้จ่ายงบประมาณที่คุ้มค่าตามวัตถุประสงค์ รวมถึงการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ สวพส. นำเสนอให้คณะกรรมการสถาบันพิจารณาให้ความเห็นชอบและอนุมัติแผนฯ เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายของสถาบันในปีงบประมาณ ตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของ สวพส.

ภาพ –การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของ สวพส.

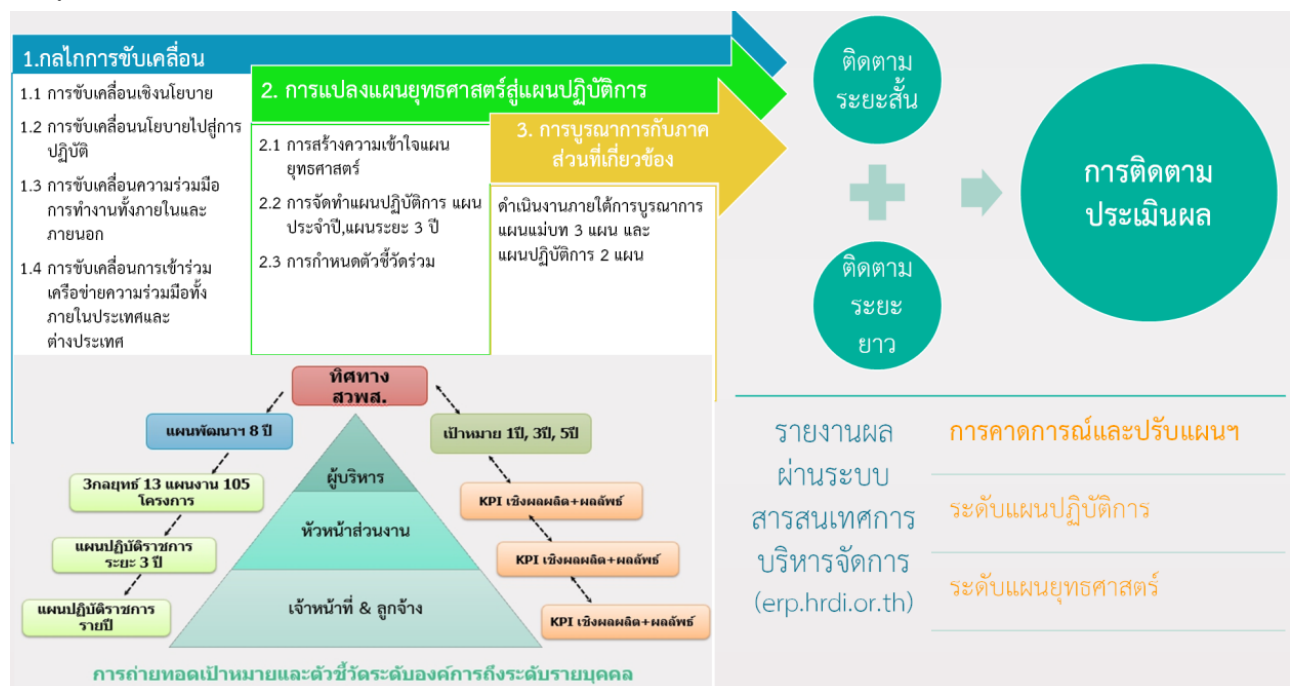
(8) การนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติ

สวพส. มีกลไกการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ผ่านกระบวนการปฏิบัติการที่ครอบคลุมทุกส่วนงานและสื่อสารสู่การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กร คือ 1) การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย เพื่อให้พันธกิจและภารกิจบรรลุตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถาบัน ด้วยการกำกับดูแลจากคณะกรรมการสถาบัน และคณะอนุกรรมการต่างๆ ผ่านการประชุมติดตามการดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือน 2) การขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการแปลงยุทธศาสตร์เชื่อมโยงมาสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้เป็นเครื่องมือใช้ในการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบสำหรับผู้บริหาร ช่วยให้ผู้บุคลากรปฏิบัติงานตามขั้นตอนและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนที่วางไว้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 549,070,800 บาท 3) กำหนดตัวชี้วัดร่วม โดยสร้างการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ แบบกระจายตัวชี้วัดสู่บุคลากรทุกระดับ ด้วยการกำหนดตัวชี้วัดระดับองค์กร กลุ่มงาน และบุคคล ที่มีความเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดสำคัญต่างๆ 4) มอบหมายงานและสอนงาน ในงานที่จะสร้างให้เกิดความรู้ และท้าทายให้เกิดผลงานตามแผนกลยุทธ์ที่มีความเชื่อมโยงกับองค์ความรู้หลักของ สวพส. และสามารถขับเคลื่อนงานตามกลยุทธ์ให้กับบุคลากรรายบุคคล (IDP) ตามแผนกลยุทธ์การพัฒนามูลฐาน ระยะเวลา 8 ปี (พ.ศ.2563 – 2570) ซึ่งเป็นกลยุทธ์การบริหารกำลังคนเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลน และเตรียมกำลังคนเพื่อตอบโจทย์ภารกิจสำคัญในอนาคต โดยในปี 2566 ดำเนินการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์พัฒนามูลฐาน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายตามนโยบายเชิงรุกที่เน้นพัฒนาความรู้และทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรรายบุคคล ที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับสถาปัตยกรรมองค์กร (EA) และแผนปฏิบัติการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูง ระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570) เพื่อเพิ่มขีดสมรรถนะของ

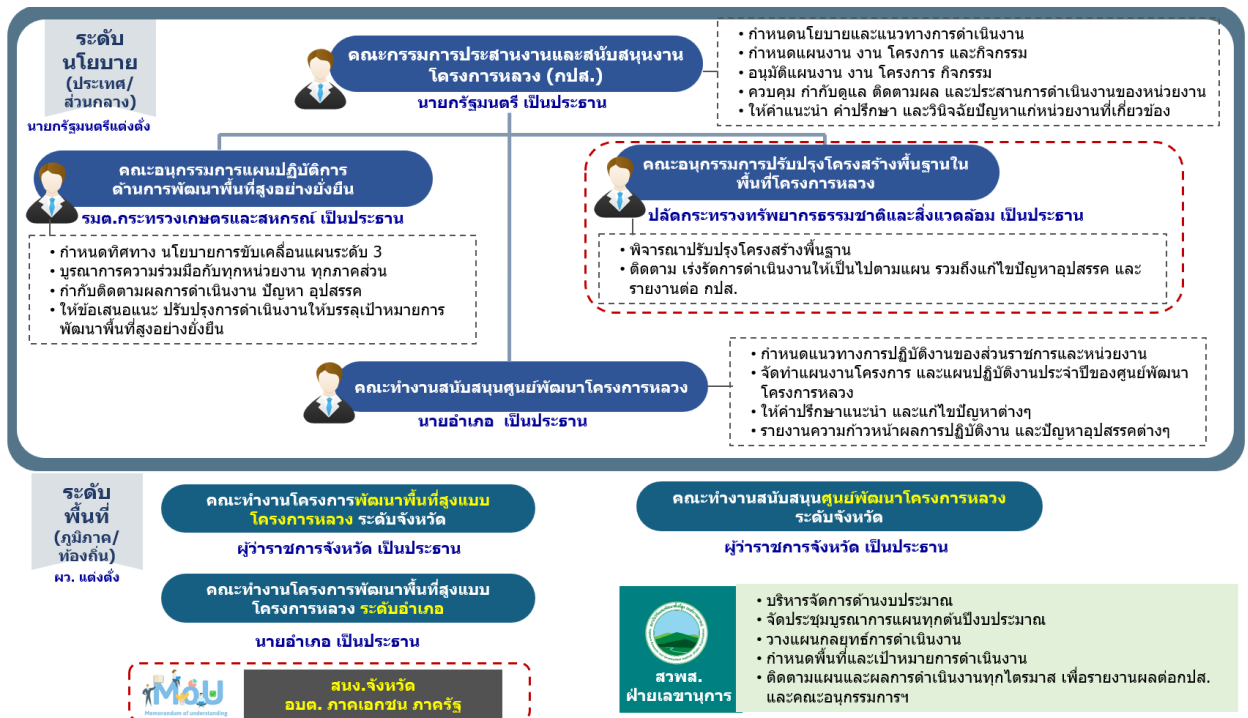
องค์กรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (High Performance Organization) มุ่งเน้นสู่ “องค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและเทคโนโลยีที่เหมาะสม”

สวพส.มีแนวทางการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติผ่านเครือข่ายภายนอกองค์กรทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ และตำบล โดยมุ่งพัฒนาร่วมกันภายใต้แนวคิด “การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนตามแนวทางโครงการหลวง” โดยขับเคลื่อนความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่และส่วนกลาง ผ่านการบูรณาการเชิงพื้นที่ สื่อสารสร้างความเข้าใจเป้าหมาย แผนงานและโครงการ และกำหนดกรอบงบประมาณ ร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาชน การถ่ายทอดหลักการดำเนินงานผ่านเวทีหารือร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด จัดตั้งคณะทำงานร่วมบูรณาการระดับจังหวัด อำเภอ และชุมชน เพื่อให้การทำงานไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องตามภารกิจของแต่ละส่วนงาน ติดตามความก้าวหน้าการปฏิบัติงาน และการแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิด สร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เกิดการจัดทำ MOU ร่วมกับ อปท. และภาคส่วนต่างๆ เพื่อการวางแผนและสนับสนุนการปฏิบัติงานร่วมกัน

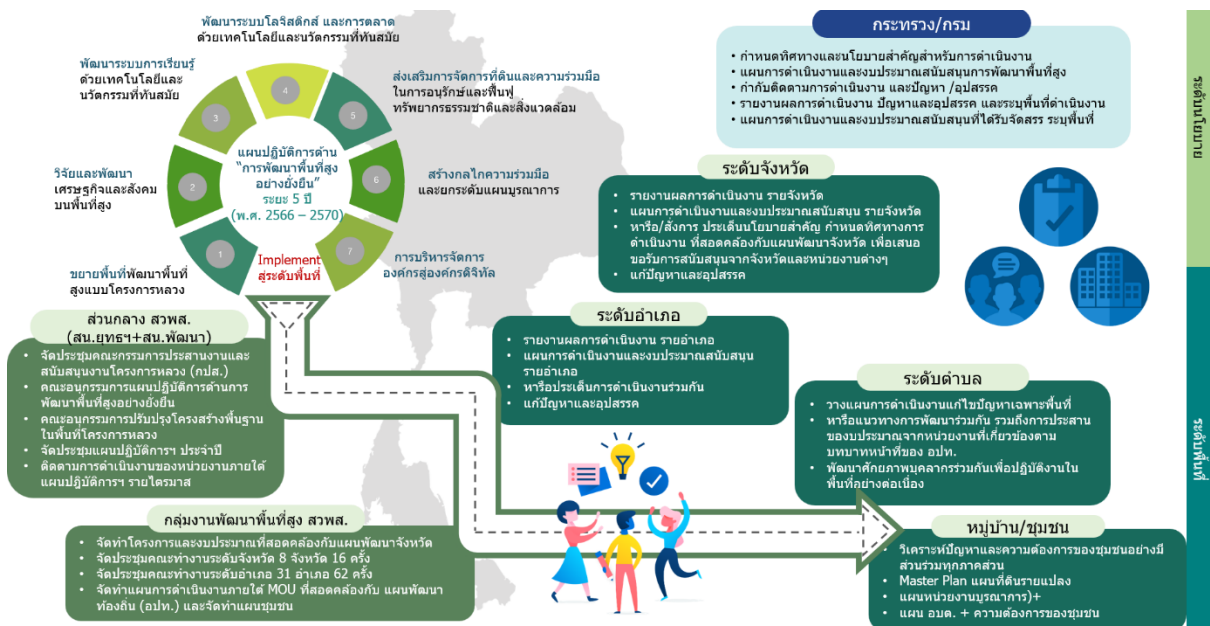
ตลอดจนการกำหนดกลไกคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ที่มี รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน ทำหน้าที่กำหนดทิศทาง นโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนแผนการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนของประเทศ กำกับ ติดตามเร่งรัดการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน รวมทั้งแก้ไขปัญหาอุปสรรค และรายงานต่อคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ซึ่งกำหนดให้มีการจัดการประชุมร่วมกับผู้แทนหน่วยงาน ปีละ 1 ครั้ง

ภาพ - การขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

ภาพ - กลไกการบริหารการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการสู่การปฏิบัติในแต่ละระดับ

ภาพ - การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนสู่การปฏิบัติเชิงพื้นที่

(9) การจัดสรรทรัพยากร

สวทส. ได้รับงบประมาณดำเนินงานจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ 1) งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จำนวน 497,115,400 บาท และเงินนอกงบประมาณที่นำมาสมทบงบประมาณจำนวน 51,955,400 บาท รวมงบประมาณทั้งสิ้น 549,070,800 บาท โดยนำมาจัดสรรตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จำแนกรายกลยุทธ์ประกอบด้วย (1) การวิจัยและเรียนรู้ฐานโครงการหลวง

188,822,400 บาท คิดเป็นร้อยละ 35 (2) ขยายผลความสำเร็จงานโครงการหลวง 199,519,100 บาท คิดเป็นร้อยละ 36 (3) การพัฒนาและบริหารองค์กร 160,729,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 29 ทั้งนี้ สวพส. ปรับตัวบริหารองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ทั้งบริหารจัดการบุคลากรและงบประมาณให้เกิดประสิทธิผลและคุ้มค่าลดการพึ่งพาภาครัฐ ตามแผนบริหารจัดการงบประมาณ 3 แนวทาง ประกอบด้วย (1) การเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการปฏิบัติงาน (2) งบประมาณจากหน่วยงานภายนอก (3) การหารายได้เพิ่มช่องทางบูรณาการ จัดทำงบประมาณเชิงรุก มีมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการปฏิบัติงาน ซึ่งปี 2566 สวพส.สร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนงบประมาณบูรณาการภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน 1,241.83 ล้านบาท บูรณาการงบประมาณหน่วยงานภายนอก 47.48 ล้านบาท มีความสามารถทางการเงินหารายได้ 44.24 ล้านบาท และลดค่าใช้จ่าย 28.50 ล้านบาท สร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนงบประมาณบูรณาการภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) 1,241.83 ล้านบาท บูรณาการงบประมาณหน่วยงานภายนอก 47.48 ล้านบาท มีความสามารถทางการเงินหารายได้เพื่อลดภาระงบประมาณภาครัฐ 44.24 ล้านบาท ลดค่าใช้จ่ายได้ 28.50 ล้านบาท

(10) แผนกลยุทธ์ด้านบุคลากรที่ทำให้ยุทธศาสตร์เป็นไปได้

สวพส. จัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากร ระยะ 8 ปี (พ.ศ.2563 – 2570) เป็นกรอบในการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติงานและขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ โดยกำหนดความรู้และทักษะเฉพาะตำแหน่งในสาขาที่เกี่ยวข้องที่จะใช้ในการขับเคลื่อนงานตามกลยุทธ์ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ เน้นการพัฒนาบุคลากรรายบุคคลตามแผนปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรรายบุคคลประจำปี (IDP) การพัฒนาองค์ความรู้หลักและองค์ความรู้และทักษะรายกลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Strategic IDP) ด้วยสมรรถนะ 4 ด้านสอดคล้องการนำไปปฏิบัติงาน คือ 1) ด้านงานวิจัย 2) ด้านงานอุทยานหลวงราชพฤกษ์ 3) ด้านงานพัฒนา และ 4) ด้านงานบริหารจัดการ ด้วยการมอบหมายงานเป็นหลัก อีกทั้งพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล(Digital IDP) ในประเด็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทางการเกษตร และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน สามารถ

ยกระดับการบริหารจัดการและการบริการขององค์กร บูรณาการข้อมูลและระบบงานเพื่อรองรับการเชื่อมโยงการทำงานอย่างเป็นระบบทั้งภายในและระหว่างหน่วยงาน ขยายโอกาสให้ชุมชนบนพื้นที่สูงและประชาชนทั่วไปเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ ทัวถึง เท้าเทียม ง่ายและรวดเร็ว สู่การขับเคลื่อนองค์กรเป็นศูนย์กลางข้อมูล สนับสนุนการวิจัย พัฒนา และการเรียนรู้การวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (Data Center)

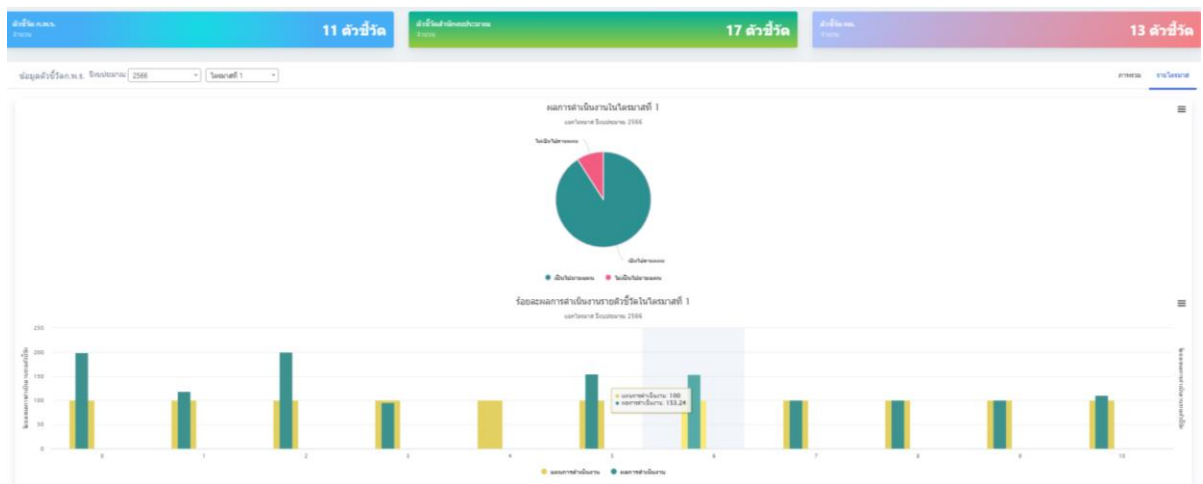
(11) ตัววัดผลการดำเนินการ

สวพส.ได้กำหนดตัวชี้วัดสำคัญที่ครอบคลุมทุกมิติซึ่งทำให้บรรลุตามเป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนปฏิบัติการในปี พ.ศ.2566 ทั้งนี้ได้เน้นการสร้างควมยั่งยืนให้กับชุมชนเป้าหมายให้เกิดความสมดุลทั้ง 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ มีตัวชี้วัดการนำผลงานวิจัยหรือทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้แก้ไข ปัญหาเชิงพื้นที่บนพื้นที่สูง (Area based) และมีผู้ได้รับประโยชน์ 2,640 ราย ผลงานวิจัย นวัตกรรม และ รายการยื่นจดทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้และตรงกับความต้องการและปัญหาของพื้นที่สูง จำนวน 50 รายการ เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพบนฐานความรู้และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง 19,306 ราย และเป็นเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายพิเศษที่ยากจนหรือด้อยโอกาสที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ บนพื้นที่สูง 1,585 ราย รายได้เพิ่มขึ้นของเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาอาชีพที่เป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำนวนเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายพิเศษที่ยากจนหรือด้อยโอกาสที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพ และสร้างรายได้ 10.32 ล้านบาท พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เกิดการรวมกลุ่มสถาบันเกษตรกรในการบริหารจัดการตลาดด้วยตนเองซึ่งมีการจำหน่ายผลผลิตผ่านตลาดโครงการหลวง ตลาดข้อตกลง ตลาดท้องถิ่น 103 แห่ง สมาชิก 4,250 ราย เงินทุนดำเนินงาน 33,661,191.20 บาท ด้านสังคม ชุมชนต้นแบบบน พื้นที่สูงได้รับการถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทางโครงการหลวง (RPF Model) 110 ชุมชน จำนวนผู้เรียนรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ของอุทยานหลวงราชพฤกษ์ในองค์ความรู้ด้านโครงการหลวง โครงการพระราชดำริ การให้บริการวิชาการและการให้บริการทางสังคม 864,749 ราย กลุ่มบ้านเป้าหมายได้รับการยกระดับการพัฒนาเพื่อให้มีความอยู่ดีมีสุข มีความเข้มแข็ง และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม 691 กลุ่มบ้าน เครือข่ายความร่วมมือในการบูรณาการงานด้านการวิจัย การพัฒนาพื้นที่สูง และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน 31 เครือข่าย เกษตรกรผู้นำบนพื้นที่สูง 1,044 ราย มีบทบาทสำคัญในการขยายความสำเร็จการพัฒนาพื้นที่สูง ร่วมกับเจ้าหน้าที่ สวพส. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนพื้นที่สีเขียวที่ชุมชนพื้นที่สูงเพิ่มขึ้น โดยกระบวนการมีส่วนร่วม 37,379 ไร่ จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Zoning) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าและพัฒนาชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการ 1.35 ล้านไร่ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดตัวชี้วัดสำคัญภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นแผน บูรณาการร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามภารกิจเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมกับ หน่วยงานของรัฐ 30 หน่วยงาน มหาวิทยาลัย ภาคเอกชน และชุมชนได้พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการ ดำเนินงานร่วมกันในระดับพื้นที่กว่า 31 เครือข่าย ชุมชนได้รับการพัฒนา 2,332 กลุ่มบ้าน (สูงกว่าแผน 2,300 กลุ่มบ้าน) ในพื้นที่ 18 จังหวัด

ภาพ – ความเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์สู่แผนปฏิบัติการ

การติดตามตัวชี้วัดการดำเนินงานของ สวพส. มีการติดตามอย่างต่อเนื่องทั้งรายเดือน รายไตรมาส และรายปี ให้เป็นไปตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ได้กำหนดโดยมีการรายงานผลการปฏิบัติงานผ่าน [ระบบสารสนเทศการบริหารจัดการ \(https://erp.hrdi.or.th/project/4890/monitoring\)](https://erp.hrdi.or.th/project/4890/monitoring) ทุกวันที่ 15 ของทุกเดือน และมีการแสดงผลภาพรวมผ่านหน้าเว็บไซต์ <https://kpireport.hrdi.or.th/> ให้ผู้บริหารสามารถติดตามตัวชี้วัดได้แบบ Realtime รวมไปถึงได้จัดทำระบบการติดตามเป้าหมายตัวชี้วัดที่สำคัญในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยใช้โปรแกรม Power BI ประมวลผลข้อมูลตัวชี้วัดเพื่อแสดงผลการติดตามผลลัพธ์การดำเนินงานที่สำคัญและการดำเนินงานที่ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และนโยบายที่สำคัญของประเทศ และการรายงานผลแก่รัฐมนตรีที่กำกับดูแลองค์การมหาชน และรายงานความก้าวหน้ารายไตรมาสและรายงานผลสัมฤทธิ์ผ่าน ระบบ eMENSCR เพื่อวิเคราะห์สถานะผลการดำเนินงานของแต่ละตัวชี้วัดสำคัญที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากมีตัวชี้วัดที่ยังดำเนินการล่าช้าหรือต้องมีการกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายและสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงจะมีการเสนอผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ และผู้เกี่ยวข้องให้จัดทำโครงการและงบประมาณเพื่อดำเนินงานในระยะต่อไป สำหรับการติดตามตัวชี้วัดภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นแผนบูรณาการร่วมกับหน่วยงานมีการติดตามผลการดำเนินงานตามเป้าหมายและตัวชี้วัดรายไตรมาส ด้วยระบบสารสนเทศและฐานข้อมูล ที่แสดงผลต่อสาธารณะในรูปแบบ Dashboard ภาพรวมการรายงาน ตัวชี้วัด ผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายเงินงบประมาณแสดงผลข้อมูลสำคัญในเชิงแผนที่ได้และติดตั้ง ใช้งานผ่านระบบ MPIP <https://mpip.hrdi.or.th> ซึ่งมีหน่วยงานบูรณาการตามแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน เข้าใช้ระบบรวม 30 หน่วยงาน

ที่มา : <https://kpireport.hrdi.or.th/>

ภาพ -การแสดงผลตัวชี้วัดรายไตรมาส

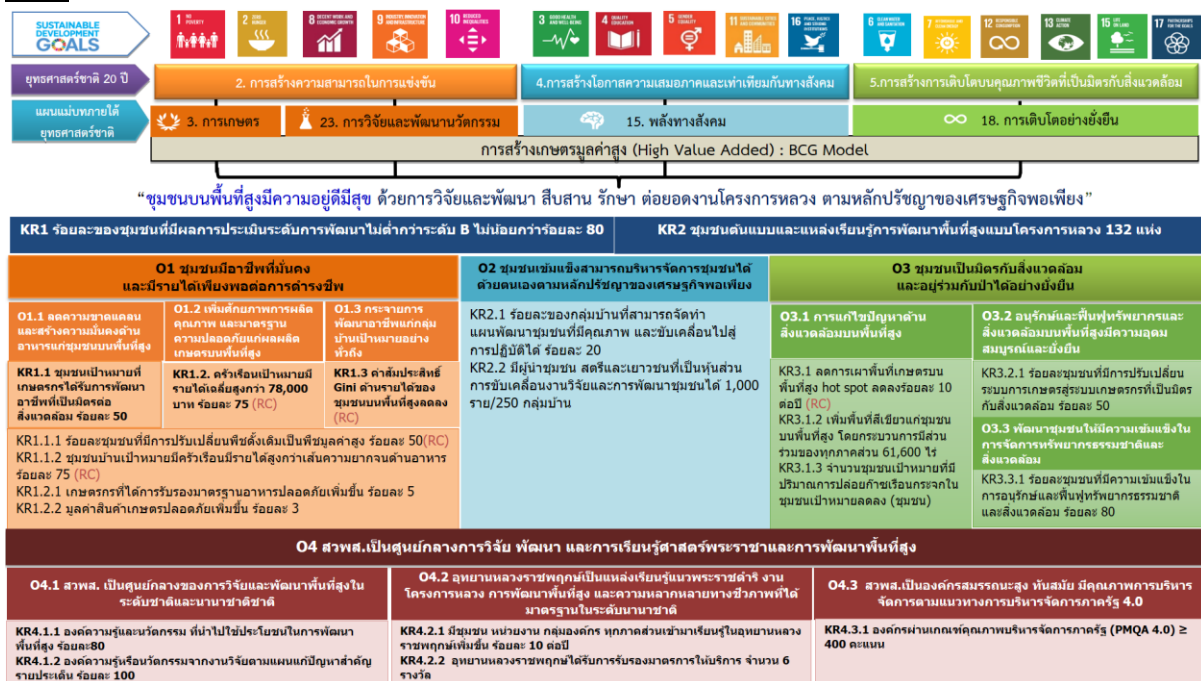
(12) การคาดการณ์ผลการดำเนินการ

ระดับแผนปฏิบัติการ จากการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการรายโครงการ และงบประมาณดำเนินงาน ผ่านระบบสารสนเทศการบริหารจัดการ <https://erp.hrdi.or.th/> นำมาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเทียบกับ แผน เพื่อคาดการณ์ความเป็นไปได้ที่จะบรรลุตามเป้าหมาย

ระดับแผนยุทธศาสตร์ นำข้อมูลจากการดำเนินงานที่ผ่านมา (Base line data) ประกอบกับการใช้หลักการคิดเชิงระบบ (Systematic concept analysis) การวิเคราะห์คู่เทียบ(Benchmarking) ร่วมกับการศึกษา Ecosystem ตามกรอบการประเมินความคุ้มค่าเพื่อพัฒนาองค์การมหาชน(CPER Model)) ใช้คาดการณ์โอกาสในการแข่งขัน (Foresight) เพื่อพร้อมรองรับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และนำมาเป็นหลักในการวิเคราะห์ความน่าจะเป็น สร้างโอกาสในการพัฒนาการดำเนินการ ออกแบบวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำไปขับเคลื่อนงานให้บรรลุผลลัพธ์ที่สำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบด้านพันธกิจ วิธีการ และผลลัพธ์การดำเนินงานของหน่วยงานคู่เทียบ โดยสรุปประเด็นและคู่เทียบในการกิจด้านการวิจัย ด้านพัฒนา ด้านอุทยานหลวงราชพฤกษ์ และด้านบริหารจัดการ เพื่อวิเคราะห์หาหน่วยงานคู่เทียบและ Best Practice อีกทั้งวิเคราะห์สถานะของ สวพส. เพื่อกำหนดแนวทางประเด็นที่ต้องปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานในระยะต่อไป

ทั้งนี้ สวพส.รายงานผลเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ตามแผนยุทธศาสตร์ แสดงผลด้วย Power BI และ Dashboard ทำให้เกิดการติดตามค่าเป้าหมายตัวชี้วัดของการดำเนินงาน ที่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือต้องปรับแผนให้ทันเวลา และนำ OKRs มาใช้วิเคราะห์เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน โดยออกแบบและวางแผนงานรองรับผลกระทบจากความเสี่ยงที่มีผลต่อการบรรลุยุทธศาสตร์ ได้แก่ **1) จัดทำแผนกลยุทธ์การวิจัย** ที่นำความท้าทายภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้ม นำไปสู่การกำหนดโจทย์วิจัย ตามแนวทาง BCG model ร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องและการประเมินผลลัพธ์ ถอดบทเรียนความสำเร็จเพื่อขยายผลงานวิจัยในพื้นที่สูงอื่น **2) จัดทำแผนการยกระดับและขยายพื้นที่การพัฒนาแบบโครงการหลวง** เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ดำเนินงานตามแบบโครงการหลวงโดยสมบูรณ์ โดยมีแผนพัฒนารายกลุ่มบ้าน ตาม Master plan เพื่อยกระดับการพัฒนาแบบ ABC 616 กลุ่มบ้าน กลุ่มที่ 2 ดำเนินการบางกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานและภาคเอกชนบางแห่ง และกลุ่มที่ 3 กลุ่มบ้านเครือข่ายการเรียนรู้ **3) พัฒนาเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ** สนับสนุนการวิเคราะห์และการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ วางแผนพัฒนาศูนย์กลางการให้มีความรู้ทักษะดิจิทัล โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ทักษะที่หลากหลาย สามารถบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยพัฒนาระบบการบริหารจัดการข้อมูลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาพื้นที่สูง (HRDI GIS Portal)

และออกแบบการใช้งานข้อมูลได้ทั้งแบบ online และ offline 4) จัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ด้วยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และวิถีชีวิตแบบ Next normal แบบ Off line, On line, On Air และ On Hand และพัฒนาการท่องเที่ยวแบบวิถี Low Carbon เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสัมผัสธรรมชาติที่สวยงาม เพื่อสู่เป้าหมาย Net zero emissions 5) จัดทำแผนการสื่อสารและประชาสัมพันธ์เชิงรุก แบบรายปีและระยะยาว พ.ศ. 2566-2570 ด้วย 3 กลยุทธ์ คือ สร้างสรรค์ผลงาน สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาค้นและภาพลักษณ์องค์กร 6) จัดทำแผนบริหารจัดการงบประมาณ มีมาตรการด้านการประหยัดค่าใช้จ่าย สร้างพันธมิตรและเป็นการบูรณาการทำงานร่วมกับภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน และจัดทำแผนบริหารจัดการงบประมาณของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2565-2567)

ภาพ - เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ของ สวพส.

ข.การปรับเปลี่ยนแผนปฏิบัติการ

(13) การปรับเปลี่ยนแผนปฏิบัติการ

สวพส.ใช้การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณเทียบกับแผนที่วางไว้ ผ่านระบบ ERP เพื่อเป็นข้อมูลเสนอต่อผู้บริหารในการประกอบการตัดสินใจบริหารจัดการงบประมาณและการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ผ่านการประชุมรายงานความก้าวหน้า กำกับติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ในระดับโครงการ สำนัก และองค์กร เพื่อร่วมกันพิจารณา ปัญหา อุปสรรค วิเคราะห์ความเสี่ยงที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการบรรลุผลตามยุทธศาสตร์ หากโครงการที่ดำเนินงานที่ต่ำกว่าเป้าหมาย จะเร่งรัดและปรับเปลี่ยนแผนปฏิบัติให้เหมาะสม เพื่อให้โครงการสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาได้ทันต่อเหตุการณ์ กรณีหากโครงการมีการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดของโครงการเรียบร้อยแล้ว และมีงบประมาณคงเหลือ จะพิจารณาปรับงบประมาณไปดำเนินกิจกรรมอื่นที่มีความจำเป็น เร่งด่วน และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของ สวพส.ภายใต้ระเบียบและหลักเกณฑ์

ผลลัพธ์สำคัญในหมวด 7 ที่เป็นผลจากการดำเนินงานของหมวด 2 ข้อ 7.1 (1) (2) ข้อ 7.5 (14) (15)

7.1 ผลลัพธ์ด้านประสิทธิผลและการบรรลุพันธกิจ

สวพส. มีผลการดำเนินงานตามพันธกิจหลักสูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ คำนึงถึงการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในงานวิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เพื่อต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน พร้อมทั้งขยายผลองค์ความรู้โครงการหลวงจนเกิดเป็น “ชุมชนต้นแบบ” ขับเคลื่อนการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ส่งผลให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น พันธุ์ความยากจนบนพื้นที่สูง รวมถึงเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของประชาชนทั่วไปผ่านแหล่งเรียนรู้ของอุทยานหลวงราชพฤกษ์ ซึ่งมีแนวโน้มของผู้สนใจเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

7.2 การบรรลุผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดด้านผู้รับบริการ และประชาชน

สวพส. ให้ความสำคัญกับการยกระดับการให้บริการประชาชน แม้ไม่มีบริการที่ให้ต่อประชาชนโดยตรงแต่รวบรวมและวิเคราะห์สารสนเทศของกลุ่มผู้รับบริการและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่ม เพื่อนำมาคาดการณ์ความต้องการและออกแบบนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการในปัจจุบันและอนาคตทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งที่อยู่ในชุมชนบนพื้นที่สูงของประเทศ และกลุ่มผู้มาเรียนรู้และนักท่องเที่ยวภายในอุทยานหลวงราชพฤกษ์ กลุ่มผู้เรียนรู้จากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา ส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความผูกพันและเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของ สวพส. เห็นได้จากระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการทุกกลุ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันก็มีสมาชิกเกษตรกรผู้นำบนพื้นที่สูงได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำ ทำหน้าที่เสมือนบุคลากรประจำในพื้นที่ เป็นกลไกช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาบนพื้นที่สูง และเป็นทั้งผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้และตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น

7.3 การบรรลุผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดด้านการพัฒนาบุคลากร

สวพส. มุ่งยกระดับสู่องค์กรเป็น “องค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัล” จึงมีการทบทวนกระบวนการงานและพัฒนาระบบงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง โดยบุคลากรมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย จึงยกระดับความรู้ ความสามารถตามองค์ความรู้หลักเพิ่มขึ้น มีขีดความสามารถในการพัฒนางานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ สร้างคุณค่าต่อสังคม สามารถคิดค้นนวัตกรรม Application เทคโนโลยีวิจัย ระบบสารสนเทศที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ จากการบูรณาการการทำงานเชิงพื้นที่ในลักษณะ “พื้นที่-พันธกิจ-การมีส่วนร่วม” ทำให้เกิดบรรยากาศการวางแผน การปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน บุคลากรมีการบูรณาการงานข้ามสายงาน ร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาบนพื้นที่สูงที่มีความซับซ้อนในเชิงรุก เกิดความคุ้มค่าสูงสุดในการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

7.4 การบรรลุผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดด้านการเป็นต้นแบบ

สวพส. ดำเนินงานตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการ 4.0 จึงยกระดับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน พัฒนาคุณภาพสู่องค์กรที่เป็นเลิศเทียบเท่ามาตรฐานสากล และมีผลการดำเนินงานที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม กระทั่งผ่านการประเมินระดับองค์กรมหาชนตามนโยบายการกำกับดูแลองค์กรในระดับที่ดี จนสามารถเป็นต้นแบบการปฏิบัติงานที่ดีด้านการพัฒนาทางเลือกบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน และต้นแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่แหล่งเรียนรู้มาตรฐาน นำสู่การขยายผลต้นแบบเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญให้ครอบคลุมพื้นที่สูงอื่นของประเทศ

7.5 การบรรลุผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดด้านผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม

สวพส. กำหนดตัวชี้วัดที่มีผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ชาติ เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และแผนแม่บทสำคัญ โดยดำเนินงานครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ พัฒนาภาคเกษตรบนพื้นที่สูงให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านสังคม เสริมสร้างความเข้มแข็งของคนและชุมชนในการพึ่งพาตนเอง โดยดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพให้สถาบันเกษตรกร ด้านการเติบโตอย่างยั่งยืน อนุรักษ์ฟื้นฟูและสร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าต้นน้ำ และพัฒนาระบบนิเวศบนพื้นที่สูงให้ยั่งยืน เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนเป้าหมาย

7.6 การบรรลุผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดด้านการลดต้นทุน การสร้างนวัตกรรม และการจัดการกระบวนการ

สวพส. คำนึงถึงการลดต้นทุนและมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้อย่างชาญฉลาดเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนและชุมชนบนพื้นที่สูง ช่วยประหยัดต้นทุนด้านการบริหารจัดการของภาครัฐ เกษตรกรและบุคลากรได้รับความสะดวกจากการใช้ Application ในการเข้าถึงข้อมูลเชิงพื้นที่ รวมถึงคำนึงถึงการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะเพื่อนำไปใช้ต่อยอดการพัฒนานวัตกรรม

การพัฒนาผลงาน ของ สวพส. ปี 2567

การพัฒนาผลงาน

รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ รายนาม

หมวด 1 ด้านการนำองค์การและความรับผิดชอบต่อสังคม

หมวด 1 การนำองค์การ

1.1 การนำองค์การโดยผู้บริหารส่วนราชการ

ก. วิสัยทัศน์ ค่านิยม

1) **วิสัยทัศน์และค่านิยม** ผู้บริหาร สวพส. ได้มีการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่างๆ ที่อาจเกิดผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่สูง และให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 นโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และนโยบายที่สำคัญ เช่น SDGs, BCG Model, Carbon Neutrality, Net Zero Emissions ทั้งระดับส่วนกลาง และพื้นที่ปฏิบัติงาน ภายใต้ “แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)” แบบบูรณาการ ที่เน้นยกระดับการพัฒนาของชุมชนบนพื้นที่สูงให้เข้มแข็ง กระจายการพัฒนาพื้นที่สูงให้ทั่วถึง สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ภายใต้วิสัยทัศน์ **“ชุมชนบนพื้นที่สูงมีความอยู่ดีมีสุข ด้วยการวิจัยและพัฒนา สืบสาน รักษา ต่อยอดงานโครงการหลวง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** โดยผู้บริหารมีการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ให้กับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานร่วมบูรณาการรับทราบอย่างชัดเจนและทั่วถึง

ปี 2566 ผู้บริหารได้ให้มีการจัดประชุมทบทวนและกำหนดค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสมกับ สวพส. ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน และสามารถขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ต่างๆ ของ สวพส. ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งได้กำหนดค่านิยม **“มุ่งผลสัมฤทธิ์-มีความรับผิดชอบ-มุ่งมอบความเป็นเลิศ-ชูเชิดคุณธรรม”** โดยผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น พุ่มเท ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และแลกเปลี่ยนการทำงานกับบุคลากรในลักษณะ Coaching & Training มอบหมายงานที่ทำให้เกิดทักษะการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ไขปัญหาเป็น ในลักษณะ project team ลงปฏิบัติงานในพื้นที่จริงและเข้าถึงผู้รับบริการ

2) **การส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตามหลักนิติธรรม ความโปร่งใส และความมีจริยธรรม** คณะกรรมการบริหาร คณะอนุกรรมการด้านต่าง ๆ และผู้บริหาร สวพส. บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ยึดมั่นในความถูกต้องและซื่อสัตย์สุจริต ประกาศนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี ให้บริการด้วยความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ส่งเสริมการสื่อสารแบบสองทาง รับฟังข้อคิดเห็น ความต้องการ ความคาดหวังของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เปิดช่องทางในการแจ้งเบาะแสหรือข้อร้องเรียนจากการกระทำผิดกฎหมาย จรรยาบรรณ พฤติกรรมที่อาจสื่อถึงการทุจริต และการประพฤติมิชอบของบุคคลในองค์กร รวม 8 ช่องทาง ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ อดทน ขยันหมั่นเพียร และมีระเบียบวินัยทั้งต่อตนเองและส่วนรวม แสดงเจตจำนงการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์และต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เจตจำนงสุจริตในการทำงานที่ “มุ่งประโยชน์ส่วนรวม มีจิตอาสา ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต” จัดทำแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคลากรในการรับของขวัญ ทรัพย์สิน และประโยชน์อื่นใด ประกาศมาตรการการดำเนินการกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของ สวพส. สำหรับทุกคนในองค์กร กำหนดแนวปฏิบัติพฤติกรรมที่ควรทำและไม่ควรทำ (Dos & Don'ts) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ สวพส. ได้อย่างเหมาะสม

ข. การสื่อสาร

3) **การสื่อสาร** ผู้บริหาร สวพส. เปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการ มีการสื่อสารในลักษณะการสื่อสาร 2 ทาง ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผ่านตัวบุคคล การประชุมหารือ การสัมมนา และสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจในภารกิจ บทบาทหน้าที่การดำเนินงานของ สวพส. ไปสู่การปฏิบัติ และตอบสนองต่อความต้องการ ความคาดหวังของผู้รับบริการ มีการสื่อสารและ

ประชาสัมพันธ์ผลงานของ สวพส. ในเชิงรุก เพื่อขยายผลและสร้างต้นแบบการพัฒนา และสร้างเครือข่ายความร่วมมือผ่าน Social Media ต่างๆ เช่น 1) Line Official Account ชื่อว่า HRDI ของดีพื้นที่สูง (@hrdi) เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้บนพื้นที่สูง ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่างๆ 2) ช่องทางการสื่อสารผ่าน Facebook ที่หลากหลายสามารถสื่อสารภายในองค์กรทั่วถึง รวดเร็ว ทันการณ์ 3) แสดงข้อมูลต่างๆ ที่สำคัญบนเว็บไซต์ของสถาบัน พัฒนาระบบงานที่สามารถช่วยสนับสนุนในการทำงานของเจ้าหน้าที่ อย่างครอบคลุมทุกมิติ

ค. พันธกิจและประสิทธิภาพขององค์กร

4) การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อมุ่งความสำเร็จ ผู้บริหารตระหนักถึงการสื่อสารและสร้างสภาพแวดล้อมของการทำงาน มีการชี้แจงนโยบายทิศทางการดำเนินงานขององค์กรอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับซักถาม ให้ข้อมูล ขอรับคำปรึกษาโดยตรง ส่งเสริมให้เกิดการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ในรูปแบบ Training&Non-Training พัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรตามที่คุณบริหารมอบหมายงาน IDP สอนงาน กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำในพื้นที่ปฏิบัติงานทุกแห่ง เพื่อทำงานร่วมกับเกษตรกร ชุมชน และหน่วยงานบูรณาการอย่างใกล้ชิด มีกระบวนการทำงานร่วมกันชุมชนอย่างชัดเจน เป็นขั้นตอน ตั้งแต่การระบุปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และแสดงความคิดเห็นในแนวทางแก้ไข ร่วมกัน รวมทั้งการเข้ามาจับมือทำร่วมกัน ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ภายใต้อาณัติการปฏิบัติงานชุดเดียวกัน (one village one plan) และสวพส. มีการเสริมสร้างศักยภาพให้กับบุคลากรของหน่วยงานร่วมในระดับจังหวัดและท้องถิ่น ผ่านการอบรมหลักสูตรนักพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน (นพส.) เพื่อให้มีความรู้และเข้าใจหลักการ วิธีการพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันที และที่สำคัญยังสามารถสร้างความร่วมมือกับ สวพส. ในการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่สูงต่าง ๆ ได้ตามเป้าหมาย

5) การทำให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง สวพส. มีการขับเคลื่อนการบูรณาการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ทั้งในระดับสวนกลาง/จังหวัด/พื้นที่ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 33 หน่วยงาน โดย (1) การวางแผนได้ร่วมกับชุมชนจัดทำแผนพัฒนา ทั้งแผนรายกลุ่มบ้าน รายพื้นที่ร่วมกัน และ (2) บริหารจัดการในรูปแบบของคณะทำงานระดับจังหวัดและอำเภอ ที่มีทุกหน่วยงานและผู้แทนชุมชนเป็นองค์ประกอบและขับเคลื่อนงานแบบเชื่อมโยงงานตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำเพื่อแก้ปัญหาสำคัญชุมชนบนพื้นที่สูงและขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยนำเครื่องมือที่เกิดจากนวัตกรรมเชิงนโยบายแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลงด้วย Application “HRDI Maps” มาวางแผนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ซึ่งการใช้ข้อมูลชุดเดียวกันช่วยเพิ่มขีดความสามารถการดำเนินงานพัฒนาของภาครัฐบนพื้นฐานการตัดสินใจร่วมกันของภาครัฐและภาคประชาชน รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 การกำกับดูแลองค์กรและการสร้างคุณูปการต่อสังคม

ก. การกำกับดูแลองค์กร

6) ระบบการกำกับดูแลองค์กร สวพส. มีคณะกรรมการบริหารสถาบัน คณะอนุกรรมการผู้อำนวยการ สวพส. รองผู้อำนวยการฯ และผู้อำนวยการสำนัก มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีตามแนวทางการควบคุมดูแลกิจการของคณะกรรมการองค์การมหาชน และประกาศนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดีของ สวพส. โดยคณะกรรมการมีความมุ่งมั่นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มุ่งผลสัมฤทธิ์และสร้างความรู้ที่ยั่งยืนให้กับการพัฒนาพื้นที่สูงในทุกมิติ สร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และองค์กร ในระดับพื้นที่ปฏิบัติงาน มีการกำกับดูแลโดยคณะทำงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงระดับจังหวัด (18 จังหวัด) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน คณะทำงานในระดับอำเภอ มีนายอำเภอเป็นประธาน และคณะทำงานในท้องถิ่น มี นายก อบต. เป็นประธาน ทุกคณะทำงานทำหน้าที่ประสานงาน กำกับ ติดตาม พิจารณาแก้ไขปัญหา อุปสรรคในระดับต่าง ๆ โดยมีเจ้าหน้าที่นักพัฒนาของ สวพส. เป็นฝ่ายเลขานุการ ประสานงานกับหน่วยงานร่วมบูรณาการในพื้นที่ ด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ สวพส. มีกลไกการ

ทำงานแบบทีม (Project Team) โดยมีนักวิจัย นักพัฒนา และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ทำงานร่วมกับชุมชน ในการให้คำปรึกษา แนะนำ การวางแผน กำกับ ติดตาม และสรุปบทเรียนร่วมกับกลุ่มเกษตรกรเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง โดยการออกไปปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้งการติดตาม ให้คำปรึกษาแนะนำ ผ่านการใช้ application “LINE เครือข่ายเกษตรกร” เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรได้อย่างทันสถานการณ์ รวมถึงการบูรณาการการทำงาน ร่วมกับหน่วยงานส่วนกลาง หน่วยงานระดับจังหวัด และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น (อบต.)

7) การประเมินผลการดำเนินการ สวพส. มีการวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและทบทวนผลการดำเนินงานประจำปี เพื่อจัดทำกรอบคำของบประมาณและแผนปฏิบัติการในปีต่อไป มีระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ (ERP สารสนเทศสนับสนุนงานบริหารจัดการ : <https://erp.hrdi.or.th/>) เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณเป็นประจำทุกเดือน และมีการรายงานผลต่อคณะกรรมการบริหารเป็นรายไตรมาส รวมถึงได้มีการศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์การพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง และเตรียมความพร้อมของบุคลากรและชุมชน ประเมินความเสี่ยง ติดตามผลกระทบทางสังคม (Social Impact) และเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบดิจิทัลเพื่อรองรับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน (MPIP) และสามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลกลางไปยังระบบงานต่างๆ เช่น ระบบ GIS Portal ซึ่งจะแสดงผลงานและงบประมาณในเชิงพื้นที่ได้ นำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหารในการวางแผนการพัฒนาในระยะต่อไป ใช้ข้อมูลจากการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการและการประเมินความคุ้มค่าต่อการดำเนินงานของสวพส. มาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน การให้บริการให้มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการกำกับติดตามและการประเมินผลตามแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการประจำปีของแต่ละพื้นที่ และสรุปผลการดำเนินงานประจำปี

ข. การประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายและอย่างมีจริยธรรม

8) การประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ การดำเนินงานบนพื้นที่สูง สวพส. การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ป่าชุมชนชาติ ให้มีความอุดมสมบูรณ์ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยการนำเทคโนโลยี GIS เชื่อมโยงข้อมูลเชิงพื้นที่ในบริบทและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และจัดการพื้นที่ทำกินและพื้นที่ป่าร่วมกันอย่างเหมาะสม ขออนุญาตใช้ประโยชน์พื้นที่ให้ถูกต้องตามกฎหมาย มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 สำหรับการบริหารจัดการภายในองค์กร สวพส. มีการปรับปรุงระเบียบ/ข้อบังคับให้สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และสื่อสารเผยแพร่ให้บุคลากรถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เช่น มาตรการการดำเนินการกรณีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) แนวปฏิบัติพฤติกรรมที่ควรทำและไม่ควรทำ (Dos & Don'ts) ฯลฯ

9) การประพฤติปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม สวพส. มีความมุ่งมั่นในการสร้างชุมชนต้นแบบด้าน **คุณธรรม** และมีการถอดบทเรียนการขับเคลื่อนสู่การเป็นองค์กรต้นแบบด้านคุณธรรมและความโปร่งใส ส่งผลให้ สวพส. มีผลการประเมินองค์กรคุณธรรมในระดับ “คุณธรรมต้นแบบ” โดยมีการติดตามและประเมินผลตามแผนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการรายงานการประเมินความเสี่ยงการทุจริต รายงานสถิติเรื่องร้องเรียนประจำปี โดยเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ ปี 2566 โดยในปี 2566 สวพส. มีผลการประเมิน ITA เท่ากับ 89.46 คะแนน อยู่ในระดับผ่าน ผลการประเมินระดับความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ สวพส. ของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ด้านธรรมาภิบาล และด้านการป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบ) ภาพรวมร้อยละ 94.41

ค. การสร้างคุณภาพการต่อสังคม

10) **ความผาสุกของสังคม** สร้างกลไกความร่วมมือกับทุกภาคส่วน 616 ชุมชน และขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยผลงานวิจัย องค์ความรู้ และนวัตกรรมที่แก้ไขปัญหาพื้นที่สูงวิกฤตบนพื้นที่สูงและตอบสนองนโยบายของประเทศ เช่น แก้ปัญหายากจน ฝุ่นควัน เพื่อสร้างความผาสุกและประโยชน์แก่คนในชุมชนบนพื้นที่สูง ทำให้ชาวบ้านมีอาชีพ สร้างรายได้อย่างยั่งยืน และอยู่ร่วมกับป่าโดยไม่ผิดกฎหมายร่วมวางแผนบูรณาการงานเพื่อแก้ปัญหาเชิงพื้นที่อย่างครอบคลุมทุกมิติใช้เทคโนโลยี GIS มาช่วยในการวิเคราะห์ศักยภาพและความเหมาะสมเชิงพื้นที่ร่วมกับข้อมูลจาก TP MAP แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลงในรูปแบบดิจิทัล ในการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินกับพื้นที่ป่าอย่างชัดเจน และปรับแนวคิดการทำงานเกษตรตามวิถีดั้งเดิมจาก“ทำมากได้น้อย” มาเป็น “ทำน้อยได้มาก” สร้างคุณค่าต่อประชาชน/ส่วนราชการ/ประเทศ

11) **การสนับสนุนชุมชน** สวพส. ยึดหลักการมีส่วนร่วมและการบูรณาการของประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นหัวใจของการดำเนินงานทุกภารกิจ ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม การสร้างความเข้มแข็งของสังคมและชุมชน และการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ โดยมีนักพัฒนาและส่งเสริมอยู่ประจำในพื้นที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างนักวิจัยและเกษตรกรในการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ ให้กับเกษตรกร ประสานงานกับหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันพัฒนารวมทั้งการเสาะแสวงหาตลาดหรือลูกค้าและประสานให้ลูกค้าพบกับเกษตรกรเพื่อเจรจาข้อตกลง ตลอดจนช่วยเหลือเกษตรกรในการวางแผนการผลิต และสนับสนุนให้เกษตรกรไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้นำมาปรับใช้พัฒนาต่อยอดในพื้นที่

การพัฒนาผลงาน

รางวัลบริการภาครัฐ ประเภทนวัตกรรมบริการ
งานวิจัย ไขปัญหา พัฒนาชุมชน

ประเภทนวัตกรรมบริการ

1. ชื่อหน่วยงานที่สมัครรับรางวัล.....สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).....
(ชื่อกรม ชื่อจังหวัด ชื่อองค์กรมหาชน เป็นต้น)
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน.....สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).....
3. ชื่อผลงาน.....งานวิจัย ไขปัญหา พัฒนาชุมชน.....
4. ผู้ประสานงาน (อย่างน้อย 2 คน)
 - 4.1 ชื่อ-นามสกุลดร.อรรดา ภาวศุทธิ์.....
ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักวิจัย.....
สำนัก/กอง.....สำนักวิจัย.....
เบอร์โทรศัพท์.....0810322503.....
 - 4.2 ชื่อ-นามสกุลนางสาวนฤมล ศรีวิชัย.....
ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน.....
สำนัก/กอง.....สำนักวิจัย.....
โทรศัพท์มือถือ0840471640.....e-mailnru.khak@gmail.com.....

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

1. ปัญหา/สาเหตุ/ที่มาของการให้บริการ

ชุมชนบนพื้นที่สูงของประเทศไทยมีบริบทที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งด้านภูมิประเทศ ที่เป็นภูเขาสูง ส่วนใหญ่อยู่ในป่าต้นน้ำ มีความสูงตั้งแต่ 500 ถึงมากกว่า 1,200 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีความลาดชันแตกต่างกัน ส่งผลให้มีสภาพภูมิอากาศ สภาพดินและน้ำแตกต่างกัน รวมทั้งด้านประชากร มีมากกว่า 15 ชนเผ่า ทำให้มีความแตกต่างทั้งด้านภาษา วัฒนธรรมและความคิดความเชื่อ อีกทั้งในปัจจุบัน สถานการณ์ต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงและปัญหา ความท้าทายใหม่ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น องค์ความรู้และนวัตกรรมจากงานวิจัยที่มีอยู่ปัจจุบันจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันกับสถานการณ์และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของทุกชุมชนเป้าหมายบนพื้นที่สูงได้ เช่น การส่งเสริมการปลูกพืชผัก ไม้ผลบนพื้นที่สูง เพื่อสร้างรายได้ระยะสั้น และรายได้ระยะยาวให้แก่เกษตรกรและเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้แก่ชุมชน ไม่สามารถส่งเสริมพืชชนิดเดียวกันในทุกพื้นที่ ต้องศึกษาวิจัยคัดเลือกพันธุ์พืช ใช้อองค์ความรู้ เทคโนโลยีด้านการผลิตจากงานวิจัยที่เหมาะสมกับบริบทด้านต่างๆ อาทิ เหมาะกับความสูง สภาพภูมิอากาศ ลักษณะเฉพาะของชนเผ่า เส้นทางคมนาคม ช่องทางการตลาด เป็นต้น

สถานการณ์บนพื้นที่สูง

20 จังหวัด
พื้นที่ 54.97 ล้านไร่
4,205 กลุ่มบ้าน
ประชากร 1.07 ล้านคน

สัญลักษณ์

หมู่บ้านที่มีคนจนเป้าหมาย

● > ร้อยละ 30

● ร้อยละ 20-30

● ร้อยละ 10-20

● ร้อยละ 0-10

★ กลุ่มบ้านที่มีคนมีผลการตรวจเลือดเสี่ยง-ไม่ปลอดภัย

● จุดความร้อน ปี 2566 (1 ม.ค.-6 มิ.ย.2566)

จากดาวเทียมระบบ SUOMI NPP (VIIRS)

จุดความร้อนสะสม 101,160 จุด

- พื้นที่ป่าไม้ 82,380 จุด

- พื้นที่เกษตรกรรม 17,221 จุด

- พื้นที่อื่นๆ 1,559 จุด

□ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

■ พื้นที่สูงเกิน 500 เมตร

□ เส้นขอบเขตจังหวัด

— ทางน้ำสายหลัก

N มาตรการส่วนแผนที่ 1:500,000

0 5 10 20 Kilometers

ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ ปี 2566

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

หมอกควัน และ PM2.5

จำนวน HOTSPOT 12 จังหวัด
(1 ม.ค.-1 มิ.ย.2566)

แหล่งที่มา: ดาวเทียมระบบ SUOMI NPP (VIIRS)

พื้นที่ป่าไม้ 82,380 จุด

พื้นที่เกษตร 17,221 จุด

พื้นที่อื่น ๆ 1,559 จุด

ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ

หมู่บ้านบนพื้นที่สูง

2,326 หมู่บ้าน

หมู่บ้านที่มี "คนจน"

1,910 หมู่บ้าน

"คนจน" บนพื้นที่สูง

72,635ครัวเรือน

258,042 คน

การใช้สารเคมีเกษตร

ระดับสารเคมีไม่ปลอดภัยเกษตรกร

ระดับเสี่ยง

39%

ไม่ปลอดภัย

34%

การปนเปื้อนไม่สิ่งแวดล้อม

www.rsdh.hrdi.or.th
องค์ความรู้จากงานวิจัยบนพื้นที่สูง

<https://www.hrdi.or.th>

<https://rsdb.hrdi.or.th>

LINE @hrdi

Facebook KM งานวิจัย สวพส.

ภาพที่ 1 สถานการณ์พื้นที่สูง

2. การดำเนินการ (วิธีการ/รูปแบบ/จุดเด่นของผลงาน)

หลักการทำงานวิจัยของ สวพส. มีเป้าหมาย เพื่อให้เกษตรกรพื้นที่สูงกลุ่มเป้าหมายได้รับการส่งเสริมปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีทางเลือกด้านอาชีพ มีรายได้เพิ่มมากขึ้นฟื้นคืนความยากจน ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี มีพื้นที่ต้นแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่ ด้วยองค์ความรู้ นวัตกรรมจากงานวิจัย 12 บริบท สำหรับหน่วยงานนำต้นแบบไปขยายผลการดำเนินงาน โดยมีรูปแบบการดำเนินงานวิจัยที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ดังนี้

1) สวพส. ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินงาน ตั้งแต่ระดับการให้ข้อมูล เพื่อได้กระบวนการวิเคราะห์ หาแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมกับชุมชน โดยจัดเวทีประชุมเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และร่วมกันตัดสินใจในการวางแผนงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหา และขับเคลื่อนการพัฒนา 2) ใช้ข้อมูล GIS Portal ร่วมกับข้อมูลพื้นที่ ทั้งด้านกายภาพ ดิน น้ำ ความสูง วิถีชีวิต ของกลุ่มชาติพันธุ์ นำมาวิเคราะห์เป็นรายพื้นที่ รายกลุ่มบ้าน รายครัวเรือน รายคน เพื่อจัดกลุ่มบริบทพื้นที่สูง 3) สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงให้เหมาะสมกับบริบท เน้นการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นนักวิจัยร่วมกับเจ้าหน้าที่ของ สวพส. ในการทดลองงานวิจัยในแปลงของเกษตรกร (ห้องปฏิบัติการที่มีชีวิต) เพื่อให้มีการเรียนรู้ร่วมกันตั้งแต่ต้น สามารถขยายผลและเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรและผู้สนใจอื่นๆ 4) สร้าง “งานวิจัยพร้อมใช้” ให้ครบตลอดห่วงโซ่อุปทาน และเหมาะสมกับปัญหาและบริบทของพื้นที่ 5) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานวิจัย

ภาพที่ 2 กระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูงด้วยองค์ความรู้และเทคโนโลยีจากงานวิจัย

3. ผลผลิต ผลลัพธ์ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ

รูปแบบการดำเนินงานวิจัยที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ก่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรนำชุดความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ 10 บริบท 84 เรื่อง เกษตรกร 6,926 ราย เกิดรายได้ 36.78 ล้านบาท ด้านสังคม ชุมชนมีความเข้มแข็งให้พึ่งพาตนเอง สร้างผู้นำชุมชน เกษตรกรที่นักวิจัยร่วมและช่วยถ่ายทอดความรู้ 69 คน มีการรวมกลุ่มสถาบันเกษตรกร (วิสาหกิจชุมชน เติร์ยมสหกรณ์ สหกรณ์) 102 กลุ่ม 4,250 คน เงินทุนดำเนินการ 26.04 ล้านบาท เกษตรกรในพื้นที่สูง ได้รับขยายผลการพัฒนา/การถ่ายทอดความรู้ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมกับ อปท. และภาคีเครือข่าย ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เกษตรกรใช้ชีวภัณฑ์เกษตร เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม ทำเกษตรแบบปราณีต ปลุกผักอินทรีย์ในโรงเรือนที่ใช้พื้นที่น้อย ปรับระบบเกษตร ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ปลุกกาแฟพันธุ์ใหม่ด้วยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกไม้ผล ไม้ท้องถิ่น ไม้มีค่า เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว 853 ไร่

4. ประโยชน์ต่อผู้รับบริการ/ประชาชน (ระบุข้อมูลเชิงประจักษ์และแสดงให้เห็นว่าประโยชน์ที่เกิดขึ้นสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างไร)

ภาพที่ 5 การพัฒนาพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยเปือ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ด้วยองค์ความรู้และเทคโนโลยีจากงานวิจัย

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยเปือ บริบทพื้นที่ ปลุกพืชเศรษฐกิจที่ใช้สารเคมีมาก ปัญหาพื้นที่ปลูกพืชผักใช้สารเคมีมาก พบสารตกค้างในเลือดสูง พื้นที่ขาดแหล่งน้ำทำการเกษตร แก้ปัญหาและพัฒนาเชิงพื้นที่ ด้วยความรู้จากงานวิจัย เกิดผลลัพธ์ที่สะท้อนผลกระทบ ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรมีรายได้ระยะสั้นจากการปลูกผักอินทรีย์ เมล็ดยูนิบิเศษสูง ต่อยอดพืชท้องถิ่น รายได้ระยะยาวจากไม้ผล เพิ่มช่องทางตลาดออนไลน์ รายได้เฉลี่ย/ปี 117,100 บาท เพิ่มผลิตข้าวนาสร้างความมั่นคงด้านอาหาร ด้านสังคม ชุมชนมีส่วนร่วมทำแผนชุมชนเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานร่วมบูรณาการ ทำให้มีความเข้มแข็ง ด้วยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมาชิก 102 คน ได้รับเงินปันผลปีละ 50,539 บาท/ปี ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้การปรับระบบการปลูกพืชที่ยั่งยืน มีเกษตรกรผู้นำ 15 ราย ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ลดการใช้สารเคมีด้วยการปรับระบบเกษตร ทำเกษตร

อินทรีย์แปลงรวม 3 ไร่ ชุมชนร่วมกำหนดขอบเขตพื้นที่ดินแบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานบูรณาการ แก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม ช่วยดูแลรักษาป่าชุมชน ป่าต้นน้ำ 9,436 ไร่ เพิ่มพื้นที่สีเขียวจากการปลูกไม้ผล 1,594 ไร่

5. Link YouTube

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยเป้า....แหล่งเรียนรู้ชุมชนตัวอย่างตามแนวทางโครงการหลวง มี
เกษตรกรตัวอย่างที่ขยาย ต่อยอด องค์ความรู้โครงการหลวง

<https://www.youtube.com/watch?v=jBdowMSnL0A>

เรื่องเล่าจากบ้านห้วยเป้า“การบริหารจัดการน้ำ” สู่ภัยแล้ง

<https://www.youtube.com/watch?v=xO9RbD5NZlg>

Smart Agriculture, Smart Economy Huay Pao เกษตรแม่นยำ บ้านห้วยเป้า จ.เชียงใหม่

<https://www.youtube.com/watch?v=Toc5Sm-Cw8E>

การพัฒนาผลงาน

รางวัลบริการภาครัฐ ประเภทขยายผลมาตรฐานการบริการ
บอกลา “ฝันฝันสุดท้าย” สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเภทขยายผลมาตรฐานการบริการ

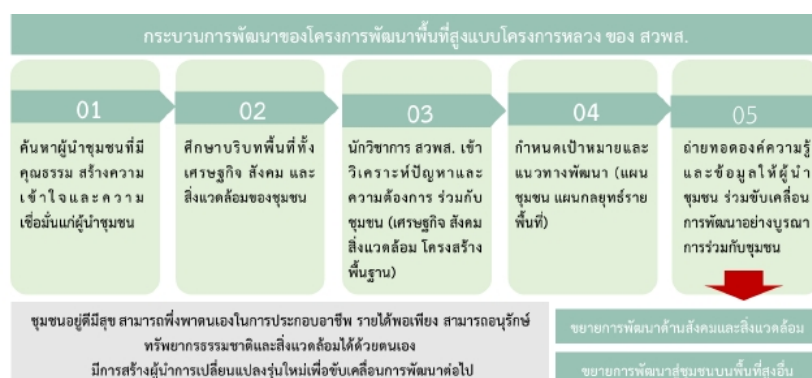
1. ชื่อหน่วยงานที่สมัครรับรางวัล...สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).....
(ชื่อกรม ชื่อจังหวัด ชื่อองค์การมหาชน เป็นต้น)
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน...สำนักพัฒนา.....
3. ชื่อผลงาน...บอกลา “ผืนผืนสุดท้าย” สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน.....
4. ผู้ประสานงาน (อย่างน้อย 2 คน)
 - 4.1 ชื่อ-นามสกุลนายชูเกียรติ ไชยวุฒิ.....
ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา.5.....
สำนัก/กอง.....สำนักพัฒนา.....
เบอร์โทรศัพท์.....053-328496 ต่อ 3515.....เบอร์โทรสาร.....-.....
โทรศัพท์มือถือ081-952-3953.....e-mailkak_ontour@windowslive.com.....
 - 4.2 ชื่อ-นามสกุลนายพรชัย นุเก.....
ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา.3.....
สำนัก/กอง.....สำนักพัฒนา.....
เบอร์โทรศัพท์.....053-328496 ต่อ 3515.....เบอร์โทรสาร.....-.....
โทรศัพท์มือถือ084-3700018.....e-mailpornchai26122527@gmail.com.....

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

1. อธิบายกระบวนการและขั้นตอน จุดเด่น ในการให้บริการของผลงานที่เคยได้รับรางวัล (ผลงานต้นแบบ)

สวพส. ได้รับรางวัลเลิศรัฐปี 2562 ระดับดี พัฒนาการบริการ “การบริการที่เป็นเลิศ เปิดโอกาสการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ ให้คนอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน หยุดการปลูกฝิ่น โดยตั้งศูนย์ปฏิบัติการในพื้นที่และมีเจ้าหน้าที่ประจำ ให้บริการใกล้ชิดและต่อเนื่อง ด้านวิจัยพัฒนา ส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ที่มั่นคงด้วยการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และดูแลสุขภาพทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วมและบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ

2. ที่มา/สาเหตุ/ความจำเป็นในการขยายผลงาน และบทบาทในการดำเนินการของหน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน และหน่วยงานต้นสังกัด

อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ เป็นพื้นที่สูงห่างไกลทุรกันดาร เป็นชุมชนที่ยากจนที่สุดของประเทศ ขาดความรู้และการเข้าถึงบริการพื้นฐาน ปลูกฝิ่นโดยใช้สารเคมีสูงและลักลอบปลูกฝิ่นถึง 1,021 ไร่ หรือเกือบ 50% ของพื้นที่ปลูกฝิ่นทั้งประเทศ สวพส.ได้นำแนวทางต้นแบบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านแม่แฮหลวง ขยายผลการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกตำบลในอำเภออมก๋อย เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคง ถูกกฎหมาย และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้ชุมชน จัดฝิ่นให้หมดไปจากพื้นที่ และมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ยั่งยืน

3. วิธีการและรูปแบบการให้บริการของผลงาน

สวพส.ขยายการพัฒนาให้ชุมชนอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน เฝ้าเทียมและสมดุล โดยถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ยึดคนเป็นศูนย์กลาง มีรูปแบบการพัฒนา 4 ด้าน 1) การส่งเสริมอาชีพ โดยวางแผนร่วมกับชุมชนตามปัญหา ความต้องการของชุมชน เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เลิกปลูกฝิ่น โดยยังรักษาวิถีและประเพณีท้องถิ่น 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรผู้นำให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรและสร้างความเข้มแข็งให้สามารถบริหารจัดการและพึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้คนในชุมชนคิด วิเคราะห์ ให้ความเห็นและตัดสินใจ 3) การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยจัดทำแผนที่ดินรายแปลง แยกพื้นที่ป่าออกจากพื้นที่ทำกิน วางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและยอมรับร่วมกันทุกฝ่าย 4) การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วนตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วางแผนการทำงานร่วมกันอย่างสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จัดการทำงานแบบ Silo เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐ

นอกจากนี้ สวพส. ได้พัฒนาต่อยอดผลสำเร็จด้านการตลาด โดยเชื่อมโยงระบบตลาดกับศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเลอตอ ต.แม่ต๋อน อ.แม่ระมาด จ.ตาก ซึ่งมีพื้นที่ติดกับ อ.อมก๋อย และมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งโรงคัดบรรจุและโรงแปรรูป มีตลาดรองรับกว้างขวางและมีแผนการรับซื้อแน่นอน โดย สวพส.ประสานงานกับศูนย์ฯ วางแผนการผลิตและการตลาดร่วมกับสมาชิกกลุ่มเกษตรกร รวมทั้งมีการควบคุมคุณภาพผลผลิตตามมาตรฐาน GAP และ

คัดสรรผลผลิตตามมาตรฐาน GMP โดยมีกลไกการขับเคลื่อน ติดตามการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในรูปแบบคณะกรรมการระดับอำเภอ มีนายอำเภอองค์การเป็นประธาน และผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนในพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการ โดยเจ้าหน้าที่ สวพส.ในพื้นที่เป็นคณะกรรมการและเลขานุการ

สวพส. ได้ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อ.อมก๋อย 5 แห่ง เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตคนบนพื้นที่สูงให้อยู่ดีมีสุขและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แก้ไขปัญหาแบบพุ่งเป้า สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

4. ผลผลิตและผลลัพธ์จากการดำเนินการขยายผล

ผลผลิต

ขยายผลครอบคลุม อ.อมก๋อยทั้ง 5 ตำบล คิดเป็น 100% **ด้านเศรษฐกิจ** เกษตรกร 2,463 ครัวเรือน ได้รับการถ่ายทอดความรู้ มีรายได้รวม 59 ล้านบาท (2566) **ด้านสังคม** จัดทำแผนชุมชน 31 แผน เกษตรกรผู้นำที่สามารถเป็นวิทยากรได้ 71 ราย มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มต่างๆ 27 กลุ่ม ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 10 กลุ่มบ้าน **ด้านสิ่งแวดล้อม** จัดทำแผนที่ดินรายแปลง 8,664 แปลง 102,345 ไร่ ปลุกป่าชาวบ้าน 73 ไร่ อนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ 399,229 ไร่ **ด้านยาเสพติด** ไม่มีการลักลอบปลูกฝิ่น (0 ไร่) ผู้เสพติดได้รับการบำบัดและส่งเสริมอาชีพ 202 ราย

ผลลัพธ์

ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนมีข้าวพอต่อการบริโภคทั้งปี 20,379 ครัวเรือน คิดเป็น 70% ของครัวเรือนทั้งหมด ส่งผลผลิตปลอดภัยให้ตลาดโครงการหลวง 3.5 ล้าน ก.ก./ปี ผลผลิตกาแฟอาราบิก้าอินทรีย์ 7,941 ก.ก. **ด้านสังคม** ชุมชนดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ 2,463 ครัวเรือน **ด้านสิ่งแวดล้อม** ไม่บุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มจากการ “ทำน้อย ได้มาก” ไฟป่าลดลง ค่าฝุ่นเพียง 30-40 ไมโครกรัม/ลบ.ม. (2566) **ด้านยาเสพติด** เกษตรกรเลิกข้องเกี่ยวและสร้างเครือข่ายป้องกันยาเสพติด 1 เครือข่าย

5. ประโยชน์ต่อผู้รับบริการ/ประชาชน (ระบุข้อมูลเชิงประจักษ์)

ประชากร 2,463 ครัวเรือน ได้รับความรู้ด้านอาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างศูนย์เรียนรู้เพื่อให้เกษตรกรรายอื่นได้เข้ามาเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้โดยผู้นำเกษตรกร 71 ราย

เกษตรกรมีความมั่นคงด้านรายได้ เฉลี่ยครัวเรือนละ 25,000 บาท/ปี สูงกว่าเส้นความยากจน และมีความมั่นคงด้านอาหาร

การใช้สารเคมีลดลงร้อยละ 15 แทนด้วยสารชีวภัณฑ์และปุ๋ยหมัก ผลผลิตได้มาตรฐานอาหารปลอดภัย ส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้ผลิต ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม และมีมูลค่าสูงเป็นที่ต้องการของตลาด

ชุมชนจัดทำแผนชุมชน 31 แผน เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับหน่วยงานในการขอรับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น

การรวมกลุ่มเกษตรกรที่เป็นนิติบุคคล สร้างผลประกอบการที่เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกตามเงื่อนไขที่กำหนดร่วมกัน ชุมชนวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสมจากแผนที่ดินรายแปลง ทำให้ป่าต้นน้ำได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟู 399,229 ไร่ มีแหล่งน้ำธรรมชาติเพียงพอต่อการใช้ในครัวเรือนและการเกษตร

ใน อ.อมก๋อยไม่พบการลักลอบปลูกฝิ่น สร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศ ผู้ที่ติดฝิ่นได้รับการบำบัดรักษา ฟื้นฟู มีอาชีพ ทำให้เกิดการยอมรับในครอบครัวและสังคม 202 ราย

6. Link YouTube (ถ้ามี).....<https://youtu.be/YRD2nBBTwSs>.....

การพัฒนาผลงาน

สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)

เลียงโค เลียงคน สิ่งแวดล้อมยั่งยืน

รางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี 2567
ประเภทรายวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม
(Effectiveness of People Participation)

ข้อมูลของหน่วยงานที่สมัครขอรับรางวัล

1. ชื่อหน่วยงานที่สมัครขอรับรางวัล สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
(ชื่อกรม ชื่อจังหวัด ชื่อองค์กรมหาชน เป็นต้น)
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
3. ชื่อผลงาน เลี้ยงโค เลี้ยงคน สิ่งแวดล้อมยั่งยืน
4. ผู้ประสานงาน
 - 4.1 ชื่อ-นามสกุล นายสุชีพ ไชยมณี
ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา 5
สำนัก/กอง พัฒนา
เบอร์โทรศัพท์ 053-281238-40 เบอร์โทรสาร 053-270752
โทรศัพท์มือถือ 086-9215665 Line ID sukeep65 e-mail Sukeep436@gmail.com
 - 4.2 ชื่อ-นามสกุล นายปิธิภัทร อมรไพร
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่โครงการ
สำนัก/กอง พัฒนา
เบอร์โทรศัพท์ 053-281238-40 เบอร์โทรสาร 053-270752
โทรศัพท์มือถือ 088-019-7929 Line ID 0880197929 e-mail pitiphat.2526@gmail.com
 - 4.3 ชื่อ-นามสกุล นางสาวนริศรา เกิดสุข
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่โครงการ
สำนัก/กอง วิจัย
เบอร์โทรศัพท์ 053-281238-40 เบอร์โทรสาร 053-270752
โทรศัพท์มือถือ 098-8290602 Line ID naris.g e-mail narissara.gk@gmail.com
 - 4.4 ชื่อ-นามสกุล นายจักรพัทร มาลามณีรัตน์
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่โครงการ
สำนัก/กอง พัฒนา
เบอร์โทรศัพท์ 053-281238-40 เบอร์โทรสาร 053-270752
โทรศัพท์มือถือ 064-5942119 Line ID 0613077219 e-mail jukkrapatmalamaneerat@gmail.com

รายงานบทสรุปผู้บริหาร ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 1 บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

1. ที่มา/ปัญหา (ความยาวต้องไม่เกิน 500 ตัวอักษร)

การเลี้ยงสัตว์ตามวิถีดั้งเดิมบนพื้นที่สูง เสี่ยงต่อปัญหาโรคระบาด เจริญเติบโตช้า จำหน่ายได้ราคาไม่ดี เกิดปัญหาบุกรุกไปทำลายพืชผลการเกษตร ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน มูลสัตว์ที่กระจายกระจาย ทั้งในชุมชนและเขตป่า เมื่อถูกชะล้างไหลลงสู่แหล่งน้ำ เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา สวพส. จึงส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ตามหลักวิชาการ เพื่อเพิ่มอาชีพทางเลือก สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งช่วยสร้างความมั่นคงด้านอาหารและเพิ่มผลผลิตโคเนื้อให้เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ

2. การดำเนินการ (วิธีการ/รูปแบบ) (ความยาวต้องไม่เกิน 1,500 ตัวอักษร)

สวพส. สร้างการมีส่วนร่วมดำเนินงานส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่สูง ตั้งแต่ลงพื้นที่เพื่อแนะนำหน่วยงานเป้าหมาย วัตถุประสงค์แนวทางการทำงาน สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับชุมชน ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักวิชาการส่วนกลางคอยให้ข้อมูล และติดตามให้คำแนะนำ ปรีกษาหารือร่วมกันในแนวทางการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการ และร่วมกับชุมชนทำขอบเขตพื้นที่ นำแผนที่ดินรายแปลงมาสนับสนุนการวางแผนพัฒนาอาชีพควบคู่กับการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม จากการพัฒนาพื้นที่ที่เสื่อมโทรม และใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้เกษตรกรที่สมัครใจ ร่วมเป็นนักวิจัย และร่วมตัดสินใจ ผ่านการประชุมระดับต่างๆ สวพส. ร่วมเป็นพี่เลี้ยง สื่อสารกับสมาชิกกลุ่ม และร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ภายใต้ “โครงการสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการเรียนรู้การเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่สูง” นำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาด้านปศุสัตว์ระดับอำเภอและจังหวัด กำหนดแนวทางและขับเคลื่อนกิจกรรม ลงมือปฏิบัติงาน จัดทำ MOU โดยร่วมกับหน่วยงานร่วมบูรณาการทุกภาคส่วน จำนวน 6 หน่วยงาน ซึ่งสนับสนุนทรัพยากร ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนด้วยความเรียบร้อย และผลักดันเป็นความร่วมมือพัฒนาคุณภาพด้านปศุสัตว์บนพื้นที่สูงแบบครบวงจร ด้วยการปรับระบบการเลี้ยง พัฒนาศักยภาพเกษตรกร กำหนดพื้นที่เลี้ยงสัตว์ ควบคู่กับการจัดทำแปลงอาหารสัตว์ที่ปลอดภัยต่อสัตว์ เกษตรกรชุมชน ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และเพิ่มพื้นที่สีเขียวในระบบนิเวศพื้นที่สูง โดยการส่งเสริมการเลี้ยงโค สามารถพัฒนาต้นแบบเกษตรกรผู้เลี้ยงโคที่สามารถจัดการฟาร์ม เลี้ยงโคที่มีคุณภาพส่งออกสู่ตลาดอาหารปลอดภัย และมีมาตรฐานที่กรมปศุสัตว์รับรอง

3. ความสำเร็จของการดำเนินการ (ผลผลิต/ผลลัพธ์/ผลกระทบ) (ความยาวต้องไม่เกิน 2,000 ตัวอักษร)

ความสำเร็จจากการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562-2566 เกษตรกรมีรายได้สะสมรวมทั้งสิ้น 81,968,985 บาท เมื่อเทียบกับปีแรก 2562 มีรายได้รวม 12,760,692 บาท และเพิ่มขึ้นเรื่อยมาตามลำดับจนถึงปี 2566 เกษตรกรมีรายได้รวม 20,073,359 บาท ปัจจุบันมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ เลี้ยงสัตว์บนพื้นที่สูงมากกว่า 1,474 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรเลี้ยงโค จำนวน 140 ราย อยู่ใน 10 พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง กระจายในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย น่านและแม่ฮ่องสอน รวมมีโคเนื้อทั้งสิ้น 652 ตัว รวมมูลค่ารายได้ 18,315,000 บาท ซึ่งถือเป็นมูลค่ารายได้จากการเลี้ยงโคสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 91.25 ของปศุสัตว์ทุกประเภท โดยเฉลี่ยเกษตรกรสามารถสร้างรายได้เฉลี่ย 35,000-75,000 ต่อคนต่อปี

สวพส. กำหนดนโยบายเร่งรัดการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรบนพื้นที่สูง โดยยกระดับมาตรฐานการเลี้ยงให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ปรับระบบการเลี้ยงแบบกึ่งเชิงกึ่งปล่อยอิสระ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยง และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างการมีส่วนร่วมกับกรมปศุสัตว์ มหาวิทยาลัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยกลไกความร่วมมือ MOU ระหว่างหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการยกระดับปศุสัตว์ของประเทศ เกิดการทำงานเชิงรุกที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคให้ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการช่วยลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้เศษเหลือจากการเกษตร เช่น เปลือกข้าวโพดมาใช้เป็นอาหารเลี้ยงโค ที่สามารถช่วยลดปัญหาการเผาเศษพืชและฟืนควั่นของภาคเหนือ และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์อย่างน้อย 1 ไร่ต่อสัตว์ 1 ตัว ส่งผลต่อการปรับพื้นที่เกษตรแบบโล่งที่มีการเผาเปลี่ยนเป็นแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ปลอดสารเคมี เพิ่มพื้นที่สีเขียวรวมกว่า 5,000 ไร่ และลดพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลง มากกว่า 1,126.97 ไร่

อีกทั้ง เกิดการบรรจุแผนงานขยายผลการทำงานร่วมกับแผนพัฒนาจังหวัดน่าน แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และจัดทำแผนกลยุทธ์ด้านปศุสัตว์ระดับพื้นที่ร่วมกับกรมปศุสัตว์ อปท. มหาวิทยาลัย และสหกรณ์ผู้เลี้ยงโค ซึ่งสนับสนุนเป้าหมายคณะกรรมการ Beef Board สอดคล้องแผนปฏิบัติการด้านโคเนื้อของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และบรรลุตามแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

4. ปัจจัยความสำเร็จ (ความยาวต้องไม่เกิน 500 ตัวอักษร)

1. การวิเคราะห์ศักยภาพและความพร้อมของเกษตรกรก่อนเริ่มดำเนินการโดยยึดความสมัครใจของเกษตรกร
2. การรวมกลุ่มเกษตรกรโดยมีข้อตกลงและเป้าหมายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถเสนอแผนพัฒนาเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณได้อย่างต่อเนื่อง มีเกษตรกรผู้นำเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมและเป็นพี่เลี้ยงต้นแบบร่วมดูแลให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรรายอื่นๆ
3. สวพส. มีนักวิชาการด้านปศุสัตว์พื้นที่สูงให้ความรู้และคำปรึกษาการเลี้ยงปศุสัตว์ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และมีเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่ติดตามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

5. ผลงาน/โครงการมีการนำเทคโนโลยี/นวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาผลงาน/โครงการ หรือไม่ อย่างไร (ความยาวต้องไม่เกิน 500 ตัวอักษร)

- นำองค์ความรู้ที่ผ่านการวิจัยและปฏิบัติได้จริงมาปรับใช้ สนับสนุนเกษตรกรเป็นนักวิจัยร่วมเรียนรู้ระบบการเลี้ยงสัตว์แบบปรางค์ที่มีมาตรฐานควบคู่กับการดูแลสิ่งแวดล้อม
- ใช้ GIS portal เพื่อกำหนดพื้นที่เลี้ยงสัตว์หรือปลูกพืชอาหารสัตว์ ทำบัญชีรายชื่อเจ้าของโค พัฒนาเป็นโมโครชิปติดประจำตัวและนำเครื่องอัลตราไวโอเลตมาใช้ดูแลการเลี้ยงสัตว์
- ใช้ social media ทำการซื้อขาย online ระหว่างสมาชิก ติดตามข่าวสารการแจ้งเตือนเรื่องโรคระบาด วิธีการป้องกันรักษาโรค และราคาปศุสัตว์ในประเทศ

6. ระบุถึงลักษณะความโดดเด่นของหน่วยงานของท่านที่มีความพิเศษมากกว่าผลงานอื่น เช่น

1) มีการใช้การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เพื่อการปรับปรุงการให้บริการ 2) มีการแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมายฉบับใหม่ที่น่าสนใจไปสู่การแก้ไขปัญหา 3) เกิดการค้นพบวิธีการทำงานในรูปแบบใหม่ เป็นต้น โปรดระบุรายละเอียด หรือยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นภาพการดำเนินการ (ความยาวต้องไม่เกิน 500 ตัวอักษร)

การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ภาพรวมการทําศักยภาพพื้นที่สูง ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง นำไปจัดทำแผนกลยุทธ์ด้านปศุสัตว์ระดับพื้นที่ เพื่อขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานและการตลาดจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน วางแผนขยายกลุ่มสมาชิกครอบคลุมพื้นที่สูง 8 จังหวัด รวมทั้งประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ผ่านกิจกรรมร่วมกับภาคส่วนต่างๆ เช่น การเข้าร่วมประชุม/สัมมนา/เสวนาวิชาการต่างๆ งานประกวดโค เพื่อดึงภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น และสื่อสารเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคเนื้อโคภายในประเทศ

7. Link YouTube (ถ้ามี).....<https://youtu.be/uNzk5-xkqGQ>

กรณีเสนอชื่อผู้นำหุ้นส่วนความร่วมมือ

สรุปผลการดำเนินการผู้นำหุ้นส่วนความร่วมมือ

1. ข้อมูลของบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่สมัครขอรับรางวัลประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม

- ชื่อบุคคล/กลุ่มบุคคลที่เสนอขอรับรางวัล (โปรดระบุ)
นางโสรैया คำแก้ว
- ชื่อโครงการ/ผลงาน (ให้ตรงกับใบสมัครรางวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม ประจำปี 2567)
เลี้ยงโค เลี้ยงคน สิ่งแวดล้อมยั่งยืน.
- ตำแหน่งผู้นำ (ถ้ามี) เกษตรกรผู้นำ (Smart Farmer) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสอย
- ที่อยู่ 251 หมู่ 1 ต.สันทะ อ.น่าน้อย จ.น่าน 55150
โทรศัพท์มือถือ 080-926-4990 Line ID soraya.010325

2. ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้นำหุ้นส่วนความร่วมมือ

- ที่มา/ปัญหา/แรงบันดาลใจในการเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ
นางโสรैया คำแก้ว อายุ 42 ปี เกษตรกรบ้านเขตวัน ต.สันทะ อ.น่าน้อย จ.น่าน มีฐานะยากจน ขาดความรู้ ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ที่มั่นคง ขาดโอกาสการเข้าถึงบริการรัฐ อาชีพหลักคือ กรีดยางพารา และการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยใช้เวลา 8-10 เดือน เพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว และต้องกำจัดวัชพืชตลอดระยะเวลาเจริญเติบโต ทั้งยังประสบปัญหาภัยธรรมชาติ โรคและแมลงระบาดทุกปี จึงทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพต่ำ ราคาผลผลิตผันผวนไม่สามารถคาดการณ์ได้ เมื่อทราบว่า สวพส. เข้ามาดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ให้ชุมชนจากองค์ความรู้โครงการหลวง จึงเห็นโอกาสที่จะมีอาชีพสร้างรายได้ที่มั่นคง เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัว ประกอบกับมีแรงบันดาลใจจากความศรัทธาเชื่อมั่นในแนวทางโครงการหลวง ซึ่งเป็นโครงการในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่พระราชทานความช่วยเหลือด้านอาชีพและพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวเขา ดังตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จแล้วในพื้นที่โครงการหลวงหลายแห่ง จึงได้เข้าร่วมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของ สวพส. และหน่วยงานร่วมอย่างเต็มที่

การทำงานในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ สวพส. ระยะแรกพบกับความไม่ไว้วางใจของชาวบ้าน แต่นางโสระยา มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาตนเอง สนใจเรียนรู้องค์ความรู้ของโครงการหลวง เพื่อสร้างอาชีพสร้างรายได้มั่นคงให้กับตนเองและชุมชน ได้อาสาเป็นนักสื่อสารองค์กร สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้ชุมชน และเป็น **หน่วยหน้าผู้บุกเบิก พุดจริงทำจริง** ทำให้เห็นเป็นตัวอย่างเชิงประจักษ์จนประสบความสำเร็จ สามารถเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรรายอื่นในจังหวัดน่าน สนใจตามเข้ามาร่วมมือกับ สวพส.เพิ่มมากขึ้น

2. บทบาทของบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่ได้รับการเข้ามาส่งเสริม สนับสนุน และลดข้อจำกัดการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จนสร้างความเปลี่ยนแปลง

สวพส. ทำงานแบบบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน ยึดคนเป็นศูนย์กลาง โดยนางโสระยา **ให้การสนับสนุนการทำงานของ สวพส.** มาตั้งแต่ต้น เริ่มจากการเป็นคนงานภาคสนามของ สวพส. พื้นที่ขุนสถาน ชักชวนชาวบ้านกลุ่มหัวก้าวหน้า 10 คน ร่วมพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของ สวพส. เพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร วัตถุประสงค์ และหลักการทำงานตามแนวทางโครงการหลวง จนเกิด**ความเข้าใจและเชื่อมั่น** และได้ร่วมกันถ่ายทอดข้อมูล ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน ร่วมปรึกษาหารือ วิเคราะห์ วางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา และตัดสินใจ **ปรับเปลี่ยนมาทำระบบการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม** เช่น การเลี้ยงปศุสัตว์ การปลูกผักในโรงเรือน การปลูกไม้ผลเศรษฐกิจ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมสนับสนุน เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำจากกรมทรัพยากรน้ำ การสนับสนุนพันธุ์สัตว์จากกรมปศุสัตว์และกรมประมง เป็นต้น ส่งผลให้มีรายได้ที่มั่นคงเพียงพอต่อการดำรงชีพและเลี้ยงดูครอบครัว **เป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรรายอื่นในชุมชน** ให้เริ่มปฏิบัติตามเพิ่มมากขึ้น

นางโสระยา เป็นเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จจากการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามคำแนะนำของ สวพส. มีรายได้เฉลี่ยต่อปีจากการทำเกษตรแบบผสมผสาน ได้แก่ เลี้ยงโค 65,000 บาท เลี้ยงสุกร 10,000 บาท ปลูกไม้ดอกกระถาง 30,000 บาท ไม้ผลเศรษฐกิจ 10,000 บาท กริดยางพารา 100,000 บาท และเลี้ยงปลา 1 บ่อ เพื่อบริโภคในครัวเรือนลดรายจ่ายได้ 1,000 บาท/ปี มี**รายได้เฉลี่ยรวม 216,000 บาทต่อปี** เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถส่งลูกเรียนหนังสือได้ ไม่ต้องออกจากครอบครัวไปทำงานต่างถิ่น

นางโสระยา เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สร้างแรงบันดาลใจให้เกษตรกรอื่นๆ เข้ามาศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติตาม เป็นบุคคลตัวอย่างที่เสียสละเวลาเพื่อส่วนรวม มีจิตอาสา **ช่วยประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เข้ามาสนับสนุนในพื้นที่ ช่วยผลักดันให้เกิดกลุ่มผู้เลี้ยงโค-กระบือ** ร่วมบริหารจัดการกลุ่ม สร้างความร่วมมือของสมาชิก ปฏิบัติตามขั้นตอนเลี้ยงโค ปรึกษาปัญหาที่นักวิชาการและปศุสัตว์แนะนำ เข้ารับการฝึกอบรมและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดการฟาร์ม/คอกเลี้ยงเหมาะสมตามที่นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์แนะนำ ดูแลเอาใจใส่การเลี้ยงโคของตัวเองอย่างมีคุณภาพ จนสามารถให้คำแนะนำกับเกษตรกรรายอื่นได้ เกิดเป็นทักษะชำนาญในการฉีดยาวัคซีน ทำคลอดโคและสัตว์อื่นๆ ถือเป็นผู้ช่วยประจำพื้นที่ที่สามารถถ่ายทอดเทคนิควิธีการเลี้ยงโคบนพื้นที่สูงแก่เกษตรกรอื่นๆของจังหวัดน่าน

นางโสระยา ถือว่าเป็น Key Actor สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนร่วมกับ สวพส.ระดับพื้นที่เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดชุมชน สามารถสื่อสารกับสมาชิก ผู้นำชุมชนและผู้แทนหน่วยงาน ที่เข้ามาร่วมทำงานเป็นอย่างดี และมีบทบาทสำคัญในการชักชวนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ใช้พื้นที่มาก สู่การปลูกพืชที่ใช้พื้นที่น้อย ให้ผลตอบแทนสูง สนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านปศุสัตว์และการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนบ้านเซ

ตะวัน ได้รับการสนับสนุนทั้งด้านองค์ความรู้ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ ที่ช่วยปรับเปลี่ยนเกษตรกรรมและร่วมกันดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน

นางโสรธยา เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากเดิมที่เป็นเกษตรกรรายย่อย ยากจน ขาดความรู้ ทำการเกษตรแบบผิดวิธีที่สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยกกระดับกลายเป็น**เกษตรกรผู้นำ (Smart Farmer)** ที่มีองค์ความรู้ มีอาชีพสร้างรายได้ที่เพียงพอ ลดความยากจนจากเกษตรมูลค่าสูงโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนในอนาคต เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงประจำพื้นที่ของ สวพส. ที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ ร่วมกันแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

การพัฒนาผลงาน

สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)

หยุดเผา...เราไม่จน

รางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี 2567
ประเพณีร่วมมือใจกัน (Collaboration towards Poverty Eradication)

ข้อมูลของหน่วยงานที่สมัครขอรับรางวัล

1. ชื่อผลงาน/โครงการ หยุดเผา...เราไม่จน
2. หน่วยงานที่ส่งผลงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
4. พื้นที่ดำเนินการ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 44 แห่ง ใน 12 จังหวัด (เชียงใหม่ เชียงราย ตาก แม่ฮ่องสอน น่าน กำแพงเพชร กาญจนบุรี เพชรบูรณ์ พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่)
5. ผู้ประสานงาน (อย่างน้อย 2 คน)
 - 5.1 ชื่อ-นามสกุล นางสาวเพชรดา อยู่สุข
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการด้านการพัฒนา หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
เบอร์ติดต่อ 081-7643217 e-mail npedcharada@gmail.com
 - 5.2 ชื่อ-นามสกุล นายเดชพล กล่อมจอหอ
ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
เบอร์ติดต่อ 087-1739591 e-mail datapom66@hotmail.com

รายงานผลการดำเนินการร่วมใจแก้จน

1. รายงานที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยนำเข้า และกระบวนการในการดำเนินงาน (Inputs and Process Indicators)

1.1 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีความเป็นมาอย่างไร มีแนวคิดในการวางแผนการดำเนินงาน การออกแบบกลไก การขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินงานที่แก้ไขปัญหาความยากจน รูปแบบ และวิธีการใช้ทรัพยากรอย่างไร (5 คะแนน)

พื้นที่สูงของประเทศไทยมีจำนวน 54.97 ล้านไร่ ใน 20 จังหวัดของประเทศไทย มีความสำคัญในฐานะที่เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารส่วนใหญ่ของประเทศ และเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา 4,205 กลุ่มบ้าน ประชากรประมาณ 1,070,354 ล้านคน (สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน), 2567) ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่คือ ห้างไกล ทุรกันดาร และเป็นพื้นที่ป่า ทำให้ประชาชนไม่มีสิทธิทางกฎหมาย ประชาชนส่วนใหญ่จึงยังคงยากจนและเข้าไม่ถึงบริการของรัฐ จากข้อมูล TPMAP พ.ศ. 2565 พบว่า มี “คนจน” บนพื้นที่สูงมากถึง 261,043 คน (24% ของจำนวนประชากรบนพื้นที่สูงทั้งหมด) มีหนี้สินเฉลี่ย 157,144 บาทต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักและเก็บหาของป่าเพื่อสร้างรายได้เสริม โดยการทำเกษตรตามวิถีและความเชื่อดั้งเดิมนำไปสู่การบุกรุกคุกคามพื้นที่ป่ามากที่สุดในพื้นที่ภาคเหนือ สูงถึง 651 แห่ง จากทั้งหมด 1,384 แห่งทั่วประเทศ (GISDA, 2564) เพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรสำหรับปลูกพืชเศรษฐกิจ เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอต่อรายจ่ายครัวเรือนที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ การทำไร่หมุนเวียน การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชผัก เช่น กะหล่ำปลี มะเขือเทศ ซึ่งนับเป็นสาเหตุสำคัญของการเผา เพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกข้าวไร่หรือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นวิธีที่ง่าย ใช้แรงงานน้อย ใช้ต้นทุนและเวลาน้อยที่สุด แต่สร้างปัญหาที่ส่งผลกระทบมากที่สุด ทั้งจุดความร้อน (Hotspot) ปัญหาฝุ่นควัน PM 2.5 ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินรุนแรง การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ และผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของเกษตรกร รวมถึงประชาชนโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) หรือ สวพส. ได้ดำเนินงาน “โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง” โดยการนำองค์ความรู้ของโครงการหลวง (Royal Project Model) ซึ่งได้รับการประกาศให้เป็น “แนวปฏิบัติสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาทางเลือก” (United Nations Guiding Principles on Alternative Development – UNGPs on AD) ไปขยายผลยังพื้นที่สูงอื่นของประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ ควบคู่กับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนกระบวนการพัฒนา และนำแนวปฏิบัติที่ดีของพื้นที่ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ (Good Practice) ของ สวพส. ได้แก่ “การปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” มาเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้เพิ่มให้ประชาชน ร่วมกับผลงานวิจัยเพื่อลดปัญหาการเผาวัสดุทางการเกษตร และพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ GIS (Geographic Information System) เพื่อใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถติดตามและค้นหาจุดความร้อน (Hotspot) และพื้นที่เผาไหม้ (Burn Scar) ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างการปรับตัว (resilience) ของชุมชนในการรองรับการดำเนินงานพัฒนา โดยการจัดทำแผนและสร้างกระบวนการเชื่อมโยงการทำงานเชิงพื้นที่ (Area Based) เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาระหว่างพื้นที่หรือโครงการต่าง ๆ ในกลุ่มลุ่มน้ำหรือจังหวัด โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดทั้งกระบวนการ รวมทั้งการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ อันนำไปสู่การปรับกระบวนการทัศน์ของชุมชนและหน่วยงานร่วมดำเนินการ จนเกิดผลสัมฤทธิ์ในการแก้ไขปัญหาความยากจนบนพื้นที่สูงอย่างเป็นรูปธรรม

- บทบาทของผู้ประสานงาน (Collaborator)

สวพส. บริหารจัดการเพื่อบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงแบบองค์รวมทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยเป็นตัวกลางในการประสานกับหน่วยงานภาครัฐ 7 กระทรวง 30 หน่วยงาน ภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ภาคเอกชน และชุมชน บูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาความยากจน ที่เกิดจากการออกแบบร่วมกับประชาชนในพื้นที่ ทำให้แนวทางการพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดขั้นตอนและความซ้ำซ้อนในการทำงาน นอกจากนี้ สวพส. ยังมีศูนย์ประสานงานส่วนกลางที่ตั้งอยู่ ณ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีทีมบูรณการนักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา ผู้เชี่ยวชาญรายสาขา (Functional Based) 14 สาขาวิชา นักวิจัย และสายงานสนับสนุนด้านนโยบายแผนงานและงบประมาณ การติดตามและประเมินผล รวมทั้งมีศูนย์ประสานงานระดับพื้นที่อยู่ใน 44 พื้นที่ปฏิบัติงาน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่นักพัฒนาประจำศูนย์ฯ ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานบูรณาการที่จะเข้าไปดำเนินงาน และกำกับติดตามการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

- บทบาทของผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)

สวพส. อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้กับชุมชนและหน่วยงาน โดยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนข้อมูลสารสนเทศเชิงพื้นที่ที่มีความครบถ้วน แม่นยำ และเป็นปัจจุบัน ครอบคลุมกลุ่มบ้านเป้าหมาย องค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ที่แก้ไขปัญหาคุณภาพการผลิตและการตลาด เช่น พันธุ์พืชและสัตว์ที่มีคุณภาพและปรับตัวได้บนพื้นที่สูง องค์ความรู้เพื่อการแก้ไข/ลดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ฝุ่นควัน ไฟป่า การสร้างมูลค่าจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร รวมถึงการจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและแผนที่ดินรายแปลง ข้อมูลแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายพื้นที่จากอากาศยานไร้คนขับ ฯลฯ พร้อมทั้งจัดทำ platform ที่ชุมชนและหน่วยงานสามารถเข้าไปใช้ข้อมูลร่วมกันได้ ภายใต้ระบบบริการข้อมูลภูมิสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการพื้นที่สูง HRDI GIS PORTAL และเชื่อมโยงกับระบบของหน่วยงานต่าง ๆ ผ่าน ระบบองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาพื้นที่สูง (HIP) และสามารถติดตามผลการดำเนินงานร่วมกันได้ผ่านระบบติดตามแผนผลการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน (MPIP)

- บทบาทในฐานะผู้นำ (Leader)

สวพส. เป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของหน่วยงานภาครัฐ จากการทำงานแบบ Silo Way of Working ทำงานแบบแยกตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ต่างคนต่างทำ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยรูปแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามแนวทางโครงการหลวง ที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและทำงานแบบมีส่วนร่วมกับประชาชนและทุกภาคส่วน รวมถึงนำเครื่องมือ “แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลง” มาให้ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ใช้เป็นข้อมูลชุดเดียวกัน (A Single Dataset) ในการวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาของภาครัฐที่มีเป้าหมายเดียวกัน ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณ ให้สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของพื้นที่และชุมชนได้ทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ ยังเป็นผู้นำในการนำผลสำเร็จของพื้นที่ต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงไปขยายผลยังพื้นที่สูงอื่นของประเทศ เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

- **ผู้เปลี่ยนกระบวนทัศน์ของชุมชน (Paradigm Shift Change Agent)**

สวพส. สร้างแรงบันดาลใจให้ “คน” และ “ชุมชน” ซึ่งมีความคุ้นเคยกับภูมิปัญญาและวิถีดั้งเดิมในการสร้างรายได้จากการรุกรานทรัพยากรธรรมชาติ การเผาเตรียมพื้นที่เพื่อการเกษตร สู่กระบวนทัศน์และความเชื่อใหม่ คือการสร้างรายได้ควบคู่กับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและไม่เผา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องใช้เวลา อาศัยความเชื่อมั่น และการยอมรับของคนในชุมชน เริ่มจาก (1) การกระตุ้นให้ชุมชนคิด วิเคราะห์ ปัญหาและศักยภาพของตนเอง จากข้อมูลและกระบวนการต่าง ๆ ที่ สวพส. สนับสนุน (2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งใหม่ของเกษตรกรผ่านการอบรม ฝึกปฏิบัติ การถอดบทเรียนความสำเร็จของเกษตรกรหรือพื้นที่ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ (3) การเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ให้ชุมชนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา สร้างผู้นำให้เป็นตัวอย่างความสำเร็จ (4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพบปะเจรจากับลูกค้าหรือผู้ซื้อผลิตผล เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเจรจาต่อรองเชิงธุรกิจให้แก่เกษตรกร และ (5) การกระตุ้นการพัฒนาด้วยองค์ความรู้ ผลงานวิจัย โดยใช้แปลงเกษตรของเกษตรกรเป็นพื้นที่ทดสอบ ซึ่งเกษตรกรมีส่วนร่วมเป็นผู้ช่วยนักวิจัย เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาร่วมกับภาครัฐทุกภาคส่วน รวมถึงการประสานงาน บูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชนในระยะยาว

1.3 หน่วยงานมีบทบาทในการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชน และมีกระบวนการที่ทำให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมตามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (IAP 2) ใน 4 ระดับแรกในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างไร

การให้ข้อมูลข่าวสาร สวพส. มีการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ชุมชนและทุกภาคส่วนรับทราบและนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน ในการวางแผนการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนบนพื้นที่สูง เช่น แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน แผนปฏิบัติการสำคัญต่าง ๆ รายละเอียดงบประมาณ รวมถึงการให้และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและสารสนเทศที่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบตามมาตรฐาน องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมของ สวพส. ผ่านเอกสาร ดีพิมพ์ การจัดนิทรรศการ Website และ Platform ต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น HRDI GIS PORTAL ระบบองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาพื้นที่สูง E-Research เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะให้ชุมชนสามารถคิด วิเคราะห์ และตระหนักถึงประโยชน์ของการปรับระบบเกษตรแบบไม่เผา ซึ่งส่งผลต่อการลดปัญหาความยากจนของชุมชน และลดความเสี่ยงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการปรับปรุง/พัฒนาเชิงพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานร่วมบูรณาการ

การปรึกษาหารือ สวพส. รับฟังข้อมูล ปัญหาความต้องการ รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกร หน่วยงานร่วมบูรณาการ และผู้มีส่วนได้เสียต่อกระบวนการทำงานของ สวพส. ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น การตรวจเยี่ยมติดตามงาน Website กล้องรับความคิดเห็น LineOA “ของดีบนพื้นที่สูง” Line “กลุ่มเครือข่ายเกษตรกร สวพส.” การแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะผ่านเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ตลอดจนการจัดเวทีประชาคมแผนพัฒนาชุมชนระดับกลุ่มบ้าน ในพื้นที่ดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 44 แห่ง โดยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และประชุมหารือร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผน ปรับปรุงนโยบายการดำเนินงานในเชิงยุทธศาสตร์องค์กรและแผนแม่บทพัฒนาชุมชน (Master Plan) ซึ่งนำไปสู่การขับเคลื่อนการวิจัยและพัฒนาที่มีความสอดคล้องกับภูมิสังคม การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หยุดการเผา การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการอนุรักษ์

152

และบูรณาการงานร่วมกันในพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์ เช่น พื้นที่ที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม พื้นที่ที่มีจุดความร้อนและพื้นที่เผาไหม้ ประชากรยากจน พื้นที่ทำกินจำกัดและขาดแคลนแหล่งน้ำ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้รับงบประมาณสนับสนุนงานบูรณาการจาก อปท. 15 แห่ง รวม 34.04 ล้านบาท ขณะเดียวกันได้สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น บริษัท พีทีจี เอ็นเนอยี จำกัด (มหาชน) บริษัท กรีนเวท จำกัด วิสาหกิจชุมชน SAZOMOO บริษัท ชีวมวลอัดเม็ด จอมทอง จำกัด บริษัท กรีน สแตนดาร์ด จำกัด และบริษัท คิว บ็อคซ์ พอยท์ จำกัด สหภาพไทยเชียงใหม่ ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยการพัฒนาและส่งเสริมพืชเศรษฐกิจ (กาแฟ) บนพื้นที่สูง การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ดิจิทัล การบูรณาการแผนแก้ไขปัญหาการเผาและฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 บนพื้นที่สูง

1.5 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีกลไกการติดตาม ประเมินผล นำไปสู่การขับเคลื่อนงาน และมีความริเริ่มสร้างสรรค์อย่างไร

เพื่อประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนและปัญหาการเผาและฝุ่นควันในภาคเกษตรบนพื้นที่สูง สวพส. มีกลไกการขับเคลื่อนและติดตามผลการดำเนินงาน 2 ระดับ คือ **ระดับนโยบาย** ผ่านคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอนุมัติแผนงาน/โครงการ/งบประมาณ/ติดตามผลงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกปี และ**ระดับปฏิบัติ**ผ่านคณะทำงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงระดับจังหวัด (18 จังหวัด) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และระดับท้องถิ่น (47 อำเภอ 88 ตำบล 616 กลุ่มบ้าน) มีนายอำเภอเป็นประธาน ซึ่งทำหน้าที่ประสานงาน กำกับติดตาม พิจารณาแก้ไขปัญหา อุปสรรค รวมถึงมีเจ้าหน้าที่นักพัฒนาของ สวพส.ประจำในพื้นที่ ทำงานใกล้ชิดกับชุมชน ให้คำแนะนำปรึกษา/แก้ไขปัญหาให้เกษตรกรได้อย่างทันท่วงที รวมถึงประสานงานทรัพยากรและอำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงานต่าง ๆ สวพส. ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการกำกับติดตามการส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงเพื่อลดขั้นตอนและใช้ทรัพยากรในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัฒนา HRDI Apps. สำหรับรายงานการส่งเสริมการพัฒนาและการถ่ายทอดองค์ความรู้ในกลุ่มบ้านต้นแบบ พร้อม Dashboard ส่งเสริมและพัฒนาระดับแปลงเกษตรกร มีการนำ**ระบบการวางแผนและการควบคุมการผลิตทางการเกษตร** มาเป็นเครื่องมือให้เกษตรกรสามารถบันทึกข้อมูลและติดตามแผนการผลิตพืชผักแบบ Real Time เชื่อมโยงข้อมูลการตลาดกับผู้รับซื้อภาคเอกชน และนำ**ระบบติดตามผลการดำเนินงานภายใต้แผนบูรณาการโครงการสำคัญ (MPIP)** มาเป็นเครื่องมือรายงานผล กำกับติดตาม รวมถึงเป็นช่องทางให้หน่วยงานร่วมบูรณาการได้แบ่งปันข้อมูลและตรวจสอบผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปใช้ในการคาดการณ์และตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลได้ ทั้งนี้ สวพส. ปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องให้สามารถแก้ไขปัญหาและปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ได้ทันที่ รวมถึงแสวงหาความร่วมมือใหม่ ๆ ในด้านการวิจัย พัฒนา และเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาพื้นที่สูง จากภาครัฐและเอกชน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน การปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่สามารถแก้ไขปัญหาการเผาและฝุ่นควันในภาคเกษตรได้อย่างยั่งยืน ปัจจุบัน สวพส. มีเครือข่ายความร่วมมือภายในประเทศ 31 เครือข่าย เช่น เครือข่ายความร่วมมือเพื่อบูรณาการแผนแก้ไขปัญหาการเผาและฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 บนพื้นที่สูง เครือข่ายความร่วมมือด้านการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและการต่อยอดงานวิจัยภาคการเกษตร เครือข่ายความร่วมมือด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการตลาดก๊าซเรือนกระจกของชุมชนในพื้นที่สูงเพื่อมุ่งสู่สังคมคาร์บอนต่ำ เป็นต้น และเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศ 10 ประเทศ/องค์การระหว่างประเทศ เช่น โครงการความร่วมมือด้านชุมชนคาร์บอนต่ำอย่างยั่งยืนกับ

2. รายงานที่แสดงให้เห็นถึงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ (Output, Outcome, and Impact Indicators) ที่ได้รับจากการดำเนินการ

5,392 ครัวเรือน (SGD6) โดยบูรณาการร่วมกับกรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล และกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งช่วยให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตรได้อย่างต่อเนื่อง ลดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งและเท่าเทียมกันทางสังคม มีการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันองค์ความรู้ไปยังเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่สูงอื่น และมีพลังขับเคลื่อนกิจกรรมภายในชุมชนร่วมกัน โดยพัฒนาศักยภาพผู้นำเกษตรกร (Smart Farmers) และเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmers) ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองและขับเคลื่อนการพัฒนา ร่วมกับ สวพส. และหน่วยงานร่วมบูรณาการได้ดี ปัจจุบันมีผู้นำเกษตรกรและผู้นำชุมชนที่มีคุณภาพทั้งชายและหญิง จำนวน 1,044 คน มีแปลงผู้นำเกษตรกรที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง จำนวน 298 แปลง และมีสถาบันเกษตรกรที่สามารถบริหารจัดการผลผลิตและการตลาดได้ด้วยตนเอง 103 กลุ่ม สมาชิก รวม 4,246 ราย ทุนการดำเนินงานรวม 33.66 ล้านบาท (SDG5,10,16,17)

ด้านสิ่งแวดล้อม การปรับระบบเกษตรบนพื้นที่สูงมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการลดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการลดการเผาในพื้นที่เกษตรได้อย่างชัดเจน ในปี 2564-2565 จำนวนจุดความร้อน (Hotspot) ในพื้นที่ดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 44 พื้นที่ ลดลงเหลือ 703 และ 435 ตามลำดับ จากปี 2563 ที่มีจุดความร้อนมากถึง 1,477 จุด นอกจากนี้ การจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยการจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลง กำหนดเขตพื้นที่ป่า พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่อยู่อาศัย (Zoning) ยังนำไปสู่การอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธารบนพื้นที่สูงได้มากกว่า 1.5 ล้านไร่ และปลูกป่าเพิ่มพื้นที่สีเขียวได้มากกว่า 22,000 ไร่ และที่สำคัญ ส่งผลต่อการเข้าถึงพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของคนบนพื้นที่สูงได้อย่างทั่วถึงและเสมอภาค ตลอดจน ชุมชนสามารถอนุรักษ์พันธุกรรมพืชท้องถิ่นและสร้างแหล่งผลิตพืชอาหาร (Food Bank) จากความหลากหลายทางชีวภาพ จำนวน 938 ชนิด ใน 69 ชุมชน รวม 4,050 ไร่ (SDG11,13,15)

ด้านสาธารณสุข ลดความเสี่ยงของสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร และปัญหาสุขภาพจากฝุ่นควันที่มาจากการเผาเตรียมพื้นที่เพาะปลูกและเศษวัสดุทางการเกษตร รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงอาหารที่เพียงพอปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการจากการบริโภคอาหารปลอดภัยที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP และ Organic (SDG2,3)

2.3 ผลงานหรือโครงการมีผลกระทบที่เป็นผลการแก้ไขความยากจนได้จริงในลักษณะที่ตอบโจทย์ความเหมาะสมกับพื้นที่ ความต้องการของประชาชนและชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงวาททัศน์ในระดับปัจเจกบุคคลและชุมชน อย่างไร

เกิดการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง ชุมชนบนพื้นที่สูงสามารถพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เกิดการไหลเวียนของระบบเศรษฐกิจภายในชุมชน และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่นๆ ในพื้นที่ เกิดการสร้างอาชีพและการกระจายรายได้ โดยรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรโดยหักค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ต้นทุน ปัจจัยการผลิต และค่าแรง มีกำไรสุทธิเฉลี่ย 5,509.72 บาท/ครัวเรือน/ปี และมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าเส้นความยากจนบนพื้นที่สูงคิดเป็นร้อยละ 59 สามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคในระดับชุมชน โดยระดับความเหลื่อมล้ำของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในพื้นที่ดำเนินงาน 44 แห่ง มีค่า GINI อยู่ที่ 0.5038

เกษตรกรเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างรายได้เป็นการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างรายได้จากการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและไม่เผาส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า โดยเฉพาะพื้นที่สูงภาคเหนือของ

156

2.5 ผลงานหรือโครงการมีความยั่งยืนและมีกลไกที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและแสดงเจตนารมณ์ในการดำเนินการต่อไปหรือไม่ อย่างไร

ระดับบุคคล เกษตรกรทุกคนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาทักษะและการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถพัฒนาตนเอง และเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังเครือข่ายเกษตรกรบนพื้นที่สูงอื่นทั้งในและต่างประเทศ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างกระบวนการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งการสร้างเยาวชนเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmers) ที่มีทัศนคติในการทำการเกษตรที่ยั่งยืน

ระดับชุมชน สวพส. สร้างผู้นำและสถาบันเกษตรกรที่สามารถบริหารจัดการและพึ่งพาตนเองได้ให้เป็นกลไกหลักในการยกระดับการพัฒนาในระดับชุมชน ร่วมกับการเพิ่มขีดความสามารถให้กับองค์กรชุมชนได้เข้าร่วมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชนบนพื้นที่สูง โดยยกระดับการประสานความร่วมมือระหว่าง สวพส. กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 42 แห่ง ผ่านการทำ MOU เพื่อช่วยให้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสามารถขยายผลสำเร็จได้อย่างกว้างขวางและดำเนินการได้รวดเร็วขึ้น เพื่อให้ชุมชนบนพื้นที่สูงอื่นๆ เข้าถึงการพัฒนา เข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และเข้าถึงโอกาสด้านต่างๆ ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ร่วมดูแลรักษาฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ และป่าไม้ โดยไม่เผา ไม่บุกรุก ซึ่งการสร้างความร่วมมือที่เกิดขึ้นเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดการประสานแผนงานและบูรณาการร่วมกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ระดับนโยบาย บูรณาการแผนเพื่อการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนให้เป็นกลไกระดับประเทศ ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ผ่านแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี และยกระดับแผนฯ ให้เป็นแผนบูรณาการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงระดับจังหวัดและตำบล เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการขยายการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้า การพัฒนาอาชีพทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้พื้นที่อย่างถูกกฎหมาย มุ่งผลิตสินค้าที่ปลอดภัย มูลค่าสูง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น รวมทั้งแหล่งน้ำขนาดเล็ก ถนน และไฟฟ้า การพัฒนาระบบการเรียนรู้ในกลุ่มเครือข่ายการเรียนรู้ รวมถึงการผลักดันสู่ระบบงบประมาณแบบแผนงานบูรณาการเชิงพื้นที่ต่อไป นอกจากนี้ ได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการโครงการขับเคลื่อนรูปแบบการดำเนินงานเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่การปฏิบัติ โดยเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักของแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

ภาคผนวก

รางวัลเลิศรัฐ

(Public Sector Excellence Award : PSEA)

เป็นรางวัลแห่งเกียรติยศที่มอบให้แก่หน่วยงานที่ได้มุ่งมั่นปฏิบัติราชการจนประสบความสำเร็จมีความเป็นเลิศแห่งหน่วยงานรัฐทั้งปวง ซึ่งรางวัลเลิศรัฐเป็นรางวัลที่แสดงถึงความเป็นเลิศในแต่ละสาขาจำนวน 3 สาขาประกอบด้วย

1. **รางวัลเกียรติยศเลิศรัฐ (Super เลิศรัฐ)** เป็นรางวัลที่มอบให้แก่หน่วยงานภาครัฐที่มีความโดดเด่นได้รับรางวัลเลิศรัฐอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นแบบที่สร้างคุณค่า ในการสร้างสรรค์ผลงานการปฏิบัติราชการจนมีความสำเร็จอย่างยั่งยืน
2. **รางวัลเลิศรัฐยอดเยี่ยม** เป็นรางวัลที่มอบให้กับหน่วยงานภาครัฐที่ได้รับรางวัลระดับดีเด่นครบ ทั้ง 3 สาขา ในปีเดียวกัน ประกอบด้วย สาขาบริการภาครัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และสาขาคุณภาพ การบริหารจัดการภาครัฐ
3. **รางวัลเลิศรัฐสาขา** เป็นรางวัลที่มอบให้กับหน่วยงานภาครัฐที่มีผลงานโดดเด่นใน 3 สาขา รางวัล ได้แก่ สาขาบริการภาครัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และสาขาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

รางวัลเลิศรัฐ มี 3 สาขา

- ✓ **สาขาบริการภาครัฐ** : เป็นรางวัลอันทรงเกียรติที่มอบให้แก่หน่วยงานของรัฐที่มีผลการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ เพื่อประชาชนได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม และเป็นที่ยังพอใจ ดังนั้น หน่วยงานที่ได้รับรางวัลบริการภาครัฐ จึงถือได้ว่าเป็นหน่วยงานที่มีผลการทำงานในการยกระดับคุณภาพ การให้บริการที่ประสบผลสำเร็จ และสามารถสร้างขวัญกำลังใจ รวมทั้งกระตุ้นให้หน่วยงานมีความมุ่งมั่น และตั้งใจในการทำหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น
- ✓ **สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม** : เป็นรางวัลที่มอบให้หน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างแรงจูงใจและ สร้างขวัญกำลังใจในการเชิดชูผล การปฏิบัติราชการจากการเป็นระบบราชการโดยให้ประชาชนและภาค ส่วนอื่น ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารราชการและทำงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการ ส่งเสริมและสนับสนุน ให้เกิดกระบวนการ มีส่วนร่วม ตั้งแต่การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) การรับฟังความ คิดเห็น (Consult) การเข้ามา เกี่ยวข้อง (Involve) ไปจนถึงการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ซึ่งจะ นำไปสู่การเสริมอำนาจและศักยภาพ ของประชาชนให้เข้มแข็ง รวมทั้งสร้างความภาคภูมิใจของผู้ที่เข้ามามี ส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหรือผลักดัน การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ อันนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารราชการที่สามารถตอบสนอง ความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง
- ✓ **สาขาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ** : เป็นรางวัลที่มอบให้กับหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการพัฒนา องค์การอย่างต่อเนื่องและมีผลดำเนินการปรับปรุงองค์การตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ อย่างโดดเด่น
 - รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ระดับดีเด่น
 - รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ รายหมวด
 - รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0

รวมผลงานที่ได้รับรางวัลเลิศรัฐ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

1. รางวัลเกียติยศเลิศรัฐ

2. สาขาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA 4.0) ระดับก้าวหน้า (Advance)

3. สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเภท	พื้นที่
ประเภทร่วมใจแก้จน (Collaboration towards Poverty Eradication)	
3.1 ผลงานระดับดีเด่น : ไม้ผลกินได้ สร้างป่า สร้างเงิน แก่จน คนสะพาน	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสะพาน จังหวัดน่าน
ประเภทร่วมใจแก้จน (Collaboration towards Poverty Eradication)	
3.2 ผลงานระดับดีเด่น : ภูมิปัญญา (หัตถกรรม) แก่จน คนบนดอย	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางแดงใน จังหวัดเชียงใหม่
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
3.3 ผลงานระดับดี : Smart Farm คนจน ต้นเขื่อนสิริกิติ์	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน น้ำแขวง น้ำเค็ม

4. สาขาบริการภาครัฐ

ประเภทขับเคลื่อนเห็นผล

4.1 ผลงานระดับดี : ผู้นำสตรีสิทธิเท่าเทียมชาย

ประเภทขับเคลื่อนเห็นผล

4.2 ผลงานระดับดี : ชุมชนคาร์บอนต่ำ ภูเขาสำคัญ ลดโลกร้อน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

1. รางวัลเลิศรัฐสาขา การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Best of the best)

- 1.1 ผลงาน : คู่มือชุมชนอยู่ร่วมกับป่าสมบูรณ์ ตอบโจทย์พื้นที่สูง
- ครอบคลุมทั้งหมด 10 พื้นที่ดังนี้
โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการ
หลวงวาวี ปางมะโอ แม่สลอง โป่งคำ
ห้วยก้างปลา ห้วยเขย่ง สบโขง
แม่แฮหลวง สบเมย แม่สามแลบ

2. สาขาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA 4.0) ระดับก้าวหน้า (Advance)

3. สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเภท	พื้นที่
ประเภทร่วมมือใจกัน (Collaboration towards Poverty Eradication)	
3.1 ผลงานระดับดีเด่น : เกษตรอินทรีย์ แก่จน คนต้นน้ำ	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของ แผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค
ประเภทร่วมมือใจกัน (Collaboration towards Poverty Eradication)	
3.2 ผลงานระดับดีเด่น : บ้านสว่าง ทางไกล ร่วมใจ ไม่จน	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการ หลวงแม่จริม
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
3.3 ผลงานระดับดี : ปางยางปรับวิถี คีนผืนป่า ลดปัญหาความขัดแย้ง	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการ หลวงปางยาง

4. สาขาบริการภาครัฐ

ประเภทพัฒนาการบริการ

- 4.1 ผลงานระดับดี : ระบบตลาดเกษตรน่าน : สร้างคุณค่าสู่สังคมคุณภาพด้วยเศรษฐกิจสีเขียว
- โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงลุ่มน้ำน่าน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1. สาขาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA 4.0) ระดับก้าวหน้า (Advance)

2. สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเภท	พื้นที่
ประเภทเลื่องลือขยายผล (Participation Expanded)	
2.1 ผลงานระดับดีเด่น : เลื่องลือขยายงาน บ้านปางแดงใน ต้นแบบต่อยอด Towards SDGs	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางแดงใน
ประเภทร่วมมือใจแก่กัน (Collaboration towards Poverty Eradication)	
2.2 ผลงานระดับดีเด่น : สกัดความจน ด้วยกลยุทธ์ทางเลือก	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ
ประเภทผู้นำหุ้นส่วนความร่วมมือ (Engaged Citizen)	
2.3 ผลงานระดับดีเด่น : ร่วมมือสร้างรายได้ ร่วมแรงใจให้ท้องอิ่ม สร้างรอยยิ้มชาวห้วยโตน	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงบ่อเกลือ
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
2.4 ผลงานระดับดีเด่น : ร่วมมือสร้างรายได้ ร่วมแรงใจให้ท้องอิ่ม สร้างรอยยิ้มชาวห้วยโตน	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงบ่อเกลือ
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
2.5 ผลงานระดับดี : จากต้นสู่แก้ว กาแฟดอยแม่สลองกับการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
2.6 ผลงานระดับดี : พัฒนาอาชีพแก่กัน ลดเขาหัวโล้นเมืองน่าน	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงถ้ำเวียงแก้ว

3. สาขาบริการภาครัฐ

ประเภทพัฒนาการบริการ

- 3.1 ผลงานระดับดี :** แผนที่ดินรายแปลง” เข้มทิศแห่งความยั่งยืน
โครงการจัดทำการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนที่ดินรายแปลง และฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

1. สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเภท	พื้นที่
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
1.1 ผลงานระดับดีเด่น : ชุมชนไม่มีค่า ดูแลรักษา สร้างรายได้	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงป่าแป๋
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
1.2 ผลงานระดับดี : มั่นคงด้วยอาหาร ธนาคารในป่า รักษาทรัพยากร	โครงการวิจัยและพัฒนาการฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
1.3 ผลงานระดับดี : สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ภายใต้อำนาจที่ดินจำกัด	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา

2. สาขาบริการภาครัฐ

ประเภทพัฒนาการบริการ	
2.1 ผลงานระดับดี : ฟื้นฟูป่า พัฒนน้ำ แก่जनคนบนพื้นที่สูง	
	โครงการจัดทำการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนที่ดินรายแปลง และฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

1. สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเภท	พื้นที่
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
1.1 ผลงานระดับดีเด่น : คู่วิถีคนอยู่ร่วมกับป่า ลดพื้นที่ทำไร่หมุนเวียน	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบเมย
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
1.2 ผลงานระดับดี : บ่อน้ำร่วมแบ่งปัน “ระบบน้ำเพื่อการเกษตรยั่งยืน”	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่มาลี
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
1.3 ผลงานระดับดี : ปางแดงใน “จากภูเขาสีทองสู่ภูเขาสีเขียว”	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางแดงใน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

1. สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเภท	พื้นที่
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
1.1 ผลงานระดับดี : “คนสร้างป่า” ต้นแบบการพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วม	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาผึ้ง-ศรีศรีรักษ์
ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)	
1.2 ผลงานระดับดี : แม่จริม ชุมชนลดการเผาด้วยวิถีเกษตรตามแนวทางโครงการหลวง	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่จริม

2. สาขาบริการภาครัฐ

ประเภทพัฒนาการบริการ
2.1 ผลงานระดับดี : การบริการที่เป็นเลิศ เปิดโอกาสการพัฒนาอย่างยั่งยืน โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะแม่แฮหลวง

สรุปรางวัล/มาตรฐานการดำเนินงานของ สวพส.
ทั้งหมดที่ได้รับ ตั้งแต่ปี 2561-ปัจจุบัน

<https://qr.hrdi.or.th/Downloads/index/7587/f/thcontent>

เอกสารอ้างอิง

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2567). รางวัลองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน, สืบค้น 13 กันยายน 2567, จาก <https://ww2api.rlpd.go.th/File/Documentcontent/a4bac7a6-f5f2-416f-aef4-08daf84d60d2/20230117124044.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2567). หลักเกณฑ์การพิจารณารางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ประจำปี พ.ศ. 2567, สืบค้น 2 กันยายน 2567, จาก <https://www.opdc.go.th/content/ODM2Nw>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2567). หลักเกณฑ์การพิจารณารางวัลบริการภาครัฐ ประจำปี พ.ศ. 2567, สืบค้น 2 กันยายน 2567, จาก <https://www.opdc.go.th/content/ODM2OQ>

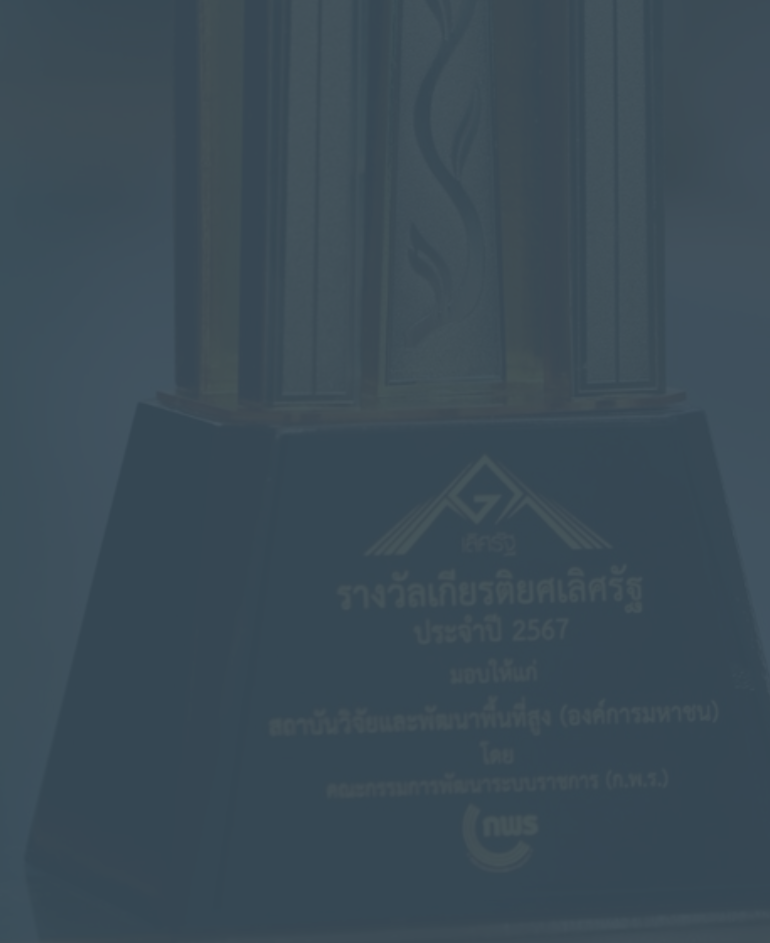
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2567). หลักเกณฑ์การพิจารณารางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมประจำปี พ.ศ. 2567, สืบค้น 2 กันยายน 2567, จาก <https://www.opdc.go.th/content/ODM2Ng>

สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2567). วารสารรางวัลนวัฒนธรรมแห่งชาติ ประจำปี 2567, สืบค้น 30 กันยายน 2567, จาก <https://www.nia.or.th/bookshelf/view/259>

การพัฒนาคุณภาพผลงาน

www.facebook.com/pmqa.hrdi.or.th
www.hrdi.or.th/Administration/EOMQ
psea.hrdi@gmail.com

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏ
รางวัลเกียรติยศเลิศรัฐ
ประจำปี 2567
มอบให้แก่
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
โดย
คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)
กมร